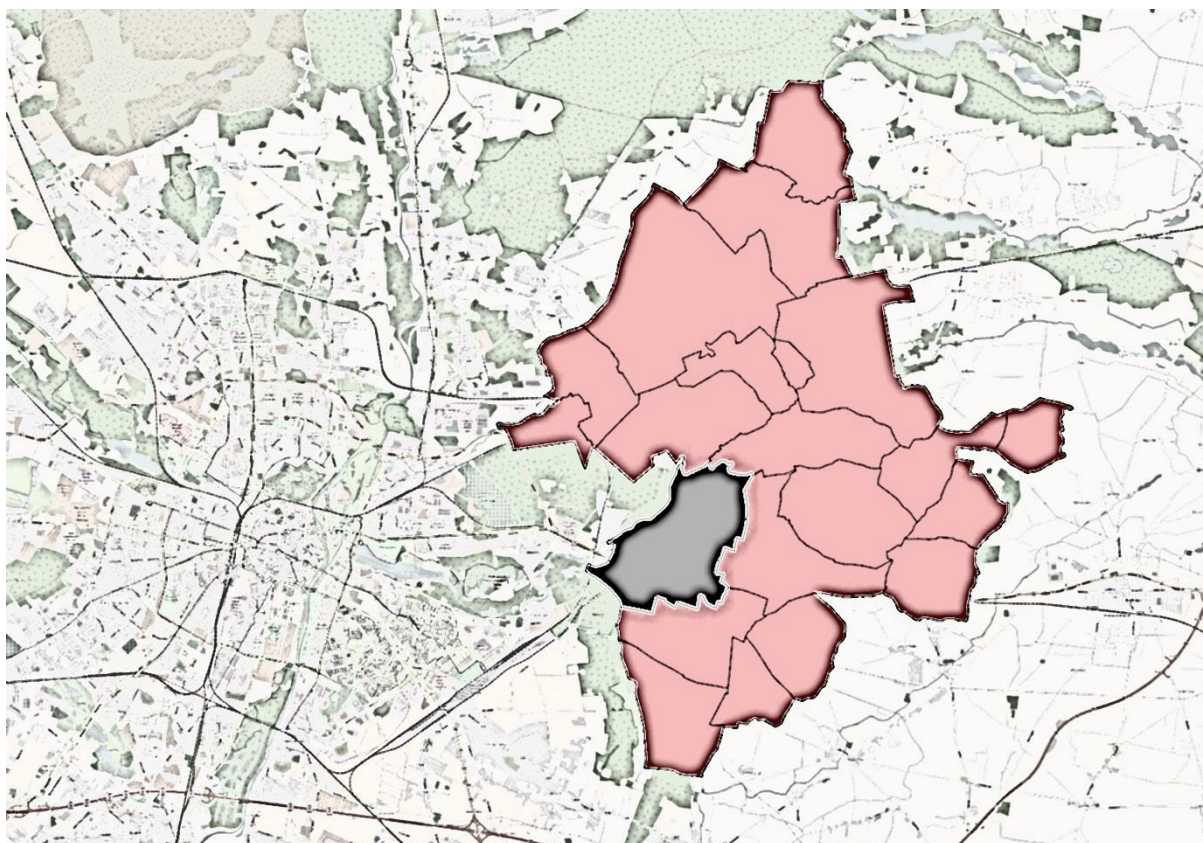

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI SWARZĘDZA NA LATA 2017-2023

SWARZĘDZ 2017

Spis treści

Wprowadzenie	4
Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	5
Analiza dokumentów na poziomie krajowym	5
Analiza dokumentów na poziomie wojewódzkim i regionalnym.....	8
Analiza dokumentów na poziomie lokalnym	9
Charakterystyka Gminy Swarzędz	12
Demografia.....	14
Rozwój gospodarczy	16
Lokalny rynek pracy.....	20
Sytuacja społeczna	23
Infrastruktura społeczna	26
Zagospodarowanie przestrzenne	34
Środowisko	36
Mieszkalnictwo.....	40
Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna	41
Delimitacja obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji Gminy Swarzędz	43
Wybór jednostek statystycznych.....	43
Metodyka zastosowana na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych	47
Sfera społeczna.....	51
Sfera gospodarcza	66
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	69
Sfera techniczna	70
Sfera środowiskowa	71
Wynik delimitacji obszarów zdegradowanych	76
Wyznaczenie obszaru rewitalizacji w mieście i gminie Swarzędz	80
Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary	86
Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	112
Cele rewitalizacji oraz kierunki działań	114
Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	126

Lista głównych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.....	126
Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	154
Analiza komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	160
Ramy finansowe	163
Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	167
Uspołecznienie	168
Przyjęte podstawowe zasady partycypacji.....	168
Etap przygotowania (diagnozowanie i programowanie).....	169
Badania ankietowe	170
Spotkania konsultacyjne otwarte	170
Nabór projektów	170
Konsultacje pisemne	170
Etap wdrażania	170
Etap monitorowania.....	171
System wdrażania i zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Swarzędza	172
Monitoring i ocena skuteczności działań oraz sposób modyfikacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	174

Wprowadzenie

Niniejszy dokument „Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023” został przygotowany w oparciu o „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministra Infrastruktury i Rozwoju jak i wytyczne zawarte w „Zasadach programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+” z 27 stycznia 2016 r. opublikowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, zachowując przy tym spójność z licznymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi szczebla centralnego, wojewódzkiego i lokalnego, które w swych zapisach wskazują na wagę prowadzonej polityki rewitalizacyjnej w prawidłowym przebiegu procesu zrównoważonego rozwoju gminy.

Zgodnie z definicją **rewitalizacji** należy rozumieć ją jako: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji”.

Pierwszym krokiem służącym stworzeniu warunków dla prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy było wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Zgodnie z przeprowadzonym na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz badaniem delimitacyjnym w skład obszaru rewitalizacji gminy Swarzędz weszło 6 podobszarów z czego dwa w samym mieście Swarzędz, dwa podobszary w sołectwie Wierzenica, jeden podobszar w sołectwie Wierzonka i jeden w sołectwie Karłowice. Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został formalnie przyjęty w oparciu o art.8 ustawy o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777 z późn. zm.) uchwałą Nr XLII/392/2017 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 26 września 2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023 został opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1045) i stanowi wieloletni program kompleksowych działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach procesu rewitalizacji prowadzonego na terenie Miasta i Gminy Swarzędz.

Lokalny Program Rewitalizacji stanowi także dokument warunkujący możliwość aplikowania o środki zewnętrzne, przeznaczone na prowadzenie polityki rewitalizacji na poziomie gminnym, pochodzące z programów operacyjnych jak i innych funduszy celowych.

Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Analiza dokumentów na poziomie krajowym

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK) stanowi nadrzędny dokument określający kierunki kształtowania polityki przestrzennej Polski w perspektywie 2030 roku.

KPZK 2030 określa cel strategiczny, a także przyporządkowanych mu sześć celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. W ramach 2 Celu strategicznego *Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów* określono działanie bezpośrednio dedykowane zagadnieniu rewitalizacji: 2.3.2 *Rewitalizacja i restrukturyzacja obszarów zdegradowanych i miast*. Celem działania 2.3.2 jest przywrócenie funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających powtórnemu zagospodarowaniu zdegradowanych obszarów zurbanizowanych, dzięki skorelowanym działaniom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości.

Zgodnie z postanowieniami Koncepcji polityka rewitalizacyjna na poziomie lokalnym powinna być prowadzona w oparciu o kompleksowe lokalne programy rewitalizacji, obejmujące priorytety techniczne, przestrzenne, społeczne, kulturowe, gospodarcze i ekologiczne. Zakres programów rewitalizacji powinien odpowiadać koncepcji zrównoważonego rozwoju i obejmować takie zagadnienia jak: poprawa stanu budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, ochrona dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawa transportu publicznego, integracja społeczna mieszkańców rewitalizowanych obszarów, a także przywrócenie terenom zdegradowanym ich funkcji przyrodniczej lub nadanie im takiej funkcji. Inicjowane działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne mają prowadzić do odzyskania atrakcyjności danego obszaru gminy, przywrócenia na nim korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej przy wykorzystaniu istniejącego potencjału kulturowego, a także adaptacji obszaru do nowych funkcji przy jednoczesnym zachowaniu jego funkcji symbolicznych oraz przyrodniczych. Zarówno cele jak i kierunki działań określone w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* zachowują spójność z postanowieniami KPZK 2030, wpisując się w określone w nim założenia.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR) jest podstawowym dokumentem wyznaczającym ramy polityki regionalnej Polski do roku 2020, której strategicznym celem jest „efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia

celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”. KSRR ustala trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. *Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;*
2. *Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałania procesom marginalizacji obszarów problemowych;*
3. *Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.*

W ramach 2 Celu szczegółowego określono cel operacyjny 2.3. *Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze*. Cel operacyjny 2.3 przyjmuje założenie, iż obszary wsparcia będą wskazywane w wyniku dyskusji między podmiotami polityki regionalnej (władze województwa, władze miasta, rząd, organizacje, przedsiębiorcy), ale to władze lokalne, opracowując lokalne programy rewitalizacji, będą decydowały o ukierunkowaniu alokacji, określając konkretne cele, na które należy przeznaczyć instrumenty wsparcia. *Strategia* wskazuje, iż w realizacji działań w ramach polityki rewitalizacji prowadzonych na podstawie lokalnych programów rewitalizacji, powinni uczestniczyć, poza władzami regionalnymi i lokalnymi, w jak największym stopniu partnerzy gospodarczy i społeczni.

Zgodnie z *KSRR* rewitalizacja nie może być rozumiana jedynie jako odnowa tkanki mieszkaniowej czy poprawa istniejącej infrastruktury, musi obejmować działania rewitalizacyjne we wszystkich wymiarach: infrastrukturalnym, gospodarczym i społecznym. Kompleksowe działania rewitalizacyjne i rekultywacyjne powinny obejmować zatem takie zagadnienia jak: wsparcie jakości kapitału ludzkiego, modernizacja struktury gospodarczej, nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej oraz modernizacja i rozwój obiektów użyteczności publicznej. Zakres celów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w dokumencie LPR Swarzędza jest spójny z powyższymi kierunkami działań.

Krajowa Polityka Miejska

Krajowa Polityka Miejska (KPM) jest dokumentem określającym planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej. Służy celowemu, ukierunkowanemu terytorialnie działaniu państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystaniu ich potencjałów w procesach rozwoju kraju, co wyrażone zostało w jej celu głównym, którym jest: „wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców”. *KPM* określa 5 celów szczegółowych rozwoju miast:

1. *Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych;*
2. *Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji;*
3. *Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich;*
4. *Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia;*

5. *Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.*

Polityce rewitalizacji dedykowany jest 3 Cel szczegółowy, jednak odnowa obszarów zdegradowanych musi wpisywać się w całościową politykę rozwoju miasta, dlatego też zagadnienia dot. rewitalizacji, pojawiają się również w pozostałych 4 celach szczegółowych. Prawidłowy przebieg procesu rewitalizacji wymaga zatem wypracowania i wdrażania skutecznych mechanizmów koordynowania i integrowania zadań i działań różnych podmiotów, w tym podmiotów prywatnych i lokalnej społeczności, w przygotowaniu i prowadzeniu kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – integrujących interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki.

Zgodnie z KPM kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, powinna odnosić się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne i transparentne kryteria, terytorium zidentyfikowanego w procesie porównania wewnątrzmijskiego stopnia zróżnicowania wskaźników degradacji. KPM wskazuje, iż działania rewitalizacyjne nie powinny być działaniami punktowymi, ale mieć charakter przedsięwzięć całościowych (integrujących interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowanych terytorialnie i powstających we współpracy z lokalną społecznością, a także być ujęte w kompleksowym i zintegrowanym podmiotowo i przedmiotowo programie rewitalizacji.

Założenia LPR Swarzędza, a szczególnie te dotyczące części miejskiej obszaru rewitalizacji, wpisują się w postanowienia i cele określone w Krajowej Polityce Miejskiej.

Narodowy Program Rewitalizacji – Założenia

Narodowy Program Rewitalizacji 2022 (NPR) ma stanowić pakiet rozwiązań systemowych, będących zarazem wykładnią dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych, a także zawierać zasady tworzenia, koordynacji i wdrażania programów rewitalizacyjnych.

Celem *NPR* jest faktyczne przejście do pełniejszego, całościowego rozumienia i realizowania rewitalizacji oraz lepszego skoordynowania i poprawy efektywności alokacji pozostających w dyspozycji środków publicznych (krajowych i unijnych).

W ramach postanowień dokumentu zakłada się pełniejsze, całościowe rozumienie rewitalizacji, wykraczające poza prowadzenie przedsięwzięć związanych z modernizacją w wymiarze infrastrukturalnym. Rewitalizacja w nowym rozumieniu ma stanowić zespół skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie działań prowadzonych kompleksowo, przy zaangażowaniu wielu podmiotów, których celem jest wyprowadzenie danego obszaru ze stanu kryzysowego, obejmujących interwencję w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz kulturowej.,

Podejście do zagadnienia rewitalizacji preferowane przez autorów Narodowego Programu Rewitalizacji jest zbieżne z częścią postulatywną wypracowaną w ramach LPR Swarzędza na lata 2017-2023.

Analiza dokumentów na poziomie wojewódzkim i regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego stanowi główny dokument kształtujący politykę rozwojową województwa w perspektywie 2020 roku. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji zostało określone jako jeden z celów operacyjnych (Cel 5.4.) Celu strategicznego 5 *Zwiększenie spójności województwa*. W myśl Strategii wsparcie powinno zostać skierowane szczególnie dla terenów poprzemysłowych, powojсковych, poeksploatacyjnych, pokomunikacyjnych i powydobywczych oraz dzielnic miast będących w zastoju. Narzędziem dla prowadzenia rewitalizacji powinny stać się kompleksowe, zintegrowane programy rewitalizacji obejmujące instrumenty stosowane w ramach innych celów, ukierunkowane na specyficzną sytuację na tych obszarach, w tym zwłaszcza inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, projekty aktywizacji gospodarczej oraz edukacyjne.

Ponadto w ramach postanowień Celu operacyjnego 5.1. *Wsparcie ośrodków lokalnych*, rewitalizacja wskazana jest jako jeden z priorytetowych kierunków działań ośrodków lokalnych (miast pow. 50 tys. mieszkańców wraz z ich otoczeniem) obok wzmocnienia powiązań z ich zapleciami wiejskimi, a także rozwoju tych funkcji, które ugruntowywałyby ich pozycję jako centrów rozwoju dla wszelkiego rodzaju obszarów problemowych.

Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023 jest nie tylko spójny z postulowanym aktywnym prowadzeniem rewitalizacji przez wielkopolskie samorządy, ale także stanowi przeniesienie innych celów SRWW na poziom lokalnych społeczności obszarów miasta i wsi, które wymagają wsparcia w wielu aspektach ich funkcjonowania.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Gmina Swarzędz została wskazana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (PZP WW) jako obszar należący do strefy intensywnych procesów urbanizacyjnych obejmującej Poznań oraz przyległe, strukturalnie połączone z nim obszary zwartej urbanizacji i trwałych przekształceń krajobrazu. Strefa ta została uznana jako miejsce najbardziej dynamicznych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, a co za tym idzie nagromadzenia konfliktów przestrzennych. Jednym z postulowanych działań dla tej strefy jest kształtowanie zrównoważonej struktury przestrzennej, m.in. poprzez wykorzystanie przestrzeni zurbanizowanych, które wymagają rewitalizacji lub zmiany funkcji (tereny poprzemysłowe, tereny pomilitarne), jak również koncentrację zabudowy i ochronę walorów środowiska przyrodniczego. Lokalny Program Rewitalizacji obejmując swym zasięgiem silnie zurbanizowaną część śródmiejską Swarzędza jak i obszary zamieszkałe wsi Wierzonka, Wierzenica i Karłowice, jak i przewidując działania i projekty służące ich rewitalizacji i zagospodarowaniu wpisuje się w postanowienia PZP WP dla tego obszaru.

Lokalny Program Rewitalizacji stanowi dokument służący zniwelowaniu barier i negatywnych czynników rozwojowych w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej gospodarczej, środowiskowej i technicznej, a także wydobyciu potencjału z obszarów gminy, które cechują się silną koncentracją zjawisk

problemowych. Działania ujęte w dokumencie przyczynią się do prowadzenia polityki rozwoju gminy w sposób zrównoważony, a dzięki ich skoncentrowaniu na obszarach problemowych, poprawią jej efektywność w wymiarze przestrzennym. Założenia dokumentu są zatem zgodne zarówno z celem głównym gospodarki przestrzennej określonym w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, jak i celami szczegółowymi takimi jak: *Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku*, w tym szczególnie poprzez *Restrukturyzację obszarów o ograniczonym potencjale rozwojowym*, a także *Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa*.

Konstrukcja celów LPR jak i metoda wdrażania jego postanowień spełnia ponadto dwa cele horyzontalne PZP WW, jakimi jest zapewnienie „ładu przestrzennego” oraz „zrównoważonego rozwoju”.

Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej

Gmina Swarzędz stanowi gminę partnerską – członka Rady Aglomeracji Poznańskiej. *Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej* ma charakter integracyjny i zawiera programy rozwoju w odniesieniu do tych dziedzin, które są szczególnie istotne dla funkcjonowania i rozwoju całej aglomeracji w perspektywie najbliższych lat, które posłużą budowaniu nowoczesnej metropolii.

Jednym ze zdiagnozowanych deficytów w perspektywie zachodzących wyzwań rozwojowych aglomeracji jest potrzeba utworzenia spójnej koncepcji rozwoju przestrzennego i jej realizacji w sposób zintegrowany, w szczególności dotyczy to spójnego programu budowy dróg lokalnych, rozwoju infrastruktury technicznej oraz usług społecznych. Za konieczność uznaje się także intensyfikację działań rewitalizacyjnych w starzejących się dzielnicach i na osiedlach modernistycznych Poznania i mniejszych miast aglomeracji. Ożywieniu muszą podlegać centra miast, gdyż tereny te najszybciej się wyludniają, a istotne dla żywotności centrum placówki handlowe i usługowe przenoszą się do dużych centrów handlowych.

Niniejszy Program stanowi zatem dokument spójny z postanowieniami *Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej*, który poprzez konkretne działania w sferach przestrzennej, gospodarczej, technicznej, społecznej i środowiskowej przyczyni się do wytworzenia impulsów rozwojowych na obszarach wykazujących najwyższy stopień degradacji, a tym samym poprawi efektywność prowadzonej gospodarki przestrzennej, wzmacniając potencjał i konkurencyjność gminy, a tym samym całej aglomeracji poznańskiej.

Analiza dokumentów na poziomie lokalnym

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz – SWARZĘDZ 2020

Strategia rozwoju gminy stanowi najważniejszy dokument kierunkowy kreowania polityki rozwojowej na szczeblu lokalnym, a tym samym dokument nadrzędny wytyczający priorytety strategiczne gminy dla dokumentów o charakterze operacyjnym, w tym programów rewitalizacji.

Misja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy brzmi następująco: „Swarzędz gminą zrównoważonego rozwoju, atrakcyjnym miejscem zamieszkania, edukacji, pracy i wypoczynku”

Strategia określa szereg celów strategicznych, z którymi spójność została zachowana na etapie opracowywania celów rewitalizacji. Poniżej przedstawiono powiązanie celów ujętych w ramach LPR z celami określonymi w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz*

Cele określone w ramach <i>Lokalnego programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017- 2023</i>	Cele określone w ramach <i>Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz – SWARZĘDZ 2020</i>
CEL I. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKOM WYKLUCZENIA;	Cel 1: dobrze wykształcona, aktywna, kreatywna i kulturalna, związana emocjonalnie z miejscem zamieszkania, społeczność lokalna;
CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA	Cel 1: dobrze wykształcona, aktywna, kreatywna i kulturalna, związana emocjonalnie z miejscem zamieszkania, społeczność lokalna; Cel 3: Funkcjonalny i efektywny system infrastruktury technicznej i społecznej;
CEL III. ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI LOKALNYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	Cel 2: Efektywna i nowoczesna gospodarka w zrównoważonej strukturze sektorowej i wielkościowej
CEL IV. ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ORAZ ADAPTACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH POD NOWE FUNKCJE SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I KULTURALNE	Cel 3: Funkcjonalny i efektywny system infrastruktury technicznej i społecznej; Cel 5: Miasto atrakcyjne dla mieszkańców i inwestorów; Cel 6: Ład przestrzenny oraz równowaga w środowisku przyrodniczym, społecznym i gospodarczym
CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA	Cel 4: Wysoki poziom i wysoka jakość życia oraz lepszy poziom obsługi mieszkańców; Cel 6: Ład przestrzenny oraz równowaga w środowisku przyrodniczym, społecznym i gospodarczym

Cele rewitalizacji znajdują swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych gminy, a przypisane im kierunki działań odpowiadają celom operacyjnym określonym w Strategii.

Ponadto opracowanie LPR Swarzędz na lata 2017-2023 stanowi wypełnienie założeń celu operacyjnego 5. 2 *Opracowanie lokalnego planu rewitalizacji i konsekwentna jego realizacja*. Zgodnie z założeniem celu 5.2 „rewitalizacja jest procesem, który bądź to przywraca dawną estetykę i funkcje zdegradowanym obszarom bądź na te obszary wprowadza nowe funkcje. W konsekwencji prowadzi do likwidacji dysfunkcyjnych, zdegradowanych terenów miejskich. W Swarzędzu wiele jest takich zaniedbanych terenów, które należałoby ożywić i przypisać im przede wszystkim nowe funkcje (w mniejszym stopniu przywrócić dawne). Obszarem predestynowanym w sposób szczególny do działań rewitalizacyjnych jest centrum miasta. Proces ten powinno się rozpocząć od przyjęcia lokalnego projektu (programu) rewitalizacji, który należałoby następnie, konsekwentnie i z determinacją realizować. Jest to ważne zadanie, zwłaszcza w sytuacji, w której społeczność lokalna postuluje podjęcie takiego właśnie działania. Rewitalizacji powinny także podlegać zabytkowe układy przestrzenne wsi oraz zespoły pałacowo – parkowe i dworskie w gminie.

Biorąc pod uwagę powyższe należy ocenić, iż Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023 jest dalece spójny z założoną polityką strategiczną gminy. Ponadto system wdrażania LPR będzie ściśle zintegrowany z systemem zarządzania strategicznego, zapewniając tym samym daleko idącą korelację pomiędzy wdrażaniem polityki rewitalizacyjnej, a zadaniami o charakterze ogólnomiejskim.

Koncentracja wsparcia na obszarach zdegradowanych o najwyższych potrzebach rozwojowych, zbieżnych ze wskazaniami ujętymi w Strategii, przełoży się na poprawę efektywności całego procesu rozwojowego prowadzonego na terenie miasta i gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego stanowi podstawowy dokument kształtujący politykę przestrzenną miasta, w oparciu o zdiagnozowane uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne oraz planowane kierunki rozwoju miasta.

Nadrzędnym celem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Swarzędz, zwanym dalej studium, jest zrównoważony rozwój gminy, a więc rozwój przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, gospodarczych i społecznych. Będzie to możliwe dzięki realizacji funkcji mieszkaniowej, usługowej oraz działalności gospodarczej, a jednocześnie dzięki pozostawieniu znacznej części gminy w dotychczasowym użytkowaniu i zagospodarowaniu, to znaczy rolniczym i leśnym.

Charakter celów określonych w ramach LPR skoncentrowanych na wsparciu funkcji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, mieszkaniowej, przy poszanowaniu i dbałości o zachowanie ładu przestrzennego jest zatem zbieżny z celem głównym Studium.

Miejscami wymagającymi działań rewitalizacyjnych wskazanymi w kierunkach zagospodarowania przestrzennego są: miasto Swarzędz oraz wsie Karłowice, Wierzonka, Wierzenica, co odpowiada wynikom przeprowadzonej delimitacji w ramach prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji.

Postanowienia Studium wskazują, iż założenia urbanistyczne ww. wsi (a także wsi Uzarzewo) należy objąć szczególną ochroną, ponadto dla wsi Wierzenica, ze względu na jej wysokie walory kulturowe, wyznaczono również obszar ochrony konserwatorskiej. Stosunkowo niewielkie przeobrażenia zaplanowano w Studium dla miasta Swarzędz, które jest w dużym stopniu zabudowane. Projektowane zmiany mieszczą się w zakresie działań porządkujących (uzupełnienie zabudowy) oraz mają na celu rewitalizację terenów zainwestowanych.

LPR kierując wsparcie na obszary miasta i gminy znajdujące się w stanie kryzysowym lub obszary, które straciły swoje funkcje (obszary przemysłowe) prowadzi do odnowy tkanki miasta i wsi, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów i potencjałów oraz zniwelowaniu obecnych barier funkcjonalnych. Poprzez zintegrowane działania dąży do stworzenia infrastrukturalnej i społecznej bazy rozwojowej, która w przyszłości zwiększy równowagę społeczno-gospodarczą pomiędzy poszczególnymi obszarami gminy, generując dodatkowe impulsy oddziałujące na rozwój całego obszaru gminy.

Zapisy dokumentu *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* wpisują się zatem w założenia prowadzonej polityki przestrzennej. Skoncentrowanie przestrzenne kompleksowych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach zdegradowanych zbieżnych ze zdiagnozowanymi w ramach prac nad Studium przyczyni się zwiększenia efektywności prowadzonej polityki przestrzennej, a także zachowania ciągłości planowania wsparcia w wymiarze przestrzennym.

Charakterystyka Gminy Swarzędz¹

Gmina Swarzędz jest gminą miejsko-wiejską, położoną w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie poznańskim. Gmina współtworzy aglomerację poznańską, stanowiącą jeden z najprężniej działających ośrodków rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce.

Gmina Swarzędz	<i>Powierzchnia</i>	10 178 ha
	<i>Liczba ludności 2016 r.</i>	48 782 os.
	<i>Gęstość zaludnienia</i>	479 os./km ²
	<i>Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (na 1000 os.)</i>	7 400 (152 podmioty/1 000 os.)
	<i>Liczba bezrobotnych przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	1,5
Miasto Swarzędz	<i>Powierzchnia (w nawiasie udział % w całej gminie)</i>	823 ha (8,1%)
	<i>Liczba ludności 2016 r. (w nawiasie udział % w całej gminie)</i>	30 893 os. (63,3%)
	<i>Gęstość zaludnienia</i>	3 754 os./km ²
	<i>Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (na 1000 os.)</i>	4 600 (149 podmiotów/ 1 000 os.)

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne takie jak: droga krajowa Nr 92 (łącząca Rzepin z Poznaniem, Warszawą i Mińskiem Mazowieckim, o przebiegu równoległym do autostrady A2), droga wojewódzka Nr 194 (łącząca Poznań z Gnieznem i trasą S5, wytyczona po dawnym przebiegu drogi krajowej Nr 5), magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa) czy też linii kolejowej 353 (Poznań – Toruń – Olsztyn – Skandawa). Ponadto na terenie gminy położone jest lotnisko Poznań-Kobylnica użytkowane i zarządzane przez Aeroklub Poznański im. Wandy Modlibowskiej. Lotnisko posiada trawiasty pas startowy. Na jego terenie znajdują się także hangary oraz budynek biurowy Aeroklubu.

Gmina posiada własną komunikację autobusową, prowadzoną przez jednoosobową spółkę Gminy Swarzędz – Swarzędzkie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.. Swarzędzka Komunikacja Autobusowa (SKA) obejmuje transport zbiorowy wewnątrz gminy oraz, na podstawie porozumień międzygminnych, miejscowość Tulce w gminie Kleszczewo, miejscowość Siekierki Wielkie w gminie Kostrzyn oraz miasto Poznań (połączenia do Dworca Śródką). Swarzędzka Komunikacja Autobusowa obejmuje 14 dziennych linii autobusowych i jedną nocną.

¹ Część diagnostyczna (w tym także opis delimitacji) został w większości zaczerpnięty z opracowania pomocniczego pt. . Wprowadzono jedynie drobne korekty i uzupełnienia danych statystycznych i opisów.

[illegible]

Tabor autobusowy jest systematycznie poszerzany i modernizowany. W 11 pojazdach obsługujących komunikację miejską organizowaną przez Gminę Swarzędz istnieje możliwość skorzystania z darmowego, bezprzewodowego dostępu do Internetu (w telefonie z Wi-Fi, tablecie, notebooku lub netbooku).

Ważnym i popularnym środkiem komunikacji jest także kolej. Łącznie na terenie Gminy Swarzędz zlokalizowane są 4 przystanki kolejowe:

- 13

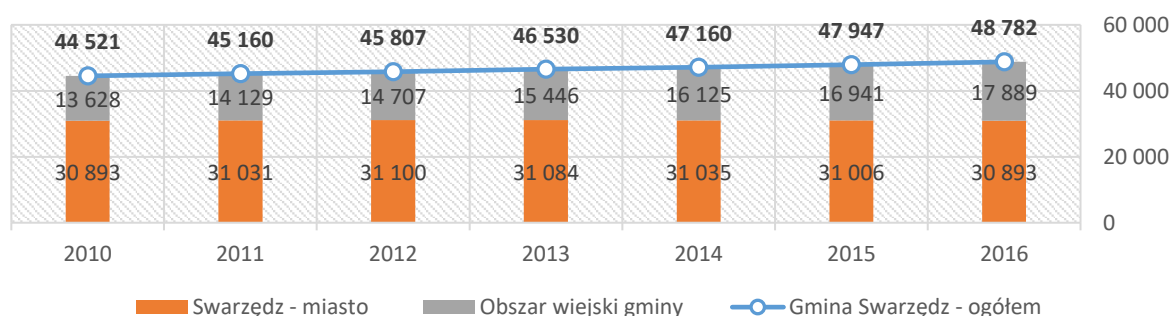
Przydatnym i ekonomicznym rozwiązaniem dla mieszkańców podróżujących po terenie aglomeracji poznańskiej jest wprowadzony od 9 grudnia 2012 roku przez Przewozy Regionalne Sp. z o.o. wspólnie z Kolejami Wielkopolskimi Sp. z o.o. oraz Zarządem Transportu Miejskiego w Poznaniu nowy rodzaj biletu miesięcznego pod nazwą „Bus-Tramwaj-Kolej - Jeden Bilet”. Bilet ten obowiązuje w pociągach regionalnych w promieniu ok. 30 km od Poznania oraz w tramwajach i autobusach komunikacji miejskiej organizowanej przez Zarząd Transportu Miejskiego w Poznaniu, co pozwala na znaczne ograniczenie kosztów podróży, zwiększając komfort odbywania podróży multimodalnych.

Demografia

Według stanu na koniec 2016 r. Gmina Swarzędz była zamieszkiwana przez 48 782 osoby, z czego 30 893 osoby stanowili mieszkańcy miasta.

W latach 2010-2016 liczba ludności gminy wzrosła o blisko 10% (4 261 osób), przy czym było to głównie udziałem miejscowości położonych na obszarze wiejskim. Zasób wolnych, dobrze skomunikowanych terenów sprawił, że na terenie gminy widoczna jest wyraźna ekspansja zabudowy jednorodzinnej i szeregowej. Atrakcyjna lokalizacja i relatywnie niższe ceny nieruchomości aniżeli w Poznaniu sprawiają, że atrakcyjność osiedleńcza gminy wzrasta, ciesząc się popularnością wśród mieszkańców aglomeracji poznańskiej.

Wykres 1. Kształtowanie się liczby mieszkańców Gminy Swarzędz w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Znajduje to potwierdzenie w analizie migracji mieszkańców na terenie Gminy Swarzędz. W latach 2010-2015 liczba mieszkańców z tytułu migracji ludności wzrosła o 2 624 osoby, co stanowi około 77% liczby mieszkańców o jaką powiększyła się populacja gminy w tym okresie. Obrazuje to wagę migracji dla potencjału demograficznego gminy. Dodatni ogólny bilans migracji był przede wszystkim udziałem dynamicznie rozwijających się osiedli mieszkaniowych w części wiejskiej gminy, na terenie której osiedliło się ponad 4,2 tys. osób. Na terenie samego miasta Swarzędz liczba wymeldowań przeważała nad liczbą osób nowo zameldowanych o 579 osób. Odptyw mieszkańców z terenu miasta stanowi istotny problem, który biorąc pod uwagę postępujące się starzenie społeczeństwa, może mieć negatywny wpływ na potencjał demograficzny i społeczno-gospodarczy miasta w przyszłości. Konieczne jest zatem zahamowanie tego procesu, a także podejmowanie działań infrastrukturalnych, rewitalizacyjnych i społecznych, które zwiększą atrakcyjność osiedleńczą miasta.

Najwyższy udział ludności, która postanowiła się osiedlić na terenie Gminy Swarzędz stanowią mieszkańcy miast (blisko 80% ogółu zameldowań). Wpływ na ten stan rzeczy ma zjawisko suburbanizacji, wynikające nie tylko z osiedlania się mieszkańców Swarzędza na terenie wiejskim gminy, ale przede wszystkim ze znajdowania się w funkcjonalnej sferze podmiejskiej Poznania i postępującej migracji jego mieszkańców na tereny gmin aglomeracji.

Struktura wymeldowań wskazuje, iż większa część mieszkańców migruje na tereny wiejskie, choć sporo osób również przenosi się do miast, w tym graniczącego ze Swarzędzem Poznania. Migracja do miast związana jest przede wszystkim z przyczynami zawodowymi (lepsze perspektywy rozwoju zawodowego, większy rynek pracy), ekonomicznymi (relatywnie wyższe zarobki) oraz edukacyjnymi (obecność uczelni o pożądanej renomie, kierunkach kształcenia).

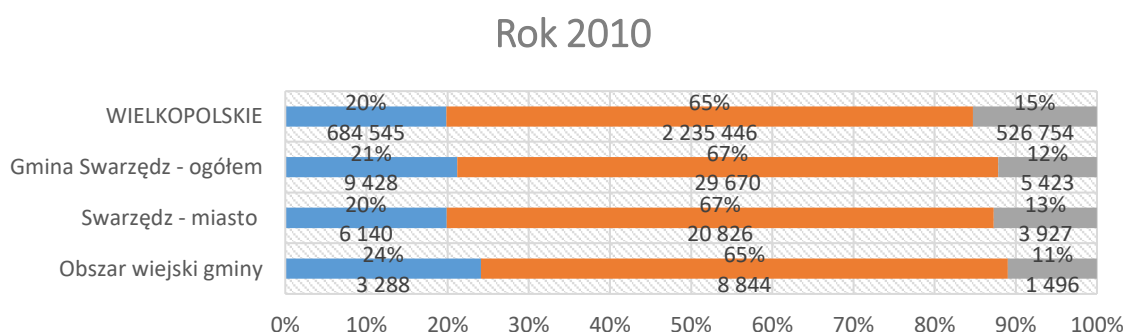
Tabela 1. Dane dotyczące migracji ludności na terenie Gminy Swarzędz w ujęciu skumulowanym z lat 2010-2015.

	Zameldowania łącznie lata 2010-2015				Wymeldowania łącznie lata 2010-2015				Saldo migracji lata 2010-2015
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
Gm. Swarzędz	7 461	5 944	1 468	49	4 837	2 045	2 697	95	2 624
Swarzędz - miasto	3 218	2 272	912	34	3 797	1 351	2 375	71	-579
Obszar wiejski gminy	4 243	3 672	556	15	1 040	694	322	24	3 203

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

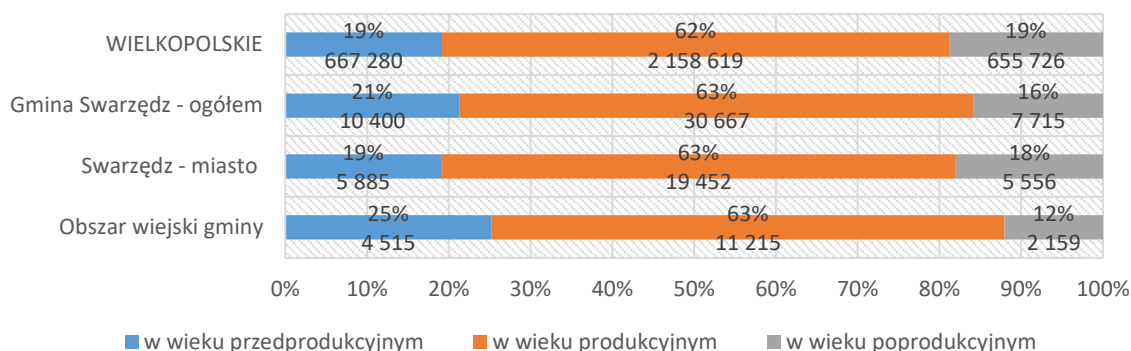
Zmiana sytuacji demograficznej widoczna jest także w strukturze wiekowej ludności. Na terenie gminy obserwowany jest stopniowy proces starzenia się społeczeństwa, którego tempo jest zbliżone do tempa rejestrowanego w województwie wielkopolskim. W latach 2010-2016 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 4 punkty procentowe i w 2016 r. udział tej grupy wiekowej wynosił 16%. Proces ten przebiega znacznie gwałtowniej na terenie miasta aniżeli na obszarze wiejskim gminy. Na obszarze wiejskim wzrost ludności w wieku emerytalnym jest dodatkowo równoważony wzrostem udziału dzieci i młodzieży w wieku do 18 roku życia, co stanowi sytuację korzystną, odmienną niż w przypadku miasta i województwa wielkopolskiego.

Wykres 2. Struktura wiekowa ludności w Gminie Swarzędz w roku 2010 i 2016

Rok 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Analiza ruchu naturalnego wskazuje na poprawę poziomu przyrostu naturalnego od 2012 r. na terenie całej gminy. Przyrost naturalny w wielkościach względnych wskazuje na wyraźnie lepszą sytuację demograficzną na obszarach wiejskich, choć przyrost naturalny w samym mieście także kształtował się relatywnie wysoko. Potwierdza to spostrzeżenie, iż obszary wiejskie Gminy Swarzędz były w ostatnich latach zasiedlane przez młode małżeństwa i rodziny, co przełożyło się na relatywnie wyższy poziom dzietności i dodatnio wpłynęło na strukturę wiekową ludności tych obszarów.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności w Gminie Swarzędz

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina Swarzędz	Urodzenia żywe	586	547	488	551	512	612	661
	Zgony ogółem	315	286	310	329	328	289	322
	Przyrost naturalny	271	261	178	222	184	323	339
	Przyrost naturalny/ 10 tys. os.	6,1	5,8	3,9	4,8	3,9	6,7	6,9
Swarzędz - miasto	Urodzenia żywe	390	383	329	354	285	344	366
	Zgony ogółem	236	213	220	245	225	188	225
	Przyrost naturalny	154	170	109	109	60	156	141
	Przyrost naturalny/ 10 tys. os.	5,0	5,5	3,5	3,5	1,9	5,0	4,6
Obszar wiejski gminy	Urodzenia żywe	196	164	159	197	227	268	295
	Zgony ogółem	79	73	90	84	103	101	97
	Przyrost naturalny	117	91	69	113	124	167	198
	Przyrost naturalny/ 10 tys. os.	8,6	6,4	4,7	7,3	7,7	9,9	11,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

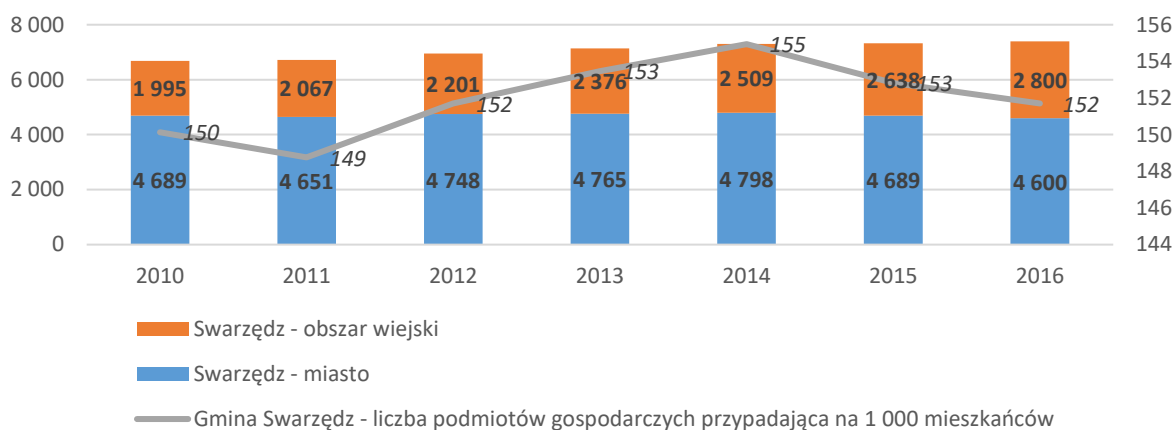
Rozwój gospodarczy

Gmina Swarzędz stanowi ważny ośrodek gospodarczy Wielkopolski. Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy w latach 2010-2016 notowała systematyczny wzrost i w całym badanym okresie wzrosła o 10,7%. Rozwój gospodarczy gminy nie był jednak jednorodny, wysokie dodatnie tempo rozwoju notował obszar wiejski gminy (wzrost o 40%), z kolei w mieście liczba podmiotów wykazywała trend rosnący do 2014 r., po czym do roku 2016 odnotowano gwałtowny spadek, przez co

ogółem w 2016 r. liczba podmiotów była o 1,9% niższa aniżeli na początku okresu (2010 r.). Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w rozwoju terenów inwestycyjnych przy drodze Nr 92, a także rozwoju osadnictwa na terenach wiejskich i powstawania niewielkich podmiotów handlowych i usługowych obsługujących mieszkańców nowych osiedli.

Wykres 3. Liczba przedsiębiorstw działających na terenie Gminy Swarzędz w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Gmina Swarzędz cechuje się także wysokim wskaźnikiem przedsiębiorczości - na każdych 1000 mieszkańców gminy 116 prowadzi własną działalność gospodarczą. Dla porównania wskaźnik ten dla kraju wynosi 77, dla województwa 86, dla powiatu poznańskiego zaś 117. Wysoki poziom samozatrudnienia wynika przede wszystkim z silnych tradycji rzemieślniczych i handlowych, które zostały dodatkowo wzmocnione na skutek zmian strukturalnych zachodzących podczas transformacji gospodarczej, skutkujących rozdrobnieniem lokalnych zakładów meblarskich i stolarskich na małe rodzinne pracownie rzemieślnicze i produkcyjne. Ponadto aktywizacja osób bezrobotnych w obszarze przedsiębiorczości jest wspierana przez Powiatowy Urząd Pracy poprzez jednorazowe dotowanie rozpoczęcia działalności oraz działalność szkoleniową i doradczą w zakresie zakładania i prowadzenia firmy, co znacząco ułatwia start i wejście nowym podmiotom na rynek lokalny. W 2016 r. na terenie Gminy Swarzędz udzielono 24 os. dotacji na podjęcie działalności, co stanowiło 12% ogółu dotacji w powiecie poznańskim².

Struktura gospodarcza podmiotów według sekcji PKD 2007 wskazuje, iż największy udział w podmiotach gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy Swarzędz mają podmioty należące do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz C – przetwórstwo przemysłowe. Relatywnie wysoki udział podmiotów prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa (14,4%) jest cechą wyróżniającą gminę Swarzędz na tle województwa (9,5%) i kraju (8,9%). Potwierdza to wysoki poziom uprzemysłowienia zarówno miasta jak i pozostałego obszaru gminy.

Istotną i rosnącą rolę w strukturze gospodarczej odgrywają także podmioty działające w sekcji M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, J – informacja i komunikacja, L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, czyli podmioty działające w branżach o wysokiej wartości dodanej oraz

² Rynek pracy Poznania i powiatu poznańskiego w 2016 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu

usług wyższego rzędu, które wykazywały znaczący przyrost na przestrzeni analizowanego okresu. Wyróżnikiem gminy jest wysoki udział tej kategorii podmiotów w strukturze przedsiębiorstw działających na obszarach wiejskich. Jest to uwarunkowanie wysoce pozytywne, ponieważ są to kapitałochłonne rodzaje działalności, w dużym stopniu predystynowane do tworzenia i wykorzystywania innowacji, co może stanowić w przyszłości o potencjale rozwojowym Gminy Swarzędz, równoważąc uzależnienie lokalnej gospodarki od tradycyjnych sektorów jak i przyciągając wykwalifikowane kadry.

Znaczny udział (7,0%) w strukturze gospodarczej pełnią także podmioty działające w branży logistycznej i transportowej (sekcja H), które w znacznej mierze zlokalizowane są przy drodze krajowej nr 92 oraz drodze wojewódzkiej nr 194.

Tabela 3. Struktura podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Swarzędz w podziale na sekcje PKD 2007 [rok 2010 i rok 2016]

Seksja	2010						2016					
	Gmina Swarzędz		Swarzędz - miasto		Obszar wiejski		Gmina Swarzędz		Swarzędz - miasto		Obszar wiejski	
A	65	1,0%	21	0,4%	44	2,2%	62	0,8%	21	0,5%	41	1,5%
B	4	0,06%	1	0,02%	3	0,15%	6	0,08%	2	0,04%	4	0,14%
C	1 120	16,8%	740	15,8%	380	19,0%	1 064	14,4%	637	13,8%	427	15,3%
D	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	0,04%	2	0,04%	1	0,04%
E	19	0,3%	12	0,3%	7	0,4%	21	0,3%	11	0,2%	10	0,4%
F	615	9,2%	426	9,1%	189	9,5%	670	9,1%	415	9,0%	255	9,1%
G	1 865	27,9%	1 310	27,9%	555	27,8%	1 953	26,4%	1 240	27,0%	713	25,5%
H	545	8,2%	363	7,7%	182	9,1%	518	7,0%	333	7,2%	185	6,6%
I	144	2,2%	104	2,2%	40	2,0%	172	2,3%	108	2,3%	64	2,3%
J	166	2,5%	124	2,6%	42	2,1%	269	3,6%	165	3,6%	104	3,7%
K	203	3,0%	157	3,3%	46	2,3%	212	2,9%	140	3,0%	72	2,6%
L	134	2,0%	83	1,8%	51	2,6%	214	2,9%	119	2,6%	95	3,4%
M	700	10,5%	502	10,7%	198	9,9%	878	11,9%	519	11,3%	359	12,8%
N	155	2,3%	110	2,3%	45	2,3%	220	3,0%	125	2,7%	95	3,4%
O	5	0,1%	4	0,1%	1	0,1%	5	0,1%	4	0,1%	1	0,0%
P	164	2,5%	127	2,7%	37	1,9%	208	2,8%	134	2,9%	74	2,6%
Q	293	4,4%	239	5,1%	54	2,7%	394	5,3%	261	5,7%	133	4,8%
R	87	1,3%	58	1,2%	29	1,5%	89	1,2%	53	1,2%	36	1,3%
S i T	400	6,0%	308	6,6%	92	4,6%	433	5,9%	307	6,7%	126	4,5%
U	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%

A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; **B** – górnictwo i wydobywanie; **C** – przetwórstwo przemysłowe; **D** – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; **E** – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; **F** – budownictwo; **G** – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; **H** – transport i gospodarka magazynowa; **I** – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; **J** – informacja i komunikacja; **K** – działalność finansowa i ubezpieczeniowa; **L** – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; **M** – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; **N** – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; **O** – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; **P** – edukacja; **Q** – opieka zdrowotna i pomoc społeczna; **R** – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; **S i T** – pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługę na własne potrzeby

Potencjał rozwiniętej sieci transportowej, bliskość dużego ośrodka gospodarczego jakim jest Poznań, jak i dużego rynku konsumpcyjnego aglomeracji poznańskiej buduje wysoką atrakcyjność inwestycyjną gminy. Działania gminy w zakresie promocji jak i tworzenia odpowiednich warunków administracyjno-infrastrukturalnych dla podmiotów zainteresowanych lokalizacją działalności na terenie gminy Swarzędz dodatkowo wzmacniają konkurencyjność inwestycyjną. Przykładem tych działań jest utworzenie w południowej części Swarzędza, przy drodze nr 92 i linii kolejowej terenów objętych Specjalną Strefą Ekonomiczną o powierzchni 80 ha, będących podstrefą Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

O atrakcyjności inwestycyjnej świadczy także udział kapitału zagranicznego w zarejestrowanych podmiotach gospodarczych. W 2016 r. na terenie gminy 150 podmiotów (2,0% ogółu przedsiębiorstw) posiadało udziały kapitału zagranicznego. Dla porównania dla Polski wskaźnik udziału kapitału zagranicznego w podmiotach ogółem wynosi 2,1%, dla województwa wielkopolskiego 1,8%, a dla powiatu poznańskiego 1,9%.

W ostatnich latach struktura i charakterystyka podmiotów gospodarczych prowadzonych na terenie miasta ulega stopniowej zmianie. Tradycyjne swarzędzkie branże gospodarcze, takie jak: produkcja mebli, a także wyrobów stolarskich i tapicerskich, są w coraz szerszym stopniu uzupełniane licznymi podmiotami działającymi w obszarze logistyki, transportu, branży *automotive*, przetwórstwa spożywczego i in. Przykładami podmiotów o wysokim zatrudnieniu lub skali działalności zlokalizowanymi na terenie miasta i gminy są: Volkswagen, British Petroleum, Mercedes-Benz, Deceuninck, Vox, Poz-Bruk, Panopa Logistik, Blum, Arvin Meritor, Stena Złomet, Clip Group, Dramers S.A., R. Twining and Company Sp. z o.o., DELFO Polska S.A., Radaway Sp. z o.o., Pruszyński Sp. z o.o. (oddział w Paczkowie), Imperial Logistics Sp. z o.o., ANECOOP POLSKA, S.p. zo.o. Ponadto obecność centrów handlowych takich jak: C.H. Agrobex, ETC, hipermarkety budowlane Leroy Merlin i Castorama, a także dobre skomunikowanie trasą nr 92 sprawiły, że Swarzędz stał się popularnym ośrodkiem komercyjnym zabezpieczającym potrzeby mieszkańców gmin i powiatów położonych na wschód od Poznania.

Część mniejszych podmiotów ulega konsolidacji, a także szuka nowoczesnych rozwiązań kooperacyjnych, które umożliwią lokalnym podmiotom w sposób efektywny konkurować na rynku krajowym jak i wychodzić z ofertą na rynki zewnętrzne. Oczwistym przykładem jest tu branża meblarska, która dała początek takim inicjatywom klastrowym jak: Swarzędzki Klaster Producentów Mebli powołany w 2011 r. przez Zarząd Cechu Stolarzy czy też Wielkopolski Klaster Mebel Design. Podstawową rolą klastrów zrzeszających swarzędzkich producentów jest współpraca z ośrodkami naukowymi (m.in. Wydziałem Technologii Drewna Uniwersytetu Przyrodniczego (WTD) oraz Wydziałem Architektury Politechniki Poznańskiej) oraz przedstawicielami otoczenia biznesu (Wielkopolska Izba Rzemieślnicza, Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa), w tym umacnianie inicjatyw B+R, tworzenie wspólnych rozwiązań technologicznych i marketingowych, opracowywanie projektów mebli i wzornictwa przemysłowego, wymiana doświadczeń, pozyskiwanie dostawców i klientów, wspólna działalność wystawiennicza i inne działania służące umacnianiu branży meblarskiej w Polsce, np. organizacja szkoleń i konferencji branżowych. Powstanie inicjatyw klastrowych umacnia pozycję konkurencyjną lokalnych przedsiębiorstw, efektywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych (w tym finansowaniu wspólnych działań ze środków UE) oraz nowych źródeł zaopatrzenia, penetrowaniu rynków zbytu, a przede wszystkim umacnianiu regionalnej specjalizacji i stworzeniu bazy dla długotrwałego rozwoju branży meblarskiej na terenie Wielkopolski.

Lokalny rynek pracy

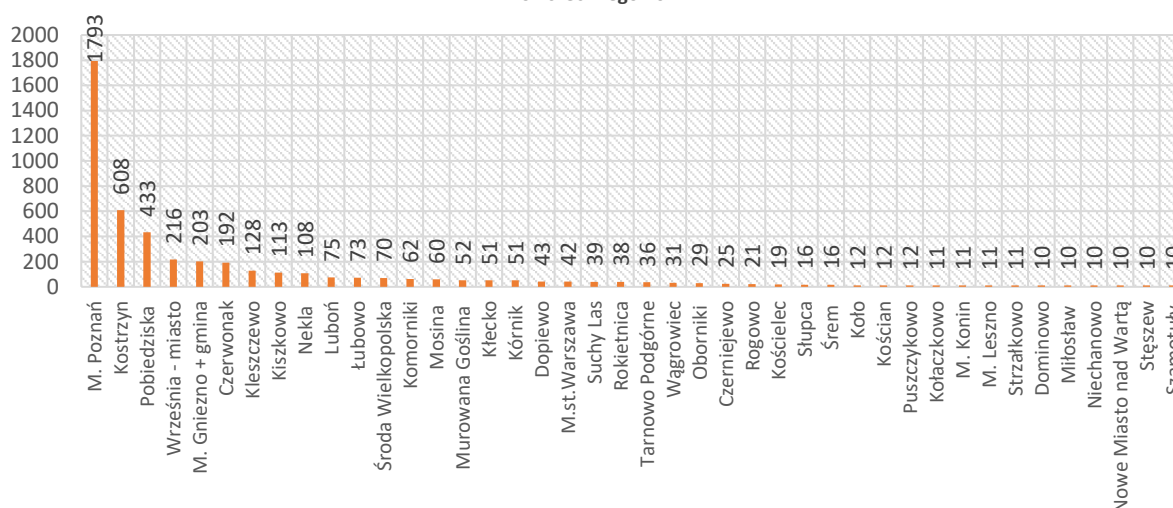
Zatrudnienie

Zgodnie z danymi dotyczącymi podmiotów o liczbie zatrudnionych przewyższającej 9 osób, w Gminie Swarzędz liczba osób pracujących w 2015 r. wynosiła 15 180 osób, co stanowi 13,5% ogółu zatrudnionych w powiecie poznańskim. Przeciętne zatrudnienie (liczba pracujących na 1 000 osób) zarówno w mieście Swarzędz (272 pracujących/ 1 000 os.) jak i na obszarze wiejskim gminy (398 pracujących/ 1 000 os.) zdecydowanie przekracza wartości dla województwa (262) i kraju (232), a średnia dla całej gminy (317) jest wyższa aniżeli średnia dla powiatu (306).³

Lokalny rynek pracy korzysta na silnym oddziaływaniu aglomeracji poznańskiej. Liczne firmy zlokalizowane na terenie Poznania i gmin otaczających miasto wojewódzkie, generują wysoki popyt na prace, dając zatrudnienie dużej liczbie mieszkańców województwa. Gmina Swarzędz, również skupia podmioty cechujące się wysokim poziomem zatrudnienia.

W ramach badań przeprowadzonych podczas Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r. miejsce zatrudnienia zlokalizowane na terenie Gminy Swarzędz zadeklarowały 4 783 osoby zamieszkujące poza obszarem gminy. Najwięcej osób dojeżdżających do pracy w swarzędzkich i okolicznych przedsiębiorstwach zamieszkuje Poznań (37,5%), powiat poznański (36,9%), powiat gnieźnieński (9,9%) i powiat wrzesiński (7,2%). Spośród gmin najwyższy udział w dojazdach do pracy wykazywali mieszkańcy: Gm. Kostrzyn (12,7%) Gm. Pobiedziska (9,1%), Gm. Września (4,5%), Miasto i Gminę Gniezno (łącznie 4,2%), a także Gm. Czerwonak (4,0%).

Wykres 4. Osoby dojeżdżające do pracy w Gminie Swarzędz, zamieszkujące poza obszarem gminy- na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011

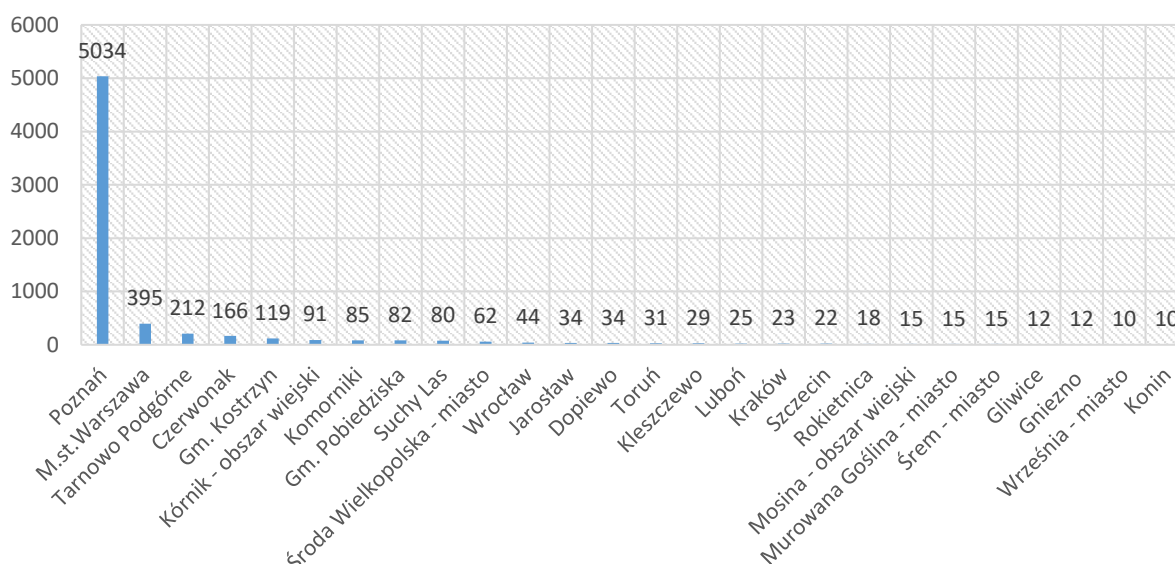
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS

³ Na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS. Dane GUS dot. zatrudnienia na poziomie gminnym nie uwzględniają: pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach.

Położenie gminy w silnym ośrodku gospodarczym jakim jest aglomeracji poznańska, sprawia, iż na swarzędzki rynek pracy oddziałują także podmioty zlokalizowane w Poznaniu i innych gminach jego obszaru funkcjonalnego. Świadczą o tym dane dotyczące dojazdów do pracy poza miejscem zamieszkania - 6 675 osób zadeklarowało bowiem miejsce zatrudnienia poza Gminą Swarzędz. Głównym miejscem zatrudnienia mieszkańców gminy jest Poznań, gdzie zatrudnienie znajduje ponad 5 tys. osób (75% osób dojeżdżających). Trend ten umacnia wysoki poziom migracji mieszkańców Poznania na nowe osiedla zlokalizowane na terenie gminy. Osoby te szukają atrakcyjnego miejsca zamieszkania poza miastem, realizując potrzeby zawodowe i edukacyjne na terenie miasta (Poznania). Znaczna część mieszkańców gminy zatrudniona jest także w gminach tworzących aglomerację poznańską, jak: Tarnowo Podgórne, Czerwonak, Kostrzyn, Komorniki, Kórnik, Pobiedziska, Suchy Las, Dopiewo i inne. Spory udział osób dojeżdża także do dużych miast wojewódzkich jak Warszawa, Wrocław, Toruń, a nawet Kraków czy Szczecin.

Wykres 5. Codzienne dojazdy do pracy mieszkańców Gminy Swarzędz - na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS

Znaczne ożywienie obserwowane na rynku pracy w ostatnich latach, jak i zachodzące zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa i zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym) spowodowały problemy pracodawców w znalezieniu odpowiednich kandydatów do pracy. W obliczu niedoboru pracowników o pożądanych kwalifikacjach, pracodawcy decydowali się na obniżenie oczekiwań w stosunku do kandydatów do pracy, np. w zakresie wymaganego wykształcenia – w 2016 r. oferty pracy zarejestrowane w poznańskim PUP były w 2 % skierowane do osób z wykształceniem wyższym, 14% dotyczyło osób z wykształceniem średnim, 32% ofert to oferty dla osób z wykształceniem zawodowym, z kolei 52% ofert nie określało wymogu posiadania jakiegokolwiek wykształcenia. Najczęściej występującymi zawodami, w których pracodawcy zamierzali zatrudniać byli: pracownicy przy pracach prostych, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, operatorzy i monterzy maszyn, pracownicy usług i sprzedawcy.

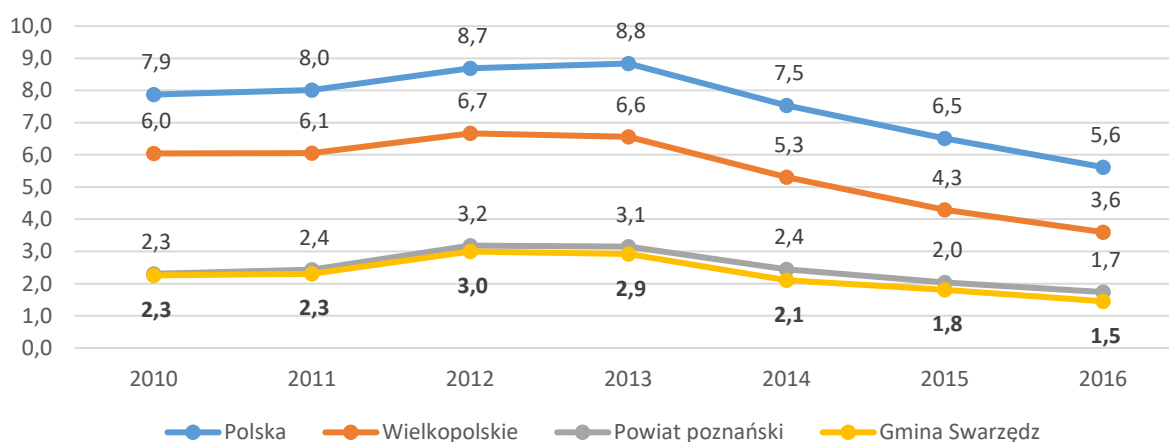

Wysoki popyt na pracę przy niskiej podaży skutkuje koniecznością poszukiwania pracowników poza obszarem aglomeracji i województwa, w tym także rejestracją pracowników z zagranicy, czego wyrazem w 2016 roku był 2,5-krotny wzrost oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom na terenie powiatu poznańskiego w stosunku do roku poprzedniego. Zarejestrowano wówczas 44 162 oświadczeń, z czego 96% dotyczyło obywateli Ukrainy.⁴

Bezrobocie

Wysoki poziom rozwoju gospodarczego aglomeracji poznańskiej przekłada się na bardzo korzystną sytuację na rynku pracy w powiecie poznańskim jak i w Gminie Swarzędz, które od lat notują jedno z najniższych poziomów bezrobocia w Polsce. Liczba osób bezrobotnych przypadających na ogół ludności w wieku produkcyjnym utrzymuje się zdecydowanie poniżej średniej dla województwa wielkopolskiego i średniej krajowej. W 2016 r. w Gminie Swarzędz udział osób bezrobotnych w ogólnej ludności w wieku produkcyjnym wynosił zaledwie 1,5%, co potwierdza, że problem bezrobocia na obszarze gminy ma znaczenie marginalne, a jego poziom można uznać za poziom odpowiadający bezrobociu naturalnemu, tzn. związanemu z chwilową przerwą w zatrudnieniu związaną ze zmianą miejsca pracy lub czasem niezbędnym na podjęcie pierwszej pracy (bezrobocie frykcyjne) oraz tą częścią ludności, która z różnych przyczyn nie przekwalifikowała się i nie zmieniła zatrudnienia po zachodzących zmianach strukturalnych, mimo że popyt na pracę jest wysoki (bezrobocie strukturalne).

Wykres 6. Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (lata 2010-2016)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w 2016 r. osoby bezrobotne długotrwale (pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy) stanowiły 40,1% ogółu bezrobotnych (wartość dla powiatu = 43,7%). Z kolei osoby wchodzące na rynek pracy w wieku do 30 lat stanowiły prawie ¼ ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (24,9%), nieco przewyższając średnią dla powiatu (22,5%). Osoby powyżej 50 roku życia stanowiły 30,5% ogółu bezrobotnych (32,0% - wartość dla powiatu).

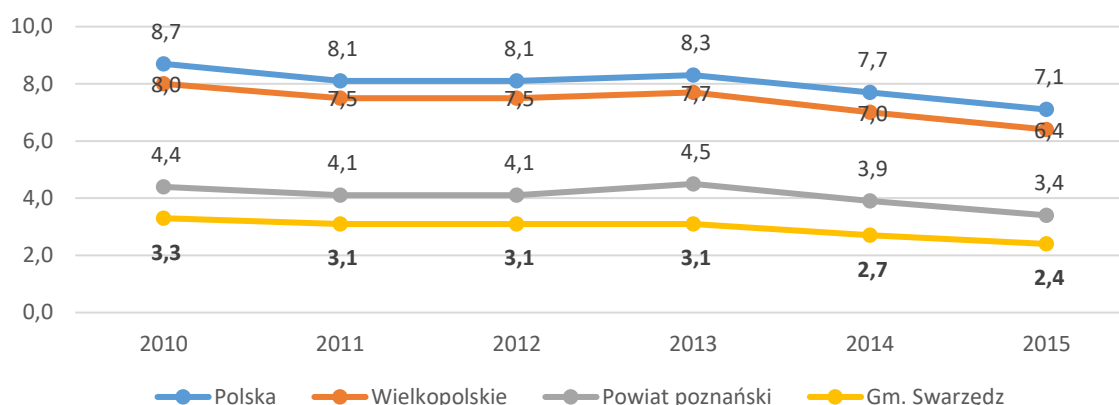
⁴ Rynek pracy Poznania i powiatu poznańskiego w 2016 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu

Sytuacja społeczna

Bardzo dobra sytuacja na rynku pracy przekłada się na relatywnie dobrą sytuację materialną mieszkańców, poczucie stabilizacji, zmniejszenie ubóstwa i napięć społecznych co ogranicza występowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla Gminy Swarzędz jest znacząco niższy niż średni poziom dla kraju i województwa, a także powiatu poznańskiego.

Wykres 7. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2010-2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

W latach 2013-2015 odnotowano znaczący spadek liczby rodzin, którym udzielono pomocy – w 2013 r. z opieki korzystało 551 rodzin, w 2014 r. 508 rodzin, z kolei w 2015 r. już tylko 461 (spadek o 16,3% w stosunku do 2013 r.). Zmianie uległy także powody, z jakich beneficjenci znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Największy spadek odnotowano w odniesieniu do bezrobocia oraz ubóstwa, największy wzrost natomiast w odniesieniu do potrzeby ochrony macierzyństwa.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2013		2014		2015	
Ubóstwo	255	16,5%	236	16,4%	185	14,1%
Sieroctwo	1	0,1%	1	0,1%	1	0,1%
Bezdomność	31	2,0%	30	2,1%	29	2,2%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	65	4,2%	89	6,2%	93	7,1%
- w tym wielodzietność	48	3,1%	38	2,6%	38	2,9%
Bezrobocie	180	11,6%	138	9,6%	77	5,9%
Niepełnosprawność	227	14,7%	217	15,0%	219	16,7%
Długotrwała lub ciężka choroba	359	23,2%	345	23,9%	331	25,2%
Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	282	18,2%	255	17,7%	236	18,0%
- w tym rodziny niepełne	119	7,7%	94	6,5%	89	6,8%
Rodziny wielodzietne	56	3,6%	58	4,0%	63	4,8%
Przemoc w rodzinie	16	1,0%	10	0,7%	16	1,2%
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Alkoholizm	56	3,6%	48	3,3%	48	3,7%

Narkomania	5	0,3%	4	0,3%	8	0,6%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	9	0,6%	8	0,6%	4	0,3%
Trudności w integracji osób, które uzyskały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Zdarzenia losowe	3	0,2%	3	0,2%	3	0,2%
Sytuacje kryzysowe	2	0,1%	0	0,0%	1	0,1%

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2016-2022.

Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu główną przyczyną udzielania pomocy społecznej w 2015 r. były: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Statystyka ta potwierdza relatywnie dobrą sytuację materialną mieszkańców Gminy Swarzędz, gdyż ubóstwo i bezrobocie stanowiły przyczynę korzystania z pomocy społecznej tylko w 20% przypadków, podczas gdy w większości gmina wskaźniki te są zdecydowanie wyższe, stanowiąc główny powód trudnej sytuacji życiowej. Statystyka ta pokazuje także, iż problemem społecznym gminy staje się starzenie się społeczeństwa, a także zmiany wzorców kulturowo-społecznych (np. odejście od modelu rodzin wielopokoleniowych), co rodzi wyższe potrzeby opiekuńcze jak i konieczność wsparcia wychowawczego.

Poziom osób uzależnionych korzystających z pomocy społecznej nie uległ znaczącej zmianie w ostatnich latach. Problem uzależnień jest jednak często problemem ukrytym, trudnym do skwantyfikowania i zdiagnozowania. Osoby uzależnione rzadko są gotowe na otrzymanie profesjonalnego wsparcia. Ponadto poczucie wstydu i obawa przed opinią lokalnego środowiska sprawia, że informacja o uzależnieniu nie trafia do pracowników socjalnych. Z danych szacunkowych wynika, że „w Gminie żyje około 932 osób uzależnionych od alkoholu oraz 2330-3263 osób pijących szkodliwie i ryzykownie. Wokół nich żyją dorośli członkowie rodzin (małżonkowie, rodzeństwo, rodzice, dziadkowie), czyli dalsze 3728 mieszkańców i dzieci żyjących w otoczeniu osoby uzależnionej od alkoholu”⁵. Oszacowana skala zjawiska pozwala stwierdzić, iż alkoholizm stanowi ważny problem społeczny obecny w lokalnej społeczności, dotyczący osób pochodzących z różnych grup społecznych. Wymaga zatem interwencji i prowadzenia działań w zakresie profilaktyki i przeciwdziałaniu uzależnieniom.

Problem uzależnień jest zjawiskiem dostrzeganym przez pracowników opieki społecznej. Wysoką aktywność w tym zakresie prowadzi Sekcja Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej, która organizuje kampanie profilaktyczno-educacyjne, szkolenia i warsztaty, obozy i kolonie terapeutyczne i socjoterapeutyczne (w takich placówkach jak Świetlica Socjoterapeutyczna „Nasza Dziupla”, Świetlica Integracyjno-Terapeutyczna w Gruszczyźnie, 3 Świetlice Wiejskie w Karłowicach, Uzarzewie, Wierzonce czy w Pracowni Modelarskiej „Tukan”), a także realizuje działania w ramach animacji społecznej. Sekcja prowadzi także Punkty Konsultacyjne dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, a także ds. Przemocy.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu posiada sieć instytucji działających w jego strukturze, które pozwalają na realizację działań społecznych w sposób kompleksowy i systemowy. Instytucjami podległymi OPS w Swarzędzu są:

⁵ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Swarzędz 2016.

- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi – zadaniem ŚDS jest przystosowanie uczestników do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, wykształcenie umiejętności niezbędnych do codziennego funkcjonowania;
- Dzienny Dom „Senior-WIGOR” prowadzony w ramach Wieloletniego Programu „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020 – w ramach placówki realizowany jest program „Aktywność – sposób na młodość” nakierowany na szeroko pojętą aktywizację osób po 55 roku życia;
- Gminne Centrum Informacji – jego zadaniem jest poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wsparcie aktywności zawodowej osób pozostających bez pracy. Centrum oferuje doradztwo zawodowe, poradnictwo zawodowe, udostępnianie ofert pracy, szkoleń i kursów.
- Klub Integracji Społecznej – jego celem jest reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych. Są to w szczególności osoby bezrobotne, uzależnione, chore psychicznie, zwolnione z zakładów karnych, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych.
- Punkt Przyjazny Rodzinie - utworzony w ramach projektu „Schematom STOP” umożliwiający spotkania integracyjne rodzinom wielodzietnym, spotkania rodzin z opiekunem, informacje o ofercie wsparcia dla rodzin na terenie Gminy.
- Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Społeczności Lokalnej w Swarzędzu – stowarzyszenie działa przy Ośrodku Pomocy Społecznej, a jego celem jest zwiększenie aktywności obywateli w swoich środowiskach lokalnych, poszerzenie wiedzy społeczności lokalnych o organizacjach pozarządowych i instytucjach rządowych i samorządowych polskich i zagranicznych oraz dobrowolne niesienie pomocy osobom i rodzinom, które z różnych przyczyn niezdolne są do rozwiązywania swoich życiowych problemów.

OPS wspólnie z partnerami społecznymi czy też instytucjami rynku pracy prowadzi liczne działania i inicjatywy służące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu jak i ograniczające negatywne zjawiska społeczne. Przykładowymi projektami realizowanymi przez OPS w Swarzędzu są: „Schematom STOP”, „Nie jesteś sam – edukacja, integracja i sztuka sposobem na łamanie uprzedzeń i oporów społecznych”, „Akademia nowych możliwości – Szkoły dla rodziców drogą zwiększenia kompetencji w zakresie opieki i wychowania dzieci”, „Zdążyć przed – pomoc, profesjonalizm, profilaktyka”, „POKONAĆ WYKLUCZENIE. Wszelchstronna aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powiatu poznańskiego” czy „Fabryka Umiejętności.

Na terenie Gminy funkcjonują 93 organizacje pozarządowe⁶. Współpraca jak i finansowanie zadań publicznych realizowanych przez sektor pozarządowy uregulowane jest *Programem współpracy Gminy Swarzędz z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* przyjmowanym uchwałą Rady Gminy na każdy kolejny rok. Przykładami podmiotów, które w ostatnich latach wspierały OPS w Swarzędzu tworząc zaplecze społeczne gminy są m.in.: Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka, Fundacja Muszkieterów, Fundacja ARTiFAKT, Stowarzyszenie „Horyzonty” Poznań, Stowarzyszenie Abstynentów Żagiel, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Caritas przy Parafiach, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji,

⁶ Baza organizacji pozarządowych: <http://swarzedz.pl/index.php?id=367> [dostęp na czerwiec 2017 r.]

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Lider, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Wielkopolski Oddział Regionalny reprezentowany przez TPD Oddział Miejski w Swarzędzu, Stowarzyszenie Kulturalne Orkiestra Dęta w Swarzędzu. W miejscowości Wierzenica mieści się także Katolicki Ośrodek Wychowania i Terapii Uzależnień Caritas Archidiecezji Poznańskiej.

Infrastruktura społeczna

Ochrona zdrowia

Gmina Swarzędz posiada stosunkowo rozbudowaną infrastrukturę usług medycznych. Ambulatoryjna opieka zdrowotna świadczona jest w ramach 27 przychodni (2016), w tym 3 na obszarach wiejskich. Dla porównania w roku 2010 było ich jedynie 16. Na terenie Swarzędza (ul. Dworcowa 24) mieści się podstacja Pogotowia Ratunkowego, podlegająca Rejonowej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu oraz dyżurna całodobowa apteka⁷. Usługi medyczne wymagające opieki szpitalnej zabezpieczają szpitale publiczne zlokalizowane na terenie pobliskiego Poznania.

Łącznie w gminie znajdują się 24 apteki (z czego 16,66% mieści się na terenach wiejskich) i jeden punkt apteczny. Coroczne wydatki z budżetu gminy na ochronę zdrowia wynoszą ponad 1 000 000,00 zł. (w 2016 roku było to dokładnie 1 084 499,96 zł).

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy znajduje się Komisariat Policji. W środowisku lokalnym działa siedmiu policjantów dzielnicowych. Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje także Straż Miejska. O bezpieczeństwo mieszkańców Gminy dba również Ochotnicza Straż Pożarna w Swarzędzu i Kobylnicy.

Ze statystyk Komisariatu Policji wynika, że w ostatnich latach o około 15% spadła ogólna liczba popełnionych wykroczeń (z 2383 w 2013 roku do 2029 w 2015 roku). Najczęstszą przyczyną wykroczeń były zdarzenia komunikacyjne (52,5% w 2015 r.) oraz wykroczenia przeciwko mieniu (35,5% w 2015 r.).

Tabela 4. Wykroczenia popełnione na terenie Gminy Swarzędz w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	22	25	18
Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia	2	16	13
Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	1321	1393	1065
Wykroczenia przeciwko mieniu	758	759	720
Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej	4	5	10
Wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego	41	37	18
Wykroczenia przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	235	321	185

Źródło: dane Komisariatu Policji w Swarzędzu za: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2016-2022*.

Pozytywne tendencje można zaobserwować także w statystykach dotyczących przestępczości. W 2015 r. niemal wszystkie kategorie przestępstw były niższe (z wyjątkiem nietrzeźwych kierujących) niż w roku 2013, mimo poszerzenia zasięgu działań Komisariatu Policji o obszar Gminy Kleszczewo. Szczególnie

⁷ Na podstawie: <http://www.swarzedz.pl/index.php?id=173>

widoczny i pozytywny jest znaczny spadek liczby przestępstw kryminalnych - o ponad połowę stwierdzonych przypadków, a także kradzieży (o 44,4%) oraz kradzieży z włamaniem (o 35,5%).

Tabela 5. Przestępstwa stwierdzone na terenie Gminy Swarzędz w latach 2013-2015⁸

	2013	2014	2015**
Kryminalne	1171	567	583
Gospodarcze	146	85	115
Kradzież z włamaniem	110	61	71
Kradzież	354	208	197
- w tym samochodu	42	42	44
Uszkodzenie mienia	83	44	56
Rozbój	5	8	3
Bójka, pobicie	3	1	0
Narkotyki*	263*	24	25
Nietrzeźwi kierujący	45	50	59

*sprawa wieloczynowa

**od sierpnia 2015 dodatkowo dane z Gminy Kleszczewo

Źródło: dane Komisariatu Policji w Swarzędzu za: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2016-2022*.

Edukacja

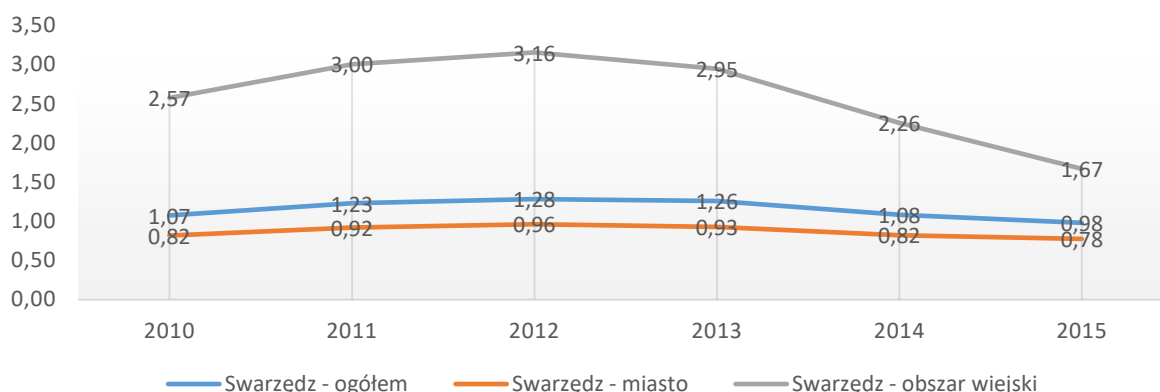
Obserwowany w ostatnich latach napływ ludności jak i stopniowe zmiany demograficzne (powszechne starzenie się społeczeństwa) sprawiają, iż na gminie spoczywa obowiązek aktywnego prowadzenia działań prorodzinnych, a w szczególności zabezpieczenia odpowiedniej bazy infrastrukturalnej w zakresie opiekuńczo-wychowawczym.

W 2015 r. na terenie gminy funkcjonowało 20 przedszkoli, z czego 7 to jednostki, które prowadzone są przez jednostki samorządu gminnego. W latach 2010 – 2015 nastąpił rozwój bazy przedszkoli (2010 roku było ich 16), który można głównie obserwować na terenach wiejskich (tam powstały 3 z 4), czyli obszarze w którym zaobserwować można największe zmiany demograficzne. Nominalnie nastąpił wzrost ilości miejsc w placówkach z 1 538 (2010) do (1 865). Poprawa obserwowana jest także w ujęciu relatywnym - na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 0,98 dzieci (2015) w wieku 3-5 lat, przy czym w 2010 roku wskaźnik ten osiągał wartość 1,07. Warto zauważyć, że na obszarach wiejskich wartość wskaźnika jest zdecydowanie wyższa niż na obszarach miejskich. Dokładną dynamikę zmian przedstawia wykres poniżej.

⁸ Prezentowane dane statystyczne nie pozwalają na jednoznaczne porównanie tendencji w perspektywie czasowej, w szczególności z uwagi na fakt, że w sierpniu 2015 obszar działania Komisariatu Policji w Swarzędzu został poszerzony o Gminę Kleszczewo. W przypadku przestępstw związanych z narkotykami, w 2013 roku obowiązywała inna kategoryzacja przestępstw.

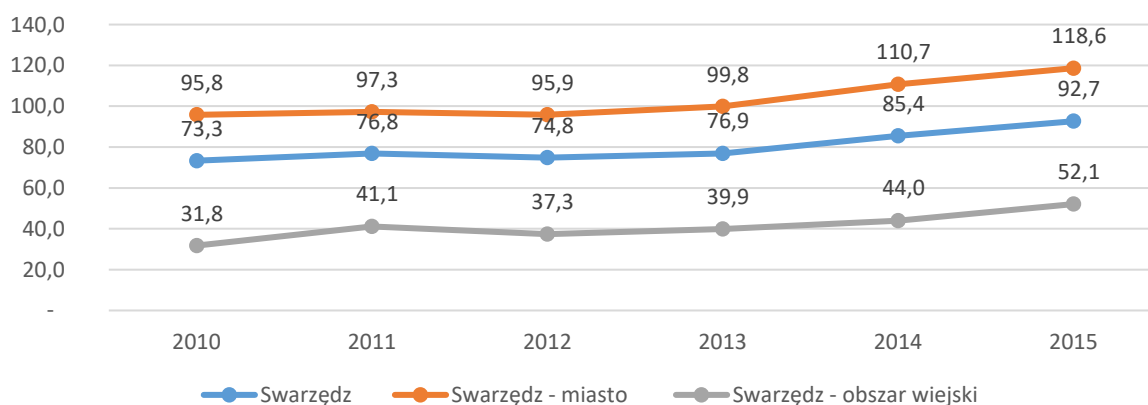
Wykres 8. Dynamika zmian dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminie Swarzędz w latach 2010 – 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Ogólna ocena sytuacji związanej z dostępem do przedszkoli w Swarzędzu jest pozytywna. Dynamika zmian dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-6 lat pokazuje, że w ostatnich latach widoczny był przyrost uczestnictwa dzieci w zorganizowanym wychowaniu przedszkolnym. W 2014 roku wskaźnik ten wzrósł o prawie 10 punktów procentowych w stosunku do roku 2010 i osiągnął wartość 84,41%. Warto zauważyć jednak, że wartość wskaźnika na terenach miejskich była zdecydowanie wyższa (110,8%), niż na wsi (41,9%). Wynika to z niedostatecznego rozwoju infrastruktury przedszkolnej na terenach wiejskich i sporej liczby placówek zlokalizowanych w mieście, a także z faktu, iż znaczna część rodziców wybiera placówkę przedszkolną w miejscowości, w której pracuje (w Swarzędzu lub Poznaniu), stąd dla miasta wskaźnik uprzedzskolnienia znacznie przekracza wartość 100.

Wykres 9. Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

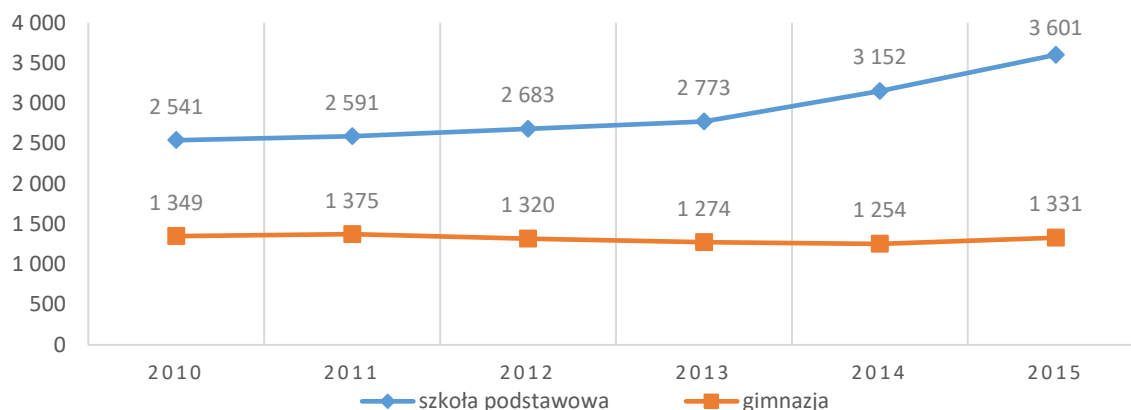

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Edukacja na szczeblu podstawowym w gminie realizowana jest w 7 jednostkach (2015). Liczba uczniów w szkołach podstawowych wzrasta, co jest zjawiskiem pozytywnym, biorąc pod uwagę fakt, że większość jednostek samorządu terytorialnego zmagają się z problemem niżu demograficznego. Odminną sytuację można zaobserwować w szkołach gimnazjalnych, gdzie liczba uczniów stopniowo malała, a poprawę obserwujemy jedynie w roku 2015.

Wykres 10. Liczba uczniów kształcących się w swarzędzkich szkołach podstawowych i gimnazjach w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Od 2002 r. do roku szkolnego 2015/2016 włącznie podstawowym miernikiem umiejętności uczniów szkół podstawowych był Sprawdzian po ukończeniu 6-klas szkół podstawowych. Jest to także parametr pomocny przy porównywaniu poziomu nauczania w poszczególnych placówkach. W latach 2010-2016 uczniowie szkół podstawowych w gminie Swarzędz osiągnęli wyniki wyższe niż średnia dla województwa i zbliżone do średniej dla powiatu poznańskiego i kraju (w latach 2012, 2013, 2015 także je przekraczając). Świadczy to o relatywnie dobrym poziomie oświaty na poziomie podstawowym w gminie, choć nadal istnieją rezerwy w tym zakresie, które należy rozwijać poprzez poprawę oferty nauczania i infrastruktury, a przede wszystkim poprzez organizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych umożliwiających uczniom rozwijanie kompetencji kluczowych oraz zainteresowań, jak i zajęć wyrównawczych dla dzieci wykazujących trudności w nauce.

Tabela 6. Średni wyniki ze Sprawdzianu uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy Swarzędz na tle średniej dla kraju, województwa wielkopolskiego i kraju w latach 2010-2016

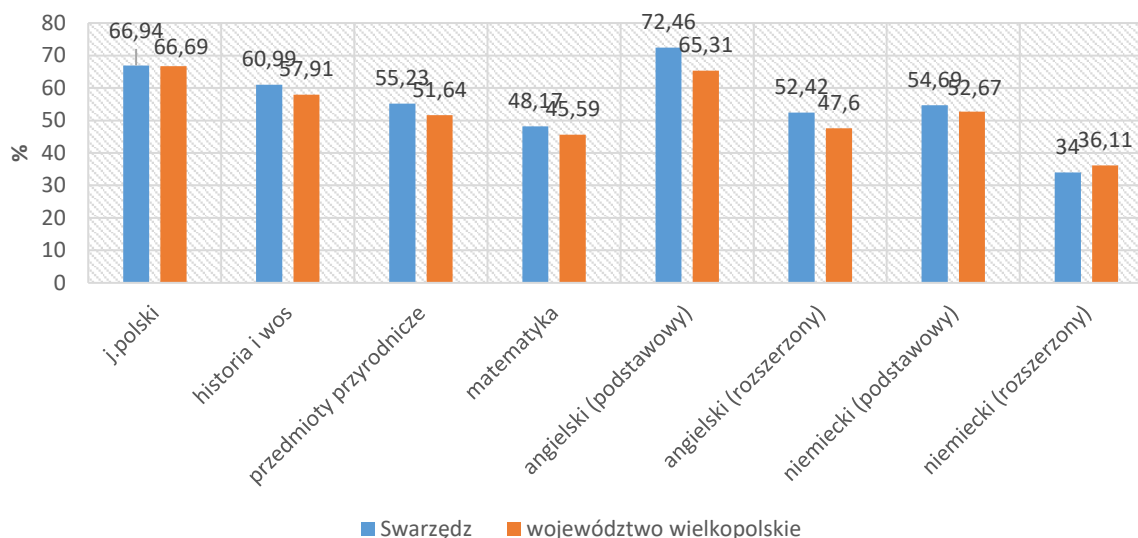
Średni wynik ze Sprawdzianu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	max. 40 pkt					Część I - max. 100%	
Polska	24,56	25,27	22,75	24,03	25,82	67	63
Wielkopolska	23,76	24,69	21,98	23,37	25,17	65,02	60,8
Powiat poznański	24,46	25,21	22,82	24,34	26,14	67,88	63,26
Gm. Swarzędz	24,42	25,22	23,75	24,34	25,8	68,05	62,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań

Relatywnie dobrze w ostatnich latach prezentowały się także wyniki gimnazjów przekraczając średnią dla województwa z większości przedmiotów egzaminacyjnych (na wykresie przedstawiono najbardziej aktualne wyniki z roku szkolnego 2016/2017).

Wykres 11. Wyniki z egzaminów gimnazjalnych w 2017 roku były wyższe niż średnia dla województwa wielkopolskiego.

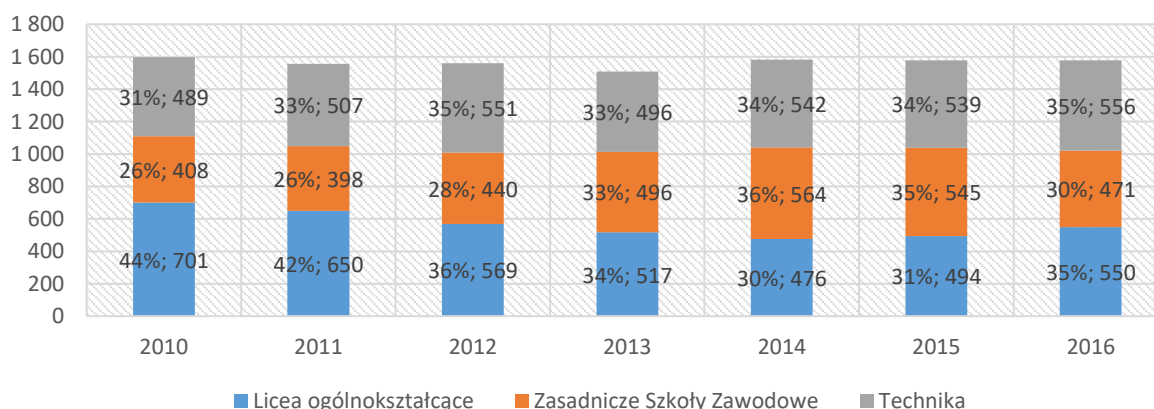

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: http://www.oke.poznan.pl/files/cms/469/wyn_gmin_172.pdf

Na terenie gminy funkcjonują 4 placówki oświatowe kształcące młodzież na poziomie ponadgimnazjalnym: Szkoła Branżowa I stopnia (dawniej Zasadnicza Szkoła Zawodowa) oraz Technikum w Zespole Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich oraz dwa licea ogólnokształcące: II LO im. Tadeusza Staniewskiego w Zespole Szkół nr 2 oraz niepubliczna szkoła społeczna I LO Fundacji Edukacji Społecznej "EKOS".

Ogólna liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w latach 2010 – 2016 nieznacznie spadła. W roku 2010 liczba uczniów wynosiła 1 598 osób, natomiast w 2016 roku 1 577. Popularność poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych nie zmieniła się znacznie i uczniowie w niemal równych proporcjach wybierają każdy z rodzajów kształcenia, przy czym nieco bardziej popularne od zasadniczej szkoły zawodowej są licea ogólnokształcące i technikum.

Wykres 12. Liczba uczniów swarzędzkich szkół ponadgimnazjalnych wg typu szkoły w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Wysoki udział szkolnictwa zawodowego świadczy o atrakcyjności oferty edukacyjnej i jej systematycznego dostosowywania do obserwowanych zmian i potrzeb na rynku pracy. W swarzędzkim Technikum kształcenie odbywa się w zawodzie: informatyk, mechatronik, technik automatyzacji logistyki, ekonomista - klasy akademickie, hotelarstwa, urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, żywienia i organizacji usług gastronomicznych. Szkoła Branżowa I stopnia kształci natomiast w zawodach: elektromechanik pojazdów samochodowych, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych, mechatronik, operator maszyn i urządzeń odlewniczych, operator obrabiarek skrawających, krawiec, mechanik pojazdów samochodowych, sprzedawca, stolarz, tapicer, kucharz, Uczniowie wybierający zawód inny niż wymienione kształcą się w klasie wielozawodowej.

Ponadto w Zespole Szkół nr 1 działa Szkoła Policealna kształcąca w zawodach: technik administracji, technik rachunkowości oraz technik bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzone są Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe w następującym zakresie kwalifikacji: mechatronik, technik logistyki oraz technik mechanik. W trybie zaocznym prowadzone są także zajęcia w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych.

Część młodzieży po ukończeniu gimnazjum, z uwagi na renomę placówki lub oferowane kierunki kształcenia, wybiera także dalszą edukację w liceach i szkołach zawodowych lub artystycznych zlokalizowanych w Poznaniu.

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie gminy Swarzędz funkcjonuje kilka obiektów związanych z kulturą. Najważniejszą instytucją w sferze propagowania i animowania kultury na terenie gminy jest Ośrodek Kultury w Swarzędzu, który jest organizatorem i koordynatorem większości imprez i wydarzeń kulturalnych na terenie gminy. Pod auspicjami Ośrodka funkcjonuje 11 sekcji artystycznych, a ponadto stowarzyszenia i zespoły artystyczne związane z muzyką oraz promowaniem regionu. Zespół Regionalny „Olszyna” istnieje już 21 lat, zajmuje się kultywowaniem tradycji i obrzędów regionalnych. W ciągu roku zespół występuje blisko 50 razy, dając koncerty w całej Wielkopolsce.

Kolejną organizacją związaną z kulturą jest Stowarzyszenie Kulturalne Orkiestra Dęta w Swarzędzu. Orkiestra istnieje od 1946 roku, obecnie zrzeszając 35 muzyków oraz 20 dziewcząt tworzących grupę choreograficzną. Biorą oni udział w przeglądach i zawodach oraz festiwalach, oferując szeroki repertuar utworów: sakralnych, rozrywkowych oraz marszów.

Ponadto w gminie funkcjonują dwa chóry:

- Chór męski Akord, założony w 1958 roku przez Sylwestra Rychlewskiego. Zespół może pochwalić się wieloma sukcesami na arenie międzynarodowej, między innymi zajęcie III miejsca na II Międzynarodowym festiwalu Chóralnym na Łotwie. Chór dał koncert na Placu Świętego Piotra w Rzymie z okazji 24 rocznicy pontyfikatu Jana Pawła II. W repertuarze zespołu znajdują się utwory wybitnych kompozytorów tworzących od średniowiecza aż do czasów współczesnych.
- Chór kameralny Dysonans, powstały w 1991 roku. Tworzą go studenci i absolwenci szkół wyższych z Poznania. Zespół posiada bardzo bogaty repertuar oferujący między innymi

barokowe utwory a cappella, muzykę rozrywkową czy współczesne kompozycje artystów polskich i zagranicznych. Chór występuje zarówno na scenach polskich jak i zagranicznych.

Ośrodek Kultury w Swarzędzu jest także organizatorem zajęć w świetlicach wiejskich zlokalizowanych w takich miejscowościach jak: Gruszczyn, Karłowice, Kobylnica, Paczkowo, Uzarzewo, Wierzonka, a także w Świetlicy Miejsko – Parafialnej na os. Mielżyńskiego 1A oraz Świetlicy Miejskiej na os. Czwartaków 1

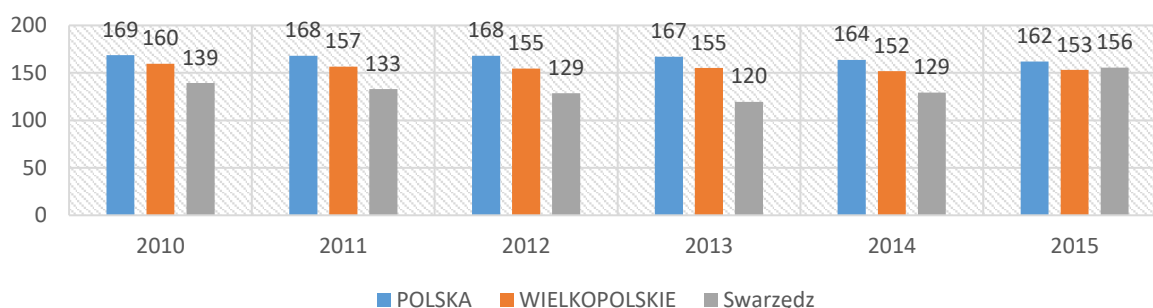
Tabela 7. Uczestnicy wydarzeń kulturalnych w gminie Swarzędz – lata 2014-2016

Uczestnicy wydarzeń kulturalnych w gminie Swarzędz				
	2013	2014	2015	2016
Imprezy artystyczno-rozrywkowe	6600	6600	6600	8000
Odwiedzający muzea	39059	37847	33816	35321
Członkowie grup teatralnych	0	10	0	10
Członkowie grup chóralnych	10	30	50	30
Członkowie grup folklorystycznych	10	15	35	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Drugą najważniejszą instytucją kulturalną na terenie gminy jest Biblioteka Publiczna w Swarzędzu, realizująca zadania Powiatowej Biblioteki Publicznej. Księgozbiór biblioteki głównej wraz z filiami liczy ponad 120 tysięcy woluminów, z rozmaitych gatunków literackich. Od lipca 2016 roku biblioteka wykupiła cyfrowy dostęp do wypożyczalni Ibuk Libra. W roku 2016 z usług biblioteki skorzystało 7 941 czytelników, wypożyczając 140 012 książek i 3 126 czasopism.

Wykres 13. Czytelnicy bibliotek na 1 000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

W porównaniu z rokiem 2010 liczba osób korzystających z bibliotek (na 1 000 ludności) w gminie Swarzędz wzrosła z 140 do blisko 160. Zanotowano więc wzrost o prawie 15%, jednocześnie po raz pierwszy przekroczona została średnia dla województwa wielkopolskiego. Jest to wynik zbliżony do wyników z całego kraju. Stopniowa poprawa czytelnictwa jest zjawiskiem pożądanym, wpływającym na wyedukowanie społeczeństwa jak i jego świadomość kulturalną.

Na terenie Gminy Swarzędz działają trzy kluby sportowe: SKS Unia Swarzędz (piłka nożna, gimnastyka, zapasy, lekkoatletyka), LZS „Piast” Kobylnica (piłka nożna) oraz Swarzędzki Klub Karate-do „FIGHTER”, a także cztery uczniowskie kluby sportowe działające przy swarzędzkich szkołach.

Popularnymi obiektami sportu i rekreacji, umożliwiającymi aktywny wypoczynek są:

- Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji: kompleks sportowy obejmujący 3 pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej, halę sportową, krytą pływalnię i sztuczne lodowisko,
- ATRIUM Centrum Sport & Fitness: w ofercie centrum znajduje się m.in.: siłownia, aerobik, sauna, solarium, masaże, sala gimnastyczna, kryta ujeżdżalnia i pensjonat dla koni umożliwi całoroczną naukę jazdy konnej dla dzieci i dorosłych, hipoterapię i woltyżerkę.
- STREFA SPORTU TENIS & FITNESS obiekt oferuje zajęcia z nauki gry w tenisa na dwóch krytych kortach tenisowych ze sztuczną nawierzchnią, a także organizację innych zajęć sportowych i tanecznych dla dzieci i młodzieży,
- Aeroklub Poznański im. Wandy Modlibowskiej – organizuje sekcje: balonową, mikrolotową, modelarską, paralotniową, samolotową, spadochronową i szybowcową.
- Park linowy "CASCADER PARK";
- Gospodarstwa agroturystyczne na terenie gminy także posiadają w ofercie naukę jazdy konnej oraz organizację innych zajęć rekreacyjnych.

Turystyka

Turystyka nie stanowi wiodącej gałęzi lokalnej gospodarki, a jej potencjał w tym zakresie jest ograniczony, choć na terenie gminy znajdują się unikatowe miejsca dziedzictwa historycznego i kulturowego, a także atrakcyjne obiekty sprzyjające wypoczynkowi i rekreacji.

Gmina Swarzędz jest członkiem Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej oraz Związku Międzygminnego "Puszcza Zielonka". Przez gminę Swarzędz przebiega wiele tras pieszych, rowerowych i samochodowych. Najbardziej znanymi i wartymi zobaczenia są: Cysterski Szlak Rowerowy oraz Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka. Pierwszy z wyżej wymienionych ma łączną długość 143 km, swój początek ma w Poznaniu (przy Kościele Św. Jana Jerozolimskiego) a kończy się w Dąbrowce Kościelnej. Cała trasa szlaku jest oznakowana. Szlak Kościołów Drewnianych liczy około 90 km, i obejmuje 9 kościołów z czego 2 znajdują się na terenie gminy Swarzędz (w Wierzenicy i Uzarzewie). Szlak ten jest przeznaczony w głównej mierze dla turystów przemierzających się samochodami.

Na północ od Swarzędza leży Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka, który łączy się z terenem gminy Europejską Ścieżką Rowerową (E2, E9) oraz Szlakiem łącznikowym (R-1-8).

Na terenie gminy 18 obiektów nieruchomości posiada wpis do rejestru zabytków nieruchomości województwa wielkopolskiego. Są to głównie zespoły parkowo-pałacowe (Bogucin, Karłowice, Swarzędz, Uzarzewo, Wierzenica, Wierzonka), parki (Paczkowo), kościoły i plebanie (Uzarzewo, Wierzenica) oraz domy (Swarzędz) i karczma w Wierzenicy⁹. Obiektami o szczególnej wartości turystycznej są takie obiekty jak:

- Skansen i Muzeum Pszczelarstwa im. Prof. Ryszarda Kosteckiego – największe w Europie plenerowe muzeum etnograficzne, posiadające unikatowy zbiór uli ilustrujący historię bartnictwa i pszczelarstwa na ziemiach polskich,
- Muzeum Przyrodniczo – łowieckie w Uzarzewie – muzeum mieści się w XIX-wiecznym neorenesansowym pałacu oraz nowoczesnym pawilonie muzealnym, które są otoczone parkiem.

⁹ Rejestr zabytków nieruchomości woj. wielkopolskiego – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu

W muzeum prezentowane są eksponaty przyrodnicze, trofea i akcesoria łowieckie i myśliwskie. W zasobach muzealnych znajdują się także dzieła sztuki, meble i inne eksponaty prezentujące tradycje łowieckie Wielkopolski, a także różnorodność lokalnej fauny.

- Kościół pw. Św. Marcina w Swarzędzu – zabytkowy kościół pochodzący z XIII wieku,
- Kościół Parafialny w Wierzenicy, pw. Św. Mikołaja – kościół drewniany z II poł. XVI w.,
- Kościół pw. Św. Michała Archanioła w Uzarzewie – kościół drewniany wybudowany w 1749 r.

Zagospodarowanie przestrzenne

Do czasów przedwojennych miasto Swarzędz i jego otoczenie rozwijały się niezależnie od położonego w sąsiedztwie Poznania. W okresie powojennym, sytuacja ta uległa zmianie, a funkcjonalne powiązanie z Poznaniem stanowiło główny czynnik dynamicznego rozwoju struktury przestrzennej Swarzędza i jego okolic. Obecnie położenie w ramach aglomeracji poznańskiej, również stanowi determinantę rozwoju społecznego, gospodarczego i demograficznego gminy, wpływając przez to na konieczność odpowiedniego kształtowania polityki przestrzennej miasta i gminy.

W ostatnich latach głównymi osiami rozwoju gospodarczego gminy były tereny inwestycyjne zlokalizowane wzdłuż drogi krajowej Nr 92 – w Swarzędzu i Jasinie, a także wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 194 (dawniej DK Nr 5) w rejonie Bogucina, Janikowa i Kobylnicy. Przebieg tych tras stał się jednocześnie naturalnymi barierami przestrzennymi gminy. Jest to szczególnie widoczne w mieście Swarzędz, gdzie przebieg drogi Nr 92 przez centrum – dzieli miasto na dwie części. Prowadzi to do pewnych zaburzeń w spójnym funkcjonowaniu miasta jako całości i występowania różnic w zagospodarowaniu infrastrukturalnym poszczególnych jego części. Ponadto przebieg ww. tras o dużym natężeniu ruchu wiąże się z pewnymi uciążliwościami dla mieszkańców takimi jak hałas komunikacyjny, wzmożony ruch tranzytowy czy zanieczyszczenie powietrza.

Rozwój przestrzenny terenów wiejskich gminy do lat 70-tych był nieznaczny i ograniczał się wyłącznie do tych wsi, w których zlokalizowane były Państwowe Gospodarstwa Rolne. Obecnie sytuacja jest odmienna i obszary popegeerowskie zmagają się z licznymi problemami natury społeczno-gospodarczej, przestrzennej i infrastrukturalnej, z kolei obszary dotychczas zagospodarowywane w sposób ograniczony, zostały przeznaczone pod nową zabudowę deweloperską (głównie szeregową) i jednorodzinną, przyciągając nowych mieszkańców.

Gwałtowny rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta rozpoczął się w latach 70-tych. Powstały wtedy największe osiedla mieszkaniowe o zabudowie blokowej zlokalizowane w północno-wschodniej i południowej części miasta. Niska jakość techniczna i wizualna, doprowadziła do obniżenia estetyki tkanki architektonicznej miasta i w rezultacie utraty ładu przestrzennego. Obecnie najwyższy przyrost budynków mieszkalnych odnotowywany jest w części południowej Swarzędza w kierunku Zalasewa, gdzie powstają nowe osiedla zabudowy jednorodzinnej.

Wzmożona ekspansja budownictwa w mieście i jego okolicach sprawia, iż utrudnione staje się zapewnienie dostatecznego stopnia i tempa rozwoju infrastruktury, a także utrzymanie ładu przestrzennego. Problem pogłębia realizacja budownictwa w drodze decyzji o warunkach zabudowy, a nie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, choć gmina czyni znaczne starania w tym zakresie.

Według stanu na koniec 2015 r. Gmina Swarzędz była pokryta 122 miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w 18,8% jej powierzchni, co oznacza wzrost o 14 punktów procentowych w stosunku do 2010 r.

Poprawa pokrycia gminy mpzp przełożyła się na spadek liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w okresie lat 2010-2015 z poziomu 354 w 2010 r. do 202 w 2015 r. (średnio rocznie wydawano 231 decyzje), co przekłada się na zwiększenie kontroli nad zagospodarowaniem przestrzennym i zachowaniem ładu urbanistyczno-architektonicznego w gminie.

Struktura zagospodarowania terenu gminy według stanu na 2014 r. została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela 8. Struktura zagospodarowania powierzchni Gminy Swarzędz - stan na 2014 r.

	Powierzchnia w ha	Udział % w pow. całkowitej gminy
Gmina Swarzędz, w tym:	10 178	
- Miasto	823	8,1%
- Obszar wiejski	9 355	91,9%
użytki rolne razem, w tym:	6 801	66,8%
- użytki rolne - grunty orne	6 020	59,1%
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem, w tym:	1 388	13,6%
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	1 358	13,3%
grunty pod wodami razem	162	1,6%
grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym:	1 633	16,0%
- tereny mieszkaniowe	559	5,5%
- tereny przemysłowe	131	1,3%
- tereny inne zabudowane	200	2,0%
- tereny zurbanizowane niezabudowane	74	0,7%
- tereny rekreacji i wypoczynku	37	0,4%
- tereny komunikacyjne - drogi, tereny kolejowe i inne	632	6,2%
nieużytki	173	1,7%
tereny różne	21	0,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Gmina Swarzędz cechuje się relatywnie wysokim poziomem zurbanizowania – grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią bowiem 16,0% powierzchni gminy, co znacząco przekracza przeciętny poziom dla województwa i kraju równy 5,2%. Mimo wysokiego stopnia zurbanizowania gmina posiada znaczne zasoby użytków rolnych, które stanowią 66,8% powierzchni gminy (Wielkopolska – 64,7%, Polska – 59,9%) z czego 88,5% zajmują grunty orne. Zagospodarowanie terenów niezabudowanych pod działalność rolniczą przekłada się relatywnie niską lesistość – zaledwie 13,3% powierzchni gminy stanowią kompleksy leśne, w znacznej mierze zlokalizowane w północnej części gminy. Dla porównania wskaźnik lesistości dla Wielkopolski wynosi 26,4%, dla ogółu kraju zaś 30,0%.

Środowisko

Geograficznie gmina położona jest w północnej części Równiny Wrzesińskiej, wchodzącej w skład Niziny Wielkopolskiej, krainy geograficznej, której charakter określa polodowcowa rzeźba terenu. Teren gminy jest generalnie równinny, lekko pofalowany (wyniesiony na wysokość 85 - 105 m n.p.m), rozcięty miejscami zabagnionymi dolinami rzek Główna i Cybina. Najwyżej wyniesiony jest teren wsi Wierzenica i Janikowo. Tam też nachylenia terenu uzyskują największe kąty. Zasadniczą część gminy stanowi wysoczyzna morenowa, którą tworzą zróżnicowane litologicznie utwory – głównie piaski i żwiry sandrowe, w obniżeniach i dolinach rzek utwory torfowe i mułowe, w części pagórkowatej zaś utwory gliniaste (gliny zwałowe) i piaszczysto - gliniaste. Gleby są średniej i gorszej jakości i nie wszędzie sprzyjają gospodarce rolnej. Przeważają gleby IV klasy bonitacyjnej (55%). Po kilkanaście procent udziału w ogólnej powierzchni gruntów przypada zaś na gleby klasy III i V. Lesistość gminy jest niska i określa ją wskaźnik 12,9% udziału lasów w ogólnej powierzchni. Na wody powierzchniowe przypada 2,2%, a na tereny zabudowane 9%. Bogate, jak na Wielkopolskę, są natomiast zasoby wód podziemnych, głównie za sprawą bogatej w wody tzw. Wielkopolskiej Doliny Kopalnej, z której zasobów korzystają gminne ujęcia wodne.

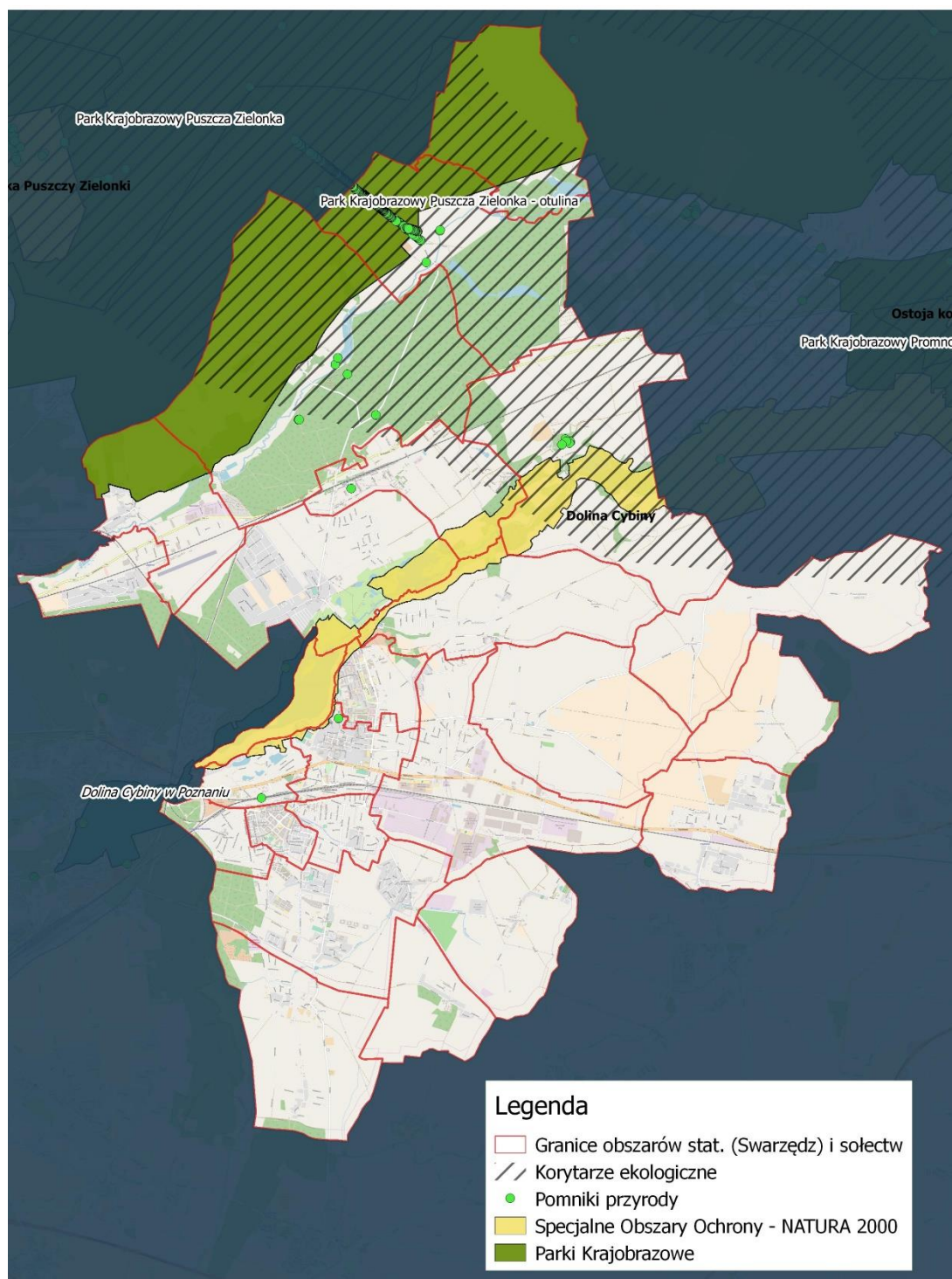
Przez gminę przepływają wspomniane powyżej dwie rzeki: Cybina i Główna, stanowiące dopływ rzeki Warty. W granicach gminy położone są także jeziora (Jezioro Swarzędzkie, Jezioro Uzarzewskie, fragment Jeziora Kowalskiego), a także liczne pomniejsze zbiorniki wodne. Zgodnie z badaniami Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu wody płynące i powierzchniowe położone na terenie gminy wykazują zły lub słaby stan ekologiczny. Źródłami zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych są przede wszystkim: intensywna produkcja rolna oraz stosowanie nawozów, rolnicze wykorzystywanie gnojowicy, eutrofizacja wód wywołana zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i rolniczych, wysoki stopień zwodociągowania, przy niskim stopniu skanalizowania obszarów wiejskich, odprowadzanie bezpośrednio do gruntu wód opadowych i roztopowych, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe powodujące skażenie wód podziemnych.

Gmina podejmuje działania w sferze poprawy infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej, które ograniczą przyczyny powstawania zanieczyszczeń. Ponadto we wrześniu 2011 r. Gmina Swarzędz podjęła decyzję o rekultywacji jeziora Swarzędzkiego z wykorzystaniem trzech metod: strącania fosforu z toni wodnej do osadów dennych przy pomocy preparatu PIX, natleniania wód naddennych przy pomocy aeratora wietrznego oraz troficzne oddziaływanie od góry piramidy troficznej przy pomocy zabiegów ichtiologicznych (tzw. biomanipulacji). Stan jeziora ulega stopniowej poprawie, która ma zapewnić możliwość rekreacyjnego korzystania z akwenu.

Na terenie gminy Swarzędz występują następujące obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2014 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.): obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Dolina Cybiny” PLH300038 oraz otulina Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka. Na terenie gminy Swarzędz znajduje się 20 pomników przyrody, są to głównie pojedyncze drzewa oraz dwie grupy drzew i aleja.

Mapa 1. Prawne formy ochrony przyrody na terenie Gminy Swarzędz

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych przestrzennych RDOŚ w Poznaniu

Do najpoważniejszych i najbardziej odczuwalnych zagrożeń dla środowiska i zdrowia, na które w sposób bezpośredni narażeni są mieszkańcy są zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego oraz utrzymująca się obecność wyrobów azbestowych w otoczeniu.

Powszechnym i zauważalnym problemem jest zanieczyszczenie powietrza. Gmina Swarzędz należy do wielkopolskiej strefy oceny jakości powietrza wielkopolskiej, jednak z uwagi na bliskość i relatywnie silne oddziaływanie warto także przytoczyć wyniki badań jakości powietrza dla sfery aglomeracji poznańskiej. Zgodnie z publikowaną corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu roczną oceną jakości powietrza w województwie wielkopolskim w 2016 ze względu na stężenia: NO₂, SO₂, CO, As, Cd, Ni, Pb obu strefom przypisano klasę A. Wartości pyłu PM_{2,5} pozwoliły przypisać klasę A strefie aglomeracja poznańska, natomiast klasę C strefie wielkopolskiej. Klasę C stwierdzono również we wszystkich strefach dla pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Głównym źródłem wysokich stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu są procesy spalania paliw w celach grzewczych, w szczególności w paleniskach sektora komunalno-bytowego, stąd szczególnie dotkliwie odczuwane są wysokie stężenia zanieczyszczeń zimą w okresie grzewczym. Problem przekroczeń, a więc i klasy C, odnotowano także w latach wcześniejszych i dotyczył on tych samych substancji tj.: pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} i benzo(a)pirenu. W latach 2010–2014 dla pyłu PM_{2,5} obowiązywał jeszcze margines tolerancji, który spowodował w roku 2014 zaliczenie strefy aglomeracja poznańska do klasy B i tym samym pozwolił nie wszczynać procedury tworzenia programu ochrony powietrza (POP). Ponieważ dla powyższej strefy już wcześniej opracowano POP dla pyłu PM₁₀ to prowadzenie działań proekologicznych mających doprowadzić do zmniejszenia jego stężeń przekłada także się na poprawę sytuacji w zakresie pyłu PM_{2,5}, o czym świadczy fakt, iż w kolejnych latach nie odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego i przypisano strefie klasę A. Ponadto w strefie wielkopolskiej odnotowano przekroczenia O₃ nadając jej klasę C. Czynniki powodującymi powstawanie ozonu są tlenki azotu oraz węglowodory. Ozon jest zanieczyszczeniem pochodzenia fotochemicznego, jego stężenie zależy bezpośrednio od stopnia nasłonecznienia, wilgotności względnej, temperatury oraz prędkości wiatru.

Tabela 9. Wyniki oceny jakości powietrza dla wybranych stref w województwie wielkopolskim w 2016 r. pod kątem ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Aglomeracja poznańska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A
Strefa wielkopolska	A	A	A	A	C	C	C	A	A	A	A	C

Klasa A – stężenie poszczególnych zanieczyszczeń nie przekroczyło odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych;

Klasa C – stężenie poszczególnych zanieczyszczeń przekracza poziom dopuszczalny lub poziom docelowy powiększony o margines tolerancji.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2016, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, 2017 r.

Zanieczyszczenie powietrza przyczynia się do obniżenia jakości życia i zdrowia mieszkańców gminy. Głównymi czynnikami wpływającymi na problem zanieczyszczeń powietrza w Gminie Swarzędz, obok niskiej emisji, są bliskość Poznania i aglomeracji poznańskiej, gdzie wytwarza się duże ilości substancji szkodliwych, a także emisja liniowa, związana z przebiegiem przez teren gminy szlaków komunikacyjnych, o wysokim natężeniu ruchu.

W związku z powyższym w celu przeciwdziałania zanieczyszczeniom emitowanym na terenie gminy w 2016 r. przyjęto „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Swarzędz”, który na podstawie przeprowadzonych badań oszacował wielkość emisji substancji szkodliwych na terenie gminy, wskazując na cele i rozwiązania w postaci działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w obszarach związanych z użytkowaniem energii w budownictwie, transporcie i gospodarce komunalnej. Określone w harmonogramie rzeczowo-finansowym działania pozwolą na zaoszczędzenie do 2020 roku 35 099,85 MWh energii i 19 925,94 emisji Mg CO₂ – redukcja emisji o 4,95% w stosunku do roku bazowego (2010). PGN wskazuje ponadto, iż dotychczas realizowana polityka Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu przynosi rezultaty, gdyż przy znacznym wzroście gospodarczym i rozwoju gminy w okresie ostatnich kilku lat emisje gazów cieplarnianych nie wzrosły w sposób znaczący, a zużycie energii zostało ograniczone. Kontynuacja tych działań, w oparciu o zapisy PGN powinna prowadzić do dalszej poprawy stanu środowiska i zwiększania świadomości mieszkańców.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmienionej uchwałą nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. zadaniem gminy w obszarze ochrony środowiska i zdrowia mieszkańców jest usunięcie wyrobów azbestowych do 2032 r. W związku z powyższym w dniu 25 czerwca 2013 r. Gmina Swarzędz przyjęła dokument „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2012-2032”, którego celami są: usunięcie oraz unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu, oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Azbest stosowany był do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, wyrobów włókienniczych oraz wyrobów hydroizolacyjnych (lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe). Najbardziej popularnym zastosowaniem azbestu była produkcja wyrobów azbestowo-cementowych, w tym szczególnie lekkiej, wytrzymałej, trwałej i niepalnej płyty azbestowo-cementowej – eternitu. Na terenie gminy Swarzędz eternit stanowi większość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych.

Przeprowadzona inwentaryzacja pokryć dachowych i okładzin elewacyjnych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych, a także innych wyrobów azbestowych wykazała, że na terenie gminy Swarzędz występuje 1 611 855 kg (w tym od osób fizycznych – 1 102 676 kg) odpadów zawierających azbest. W programie dokonano wyliczeń potencjalnych kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest, które wg. cen rynku krajowego szacuje się na 9 241 828,29 zł. Z uwagi na szczególne znaczenie dla jakości środowiska i zdrowia mieszkańców dane dotyczące ilości azbestu zlokalizowanej w poszczególnych częściach gminy stanowiły jeden z elementów analizy delimitacyjnej obszarów zdegradowanych przedstawionej w dalszej części dokumentu.

W ostatnich latach mieszkańcy Gminy Swarzędz, a także właściciele i użytkownicy wieczyści, którzy nie prowadzą działalności gospodarczej; spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, jednostki organizacyjne zaliczane do sektora finansów publicznych, instytuty badawcze oraz stowarzyszenia ogrodowe lub działkowcy¹⁰ mieli możliwość składania wniosków o udział w *Programie likwidacji wyrobów zawierających azbest* koordynowanym przez Powiat Poznański. Dofinansowanie w ramach Programu pokrywa 100%

¹⁰ W przypadku, gdy wymienione podmioty nie wykorzystają limitu dotacyjnego, uprawnienia do udziału w akcji mogą otrzymać także rolnicze spółdzielnie produkcyjne

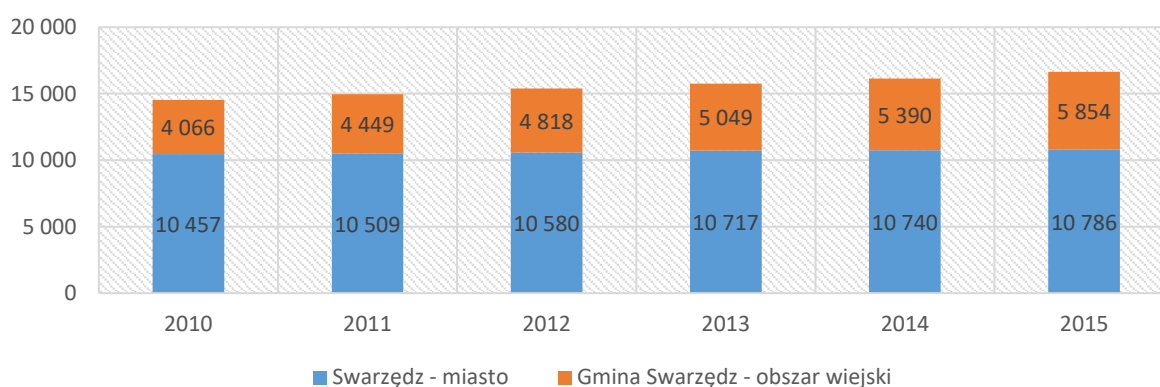

kosztów demontażu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. O zakwalifikowaniu wniosku oraz przyznaniu dotacji decyduje kolejność zgłoszeń. Jest to cenna inicjatywa, biorąc pod uwagę fakt, iż obecność wyrobów azbestowych na terenie gminy jest wciąż wysoka.

Mieszkalnictwo

W latach 2010-2015 zasób mieszkaniowy gminy wzrósł o 14,6% (2 117 mieszkań), a przeciętna powierzchnia użytkowa wzrosła z poziomu 85,72 m² do poziomu 87,58 m². Wysoki poziom przyrostu liczby mieszkań na terenie gminy wynikał z wysokiego poziomu migracji ludności do gminy i wzmożonego rozwoju działalności deweloperskiej. Tempo i skala zmian zasobu mieszkaniowego znacząco różniły się pomiędzy miastem, a częścią wiejską gminy.

Wykres 14. Zasób mieszkaniowy w Gminie Swarzędz lata 2010-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Na terenie miasta liczba mieszkań wzrosła zaledwie o 3% (329 mieszkań), co oznacza, iż nowe realizacje stanowiły jedynie uzupełnienie obecnego zasobu, odzwierciedlając tendencje demograficzne obserwowane na terenie Swarzędza: stopniowy odpływ mieszkańców, stabilny poziom liczby ludności wykazujący nieznaczne wahania w badanym okresie. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań na terenie miasta wzrosła o 0,5 m² i w 2015 r. wynosiła średnio 75,55 m².

Obszar wiejski gminy cieszy się znaczącą popularnością wśród mieszkańców i deweloperów, co w pewnym stopniu potęguje proces zmian na terenie gminy: migracje ludności na obszar aglomeracji poznańskiej skłaniają deweloperów do tworzenia nowych osiedli mieszkaniowych, nawet na terenach o mniejszym stopniu skomunikowania i uzbrojenia w media, z kolei konkurencyjne cenowo, położone w atrakcyjnych lokalizacjach nieruchomości przyczyniają się do dalszego napływu nowych mieszkańców. Potwierdzają to dane, w latach 2010-2015 liczba mieszkań na terenie sołectw wzrosła aż o 44% (1 788 mieszkań). Istotna zmiana dokonała się także w typie zabudowy i jej parametrach. Początkowo na terenie swarzędzkich wsi dominowała zabudowa mieszkaniowo-zagrodowa i jednorodzinna, z rzadka uzupełniana niskokondygnacyjną zabudową blokową, co zwiększało średnią powierzchnię zasobów mieszkaniowych. Obecny rozwój rynku nieruchomości, głównie niskiej zabudowy blokowej i szeregowej, o mniejszym przeciętnym metrażu dostosowanym do preferencji i możliwości finansowych klientów, a także wymogów

rządowych programów wsparcia jak np. „Mieszkanie dla Młodych”, doprowadził do spadku przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań z poziomu 113,15 m² w 2010 r. do poziomu 109,75 m² w 2015 r.

Ostatnie mieszkania spółdzielcze wybudowano w 2007 roku, mieszkania komunalne natomiast w 2012 roku – wybudowano wówczas 33 mieszkania. Według stanu na koniec 2012 roku gminny zasób mieszkaniowy składał się z 67 budynków o łącznej powierzchni użytkowej 18.572,09 m² o łącznej liczbie 469 lokali, z czego 432 lokale stanowią lokale komunalne, zaś 17 to lokale socjalne.¹¹

Stały zasób mieszkaniowy gminy zabezpiecza potrzeby mieszkaniowe gospodarstw o niskich dochodach, co stanowi zadanie własne gminy wynikające z przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.). Stały zasób mieszkaniowy Gminy Swarzędz obejmuje 24 budynki o łącznej liczbie lokali równej 235. Pojedyncze budynki znajdują się w Gruszczynie, Sarbinowie i Jasinie, pozostałe zaś zlokalizowane są w mieście Swarzędz.¹²

Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna

Głównym podmiotem świadczącym usługi w zakresie gospodarki komunalnej na terenie gminy jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Swarzędzu, będący zakładem budżetowym gminy. Do zadań Zakładu należy, m.in.: utrzymanie czystości i porządku w mieście i gminie Swarzędz, administracja lokalami komunalnymi, eksploatacja i konserwacja gminnych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, administracja cmentarzem komunalnym, równanie, utwardzanie i profilowa dróg gruntowych na obszarze gminy.

Tabela 10. Udział ludności korzystającej z infrastruktury sieciowej [lata 2010-2015]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
wodociąg						
Gmina Swarzędz	94,0	93,9	94,2	94,1	95,5	95,4
- miasto	99,1	99,1	99,1	99,1	99,5	99,5
- obszar wiejski	82,3	82,6	83,8	83,9	87,9	87,9
kanalizacja						
Gmina Swarzędz	75,2	75,4	75,8	75,4	80,6	80,5
- miasto	90,6	90,6	91,2	91,2	91,5	91,5
- obszar wiejski	40,3	42,1	43,3	43,5	59,6	60,4
gaz						
Gmina Swarzędz	78,8	78,7	77,4	76,6	76,6	76,6
- miasto	88,4	88,5	89,7	88,6	88,6	88,1
- obszar wiejski	57,2	57,1	51,4	52,5	53,3	55,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

¹¹ Plan wykorzystania gminnego zasobu nieruchomości Gminy Swarzędz na lata 2013-2015, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, 2012

¹² ZARZĄDZENIE NR WSO.0050.1.146.2012 BURMISTRZA MIASTA I GMINY SWARZĘDZ z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie: określenia szczegółowego wykazu budynków stanowiących stały zasób mieszkaniowy Gminy Swarzędz

Infrastruktura sieciowa w związku z postępującą ekspansją nowych osiedli mieszkaniowych rozwija się głównie na terenach wiejskich gminy. Najwyższy nacisk położony jest na rozwój sieci kanalizacyjnej, która systematycznie rośnie, a pomiędzy 2013 i 2014 zanotowała gwałtowny wzrost użytkowników na obszarze wiejskim gminy o ponad 16 punktów procentowych. Swarzędzkie ścieki - poprzez system przepompowni - w większości płyną do Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach pod Poznaniem, a leżące dalej od Swarzędza, wsie Uzarzewo i Wierzonka posiadają własne oczyszczalnie ścieków.

Swarzędz jest członkiem Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka (zrzeszającego 5 gmin: Swarzędz, Murowana Goślina, Czerwonak, Pobiedziska i Skoki), który realizuje projekt inwestycyjny „Kanalizacja obszaru Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i okolic”. Ta duża inwestycja (jest to jeden z największych projektów infrastrukturalnych w kraju) uzyskała dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, co pozwala na stworzenie nowoczesnej infrastruktury sieciowej na terenach wiejskich. W ramach projektu na terenie gminy powstanie łącznie 25,7 km sieci z 10 pompowniami ścieków.

W mieście stopień usieciowienia podstawowych mediów jest niemal pełny, wymagając jedynie bieżących uzupełnień i ewentualnej modernizacji elementów infrastruktury.

W gminie Swarzędz występuje system ciepłowniczy, którego operatorem i dostawcą jest Veolia. System ten jest bezpośrednio połączony z siecią ciepłowniczą na terenie Miasta Poznania. Operatorem sieci elektroenergetycznej jest Enea Operator Sp. z o.o., który obsługuje większość gmin z obszaru Metropolii Poznań. Operatorem sieci gazowej jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Gmina Swarzędz należy do Związku Międzygminnego Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej (GOAP) z siedzibą w Poznaniu, który realizuje zadania z zakresu gospodarki odpadami.

Obszar gminy przynależy do Regionu II, który jest najliczniejszym pod względem ludności regionem w województwie wielkopolskim. W jego skład wchodzi 10 gmin. Regionalną instalację stanowią: kompostownia przyzłomowa i składowisko odpadów w Suchym Lesie należące do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poznaniu Sp. z o.o. Instalacjami przewidzianymi do zastępczej obsługi Regionu II są: 3 sortownie odpadów w Poznaniu; składowiska odpadów w Rabowicach (gmina Swarzędz), Wysocze (gmina Buk), w Borówku (gmina Pobiedziska) i w Białęgach (gmina Murowana Goślina), a także instalacja termicznego przekształcania frakcji resztkowej zmieszanych odpadów komunalnych (ITPOK).

W gminie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów z papieru i tektury, opakowaniowych ze szkła, metali i tworzyw sztucznych. W zabudowie wielorodzinnej i jednorodzinnej zbiórka odbywa się w systemie pojemnikowym (kontenerowym) i workowym w tzw. „big-bagach”, zgodnie z ustalonym harmonogramem. Oprócz zbiórki odpadów „u źródła” istnieje możliwość przekazania odpadów problemowych do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (tzw. PSZOK) zlokalizowanego na terenie Składowiska Odpadów Komunalnych w Rabowicach. Mieszkańcy gminy Swarzędz mogą bezpłatnie oddawać odpady wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Delimitacja obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji Gminy Swarzędz

Wybór jednostek statystycznych

Jednostkami statystycznymi użytymi na potrzeby wykonania badania delimitacyjnego były jednostki pomocnicze gminy – sołectwa, a także 7 obszarów, na które podzielono obszar miasta Swarzędz.

Z uwagi na różnice funkcjonalne pomiędzy obszarem miejskim, a obszarami wiejskimi, delimitacja obszarów kryzysowych została przeprowadzona odrębnie dla miasta i odrębnie dla obszaru wiejskiego.

Analiza obszaru wiejskiego gminy obejmuje 20 sołectw: Bogucin, Garby, Gortatowo, Gruszczyn, Janikowo, Jasin, Katarzynki, Karłowice, Kobylnica, Kruszewnia, Łowęcin, Paczkowo, Puszczykowo-Zaborze, Rabowice, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie, Uzarzewo, Wierzenica, Wierzonka, Zalasewo. Z uwagi na małą liczbę mieszkańców 2 sołectwa, tj. Puszczykowo-Zaborze oraz Katarzynki były analizowane łącznie z sąsiadującymi sołectwami, odpowiednio: Sarbinowem oraz Kobylnicą.

Mapa 2. Mapa poglądowa podziału Gminy Swarzędz na obszary statystyczne wykorzystane na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych

Źródło: opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map

Miasto Swarzędz zostało podzielone na 7 obszarów, których granice zostały wyznaczone w oparciu o strefy funkcjonalne zabudowy jak i wzdłuż granic przestrzennych jak przebieg drogi krajowej Nr 92 czy magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa). Wyróżniono następujące obszary:

Obszar 1 – jest to obszar położony w południowo-zachodniej części miasta, pomiędzy granicą miasta z Miastem Poznań, linią kolejową E20, sołectwem Zalasewo, a także Osiedlem Edwarda Raczyńskiego. Dominującym typem zabudowy w obszarze jest zabudowa mieszkalna jednorodzinna, a także szeregowa. W północno-wschodniej części obszaru znajdują się Rodzinne Ogródki Działkowe „Kwitnąca Dolina”, a także tereny przemysłowe oraz kolejowe.

Obszar 2 – jest obszar położony w południowej części miasta, od północy ograniczony torami kolejowymi, a od południa granicą miasta. Obszar ten obejmuje osiedla zabudowy wielorodzinnej i szeregowej, tj. Osiedle H. Cegielskiego, Osiedle E. Raczyńskiego, Osiedle T. Działyńskiego, Osiedle M. Mielżyńskiego.

Obszar 3 – jest to obszar zlokalizowany w południowo-wschodniej części miasta, ograniczony od wschodu i południa granicą miasta, od północy zaś linią kolejową E20. Obszar obejmuje tereny o zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

Obszar 4 – to obszar położony w centralnej, śródmiejskiej części, obejmujący także tereny położone wzdłuż wschodniej granicy miasta. Zabudowa w znacznej mierze zdominowana jest przez zabudowę mieszkaniowo-usługową – 2-3 kondygnacyjne kamienice w centrum miasta, zabudowę handlowo-usługową, a także zabudowę mieszkaniową jednorodziną. W północnej części obszaru występuje także niska zabudowa blokowa.

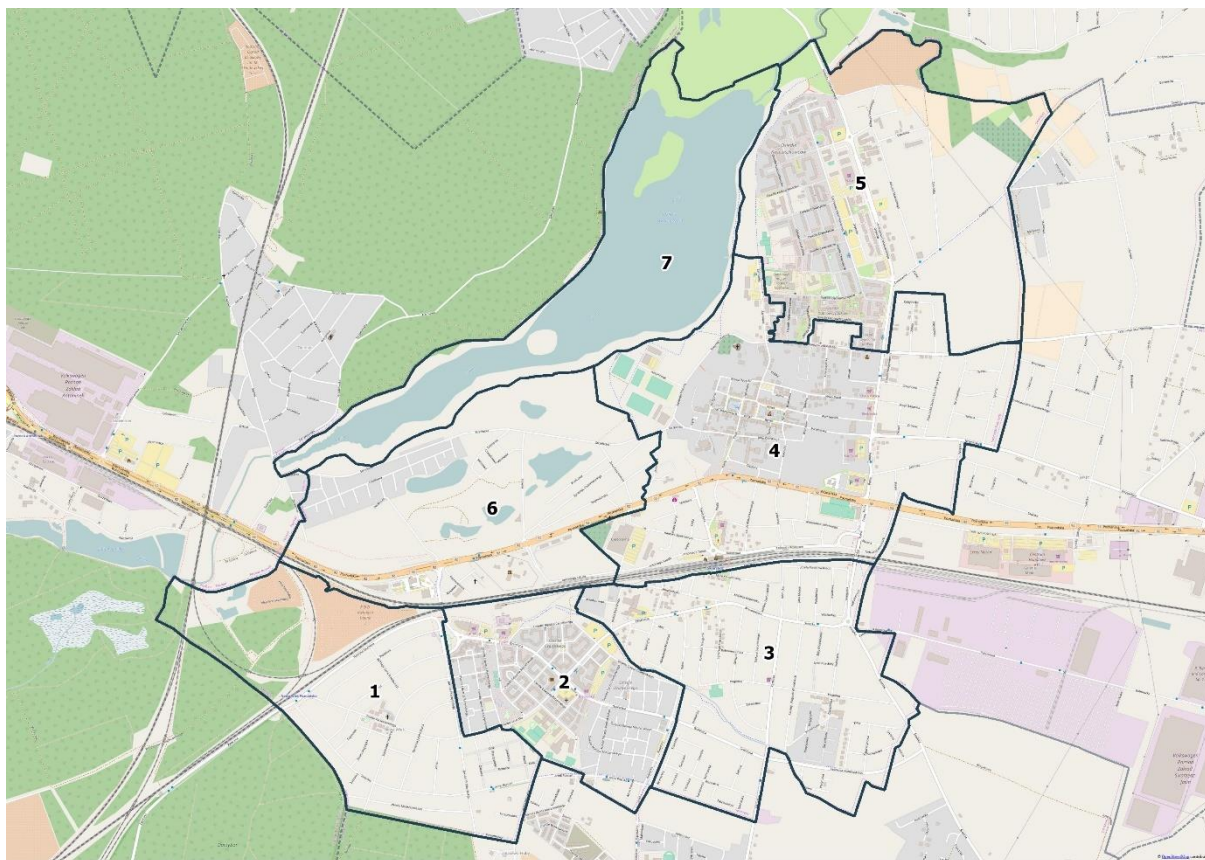
Obszar 5 – obszar obejmujący głównie duże osiedla wielorodzinne o zabudowie blokowej położone w północnej części miasta (Os. Dąbrowszczaków, Os. Kościuszkowców, Os. Czwartaków, Os. Zygmunta III Wazy), we wschodniej części obszaru uzupełnionej zabudową przemysłowo-usługową oraz mieszkaniową jednorodziną. Ponadto w granice obszaru weszły dwa tereny tworzące Rodzinne Ogródki Działkowe oraz cmentarz.

Obszar 6 – obszar położony w zachodniej części miasta, pomiędzy Jeziorem Swarzędzkim, ulicą Poznańską, granicą z Poznaniem a centrum miasta. Jego dwie równoległe osie przestrzenne wyznaczają ul. Strzelecka oraz ul. Poznańska. Jest to obszar o dominującej zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej uzupełnionej zabudową usługowo-przemysłową, zlokalizowaną wzdłuż ul. Poznańskiej. Znaczną część obszaru zajmują także stawy i nieużytki.

Obszar 7 – jest to obszar obejmujący teren Jeziora Swarzędzkiego wraz z nabrzeżem. Obszar ten został całkowicie wyłączony z przeprowadzonej analizy.

Mapa 3. Podział miasta Swarzędz na obszary statystyczne wykorzystane do przeprowadzenia delimitacji obszarów zdegradowanych

Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map

Tabela 11. Podstawowe dane statystyczne o obszarach użytych na potrzeby przeprowadzenia delimitacji obszarów zdegradowanych Gminy Swarzędz

	Ludność ogółem (2015 r.)	Udział w ludności gminy ogółem (2015 r.)	Powierzchnia w ha	Udział w pow. gminy ogółem
OBSZARY STATYSTYCZNE - MIASTO SWARZĘDZ				
Obszar Nr 1	2 394	4,9%	103,8	1,0%
Obszar Nr 2	6 647	13,7%	64,58	0,6%
Obszar Nr 3	4 207	8,7%	112	1,1%
Obszar Nr 4	5 370	11,1%	170,9	1,7%
Obszar Nr 5	9 732	20,0%	140,9	1,4%
Obszar Nr 6	1 760	3,6%	118,5	1,2%
Obszar Nr 7	0	0,0%	109,6	1,1%
JEDNOSTKI POMOCNICZE - SOŁECTWA				
Bogucin	1058	2,3%	185,45	1,8%
Garby	474	1,0%	480,39	4,7%
Gortatowo	625	1,3%	487,90	4,8%
Gruszczyn	2395	5,1%	616,64	6,1%
Janikowo	498	1,1%	366,17	3,6%
Jasin	1396	3,0%	583,35	5,7%
Karłowice	383	0,8%	481,61	4,7%
Kobylnica/ Katarzynki	1642	3,5%	336,70	3,3%
Kruszewnia	469	1,0%	242,12	2,4%

	Ludność ogółem (2015 r.)	Udział w ludności gminy ogółem (2015 r.)	Powierzchnia w ha	Udział w pow. gminy ogółem
Łowęcin	582	1,2%	578,41	5,7%
Paczkowo	1655	3,5%	371,69	3,7%
Rabowice	278	0,6%	384,90	3,8%
Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze	169	0,4%	551,50	5,4%
Sokolniki Gwiazdowskie	107	0,2%	272,55	2,7%
Uzarszewo	547	1,2%	908,77	8,9%
Wierzenica	350	0,7%	1328,30	13,1%
Wierzonka	412	0,9%	688,03	6,8%
Zalasewo	3632	7,8%	485,43	4,8%
GMINA SWARZĘDZ¹³	46 785		10 178	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności UMiG w Swarzędzu, obliczeń przestrzennych wykonanych w programie Quantum GIS

Przyjęta metodyka opracowania została oparta na analizie wskaźnikowej jednostek statystycznych, aby umożliwić możliwie obiektywne określenie obszarów o najwyższej koncentracji problemów natury społecznej, a także gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Metodyka zastosowana na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych

Wykorzystanie wskaźników delimitacyjnych odniesionych do średnich wartości na całym obszarze gminy ma za zadanie prowadzić do pozyskania pełnego obrazu, dotyczącego wszystkich jednostek statystycznych gminy, na które zostało ono podzielone oraz wskazania jednostek szczególnie zagrożonych wykluczeniem i predysponowanych do objęcia kompleksowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Zgodnie z wytycznymi ustawy o rewitalizacji obszar wsparcia musi się charakteryzować wyższą intensywnością negatywnych zjawisk opisanych przyjętymi wskaźnikami niż średnia intensywność tych zjawisk dla całego miasta. Metodą, która pozwala na ocenę i selekcję obszarów miasta o najwyższym stopniu degradacji jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników i na tej podstawie stworzenie indeksu zbiorczego. Poniżej przedstawione zostały etapy badania delimitacji obszarów zdegradowanych.

I. Zebranie danych dla jednostek i obliczenie wskaźników delimitacyjnych

Na podstawie zebranych, dostępnych statystyk publicznych obliczone zostały wskaźniki, które pozwoliły na określenie poziomu rozwoju społecznego obszarów i sołectw Gminy Swarzędz w takich sferach rozwojowych jak sfera społeczna, gospodarcza, środowiskowa i przestrzenno-funkcjonalna. Za rok podstawowy dla większości analiz przyjęto rok 2015, w pojedynczych przypadkach, z uwagi na dostępność, zastosowano dane możliwie aktualne. W analizach dynamiki za rok bazowy przyjęto rok 2010. Poniżej przedstawiono pełny zestaw wskaźników w podziale na strefy tematyczne.

¹³ Suma poszczególnych pozycji różni się nieznacznie od sumy ogólnej dla gminy z uwagi na pewien margines błędu w precyzji wytyczania granic w programie QGIS.

Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
• Dynamika zmian liczby ludności na lata 2010-2015; • Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015); • Dynamika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (lata 2010-2015); • Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015) • Udział osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym; • Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym; • Dynamika liczby osób bezrobotnych w latach 2010-2015; • Dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2015; • Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w ogóle ludności (2015); • Udział osób zmagających się z problemem uzależnień w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ. • Udział osób dotkniętych przemocą domową w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	• Liczba przedsiębiorstw przypadających na 100 mieszkańców; • Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym; • Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2008-2015	• Ilość azbestu przeznaczona do usunięcia przypadająca na każdy 1000 mieszkańców (kg/1000 os.);	• Liczba boisk sportowych na 1000 mieszkańców; • Liczba budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach mieszkalnych ogółem (STBS, SM, WM);	• Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącze do sieci wodociągowej;

- Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społ.;
- Frekwencja w wyborach prezydenckich 2015;
- Frekwencja w wyborach samorządowych 2014;
- Liczba przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2016);
- Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców;
- Wynik Sprawdzianu 6-klasisty 2014/2015
- Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) przypadająca na 1 mieszkańca
- Dynamika wysokości podatku dochodowego od os. fiz. (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) w latach 2008-2015

II. Standaryzacja wskaźników

Wzór na obliczenie średniej arytmetycznej, gdzie $\bar{x}$ oznacza średnią arytmetyczną, n – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Wzór na obliczenie odchylenia standardowego populacji, gdzie: σ oznacza odchylenie standardowe, $\bar{x}$ – średnią arytmetyczną, N – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}{N}}$$

Wzór na obliczenie wskaźnika wystandaryzowanego - z , gdzie σ oznacza

Kolejnym krokiem w analizie było wykonanie standaryzacji wskaźników delimitacyjnych. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek statystycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe.

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla miasta i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne¹⁴. Przejście odchylenia od średniej do wartości ujemnej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem degradacji wyższym od średniej dla miasta. Z kolei wartości dodatnie odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla miasta odznaczają się mniejszym natężeniem.

¹⁴ W wyniku standaryzacji zmienna uzyskuje średnią wartość oczekiwaną równą zero i odchylenie standardowe równe jeden.

odchylenie standardowe, $\bar{x}$ – średnią arytmetyczną, x – wartość zmiennej niewystandaryzowanej $z = \frac{x - \bar{x}}{\sigma}$	Standaryzacja wskaźników umożliwia wykonanie bardziej pogłębionych analiz, poprzez zsumowanie wskaźników. Zabieg ten umożliwia utworzenie rankingu jednostek statystycznych i wytypowanie obszaru/ obszarów gminy o najwyższym natężeniu zjawisk problemowych. Obok przedstawione zostały wzory działań matematycznych niezbędnych dla wyliczenia wskaźników wystandaryzowanych.
---	--

III. Przypisanie wskaźnikom wystandaryzowanym wag (w_i)

Z uwagi na fakt, iż przyjęte na potrzeby delimitacji wskaźniki dotyczą zjawisk o różnym wpływie na jakość życia mieszkańców i poziom rozwoju danego obszaru, postanowiono przypisać poszczególnym wskaźnikom wagi. Im wyższa wartość współczynnika tym większy wpływ wskaźnika na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru. Wagi przypisane wskaźnikom zostały przedstawione w dalszej części w tabeli zbiorczej wskaźników delimitacyjnych. Znak ujemny (-) lub dodatni (+) wskazuje na typ danej zmiennej:

- Stymulanty – oznaczono znakiem dodatnim, gdyż wzrost wartości zmiennej objaśniającej (danego wskaźnika) prowadzi do wzrostu zmiennej objaśnianej (indeksu zbiorczego, rozumianego jako ogólny poziom rozwoju obszaru);
- Destymulanty – oznaczono znakiem ujemnym, ponieważ wzrost wartości zmiennej objaśniającej (wskaźnika) prowadzi do spadku zmiennej objaśnianej (indeksu zbiorczego, co oznacza pogorszenie poziomu rozwoju obszaru)

IV. Wynik delimitacji – stworzenie i analiza indeksu zbiorczego (wskaźnika sumarycznego)

Wzór na obliczenie wskaźnika sumarycznego (indeksu zbiorczego) – WS, gdzie z_i oznacza wartości zmiennych wystandaryzowanych, w_i – wartość wagi przypisanej danej zmiennej $WS = \sum_{i=1}^n z_i \times w_i$	Ostatnim etapem przeprowadzonej analizy wskaźnikowej jest zsumowanie wystandaryzowanych i pomnożonych przez przypisane im wagi wskaźników. W ten sposób powstaje indeks zbiorczy (wskaźnik sumaryczny), który pozwala na ocenę stopnia natężenia zjawisk kryzysowych na poszczególnych obszarach gminy. Obszar będzie mógł zostać uznany jako obszar zdegradowany, jeśli indeks zbiorczy dla danego obszaru będzie osiągał wartości najniższe, co jest równoznaczne z najwyższym stopniem jego degradacji w skali miasta.
--	--

Przedstawiona analiza, z uwagi na naturalne różnice funkcjonalne występujące pomiędzy obszarem miasta a obszarem wiejskim gminy, została wykonana odrębnie dla obszarów wyznaczonych w granicach Swarzędza i odrębnie dla sołectw. W granicach wyznaczonych w ten sposób obszarów zdegradowanych, w rejonach cechujących się najwyższym natężeniem problemów natury społecznej, a także problemami natury środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz gospodarczej określony zostanie obszar rewitalizacji.

Na kolejnych stronach przedstawione zostały wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w podziale na poszczególne sfery tematyczne.

Sfera społeczna

Dynamika zmian liczby ludności (lata 2010-2015) – waga 0,5 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Dynamika zmian liczby ludności pozwala ocenić, które obszary gminy wykazują pozytywne/ lub negatywne trendy demograficzne i stanowią atrakcyjne miejsce do osiedlania się ludności.

Miasto

Rejonami miasta, które w latach 2010-2015 odnotowały przyrost liczby mieszkańców były obszary o zabudowie jednorodzinnej położone na południowej stronie miasta, tj. obszar Nr 1 (4,6%) oraz obszar Nr 3 (2,0%), a także obszar centrum miasta, czyli obszar Nr 4 (3,3%). Widoczny jest odpływ ludności z obszarów blokowisk: obszaru Nr 5 (-4,1%) i obszaru Nr 2 (-1,5%). Niewielki spadek liczby ludności (-1,2%) odnotowano także na obszarze Nr 6.

Odpływ liczby ludności na obszarach silnie zurbanizowanych o zabudowie blokowej, przy jednoczesnym przyroście liczby ludności na obszarach o zabudowie jednorodzinnej, położonych na obrzeżach miast jest cechą charakterystyczną dla wielu polskich miast. Trend ten świadczy o występowaniu zjawiska suburbanizacji, tj. osiedlaniu się mieszkańców na terenach podmiejskich

Sołectwa

W ostatnich latach widoczny jest wyraźny trend osiedlania się znacznej części mieszkańców Poznania na terenie gmin tworzących aglomerację poznańską, przy jednoczesnym realizowaniu większości potrzeb, w tym głównie zawodowych, na terenie miasta rdzeniowego. Napływ klasy średniej na nowe osiedla o zabudowie jednorodzinnej i szeregowej zlokalizowane na terenach o niskim zagęszczeniu zabudowy, zlokalizowane w spokojnej okolicy, szczególnie na terenach wiejskich widoczny jest także w gminie Swarzędz. Na 18 rozpatrywanych sołectw zaledwie trzy wykazywały niewielki ubytek ludności w latach 2010-2015. Były to sołectwa Uzarzewo (-7,1%), Wierzonka (-1,0%), a także Bogucin (-0,1%). Wysoka popularność terenów wiejskich gminy Swarzędz wynika z ich wysokiej atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej, a także niewielkiego oddalenia i relatywnie dobrego skomunikowania z miastem rdzeniowym aglomeracji – Poznaniem. Szczególnie wyraźny „boom” demograficzny, gdzie liczba ludności wzrosła o ponad połowę w stosunku do 2010 r. widoczny był w sołectwach położonych na południe od Swarzędza: Rabowice (52,7%) oraz Zalasewo (82,4%). Wysoki wzrost liczby ludności cechował także takie sołectwa jak: Garby (47,7%), Gortatowo (42,4%), Gruszczyn (33,1%) czy Kruszwonia (44,8%).

Napływ ludności na teren gminy z jednej strony wiąże się z korzyściami takimi jak wyższa baza podatkowa, z drugiej strony pociąga za sobą liczne wyzwania związane z odpowiednim, zrównoważonym gospodarowaniem przestrzennym, zabezpieczeniem odpowiedniej infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej, a także infrastruktury usług społecznych i edukacyjnych dla nowych mieszkańców, co wiąże się z dodatkowymi obciążeniami finansowymi dla gminy. Konieczne jest zatem przemyślane opracowywanie dokumentów planistycznych wyznaczających nowe obszary pod zabudowę mieszkaniową, przy uwzględnieniu uwarunkowań przestrzennych i infrastrukturalnych, które zminimalizują rozproszenie zabudowy i koszty związane z późniejszą rozbudową i utrzymaniem infrastruktury.

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015) – waga: -0,6 oraz Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2010-2015 – waga: -0,4 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65 roku życia) w liczbie ludności ogółem pozwala na ocenę obciążenia demograficznego społeczeństwa, związanego ze starzeniem się społeczeństwa. Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym pociąga za sobą konieczność zapewnienia odpowiedniej infrastruktury oraz usług dostosowanych do potrzeb tej grupy wiekowej, ułatwiających ich aktywizację i możliwość uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.

Analiza dynamiki liczby ludności w wieku poprodukcyjnym pogłębia analizę struktury wiekowej, umożliwiając dokonanie oceny czy zjawisko starzenia się społeczeństwa ma charakter naturalny, przebiegając stabilnie, czy też proces ten przebiega w sposób gwałtowny i zjawisko to jest potęgowane przez dodatkowe czynniki społeczne, np. migracje.

Miasto

Obszarem miasta o najstarszej strukturze wiekowej mieszkańców jest obszar Nr 5 (21,7%), w którym co piąty mieszkaniec osiągnął już wiek emerytalny. Obszar nr 5 to obszar o zabudowie blokowej, wybudowanej w latach 70. i 80. XX-wieku, stąd naturalne zestarzenie się mieszkańców, którzy osiedlali się w tamtym okresie w nowowyprowadzonych blokach. Statystyki wskazują także, iż obszar ten cechuje się najwyższym poziomem depopulacji, co związane jest także z odpływem osób młodych, zarówno z przyczyn społecznych jak i edukacyjnych czy ekonomicznych, co dodatkowo przekłada się na pogorszenie wskaźników struktury wiekowej.

Wysoki udział osób w wieku emerytalnym cechuje także obszar centrum miasta (18,4%) oraz obszary o zabudowie jednorodzinnej położone po południowej stronie miasta (Nr 1 i Nr 3) oraz obszar Nr 6. Obszarem wyróżniającym się na tle pozostałych rejonów miasta jest obszar Nr 2, który wykazywał najniższy poziom ludności w wieku poprodukcyjnym równy 11,3%.

Wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym dla wszystkich obszarów miasta wykazywał wartość ujemną, niższą niż dynamika liczby ludności ogółem dla tych obszarów. Oznacza to, iż liczba osób w wieku poprodukcyjnym malała w ostatnich latach. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać przede wszystkim w przyczynach naturalnych (zgonach), a także częściowo w odpływie mieszkańców na tereny pozamiejskie.

Sołectwa

W znacznej części sołectwa położone w Gminie Swarzędz cechują się młodszą strukturą wiekową, aniżeli miasto Swarzędz. Sześć sołectw posiada relatywnie młodą strukturę społeczeństwa, w której udział ludności w wieku produkcyjnym nie przekracza 10%, są to sołectwa: Zalasewo (7,3%), Wierzenica (7,4%), Kruszwonia (7,5%), Karłowice (9,4%), Rabowice (9,7%) oraz Garby (9,7%). Najstarszym demograficznie obszarem części wiejskiej gminy jest położone bezpośrednio przy granicach Poznania sołectwo Bogucin, w którym co piąty mieszkaniec osiągnął wiek poprodukcyjny. Innymi sołectwami o dosyć wysokim udziale ludności w wieku poprodukcyjnym są: Janikowo (16,1%), Kobylnica łącznie z Katarzynkami (16,3%), Sarbinowo łącznie z Puszczykowem Zaborzem (16,0%) oraz Wierzonka (16,0%).

Pozostałe sołectwa osiągały wartość wskaźnika oscylującą w granicach 10,2%-13,5%, co biorąc pod uwagę ogólną sytuację demograficzną kraju należy uznać jako wynik dobry.

Należy zakładać, iż obecna dobra sytuacja struktury wiekowej ludności obszarów wiejskich gminy Swarzędz, może ulegać stopniowemu pogorszeniu w kolejnych latach. Świadczą o tym spore, dodatnie wartości wskaźnika dynamiki liczby ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015, osiągane przez poszczególne sołectwa. Tempo tych zmian będzie zapewne w pewnym stopniu ograniczane przez napływ nowych mieszkańców aglomeracji osiedlających się na terenie gminy, przez co sytuacja demograficzna w odniesieniu do średnich wartości dla kraju, wciąż będzie utrzymywać się na korzystnym poziomie.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015) – waga: 0,5 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowi kolejny wskaźnik obrazujący strukturę wiekową poszczególnych obszarów. Wartość wskaźnika pozwala na ocenę potencjału odtworzeniowego lokalnej społeczności, pozwalając na dokonanie pewnej przybliżonej prognozy zmian struktury demograficznej w kolejnych latach.

Miasto

Wskaźnik udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym pokrywa się w znacznym stopniu ze wskaźnikiem udziału osób w wieku poprodukcyjnym wykazując ujemną korelację.

Najgorsza sytuacja demograficzna widoczna jest na obszarze Nr 5, w którym liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,6%) jest niższa aniżeli liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, co może w kolejnych latach prowadzić do dalszej depopulacji obszaru i stopniowego starzenia się struktury wiekowej.

Obszarem o najwyższym potencjale demograficznym jest obszar Nr 2, gdzie 23,3% ludności stanowią dzieci i młodzież do 18 roku życia, znacznie przekraczając liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. W obszarach Nr 3, Nr 4 Nr 1 i Nr 6 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym także przewyższa liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym, co należy ocenić jako zjawisko pozytywne. Różnice te są jednak niewielkie i mając w perspektywie osiągnięcie wieku emerytalnego przez osoby urodzone w czasach wyżu demograficznego lat 50. XX wieku, konieczna jest dbałość o utrzymanie odpowiedniego poziomu dzietności i aktywne prowadzenie polityki prorodzinnej przez władze samorządowe, aby zachować dostatecznie korzystne poziomy wskaźników struktury wiekowej.

Sołectwa

Rozpatrując wartości wskaźnika udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, warto odnieść je do analizowanej wartości wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Sołectwa położone w Gminie Swarzędz cechują się sporym zróżnicowaniem potencjału demograficznego. Najmniej korzystna sytuacja widoczna demograficzna widoczna jest w sołectwie: Bogucin (wartość wskaźnika = 17,9%), gdzie liczba osób w wieku emerytalnym przekracza liczbę mieszkańców w wieku do 18 roku życia. Postępujące starzenie się tego obszaru, wymagać będzie wzmożonej aktywności władz w zapewnieniu odpowiedniej oferty usług opiekuńczo- pielęgnacyjnych, szczególnie realizowanych

w sposób mobilny – u pacjenta, a także dołożenia starań w aspekcie promocji i planowania przestrzennego, które przełożą się na większą atrakcyjność osiedleńczą tego rejonu gminy, szczególnie wśród młodych rodzin.

Wybitnie korzystną strukturę wiekową społeczeństwa, w której przewaga udziału dzieci i młodzieży nad udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności przekracza 15 punktów procentowych posiada aż 10 sołectw, są to sołectwa: Zalasewo (27%), Garby (22%), Rabowice (21%), Gruszczyn (20%), Gortatowo (19%), Wierzenica (19%), Kruszewnia (18%), Sokolniki Gwiazdowskie (17%), Karłowice (17%) oraz Paczkowo (15%). Świadczy to o wysokim potencjale demograficznym tych obszarów, który biorąc pod uwagę fakt, iż tereny te cechują się także wysoką dynamiką zasiedlania, a proces powstawania nowych osiedli i domów jest kontynuowany, będzie się utrzymywał w najbliższych latach. Wysoki udział dzieci i młodzieży, jak i przyrost ich liczby w ostatnich latach, wiąże się z koniecznością systematycznego poszerzania oferty oświatowej i wychowawczej, a także rekreacyjnej, jak i zapewnienia odpowiednich rozwiązań komunikacyjnych zapewniających dojazd uczniów do placówek szkolnych.

Sołectwa Jasin (24,6%), Uzarzewo (20,5%), Kobylnica/ Katarzynki (20,9%), Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze (20,1%) oraz Łowęcin (20,1%) posiadały także relatywnie korzystną relacją osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym. Pozostałe dwa sołectwa Janikowo (18,5%) i Wierzonka (17,5%) również posiadały dodatnią relację tych parametrów, nie przekraczającą jednak 3 punktów procentowych.

Udział osób bezrobotnych w ogólnej ludności w wieku produkcyjnym (2015) – waga: -1,0 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu]

Stopa bezrobocia mierzona udziałem osób bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej ludności w wieku produkcyjnym stanowi jeden z podstawowych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego. Bezrobocie stanowi bowiem zjawisko wysoce niepożądane mające silnie przełożenie na występowanie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, wykluczenie społeczne, wyższa skłonność do czynów przestępczych, uzależnienie od pomocy społecznej, itd.), a także gospodarczych (niepełne wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich, niski popyt konsumpcyjny).

Gmina Swarzędz posiada bardzo dobrą sytuację na rynku pracy. Stopa bezrobocia gminy plasuje się zdecydowanie poniżej średniej krajowej i wojewódzkiej, co przekłada się również na dobrą sytuację w poszczególnych obszarach miasta jak i poszczególnych sołectwach. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na poziomie 2%, oznacza, iż przyczyny strukturalne występowania bezrobocia mają charakter marginalny, a poziom bezrobocia odpowiada tzw. bezrobociu frykcyjnemu, którego przyczyną są chwilowe przerwy w zatrudnieniu z powodu poszukiwania innej pracy lub zmianą miejsca zamieszkania.

Miasto

Biorąc pod uwagę stopień nasilenia problemu bezrobocia w samym mieście najwyższy udział osób bezrobotnych odnotowano na obszarze Nr 6 oraz w obszarze śródmiejskim (Nr 4), gdzie odpowiednio 2,3% i 2,1% osób w wieku produkcyjnym pozostawało bez pracy.

Obszarem o najniższym poziomie bezrobocia jest obszar Nr 1, na którym zaledwie 1,3% osób w wieku produkcyjnym pozostawało bez pracy. W pozostałych obszarach bezrobocie również było niewysokie i wahało się w granicach 1,6-1,7%.

Sołectwa

Obszar wiejski Gminy Swarzędz również cechuje się wysoce korzystną sytuacją na rynku pracy. W większości gmin udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym nie przekracza 2%. Najmniej korzystna sytuacja widoczna jest w sołectwie Karłowice, w którym zarejestrowani bezrobotni stanowią 4,0% ogółu osób w wieku produkcyjnym. Innymi sołectwami, w których udział bezrobotnych przekraczał 2,0% były: Wierzonka (2,9%), Wierzenica (2,6%), Uzarzewo (2,2%), Paczkowo (2,3%) oraz Gortatowo (2,0%).

Sołectwami, w których nie zamieszkują żadne osoby bezrobotne są sołectwa Sarbinowo oraz Puszczykowo Zatorze, które w analizach rozpatrywane były łącznie. Ponadto poziom bezrobocia nie przekraczający 1,0% ludności w wieku produkcyjnym wyróżniał sołectwa: Rabowice (0,6%) oraz Zalasewo (0,8%). W pozostałych sołectwach bezrobocie wahało się w granicach 1,0-2,0% ludności w wieku produkcyjnym.

Niski poziom bezrobocia w sołectwach gminy wynika z faktu, że znaczna część mieszkańców, szczególnie tych, którzy osiedlili się na terenie gminy w ostatnich latach, posiada dobrą sytuację zawodową, w znacznej mierze pracując w Poznaniu lub podmiotach gospodarczych położonych na terenie Aglomeracji Poznańskiej. Ponadto pewien marginalny wpływ na statystykę ma fakt, iż część osób realnie bezrobotnych, oficjalnie pracuje (mieszka) w gospodarstwach rolnych, znajdując się poza ewidencjami urzędów pracy (tworząc tzw. bezrobocie ukryte).

Liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym – waga: -0,8 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu]

Wskaźnikiem, który pogłębia analizę problemu bezrobocia na danym obszarze jest wskaźnik udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym. Osoba zarejestrowana w Urzędzie Pracy otrzymuje status osoby długotrwale bezrobotnej wówczas, gdy okres w jakim pozostaje bez zatrudnienia przekracza 12 miesięcy. Analiza bezrobocia długotrwałego pozwala ocenić na ile trwały jest zdiagnozowany problem bezrobocia, a także czy wynika on ze zmian strukturalnych gospodarki i permanentnego niedopasowania podaży i popytu na rynku pracy, czy jest to zjawisko naturalne związane z czasową zmianą statusu części osób na rynku pracy, związaną z mobilnością zawodową.

Bezrobocie długotrwałe jest wysoce niekorzystne społecznie, wpływa bowiem zarówno na warunki bytowe rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie finansowe od transferów z pomocy społecznej) jak i na kondycję psychiczną i społeczną osoby pozostającej bez pracy (pojawienie się apatii, zniechęcenia, zanik posiadanych kwalifikacji i ich niedostosowanie do zmieniających się w wykonywanym zawodzie technologii i standardów). Czynniki te pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego, często prowadząc do pojawienia się zjawisk niekorzystnych społecznie: patologii, zatrudnienia w „szarej strefie” czy bezdomności.

Miasto

Wskaźniki dotyczące bezrobocia długotrwałego w znacznym stopniu pokrywają się ze wskaźnikiem liczby bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym. Obszarami o najwyższym udziale osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok w ogóle ludności w wieku produkcyjnym są obszary Nr 6 oraz Nr 4, które wykazywały również najwyższy poziom bezrobocia ogółem. Wartość analizowanego wskaźnika dla tych obszarów wynosiła 1,4%. Najniższy poziom bezrobocia długotrwałego charakteryzował obszary Nr 2 i Nr 5 – 0,9%.

Pozostałe obszary (Nr 1 i Nr 3) wykazywały wartość wskaźnika na poziomie 1,1%. Pomimo relatywnie niewysokiego poziomu bezrobocia długotrwałego na obszarze Nr 1 widać pewną niepokojącą zależność, gdyż odnosząc wartość wskaźnika do wskaźnika udziału bezrobotnych ogółem (1,3%) widoczna jest niewielka różnica (0,2 punkta procentowego). Oznacza to, iż osoby bezrobotne na tym obszarze, mimo, iż jest ich relatywnie niewiele w ogóle ludności w wieku produkcyjnym, w przeważającej części stanowią osoby, które nie potrafią (lub nie chcą) podjąć zatrudnienia przez długi okres czasu, co zwiększa ryzyko ich wykluczenia społecznego i zawodowego.

Sołectwa

Wskaźnik bezrobocia długotrwałego na terenie sołectw w znacznej mierze pokrywa się z wynikami bezrobocia ogółem. Najwyższy poziom bezrobocia długotrwałego cechował więc sołectwa: Karłowice (2,2%), Wierzenica (2,0%), Wierzonka (1,6%), Uzarzewo (1,5%), Gortatowo (1,3%), Sokolniki Gwiazdowskie (1,4%) i Paczkowo (1,2%). Obszarami, w których nie odnotowano żadnych przypadków osób długotrwale bezrobotnych były: Rabowice, Sarbinowo wraz z Puszczykowem Zatorzem, a także Garby, co pozwala stwierdzić, iż bezrobocie w tych sołectwach ma charakter frykcyjny, którego powodem jest okres przejściowy pomiędzy zmianą zatrudnienia lub czas niezbędny na jego podjęcie (w przypadku osób wchodzących na rynek pracy).

Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w ogóle ludności (2015) – waga: -1,0 oraz Dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2015 – waga: -0,8 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu]

Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w ogóle ludności stanowi drugi, obok stopy bezrobocia, najważniejszy wskaźnik obrazujący natężenie problemów natury społecznej. Objęcie ludności wsparciem z pomocy społecznej w formie zasiłków umożliwia zdiagnozowanie obszarów o wyższych potrzebach w zakresie prowadzonej polityki społecznej, a tym samym wymagających szczególnych preferencji w zakresie podejmowanej interwencji.

Wskaźnikiem, który pozwala uzupełnić analizę i ocenę problemu ubóstwa i potrzeb socjalnych, jak i efektywności prowadzonych działań opieki społecznej jest dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat.

Miasto

Z przedstawionej analizy wynika, iż wyraźnie najwyższe natężenie osób nieradzących sobie w kwestiach bytowych i społecznych obserwowane jest w obszarze tworzącym centrum Swarzędza (Nr 4), w którym blisko 5,2% mieszkańców jest objętych wsparciem OPS. Od 2010 r. liczba osób objętych wsparciem na tym obszarze nieznacznie spadła – 13,3%, spadek ten był jednak niższy niż średni spadek dla całego miasta wynoszący – 25%.

Drugi najwyższy poziom wskaźnika odnotowano na obszarze Nr 6 (2,3%), przy czym analiza dynamiki wykazała, iż liczba osób korzystających z usług OPS spadła w nim znacząco w ostatnich latach, o ponad połowę (-62,7%). Wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej na obszarach Nr 4 i Nr 6 skorelowany jest z wysokim na tle miasta poziomem bezrobocia na tych obszarach, w tym z bezrobociem długotrwałym, które stanowią główny czynnik zubożenia, jak i czynnik generujący inne problemy natury społecznej.

Obszar Nr 1 osiągnął poziom wskaźnika równy 1,8%, przy czym był to także obszar, w którym widoczny był najwyższy wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej (19,4%).

Najniższy poziom osób korzystających z pomocy społecznej cechował obszar Nr 2 (1,3%), mimo nieznacznego wzrostu w ostatnich latach – o 7,6%. Pozostałe obszary Nr 3 i Nr 5 wykazywały udział ludności korzystającej z pomocy społecznej na poziomie odpowiednio 1,6% i 1,7%, notując spory spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2015 o 23% i 18%.

Sołectwa

W przypadku sołectw również widoczna jest ścisła zależność pomiędzy poziomem udziału osób korzystających z pomocy społecznej, a poziomem bezrobocia. Sołectwem o najwyższych potrzebach w zakresie opieki społecznej jest Wierzenica, w której 12,0% ludności korzystało ze wsparcia OPS. Ponadto od 2010 r. liczba osób zamieszkujących tę część gminy korzystających z pomocy społecznej wzrosła o 35,5%, co świadczy o pogłębianiu się zjawisk problemowych na tym obszarze. Inne sołectwa położone w północnej części gminy, w znacznym oddaleniu od siedziby gminy, oddzielone przestrzennie terenami leśnymi od głównych szlaków transportowych (drogi krajowej Nr 92 oraz drogi wojewódzkiej w dawnym przebiegu drogi krajowej Nr 5, a także magistrali kolejowych Poznań-Warszawa oraz Poznań – Gniezno – Toruń/Bydgoszcz – Olsztyn/Gdańsk), tj. Wierzonka i Karłowice, również cechują się wysokim siedmioprocentowym udziałem osób wymagających pomocy społecznej, choć za pozytyw należy uznać ujemny wskaźnik dynamiki dla tych obszarów (odpowiednio -9,4% oraz -43,8%). Kolejny obszar charakteryzujący się wysoką wartością wskaźnika (6,8%) - Uzarzewo, sąsiaduje z ww. sołectwami i także odnotował znaczny spadek w stosunku do roku bazowego (2010) o 46,4%. Pewien wpływ na wciąż wysokie uzależnienie mieszkańców tych obszarów od pomocy społecznej ma fakt, iż są to tereny po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych, które odczuwają problemy związane ze zmianą rzeczywistości społeczno-gospodarczej jaka zaszła w wyniku transformacji gospodarczej po 1989 r.

Innymi sołectwami, które posiadały relatywnie wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej były: Rabowice (3,2%) oraz Paczkowo (2,9%). Szczególną uwagę należy zwrócić na sołectwo Rabowice, gdyż obszar ten cechował się pozytywnymi wskaźnikami demograficznymi i niskim poziomem bezrobocia, ponadto dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej zmalała o połowę od 2010 r., co skłania ku stwierdzeniu, iż przyczyny zjawisk problemowych na tym obszarze mają inne podłoże aniżeli kwestie bytowe.

Sołectwami, w których udało się całkowicie ograniczyć liczbę mieszkańców korzystających z usług pomocy społecznej były Sarbinowo oraz Puszczykowo Zatorze.

Pozostałe sołectwa wykazywały wartość wskaźnika w granicach od 0,2%-2,0%, zachowując ujemną dynamikę, co należy uznać za sytuację pozytywną. Jedynie w przypadku sołectwa Zalasewo odnotowano spory wzrost liczby osób objętych wsparciem ze strony OPS, o blisko 45,5%.

Udział osób zmagających się z problemem uzależnień w ogólnej ludności korzystającej z pomocy społecznej (2015) – waga: -0,5 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu]

Dodatkowe informacje o nasileniu poszczególnych problemów natury społecznej w poszczególnych obszarach daje analiza struktury wybranych kategorii przyczyn udzielenia pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Pierwszą z wybranych kategorii jest udział liczby osób zmagających się z problemami uzależnień takich jak alkoholizm oraz narkomania. Uzależnienie od substancji odurzających stanowi wysoce negatywne zjawisko społeczne prowadzące do wykluczenia społecznego osób uzależnionych oraz ich rodzin. Obecność uzależnień prowadzi do powstawania rodzin dysfunkcyjnych czy też patologicznych, rzutując na samopoczucie psychiczne oraz fizyczne zarówno rodziców, jak i dzieci. Przekłada się na utrwalanie negatywnych wzorców zachowania i funkcjonowania w rodzinie i społeczeństwie, zaburzeń osobowości, co dodatkowo pogłębia negatywne oddziaływanie na funkcjonowanie lokalnej społeczności.

Miasto

Obszarem o najwyższym udziale osób uzależnionych w osobach korzystających z pomocy społecznej jest obszar centrum Swarzędza (Nr 4), w którym 17,8% osób objętych opieką OPS zmaga się z uzależnieniami różnego typu. Drugim obszarem o wysokim natężeniu problemu alkoholizmu i narkomanii jest Obszar Nr 6 (12,2%), co umacnia przekonanie o ścisłej zależności pomiędzy wysokim poziomem bezrobocia i bezrobocia długotrwałego oraz natężenia problemów natury społeczno-bytowej, a skłonności do sięgania po alkohol i używki. Wskazuje to także na złożoność problemów społecznych na tych obszarach.

Jedynym obszarem, w którym nie odnotowano osób wymagających wsparcia z tytułu uzależnień był obszar Nr 1. Pozostałe obszary Nr 2, Nr 3 i Nr 4 odnotowywały relatywnie niewysokie poziomy wskaźnika wynoszące odpowiednio: 3,5%, 4,5% i 7,7%.

Sołectwa

Problem uzależnień stanowi w znacznej części sołectw, jedną z najważniejszych przyczyn udzielania wsparcia ze strony instytucji społecznych. W sześciu sołectwach (Bogucin, Gortatowo, Jasin, Łowęcin, Rabowice oraz Uzarzewo) minimum co piąta osoba zmagająca się z problemem alkoholizmu i/lub narkomanii. Szczególnie wysoki odsetek uzależnień widoczny jest w sołectwie Rabowice (44,4%), co w pewien sposób uzasadnia przyczynę wysokich wartości wskaźnika osób korzystających z pomocy społ. na tym obszarze, mimo relatywnie dobrej na tle innych rejonów gminy ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej.

W kolejnych sześciu sołectwach (Karłowice, Kruszewnia, Sokolniki Gwiazdowskie, Sarbinowo/Puszczykowo Zatorze, Janikowo oraz Garby) nie odnotowano problemów związanych z uzależnieniami. W pozostałych sołectwach problem uzależnień także nie był dominujący, a wartość wskaźnika wahała się w granicach 8,0%-15,6%.

Udział osób dotkniętych przemocą domową w ogólnej ludności korzystającej z pomocy społecznej (2015) – waga: -0,5 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu]

Według art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie stanowi zjawisko w najwyższym stopniu negatywne i niepożądane. Pełna diagnoza jego skali jest wysoce utrudniona z uwagi na fakt, iż zachodzi w rodzinach przynależnych do różnych warstw społecznych – osób o różnym statusie materialnym i pozycji społecznej, a osoby dopuszczające się przemocy zwykle zachowują się na zewnątrz inaczej, niż na osobności, przez co lokalna społeczność jak i instytucje opieki społecznej są często nieświadome dramatycznej sytuacji osób będących ofiarami przemocy domowej.

Miasto

Skala nasilenia problemu przemocy domowej w Swarzędzu ma charakter wysoce zróżnicowany. Na części obszarów (Nr 1 i Nr 3) problem ten zupełnie nie występuje lub ma znaczenie marginalne (obszar Nr 5). Obszarem, który charakteryzuje się wysokim udziałem osób, które objęte są pomocą społeczną z uwagi na przemoc w rodzinie jest obszar Nr 6, na którym blisko co 10 osoba korzystająca z pomocy społecznej, znajduje się w rodzinie zmagającej się z problemem przemocy. Biorąc pod uwagę wcześniej rozpatrywane wskaźniki społeczne, widoczne jest nagromadzenie zjawisk negatywnych na tym obszarze (bezrobocie, wysokiego udziału uzależnień, osób korzystających z pomocy społecznej, itd.), które mogą generować pewne napięcia psychiczne i społeczne, prowadząc do ich skanalizowania w różnych formach przemocy domowej. Podobna zależność obserwowana jest także na obszarze nr 4, choć tutaj wskaźnik przemocy jest zdecydowanie niższy i wynosi 2,1%.

Relatywnie wysoki udział osób dotkniętych przemocą domową (4,7%) widoczny był także na obszarze Nr 2, co jest pewnym zaskoczeniem, biorąc pod uwagę fakt, iż obszar ten osiągał relatywnie korzystne wartości na tle miasta w przypadku innych analizowanych wskaźników dot. sfery społecznej. Potwierdza to w pewnym stopniu złożoność problemu przemocy w rodzinie i fakt, iż jej występowanie może mieć różnorodne przyczyny, nie zawsze ściśle związane z sytuacją bytową.

Sołectwa

Problem przemocy domowej wg statystyk Ośrodka Pomocy Społecznej występuje jedynie w 4 z 18 analizowanych sołectw. Jego najwyższe natężenie widoczne jest w Zalasewie, w którym blisko co trzecia osoba (31,3%) korzystająca z pomocy społecznej stanowi osobę dotkniętą tym problemem. Jest to zjawisko niepokojące, biorąc pod uwagę fakt, iż sołectwo to cechuje się korzystnymi wartościami innych parametrów ujętych w analizie, wskazując na wysoki poziom jego rozwoju. Innym sołectwem w którym problem przemocy domowej jest wyraźny jest Jasin, gdzie co czwarta osoba objęta wsparciem OPS, doświadcza lub doświadczyła przemocy. W nieco mniejszej skali problem obserwowany jest także w sołectwach: Łowęcin (11,0%) oraz Kobylnica/ Katarzynki (8,0%).

Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej (2015) – waga: -0,5 **[źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu]**

Ważnym aspektem w ramach prowadzonej polityki społecznej jak i rozwoju infrastruktury jest świadomość potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzanie odpowiednich usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych jak i rozwiązań architektonicznych i infrastrukturalnych, które w znacznym stopniu przełożą się na wzrost aktywności osób niepełnosprawnych i ich włączenie w życie lokalnej społeczności.

Miasto

Najwyższy odsetek osób z niepełnosprawnością ujęty w statystykach Ośrodka Pomocy Społecznej zamieszkuje obszar Nr 3, gdzie ponad połowa (56,7%) osób korzystających z pomocy społecznej posiada stwierdzoną niepełnosprawność. Kolejnymi obszarami o sporym udziale osób niepełnosprawnych w ogólnej ludności objętej opieką społeczną są obszary Nr 6 i Nr 5, o wartości wskaźnika wynoszącej odpowiednio 43,9% i 39,6%.

Obszarem o najniższym udziale osób niepełnosprawnych jest obszar Nr 2 (21,2%). Pewien wpływ na ten stan rzeczy może mieć fakt, iż jest to obszar miasta o najmłodszej strukturze wiekowej, a więc o mniejszym prawdopodobieństwie występowania schorzeń związanych z wiekiem.

Sołectwa

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pomocą ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej jest wysoce zróżnicowana na terenie gminy. W pięciu sołectwach (Gruszczyn, Kruszewnia, Rabowice, Sarbinowo/ Puszczykowo Zatorze, Sokolniki Gwiazdowskie) żadna z osób objętych pomocą nie jest osobą o stwierdzonej niepełnosprawności. Z kolei w sołectwie Garby wszystkie osoby uzyskujące wsparcie z OPS stanowią osoby niepełnosprawne.

Innymi obszarami o relatywnie wysokim poziomie wskaźnika, w których przynajmniej co trzecia osoba objęta pomocą społeczną jest osobą niepełnosprawną są sołectwa: Bogucin (35,7%), Jasin (60,0%), Uzarzewo (43,2%), Wierzonka (31,0%), Wierzenica (31,0%) i Zalasewo (43,8%). W pozostałych obszarach udział osób niepełnosprawnych kształtował się na poziomie 10%-29,2%.

Problem niepełnosprawności, w szczególności na terenach wiejskich o znacznym rozproszeniu zabudowy, stanowi istotną przyczynę występowania wykluczenia społecznego i realną barierę dla pełnej aktywizacji mieszkańców i ich włączenia w życie lokalnej społeczności. Osoby te wymagają zatem szczególnego wsparcia ze strony instytucji społecznych i opieki zdrowotnej, które umożliwi im możliwie dogodne funkcjonowanie i realizowanie potrzeb zawodowych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i społecznych.

Liczba przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców¹⁵ (2016) – waga: -0,8 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Komisariat Policji w Swarzędzu]

Istotnym miernikiem poziomu rozwoju społecznego jest poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Wskaźnikiem pozwalającym na bezpośrednią ocenę bezpieczeństwa poszczególnych obszarów miasta i gminy jest poziom przestępczości w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

Miasto

Rozpatrując dane dotyczące przestępczości widoczne jest ścisłe skorelowanie tego parametru z sytuacją społeczną danego rejonu miasta. Obszarem o zdecydowanie najwyższym poziomie przestępczości (13,6 przestępstw stwierdzonych/ 1 000 mieszkańców) jest obszar Nr 6, czyli obszar o najwyższym poziomie bezrobocia, wysokim poziomie uzależnień i udziale osób dotkniętych przemocą domową. Drugim w kolejności obszarem jest obszar Nr 4 (7,6 przestępstw/ 1 000 mieszkańców), który także cechuje się wysokim nagromadzeniem zjawisk kryzysowych – liczbą osób korzystających z pomocy społecznej, przypadków uzależnień, przemocy w rodzinie, bezrobocia. Warunki bytowe, jak i przebywanie w środowiskach dysfunkcyjnych czy patologicznych przekładają się na wyższą skłonność do podejmowania działań o charakterze kryminalnym. Konieczne jest zatem podejmowanie działań służących aktywizacji ludności z tych obszarów, a także edukacji służącej socjalizacji osób pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, w tym w szczególności dzieci i młodzieży.

Poziom przestępczości w pozostałych obszarach prezentował się nierównomiernie. Najniższy poziom wskaźnika osiągał obszar Nr 1 (1,3), nieco wyższy odnotowano w obszarze Nr 5 (3,1), natomiast w obszarze Nr 3 liczba przestępstw przypadających na 1 000 mieszkańców wynosiła 4,5, z kolei w obszarze Nr 2 liczba przestępstw była najwyższa i wynosiła 5,3.

¹⁵ Z kategorii wyłączono przestępstwa gospodarcze jak i przestępstwa komunikacyjne. Zawężona kategoria obejmuje kategorie przestępstw kryminalnych, które wystąpiły na terenie gminy w badanym okresie, tj.: kradzież cudzej rzeczy, kradzież z włamaniem, uszkodzenie mienia, bójka i pobicie oraz rozboje.

Sołectwa

Najwyższy poziom przestępczości cechował sołectwa Janikowo (16,0 przestępstw stwierdzonych/ 1 000 mieszkańców), Jasin (10,0 przestępstw/ 1 000 os.), Paczkowo (8,5 przestępstw/ 1 000 os.), Gruszczyn (8,4 przestępstw/ 1 000 os.) i Zalasewo (8,0 przestępstw/ 1 000 os.). Są to sołectwa o relatywnie dobrej sytuacji społeczno-gospodarczej, w większości położone wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych gminy (DK Nr 92, dawna DK Nr 5), przy których zlokalizowane są liczne podmioty gospodarcze. Znaczna część dokonywanych przestępstw miała charakter kradzieży lub kradzieży z włamaniem lub uszkodzenia cudzego mienia. Nie są to zatem sołectwa o szczególnym nagromadzeniu zjawisk problemowych, generujących występowanie zjawisk patologicznych czy przestępczych, można zatem sądzić, iż przyczyną przeważającej części czynów karalnych dokonywanych na tym obszarze była koncentracja podmiotów gospodarczych, których mienie stanowiło atrakcyjny łup w oczach przestępców.

Innymi obszarami gminy o dość wysokim poziomie przestępczości były sołectwa Rabowice (7,2), Kobylnica/ Katarzynki (6,7) oraz Garby (6,3). W pozostałych sołectwach wskaźnik przestępstw stwierdzonych przypadających na 1 000 mieszkańców zawierał się w granicach 2,4-5,2 przypadków. Ponadto na terenie czterech sołectw (Karłowice, Sokolniki Gwiazdowskie, Uzarzewo, Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze) w 2016 r. nie odnotowano czynów przestępczych.

Frekwencja w wyborach prezydenckich 2015 – waga: 0,4 oraz Frekwencja w wyborach samorządowych 2014 – waga: 0,6 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Obok czynników mierzących wymiar bytowo-zawodowy, ważnym czynnikiem przekładającym się na funkcjonowanie lokalnych społeczności jest zaangażowanie obywatelskie mieszkańców. Miernikiem, który pozwala ocenić aktywność obywatelską mieszkańców jest frekwencja w wyborach powszechnych. W przeprowadzonej analizie wykorzystano frekwencję z wyborów samorządowych z 2014 r. oraz z wyborów prezydenckich z 2015 r. Z uwagi na bezpośredni wpływ wyborów samorządowych na kształtowanie polityki rozwoju w wymiarze lokalnym, to im przypisano wyższą wagę przy standaryzacji wskaźników.

Miasto

Najniższy poziom zaangażowania obywatelskiego cechował obszary Nr 6 oraz Nr 5, w których frekwencja w wyborach powszechnych zarówno w 2015 r. (wybory prezydenckie) jak i w 2014 r. (wybory samorządowe) była najniższa, wynosząc odpowiednio: 46,5% i 44,9% oraz 49,1% i 44,1%. Kolejnym obszarem o relatywnie niewysokiej frekwencji w ostatnich wyborach prezydenckich i samorządowych jest obszar centrum miasta (50,2% i 47,6%). Brak przeświadczenia o możliwości pośredniego wpływu na zmianę sytuacji życiowej, poprzez demokratyczne wybory, świadczy o pewnej apatii i rezygnacji mieszkańców, co może utrudniać realizację inicjatyw obywatelskich i prób aktywizacji ludności z tych obszarów. Szczególnie niepokojący jest niski poziom zaangażowania mieszkańców w obszarze Nr 6, ponieważ, jak pokazują wcześniejsze analizy, jest to obszar cechujący się szczególną koncentracją zjawisk problemowych w skali miasta.

Pozostałe obszary (Nr 1, Nr 2, Nr 3) posiadały relatywnie wyższy poziom zaangażowania obywatelskiego i poczucia wpływu na życie publiczne, jedynie w przypadku obszaru Nr 1 widoczny był niski poziom frekwencji w wyborach samorządowych (46,6%).

Sołectwo

Na obszarze sołectw, również zauważalne było skorelowanie ogólnej sytuacji społecznej mierzonej wskaźnikami dot. pomocy społecznej czy bezrobocia a frekwencją w wyborach powszechnych. Najniższy poziom frekwencji zarówno w wyborach prezydenckich jak i samorządowych osiągnięto bowiem w okręgu obejmującym sołectwa Wierzonka i Karłowice, gdzie frekwencja wyniosła odpowiednio 37,32% i 41,94%. Kolejnym okręgiem o bardzo niskiej frekwencji był okręg wyborczy obejmujący sołectwa: Gortatowo, Uzarzewo i Łowęcin, w którym frekwencja w wyborach prezydenckich wynosiła 41,21%, zaś w wyborach samorządowych 43,6%. Innymi sołectwami o niskim poziomie zaangażowania obywatelskiego, w których w żadnych wyborach udziału nie wzięła nawet połowa osób uprawnionych były sołectwa Jasin (46,07% i 47,39%) oraz Kobylnica/ Katarzynki (47,38% i 47,23%).

Najchętniej z posiadanego prawa wyborczego korzystali mieszkańcy Gruszczyzna (55,75% i 54,92%) oraz Zalasewa (61,64% i 50,25%). Relatywnie wysoki poziom frekwencji wyborczej osiągnięto także w sołectwach: Paczkowo, Sokołowo Gwiazdowskie, Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze, w których frekwencja w wyborach prezydenckich i wyborach samorządowych była na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio: 52,74% i 52,34%.

Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców (2016) – waga: 0,4¹⁶ [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Innym parametrem mierzącym poziom zaangażowania ludności jest chęć zrzeszania się i działania na rzecz lokalnej społeczności w sposób zorganizowany w różnych formach: stowarzyszeniach, fundacjach czy klubach. W tym celu dla porównania poszczególnych obszarów przyjęto wskaźnik liczby organizacji pozarządowych przypadających na 1 000 mieszkańców.

Miasto

Obszarem o najwyższym udziale zarejestrowanych organizacji pozarządowych jest obszar Nr 4, stanowiący centrum miasta (3,4 podmiotu/ 1 000 osób). Jest to sytuacja naturalna, w centrum zlokalizowane są bowiem główne instytucje publiczne, przedsiębiorstwa, stąd także większa skłonność do lokalizowania organizacji samorządowych w ich sąsiedztwie, co ułatwia kooperację i podejmowanie inicjatyw we współpracy z podmiotami publicznymi i komercyjnymi. Należy przyjąć także, iż część podmiotów pozarządowych zlokalizowanych w centrum wykracza działaniami poza sferę lokalną i ma charakter ogólnogminny. Drugim obszarem o wysokim udziale organizacji pozarządowych jest obszar Nr 1, w którym na każdy 1 000 mieszkańców przypada 3,3 podmiotu. Wysoki poziom wskaźnika na tym obszarze

¹⁶ Częste wyższe wartości wskaźnika wynikają z zastosowanego przelicznika na 1 000 osób, co w przypadku mniejszej liczby mieszkańców powoduje wzrost wartości licznika ponad stan realny. Wskaźnik należy zatem interpretować w sposób następujący: im wyższa wartość tym wyższa dostępność mieszkańców do wskazanej infrastruktury.

potwierdza korzystną sytuację społeczną na tym obszarze, a także ponadprzeciętne zaangażowanie mieszkańców w funkcjonowanie lokalnej społeczności i osiedla.

Jedynym rejonem miasta, w którym brak jakichkolwiek zarejestrowanych organizacji pozarządowych jest obszar nr 6, co w sposób znaczny ogranicza liczbę inicjatyw służących aktywizacji ludności i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, pogłębiając tym samym problemy diagnozowane na tym obszarze.

Sołectwa

Charakter funkcjonalny terenów wiejskich nie sprzyja tworzeniu licznych organizacji pozarządowych, mimo tego w sołectwach Gminy Swarzędz odnotowano przypadki funkcjonowania stowarzyszeń, klubów i fundacji.

Najwyższą aktywność w tym zakresie reprezentują mieszkańcy Sarbinowa/ Puszczykowa Zaborza (11,8 podmiotu/ 1 000 mieszkańców), Bogucina (5,7), Łowęcina (3,4), Gruszczyna (3,3), Wierzonki (2,3) i Garbów (2,1). W nieco mniejszej skali sektor pozarządowy funkcjonuje na terenie sołectw: Paczkowo (1,8) Jasin (1,4), Kobylnica/Katarzynki (0,9) i Zalasewo (0,8). Obecność organizacji pozarządowych stanowi istotny potencjał dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i integracji mieszkańców. W przyszłości może stanowić także ważny punkt wsparcia w realizacji inicjatyw społecznych, inicjowanych przez samorząd terytorialny.

W ośmiu pozostałych sołectwach nie funkcjonują żadne organizacje pozarządowe.

Średni wynik uczniów ze Sprawdzianu 6-klasisty 2014/2015 – waga: 0,6 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu; Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu]

Ostatnim z mierników przyjętych dla oceny sfery społecznej jest średni wynik osiągany przez uczniów szkół podstawowych ze Sprawdzianu 6-klasisty. Oczywistym jest, iż na wynik edukacyjny uczniów wpływ ma wiele czynników takich jak uwarunkowania środowiskowe, czynnik losowy, a także jakość nauczania poszczególnych placówek. Przyjęty wskaźnik pozwala jednak w pewnym przybliżeniu na dokonanie oceny jakości nauczania jak i potencjału edukacyjnego uczniów pochodzących z różnych obszarów gminy.

Miasto

Wyniki edukacyjne uczniów swarzędzkich szkół podstawowych wykazują pewien związek z ogólną sytuacją społeczną obserwowaną na danym obszarze. Najlepszy wynik na tle miasta osiągnęli bowiem uczniowie szkół podstawowych zamieszkujący obszar Nr 1 (68,65%). Kolejnymi obszarami pod względem średniego wyniku ze Sprawdzianu 6-klasisty były obszary skupiające osiedle wielorodzinne, a więc obszar Nr 5 (67,64%) oraz obszar Nr 2 (67,42%). Najgorszy wynik na tle miasta osiągnęli uczniowie z obszaru Nr 6 (66,37%), a nieznacznie wyżej uplasowali się uczniowie z obszaru Nr 3 (66,61%) oraz obszaru Nr 4 (66,89%). Słabe wyniki uczniów z obszarów miasta cechujących się wyraźnymi przekroczeniami wskaźników społecznych (Nr 6 i Nr 4), stanowi zjawisko wysoce negatywne. Słabsze szanse edukacyjne uczniów z tych

obszarów, brak odpowiednich wzorców i czynników motywujących, może bowiem prowadzić do obniżenia szans edukacyjnych i zawodowych, wpływając negatywnie na ich późniejsze życie zawodowe i w niektórych przypadkach przyczynić się do wystąpienia zjawiska tzw. „dziedziczenia biedy”.

Sołectwa

Najlepszy średni wynik spośród uczniów szkół podstawowych zamieszkujących obszar wiejski gminy osiągnęli uczniowie pochodzący z sołectw Garby oraz Zalasewo, uczęszczający do Szkoły Podstawowej Nr 5 (68,65%). Wynik na nieco niższym poziomie – 65,54% osiągnęli uczniowie Szkoły Podstawowej w Kobylnicy, która swoim zasięgiem obejmuje uczniów zamieszkujących sołectwa: Bogucin, Gruszczyn, Janikowo, Kobylnica, Katarzynki i Uzarzewo. Średni wynik równy 63,95% osiągnęli uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 1, której rejon obejmuje sołectwa: Gortatowo, Jasin, Łowęcín, Kruszeźnia i Rabowice. Zbliżony, choć nieco niższy wynik osiągnęli uczniowie SP w Paczkowie (63,76%), która skupia uczniów z: Paczkowa, Sarbinowa, Puszczykowa Zaborza oraz Sokolnik Gwiazdowskich. Zdecydowanie najniższy wynik osiągnęli uczniowie z sołectw położonych w północnej części gminy, tj. Wierzenicy, Wierzonki i Karłowic, którzy uczęszczają do SP w Wierzonce, a ich średni rezultat ze Sprawdzianu 6-klasisty wynosił 58,40%.

Wyniki uczniów szkół podstawowych obejmujących sołectwa Gminy Swarzędz, podobnie jak w przypadku obszaru miasta, wskazują na pewną korelację poziomu nauczania z ogólnym rozwojem społecznym obszaru. Szczególnie niepokojący jest wyraźnie słabszy wynik uczniów pochodzących z sołectw o najwyższym nagromadzeniu problemów społecznych, gdyż może to prowadzić do utrwalania negatywnych czynników środowiskowo-społecznych obserwowanych na tym obszarze. Ważne w aspekcie ewentualnego wsparcia tych terenów będzie zatem ukierunkowanie interwencji na rozwój szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, w tym w szczególności skoncentrowanie na rozwoju kompetencji kluczowych.

Średnia wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) przypadająca na 1 mieszkańca (2015) – waga: 0,7 oraz Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) w latach 2008-2015 – waga: 0,4 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Pierwszy Urząd Skarbowy w Poznaniu]

Wysokość podatku dochodowego w przeliczeniu na mieszkańca stanowi wskaźnik obrazujący przeciętny poziom zamożności osób zamieszkujących poszczególne obszary gminy. Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2008-2015 pozwala dokonać oceny w jakim stopniu sytuacja materialna mieszkańców poprawiła się lub uległa pogorszeniu.

Miasto

Na obszarze miasta widoczne jest ujemne skorelowanie stopnia zamożności mieszkańców z poziomem nagromadzenia problemów społecznych (bezrobocie, udział osób korzystających z pomocy społecznej, przestępczość, itd.). Najniższy poziom wskaźnika średniej wysokości podatku dochodowego od os. fiz. osiągnęli bowiem mieszkańcy obszarów Nr 4 – 1 310,89 zł oraz Nr 6 – 1 465,84 zł, które zmagają się z licznymi czynnikami kryzysowymi w sferze społecznej. Za pozytyw należy ocenić fakt, iż dynamika przyrostu wysokości podatku była na tych obszarach najwyższa wynosząc odpowiednio 77,0% i 69,5%.

Kolejnym obszarem, który osiągnął poziom wskaźnika podatku dochodowego niewiele poniżej średniej dla miasta był obszar Nr 1 (1607,02 zł), choć wartość nominalna podatku wzrosła w nim o połowę (54%) w badanym okresie.

Podatek dochodowy w przeliczeniu na mieszkańca powyżej średniej dla miasta osiągnęły obszary Nr 2 (1 775,04 zł), Nr 3 (1 818,32 zł) oraz Nr 5 (1 750,48 zł). Obszary te również wykazywały dodatni poziom dynamiki wysokości podatku dochodowego.

Sołectwa

Najwyższy średni poziom opodatkowanych dochodów uzyskiwali mieszkańcy sołectw: Gruszczyn (2 842,18 zł), Garby (2 559,82 zł), Zalasewo (2 552,80 zł) oraz Kruszewnia (2 308,32 zł). Mieszkańcy tych sołectw w latach 2008-2015 ponad dwukrotnie zwiększyli dochód podlegający opodatkowaniu (jedynie Zalasewo nieco mniej o niecałe 80%). Świadczy to o dobrej przeciętnej sytuacji materialnej mieszkańców i gwałtownej poprawie ich zamożności w ostatnich latach. Odnosząc wynik dynamiki do wskaźnika dynamiki zmian ludności widoczna jest pewna zależność, co potwierdza, iż na teren sołectw Gminy Swarzędz migrują w znacznym stopniu osoby należące do klasy średniej i klasy wyższej o dosyć wysokich dochodach.

Powyżej średniej wysokości podatku dochodowego dla części wiejskiej gminy plasowało się także Sołectwo Bogucin (1 947,77 zł), również wykazując wysoką dynamikę wskaźnika – wzrost o 83,91%.

Najmniej korzystna sytuacja widoczna jest w sołectwach Sarbinowo/Puszczykowo Zaborze (534,31 zł), Wierzenica (762,80 zł), Karłowice (866,35 zł) oraz Uzarzewo (953,64 zł). Niski poziom dochodów w większości tych gmin, poza Sarbinowem/ Puszczykowem Zatorzem, widoczny jest w niskich parametrach pozostałych wskaźników świadcząc o tym, iż problemy natury bytowej przekładają się na problemy społeczne dotyczące mieszkańców tych obszarów gminy.

Pozostałe sołectwa osiągały poziom podatku dochodowego poniżej średniej dla części wiejskiej gminy, w granicach 1 100 – 1 900 zł.

Sfera gospodarcza

Liczba przedsiębiorstw przypadających na 100 mieszkańców – waga: 0,8 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej]

Miernikiem wskazującym na poziom rozwoju gospodarczego obszarów jest udział podmiotów gospodarczych wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Miasto

W Swarzędzu obszarem o najwyższej koncentracji podmiotów gospodarczych (13,7 podmiotu/ 100 osób) jest obszar centrum miasta (Nr 4), co stanowi cechę charakterystyczną dla większości polskich miast. W centrum koncentrują się bowiem podmioty usługowo-handlowe, w większości stanowiące mikro i małe przedsiębiorstwa.

Obszary o zabudowie jednorodzinnej, tj. obszary Nr 1, Nr 3 i Nr 6 cechowały się podobną wielkością wskaźnika oscylując w granicach 11,1-11,8 podmiotów na każdych 100 osób. Najniższe wartości cechowały obszary o zabudowie blokowej i szeregowej, a więc obszary o wysokiej gęstości zaludnienia i zabudowy. W obszarze Nr 5 na każde 100 osób przypadało 7,7 podmiotu, z kolei w obszarze Nr 2 relacja ta była nieco wyższa i wynosiła 9,7 podmiotu/100 osób.

Sołectwa

Sołectwami o najwyższych wskaźnikach przedsiębiorczości są sołectwa położone w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej Nr 92 oraz danej drogi krajowej Nr 5, a także linii kolejowych nr 353 (Poznań Wschód – Skandawa) oraz nr 3 (Warszawa Zachodnia – Kunowice; fragment międzynarodowej linii kolejowej E20), takie jak: Janikowo (15,3 przedsiębiorstw/ 100 mieszkańców), Jasin (14,6 podmiotów/ 100 os.), Bogucin (13,8 podmiotów/ 100 os.), Gruszczyn (12,7 podmiotów/ 100 os.) oraz Kobylnica z Katarzynkami (12,2 podmiotu/ 100 os.), w których zlokalizowane są liczne przedsiębiorstwa produkcyjne i centra logistyczno-transportowe.

Wysoki wskaźnik liczby przedsiębiorstw w granicach około 10-12 podmiotów na każde 100 osób cechował także sołectwa: Garby (12,0), Gortatowo (11,5), Łowęcin (10,1), Rabowice (12,2), Sokolniki Gwiazdowskie (10,3) oraz Zalasewo (10,2).

Przeciętny poziom wskaźnika wykazywały sołectwa Paczkowo (8,7), Kruszewnia (6,7), Kobylnica/ Katarzynki (6,1), a także Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze (9,5).

Zdecydowanie najmniej korzystna sytuacja gospodarcza jest widoczna w sołectwach: Karłowice (2,6), Uzarzewo (2,6) Wierzonka (3,4) oraz Wierzenice (3,1). Niski poziom rozwoju gospodarczego przekłada się w sposób widoczny na złą sytuację społeczną tych obszarów (wyższe wskaźniki bezrobocia, osób korzystających z pomocy społecznej, itd.), znacznie ograniczając ich potencjał.

Średnia wysokość podatku dochodowego z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym (2015) – waga: 0,6 oraz Dynamika wysokości podatku dochodowego od os. fiz. prowadzących działalność gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2008-2015 – waga: 0,4 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Pierwszy Urząd Skarbowy w Poznaniu]

Uzupełnieniem diagnozy sfery gospodarczej jest ocena efektywności działania jak i obecnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw mierzona wysokością podatku dochodowego od osób prowadzących działalność gospodarczą opodatkowanych na zasadzie ryczałtu ewidencjonowanego lub stawki podatkowej 19% przypadająca na osoby w wieku produkcyjnym oraz dynamiką wysokości tego podatku w latach 2008-2015.

Miasto

Najniższy podatek dochodowy generowała działalność gospodarcza prowadzona przez osoby zamieszkujące obszar Nr 5 (1 143,94 zł) oraz obszar Nr 6 (1 156,58 zł). W przypadku obszaru Nr 5 niski poziom wskaźnika potwierdza słabość gospodarczą tego obszaru na tle miasta (przyp.: również najniższa relatywna liczba podmiotów – 7,7). Pozytywem jest fakt, iż podmioty działające na tym obszarze cechowały

się równocześnie najwyższą dynamiką przyrostu podatku dochodowego od os. prowadzących działalność w latach 2008-2015 (wzrost o 83,2%), co wskazuje na znaczące przyspieszenie rozwoju gospodarczego na tym obszarze. Odwrotna sytuacja obecna jest na obszarze Nr 6, który jako jedyny odnotował pogorszenie koniunktury i spadek podatku w badanym okresie o 19,2%.

Na poziomie niemalże równym średniej dla miasta uplasował się obszar Nr 4, stanowiący centrum miasta i obszar o relatywnie najwyższej liczbie podmiotów (13,7). Wskazuje to na obecność znacznej liczby podmiotów o niskiej wartości dodanej: zakładów świadczących podstawowe, niewyspecjalizowane usługi, drobnego handlu, itp. Cechą niepokojącą jest bardzo niski poziom dynamiki podatku dochodowego równy 7,0%, co wskazuje na stagnację gospodarczą tego obszaru.

Pozostałe obszary (Nr 1, Nr 2, Nr 3) wykazywały zdecydowanie wyższy poziom podatku dochodowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przypadających na mieszkańca, w granicach 2310-2530 zł, a także dodatnią dynamikę poziomu podatku w latach 2008-2015. Warto odnotować, iż obszar Nr 2, który cechuje się jednym z najniższych poziomów przedsiębiorczości (9,7 podmiotów/ 100 mieszkańców) generował w 2015 r. podatek dochodowy os. fiz. prowadzących działalność gosp. w przeliczeniu na 1 osobę w wieku produkcyjnym na poziomie 2 312,32 zł, przy jednoczesnej wysokiej dynamice wzrostu równej 70,7%, co świadczy o poprawiającej się sytuacji gosp. na tym obszarze.

Sołectwa

Wyniki analizowanych wskaźników dla obszarów sołectw znacząco odbiegają od poziomu wskaźników dla miasta, cechując się również wysokim zróżnicowaniem wewnętrznym. Wynika to z faktu, iż na ich terenach osiedlają się osoby będące przedstawicielami klasy średniej i wyższej, którzy prowadzą działalność gospodarczą lub wykonują prace w ramach tzw. „wolnych zawodów”, którzy osiągają wysokie przychody i zawyżają średnią w przeliczeniu na mieszkańca, a także z powodu znacznej koncentracji podmiotów gospodarczych przy szlakach komunikacyjnych na obrzeżach Swarzędza i Poznania, świadczących usługi w wymiarze ponadlokalnym, co również wpływa na zamożność ich właścicieli, zamieszkujących Gminę Swarzędz.

Sołectwami, które zdecydowanie wybijają się ponad średnią dla obszaru wiejskiego gminy są: Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze oraz Gortatowo, które generowały średni podatek dochodowy os. fiz. prowadzących działalność gosp. na poziomie odpowiednio: 21 997,85 zł oraz 13 489,03 zł. Świadczy to o obecności na terenie sołectw mieszkańców, którzy prowadzą wysoce dochodową i dobrze prosperującą działalność gospodarczą. Potwierdzeniem tych danych są znaczące przyrosty w latach 2008-2015 wartości podatku na tych obszarach wynoszące odpowiednio 114% i 201%.

Sołectwami, które wykazywały ponadprzeciętny poziom wskaźnika w granicach 3700-6500 zł były także sołectwa: Bogucin, Garby, Gruszczyn, Rabowice, Janikowo, Jasin oraz Zalasewo. Sołectwa te cechowały się także wysokimi wskaźnikami przedsiębiorczości.

Najmniej korzystna sytuacja gospodarcza widoczna jest w sołectwach Wierzenica, Wierzonka, Karłowice oraz Uzarzewo, gdzie średnia wielkość podatku przypadająca na os. w wieku produkcyjnym nie przekracza 300 zł. Są to obszary o zdecydowanie najniższym poziomie przedsiębiorczości. Pozytywnym objawem jest fakt, iż w większości obszary te wykazywały znaczne wzrosty wysokości

podatku dochodowego: w Uzarzewie wzrósł on aż dziesięciokrotnie (1033%), w Wierzenicy ponad dwukrotnie (145%), w Karłowicach zaś o ponad połowę (60%). Niechlubnym wyjątkiem jest tu Wierzonka będąca jedynym sołectwem na terenie Gminy Swarzędz, który odnotował ujemną dynamikę podatku dochodowego od osób prowadzących działalność gospodarczą (-2%) w latach 2008-2015.

Pozostałe sołectwa osiągały wskaźnik podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na poziomie zbliżonym do obszarów miejskich gminy zawierając się w granicach 1200-2400 zł, co stanowiło wynik poniżej poziomu średniego dla wszystkich sołectw Gminy Swarzędz.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Liczba boisk sportowych na 1 000 mieszkańców (2016) – waga: 0,4 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Dostępność do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej mieszkańców, w tym w szczególności dzieci i młodzieży, wpływa na możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu, a tym samym na jakość życia na danym obszarze. Wskaźnikiem, który w pewien przybliżony sposób pozwala ująć zróżnicowanie obszarów gminy pod kątem wyposażenia w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną jest liczba boisk sportowych przypadająca na każdych 1 000 mieszkańców.

Miasto

Liczba obiektów sportowych (boisk) przypadających na 1 000 mieszkańców na terenie poszczególnych obszarów miasta w większości przypadków wahała się w granicach od 0,2 (obszar Nr 3) do 0,4 obiektu (obszar Nr 4). Zdecydowanym liderem w tej klasyfikacji jest obszar Nr 6, gdzie na każdych 1 000 mieszkańców przypada 1,1 obiektu. Z kolei brak boisk sportowych występuje na obszarze Nr 1 i mieszkańcy tego obszaru muszą korzystać z obiektów zlokalizowanych w innych częściach miasta, głównie na sąsiadującym obszarze Nr 2.

Sołectwa¹⁷

Najwyższa dostępność do obiektów sportowych (wartość wskaźnika powyżej 2,0) cechuje sołectwa Rabowice, Karłowice, Wierzenica, Wierzonka oraz Garby. Ponadto boiska sportowe są zlokalizowane w miejscowościach: Bogucin, Gortatowo, Gruszczyn, Kobylnica, Łowęcin, Paczkowo, Uzarzewo oraz Zalasewo. Mieszkańcy pozostałych 5 sołectw nie posiadają dostępu do boisk sportowych na swoim terenie.

¹⁷ We wszystkich analizowanych sołectwach, w których wskaźnik wykazywał wartość dodatnią zlokalizowane jest jedno boisko, z wyjątkiem Bogucina posiadającego 2 boiska sportowe. Wyższe wartości wskaźnika wynikają z przelicznika na 1 000 osób, co w przypadku mniejszej liczby mieszkańców powoduje wzrost wartości licznika ponad stan realny. Wskaźnik należy zatem interpretować w sposób następujący: im wyższa wartość tym wyższa dostępność mieszkańców do wskazanej infrastruktury.

Liczba budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach mieszkalnych ogółem (STBS, SM, WM) – waga: 0,6 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; Swarzędzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego; dane Spółdzielni Mieszkaniowych; dane Wspólnot Mieszkaniowych]

Wskaźnik ten pozwala w pewnym stopniu na ocenę stanu jakościowego budynków i ich potencjalnych potrzeb remontowych. Budynki o starszej zabudowie są potencjalnie bardziej narażone na powstawanie ubytków i erozji w substancji budowlanej, z uwagi na ich naturalne zużycie, jak i stosowaną technologię. We wskaźniku ujęto budynki mieszkalne będące w zarządzie Swarzędzkiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego, spółdzielni mieszkaniowych oraz wspólnot mieszkaniowych działających na terenie Gminy Swarzędz.

Miasto

Najwyższy udział budynków mieszkalnych, których wiek przekracza 28 lat odnotowano na obszarach Nr 3 i Nr 6, gdzie wszystkie budynki będące w zarządzie STBS, spółdzielni lub wspólnot mieszkaniowych były wybudowane przed 1989 r. Niewiele niższy udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. cechuje centrum miasta (obszar Nr 4 – 95%). W obszarach Nr 1 i Nr 2 wartość wskaźnika jest równa 0, przy czym w obszarze Nr 1 zlokalizowane są 3 budynki mieszkalne ujęte we wskaźniku, jednak wszystkie zostały wybudowane po 1989 r.

Sołectwa

Z uwagi na fakt, iż rozmieszczenie budynków ujętych we wskaźniku na terenie sołectw ma charakter incydentalny, wskaźnik ten był analizowany tylko w przypadku obszarów położonych w mieście.

Sfera techniczna

Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącze do sieci wodociągowej – waga: 0,6 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu; dane operatorów sieci: Aquanet, Rolnicza Spółka Produkcyjna, Zakład Gospodarki Komunalnej¹⁸]

Stopień skanalizowania stanowi ważny wskaźnik natury funkcjonalno-technicznej, który ma bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców, jak i na stan środowiska naturalnego. Budynki nie posiadające dostępu do sieci kanalizacyjnej wymagają posiadania własnej infrastruktury do oczyszczania i/lub składowania ścieków, jak np. zbiorniki asenizacyjne czy oczyszczalnie przydomowe.

Miasto

Najwyższy stopień skanalizowania budynków posiadają obszary o przeważającej zabudowie wielorodzinnej blokowej, czyli obszar Nr 2 (78,7%) oraz obszar Nr 5 (74,6%).

Obszarem o najmniejszym udziale budynków podłączonych do sieci wodociągowej, a korzystających jednocześnie z sieci kanalizacyjnej równym 64,3%, był obszar Nr 1, w którego skład

¹⁸ Dane i opis dotyczący obszarów wiejskich został uzupełniony o informacje szacunkowe uzyskane od Zakładu Gospodarki Komunalnej w Swarzędzu. Wprowadzone zmiany nie wpłynęły na ostateczny wynik analizy ogólnego poziomu zdegradowania obszarów.

wchodzą tereny o zabudowie jednorodzinnej, a także ogródki działkowe. Podobny charakter zabudowy ma także obszar Nr 3, który osiągnął poziom wskaźnika równy 71,8%. Rozproszenie zabudowy, a także bariery przestrzenne jak np. tory kolejowe ograniczają możliwości rozwoju sieci i rentowność ekonomiczną jej rozbudowy. Przeciętny w skali miasta poziom skanalizowania osiągnęły obszary Nr 4 (72,5%) i Nr 6 (72,6%).

Sołectwa

Tereny wiejskie z uwagi na znaczne rozproszenie zabudowy posiadają ograniczone możliwości rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej, dlatego też 7 spośród 18 analizowanych sołectw nie posiada budynków przyłączonych do sieci kanalizacyjnej. Na pozostałych obszarach poziom skanalizowania jest wysoce zróżnicowany.

Sołectwa Uzarzewo i Karłowice posiadają pełny 100% udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej w budynkach korzystających z wodociągów, co jest wyróżnikiem w skali gminy. Kolejnymi sołectwami o relatywnie wysokim stopniu skanalizowania są: sąsiadujący z Uzarzewem obszar sołectw Kobylnica i Katarzynki, gdzie 62,3% budynków zwodociągowanych posiada także dostęp do sieci kanalizacyjnej, Paczkowo, Wierzonka i Bogucin (w około 80%). W kolejnych sołectwach poziom skanalizowania jest wyraźnie niższy i prezentował się następująco: Zalasewo 48,8%, Gruszczyn 38,6%, Sokolniki Gwiazdowskie 28,9%, Jasin 12,1%, Najmniejszy stopień skanalizowania posiada sołectwo Kruszeźnia, gdzie zaledwie 1,1% budynków posiadało podłączenie do sieci kanalizacyjnej.

Tam, gdzie budowa kanalizacji sanitarnej okazała się ekonomicznie nieuzasadniona funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków, częściowo sfinansowane w ramach środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska (m.in. w miejscowościach: Wierzenica, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie oraz Puszczykowo Zaborze). Sieć kanalizacyjna na terenie wiejskim gminy jest systematycznie rozwijana między innymi w ramach inicjatyw Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka”.

Sfera środowiskowa

Ilość azbestu przeznaczona do usunięcia przypadająca na każdy 1000 mieszkańców (kg/1000 os.) – waga: -0,6 [źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu]

Azbest stanowi substancję wysoce szkodliwą dla środowiska, a przede wszystkim dla zdrowia i życia mieszkańców. Wysokie, negatywne oddziaływanie pyłu azbestowego sprawia, iż jego obecność ma istotny wpływ na jakość życia mieszkańców. Realizowany program usuwania wyrobów azbestowych pozwolił na inwentaryzację liczby wyrobów zawierających azbest, które składowane są w gospodarstwach indywidualnych jak i na terenie podmiotów gospodarczych i instytucjonalnych. Z uwagi na dostępność danych na poziomie poszczególnych ulic w przyjętym wskaźniku przedstawione zostały wartości ilościowe wyrobów azbestowych składowane w gospodarstwach domowych przez osoby fizyczne.

Miasto

Obszarem najbardziej zagrożonym negatywnym oddziaływaniem wyrobów azbestowych jest obszar Nr 6, gdzie na każdych 1 000 mieszkańców przypada 12,4 kg azbestu. Obszarami, które również posiadają wysokie nagromadzenie tej wysoce szkodliwej substancji są obszary Nr 3 oraz Nr 1, gdzie na każdy

1 000 mieszkańców przypada odpowiednio 7,2 kg i 6,9 kg azbestu. Cechą wspólną tych obszarów jest fakt, iż są to tereny o przeważającej zabudowie jednorodzinnej, w których często używano płyt azbestowych do wykonania pokrycia dachów domów i obiektów gospodarczych. Obszarami o zdecydowanie mniejszym udziale tej substancji są osiedla wielorodzinne, gdzie ta technologia nie była stosowana lub była stosowana marginalnie (obszar Nr 2 – 0,2 kg/1000 os. i obszar Nr 5 – 0,6 kg/ 1000 os.), a także obszar centrum miasta (Nr 4), o znacznym udziale kamienic (2,7 kg/ 1000 os.)

Sołectwa

Ilość wyrobów azbestowych przypadających na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy jest przeciętnie zdecydowanie wyższa aniżeli w samym mieście. Wpływ na ten stan rzeczy w znacznej mierze ma fakt, iż wyroby azbestowe były często stosowane przy budowie budynków gospodarczych użytkowanych w gospodarstwach rolnych, co wiązało się z wyższym przeciętnym ich wykorzystaniem przypadającym na mniejszą liczbę mieszkańców.

Sołectwami, które posiadają zdecydowanie najwyższe ilości wyrobów azbestowych, znacznie przekraczające wartości średnie dla gminy są: Sarbinowo wraz z Puszczykowem Zaborzem (607,9 kg/ 1 000 osób), Łowęcin (248,8 kg/ 1 000 os.), Karłowice (235,8 kg/ 1 000 os.), Garby (202,6 kg/ 1 000 os.), Sokolniki Gwiazdowskie (181,9 kg/ os.), Rabowice (170,8 kg/ 1 000 os.), Gortatowo (104,2 kg/1 000 os.). Wysoki udział wyrobów azbestowych cechował także sołectwa Wierzenica (92,6 kg/ 1 000 os.) oraz Wierzonka (86,9 kg/ 1 000 os.).

Najniższy udział wyrobów azbestowych cechował sołectwa: Kruszewnia (2,8 kg/ 1 000 os.) oraz Kobylnica łącznie z Katarzynkami (13,7 kg). Pozostałe 7 sołectw również wykazywało relatywnie wysoki, jednak skala tego zjawiska nie była tak wysoka jak w przypadku wcześniej wymienionych obszarów i poziom wskaźnika kształtował się w granicach 20-55 kg wyrobów azbestowych na każdy 1 000 mieszkańców.

Dysproporcje w skali nagromadzenia wyrobów azbestowych wskazują na konieczność podjęcia pilnych działań służących ich utylizacji na obszarach o znacznych przekroczeniach tych wyrobów, gdyż utrzymujący się kontakt ludzi i zwierząt z pyłem azbestowym może prowadzić do wysoce niebezpiecznych powikłań zdrowotnych, zwłaszcza zwiększając ryzyko wystąpienia nowotworów i chorób płucnych.

Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023

Tabela 12. Zbiorcze zestawienie analizy wskaźnikowej – obszar miejski

WAGA	0,5	-0,6	-0,4	0,5	-1,0	-0,8	-0,8	-1,0	-0,5	-0,5	-0,5	0,4
	Dynamika zmian liczby ludności (lata 2010-2015)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015)	Dynamika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (lata 2010-2015)	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015)	Udział osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	Dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2015	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności (2015)	Udział osób zmagających się z problemem uzależnień w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	Udział osób dotkniętych przemocą domową w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	Udział osób z niepełno-sprawnością korzystających z pomocy społ.	Frekwencja w wyborach prezydenckich 2015
Obszar Nr 1	4,6%	17,0%	-10,4%	19,8%	1,3%	1,1%	19,4%	1,8%	0,0%	0,0%	30,2%	56,2%
Obszar Nr 2	-1,5%	11,3%	-2,5%	23,3%	1,7%	0,9%	7,6%	1,3%	3,5%	4,7%	21,2%	58,9%
Obszar Nr 3	2,0%	17,0%	-14,4%	21,5%	1,7%	1,1%	-23,0%	1,6%	4,5%	0,0%	56,7%	52,1%
Obszar Nr 4	3,3%	18,4%	-14,8%	21,0%	2,1%	1,4%	-13,3%	5,2%	17,8%	2,1%	33,8%	50,2%
Obszar Nr 5	-4,1%	21,7%	-13,7%	18,6%	1,6%	0,9%	-18,0%	1,7%	7,7%	0,6%	39,6%	49,1%
Obszar Nr 6	-1,2%	16,6%	-20,4%	19,3%	2,3%	1,4%	-62,7%	2,3%	12,2%	9,8%	43,9%	46,5%
Średnia Miasto	-0,6%	17,5%	-12,7%	20,6%	1,7%	1,1%	-18,5%	2,3%	10,8%	2,2%	36,3%	52,2%

WAGA	0,6	-0,8	0,4	0,6	0,7	0,4	0,8	0,6	0,4	0,6	-0,6	0,4	-0,6	
	Frekwencja w wyborach samorząd-owych 2014	Liczba przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców (2016)	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców	Wynik Sprawdzianu 6-klasisty 2014/2015	Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) przypadająca na 1 os.	Dynamika wysokości podatku dochodowego od os. fiz. (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) w latach 2008-2015	Liczba przedsiębiorstw przypadających na 100 mieszkańców	Średnia wysokość podatku doch. z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	Dynamika wysokości podatku doch. od os. fiz. prowadzących działalność gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2008-2015	Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącze do sieci wodociągowej	Liczba budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach mieszkalnych ogółem (TBS, SM, WM)	Liczba boisk sportowych na 1000 os.	Ilość azbestu przeznaczona do usunięcia przypadająca na każdy 1000 mieszkańców (kg/1000 os.)	Indeks zbiorczy - obszar miejski
Nr 1	46,6%	1,3	3,3	68,65%	1 607,02 zł	54,03%	11,8	2 523,65 zł	56,3%	64,3%	0%	0,0	6,9	5,8
Nr 2	47,5%	5,3	1,2	67,42%	1 775,04 zł	26,19%	9,7	2 312,32 zł	70,7%	78,7%	0%	0,3	0,2	6,4
Nr 3	48,8%	4,5	1,7	66,61%	1 818,32 zł	55,11%	11,1	2 317,07 zł	37,9%	71,8%	100%	0,2	7,2	2,6
Nr 4	47,6%	7,6	3,4	66,89%	1 310,89 zł	77,02%	13,7	1 809,05 zł	7,0%	72,5%	95%	0,4	2,7	-4,1
Nr 5	44,1%	3,1	0,9	67,64%	1 750,48 zł	50,41%	7,7	1 143,94 zł	83,2%	74,6%	76%	0,3	0,6	-1,5
Nr 6	44,9%	13,6	0,0	66,37%	1 465,84 zł	69,49%	11,4	1 156,58 zł	-19,2%	72,6%	100%	1,1	12,4	-9,2
Śr. M.	46,6%	5,0	1,7	67,3%	1 658,94 zł	48,64%	10,2	1 808,34 zł	43,9%	71,9%	58%	0,3	3,0	

Tabela 13. Zbiorcze zestawienie analizy wskaźnikowej - obszar wiejski

WAGA	0,5	-0,6	-0,4	0,5	-1,0	-0,8	-0,8	-1,0	-0,5	-0,5	-0,5	0,4
	Dynamika zmian liczby ludności (lata 2010-2015)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015)	Dynamika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (lata 2010-2015)	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015)	Udział osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	Dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2015	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności (2015)	Udział osób zmagających się z problemem uzależnień w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	Udział osób dotkniętych przemocą domową w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	Udział osób z niepełno-sprawnością korzystających z pomocy społ.	Frekwencja w wyborach prezydenckich 2015
Bogucin	-0,1%	20,7%	61,0%	17,9%	1,8%	1,0%	-36,4%	1,3%	21,4%	0,0%	35,7%	52,61
Garby	47,7%	9,7%	43,8%	31,6%	1,8%	0,0%	-50,0%	0,2%	0,0%	0,0%	100,0%	50,82
Gortatowo	42,4%	11,8%	68,2%	30,9%	2,0%	1,3%	-63,6%	0,6%	25,0%	0,0%	25,0%	41,21
Gruszczyn	33,1%	10,2%	84,2%	30,6%	1,1%	0,5%	-32,0%	0,7%	11,8%	0,0%	0,0%	55,75
Janikowo	1,8%	16,1%	48,1%	18,5%	1,8%	0,8%	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	10,0%	52,61
Jasin	18,1%	13,5%	54,1%	24,6%	1,4%	0,7%	-23,1%	1,4%	25,0%	25,0%	60,0%	46,07
Karłowice	0,3%	9,4%	71,4%	25,3%	4,0%	2,2%	-43,8%	7,0%	0,0%	0,0%	25,9%	37,32
Kobylnica/ Katarzynki	4,9%	16,3%	32,8%	20,9%	1,9%	1,0%	-47,9%	1,5%	8,0%	8,0%	12,0%	47,38
Kruszewnia	44,8%	7,5%	45,8%	25,8%	1,0%	0,6%	-50,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	50,82
Łowęcin	9,8%	12,0%	79,5%	20,1%	1,5%	0,9%	-18,2%	1,5%	22,2%	11,1%	11,1%	41,21
Paczkowo	16,1%	11,5%	81,9%	26,8%	2,3%	1,2%	33,3%	2,9%	12,5%	0,0%	29,2%	52,74
Rabowice	52,7%	9,7%	92,9%	30,6%	0,6%	0,0%	-50,0%	3,2%	44,4%	0,0%	0,0%	50,82
Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze	4,3%	32,0%	28,6%	20,1%	0,0%	0,0%	-100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	52,74
Sokolniki Gwiazdowskie	17,6%	10,3%	83,3%	27,1%	1,5%	1,4%	-50,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	52,74
Uzarzewo	-7,1%	12,1%	53,5%	20,5%	2,2%	1,5%	-46,4%	6,8%	21,6%	0,0%	43,2%	41,21
Wierzenica	10,8%	7,4%	52,9%	26,6%	2,6%	2,0%	35,5%	12,0%	9,5%	0,0%	31,0%	52,61
Wierzonka	-1,0%	16,0%	34,7%	17,5%	2,9%	1,6%	-9,4%	7,0%	10,3%	0,0%	31,0%	37,32
Zalasewo	82,4%	7,3%	76,2%	34,0%	0,8%	0,5%	45,5%	0,9%	15,6%	31,3%	43,8%	61,64
Średnia Sołectwa	<u>25,7%</u>	<u>11,6%</u>	<u>60,1%</u>	<u>26,9%</u>	<u>1,6%</u>	<u>0,8%</u>	<u>-21,9%</u>	<u>2,0%</u>	<u>13,7%</u>	<u>5,5%</u>	<u>29,6%</u>	<u>48,76%</u>

Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023

WAGA	0,6	-0,8	0,4	0,6	0,7	0,4	0,8	0,6	0,4	0,6	0,4	-0,6	
	Frekwencja w wyborach samorządowych 2014	Liczba przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2016)	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców	Wynik Sprawdzianu 6-klasisty 2014/2015	Średnia wysokość podatku dochodowego o (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) przypadająca na 1 mieszkańca	Dynamika wysokości podatku dochodowego o od os. fiz. (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) w latach 2008-2015	Liczba przedsiębiorstw przypadających na 100 mieszkańców	Średnia wysokość podatku dochodowego z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	Dynamika wysokości podatku dochodowego od os. fiz. prowadzących działalność gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2008-2015	Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącze do sieci wodociągowej	Liczba boisk sportowych na 1000 mieszkańców	Ilość azbestu przeznaczona do usunięcia przypadająca na każdy 1000 mieszkańców (kg/1000 os.)	Indeks zbiorczy - obszar wiejski
Bogucin	46,56	2,8	5,7	65,54%	1 947,77 zł	83,91%	13,8	6 435,50 zł	43%	79,6%	1,9	20,6	8,00
Garby	47,32	6,3	2,1	68,65%	2 569,82 zł	118,44%	12,0	4 387,56 zł	109%	0,0%	2,1	202,6	13,16
Gortatowo	43,6	3,2	0,0	63,95%	1 418,87 zł	15,84%	11,5	13 489,03 zł	114%	0,0%	1,6	104,2	12,11
Gruszczyn	54,92	8,4	3,3	65,54%	2 842,11 zł	111,88%	12,7	4 308,37 zł	69%	38,6%	0,4	26,4	14,86
Janikowo	46,56	16,1	0,0	65,54%	1 719,17 zł	70,14%	15,3	4 013,00 zł	58%	0,0%	0,0	33,4	1,12
Jasin	47,39	10,0	1,4	63,95%	1 365,70 zł	92,54%	14,6	4 197,94 zł	77%	12,1%	0,0	27,3	0,74
Karłowice	41,94	0,0	0,0	58,40%	866,35 zł	84,61%	2,6	138,22 zł	60%	100,0%	2,6	235,8	- 10,72
Kobylnica/Katarzynki	47,23	6,7	1,8	65,54%	1 358,50 zł	46,84%	12,2	2 314,14 zł	7%	62,3%	0,6	13,7	- 0,02
Kruszewnia	47,32	4,3	0,0	63,95%	2 308,32 zł	137,59%	6,6	1 246,14 zł	101%	1,1%	0,0	2,8	9,06
Łowęcin	43,6	5,2	3,4	63,95%	1 107,51 zł	49,24%	10,1	1 726,18 zł	8%	0,0%	1,7	248,8	- 5,45
Paczkowo	52,34	8,5	1,8	63,76%	1 439,53 zł	78,67%	8,7	1 452,67 zł	5%	80,0%	0,6	54,5	- 2,42
Rabowice	47,32	7,2	0,0	63,95%	1 882,27 zł	107,24%	12,2	4 250,75 zł	412%	0,0%	3,6	170,8	12,22
Sarbinowo/Puszczykowo Zaborze	52,34	0,0	11,8	63,76%	534,31 zł	42,45%	9,5	21 997,85 zł	201%	0,0%	0,0	607,9	25,37
Sokolniki Gwiazdowskie	52,34	0,0	0,0	63,76%	1 489,56 zł	88,56%	10,3	1 607,04 zł	391%	28,9%	0,0	181,9	7,09
Uzarzewo	43,6	0,0	0,0	65,54%	953,64 zł	63,91%	2,6	250,58 zł	1033%	100,0%	1,8	39,4	3,80
Wierzenica	46,56	2,9	0,0	58,40%	762,80 zł	85,60%	3,1	71,80 zł	145%	0,0%	2,9	92,6	- 10,84
Wierzonka	41,94	2,4	2,4	58,40%	1 526,00 zł	73,00%	3,4	255,29 zł	-2%	79,6%	2,4	87,3	- 9,29
Zalasewo	50,25	8,0	0,8	68,65%	2 552,80 zł	79,94%	10,2	3 786,45 zł	116%	48,8%	0,3	30,9	10,39
Średnia Sołectwa	47,40%	6,8	1,9	64,0%	1 911,55 zł	82,65%	10,6	3 677,05 zł	75%	47,6%	0,8	61,3	

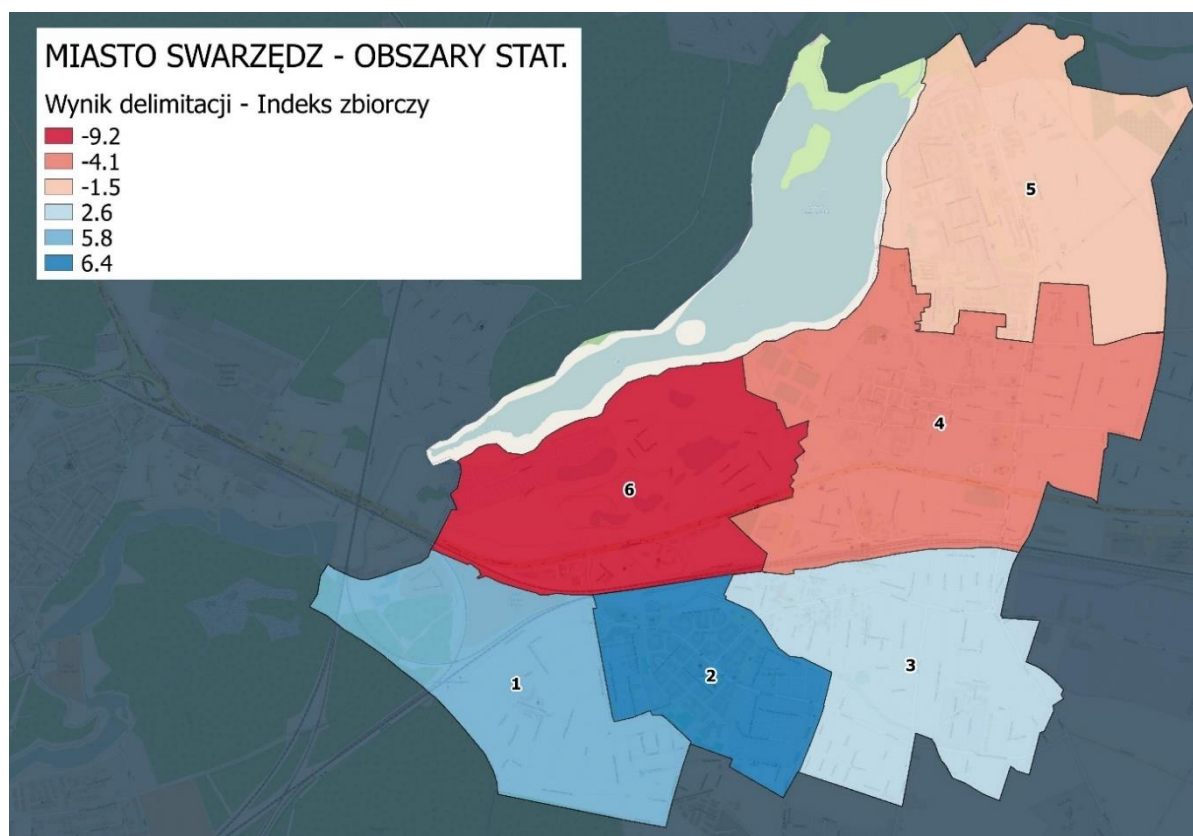
Wynik delimitacji obszarów zdegradowanych

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pozwoliła na sporządzenie indeksu zbiorczego, który pozwolił na wskazanie obszarów o relatywnie najwyższym poziomie natężenia zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Indeks zbiorczy stanowiący sumę wystandaryzowanych i ważonych wskaźników delimitacyjnych umożliwił wykonanie rankingu obszarów i sołectw, który został przedstawiony zarówno w formie tabelarycznej jak i w formie graficznej – map poglądowych. Obszary o wartościach najniższych stanowią obszary o najwyższym poziomie degradacji, tzn. o natężeniu problemów znacznie przekraczających przeciętny poziom dla miasta lub obszarów wiejskich gminy.

Tabela 14. Ranking obszarów Miasto Swarzędz - stopień natężenia zjawisk problemowych

Obszar statystyczny	Liczba przekroczeń wskaźników wartości średniej dla obszaru					Indeks zbiorczy
	SFERA SPOŁECZNA	SFERA GOSPODARCZA	SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA	SFERA ŚRODOWISKOWA	SFERA TECHNICZNA	
Obszar Nr 6	15	2	1	1	0	-9,2
Obszar Nr 4	10	1	1	0	0	-4,1
Obszar Nr 5	9	2	2	0	0	-1,5
Obszar Nr 3	6	1	2	1	1	2,6
Obszar Nr 1	6	0	1	1	1	5,8
Obszar Nr 2	6	1	1	0	0	6,4

Mapa 4. Wynik delimitacji dla obszaru miasta Swarzędz - Indeks zbiorczy.

Źródło: opracowanie własne.

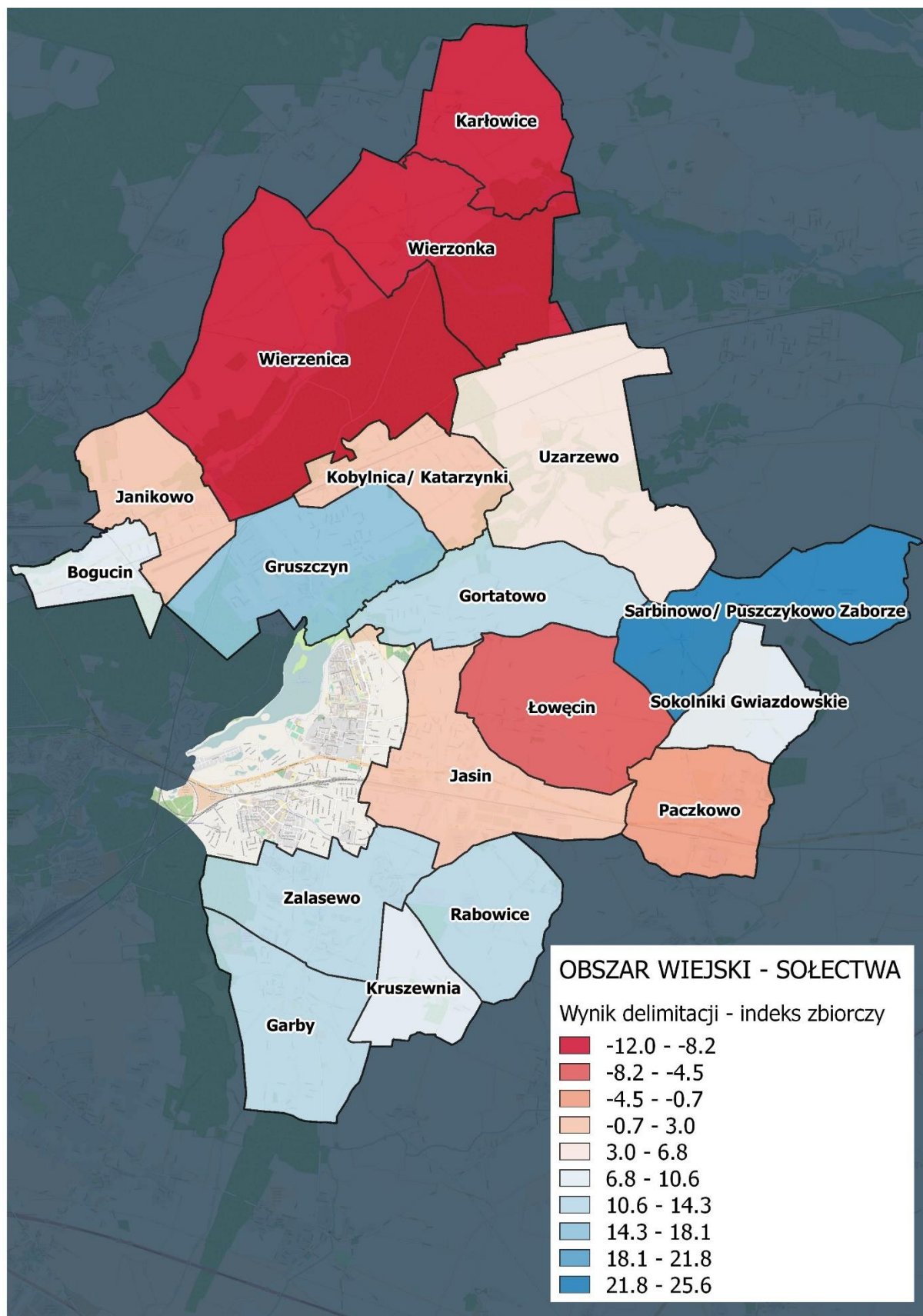

Tabela 15. Ranking obszarów sołectwa Gminy Swarzędz - stopień natężenia zjawisk problemowych

Sołectwo	Liczba przekroczeń wartości średniej dla obszaru					Indeks zbiorczy
	SFERA SPOŁECZNA	SFERA GOSPODARCZA	SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA	SFERA ŚRODOWISKOWA	SFERA TECHNICZNA	
Wierzenica	11	2	0	1	0	- 10,84
Karłowice	11	3	0	1	1	- 10,72
Wierzonka	13	3	0	1	0	- 9,29
Łowęcin	14	3	0	1	1	- 5,45
Paczkowo	12	3	1	0	0	- 2,42
Kobylnica/ Katarzynki	11	2	1	0	0	- 0,02
Jasin	12	0	1	0	1	0,74
Janikowo	12	1	1	0	1	1,12
Uzarszewo	13	2	0	0	0	3,80
Sokolniki Gwiazdowskie	6	2	1	1	1	7,09
Bogucin	9	1	0	0	0	8,00
Kruszewnia	4	2	1	0	1	9,06
Zalasewo	8	1	1	0	0	10,39
Gortatowo	10	0	0	1	1	12,11
Rabowice	8	0	0	1	1	12,22
Garby	4	0	0	1	1	13,16
Gruszczyn	2	1	1	0	0	14,86
Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze	6	1	1	1	1	25,37

Mapa 5. Wynik delimitacji dla obszaru wiejskiego Gminy Swarzędz – Indeks zbiorczy

Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR ZDEGRADOWANY

Z uwagi na odmienną charakterystykę funkcjonalną obszarów wiejskich oraz obszarów miejskich obszar zdegradowany Gminy Swarzędz składa się z podobszarów stanowiących zarówno obszary statystyczne położone w granicach Swarzędza, jak i obszary wytyczone w granicach jednostek pomocniczych gminy – sołectw, które w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej osiągnęły najwyższy poziom koncentracji zjawisk problemowych.

Zgodnie z przedstawionymi wynikami analizy delimitacyjnej za podobszary obszaru zdegradowanego Gminy Swarzędz położone na terenie miasta Swarzędz należy uznać: Obszar Nr 4 oraz Obszar Nr 6, które dla zwiększenia czytelności i łatwości ich identyfikacji przez mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji oznaczone zostaną jako: Podobszar „Centrum miasta” oraz Podobszar „Rejon Strzelecka/Poznańska”.

Podobszarami obszaru zdegradowanego Gminy Swarzędz położonymi na terenach wiejskich gminy są części zamieszkałe następujących sołectw: Karłowice, Wierzonka oraz Wierzenica. Ponadto w sołectwie Wierzenica za obszar zdegradowany uznano teren poprzemysłowy po młynie w „Mechowie”, którego odnowa i adaptacja pod nowe funkcje gospodarcze i społeczne wygeneruje impulsy rozwojowe, przyczyniając się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych obserwowanych na zamieszkałych obszarach zdegradowanych.

Obszar będący w stanie kryzysowym charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wymienione powyżej obszary uznane jako podobszary obszaru zdegradowanego w Gminie Swarzędz cechowały się szczególną koncentracją problemów natury społecznej takich jak: bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe, wysoki udział ludności korzystającej z pomocy społecznej, wysoka przestępczość, występowanie problemu uzależnień i przemocy domowej, słabych wyników edukacyjnych uczniów, niskiego zaangażowania obywatelskiego mieszkańców, niskich średnich dochodów mieszkańców. Ponadto każdy z tych obszarów wykazywał przekroczenia wskaźników w sferze przestrzennej i/lub sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz/lub sferze środowiskowej, co zgodnie z art.9 Ustawy o rewitalizacji stanowi przesłankę dla uznania wskazanych obszarów za obszary zdegradowane.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji w mieście i gminie Swarzędz

Zgodnie z Art. 10. ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777 ze zm.) obszar rewitalizacji jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”. Oznacza to, iż obszar rewitalizacji powinien zawierać się w granicach obszaru miasta uznanego w drodze delimitacji za obszar zdegradowany, czyli na terenie miasta w granicach Podobszaru „Centrum miasta” i Podobszaru „Rejon Strzelecka/Poznańska, a na terenie sołectw w granicach Podobszarów „Wierzonka”, „Wierzenica - wieś”, „Wierzenica – teren przemysłowy po młynie w „Mechowie” i „Karłowice”.

Obszar zdegradowany wskazany do rewitalizacji (zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy) może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, przy zastrzeżeniu, że jego łączna powierzchnia nie będzie przekraczać 20% powierzchni gminy, a także nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców miasta. Z uwagi na fakt, iż podobszary obszaru zdegradowanego położone w sołectwach Wierzonka, Wierzenica oraz Karłowice zostały w znacznej mierze ograniczone do terenów zamieszkałych łączna suma powierzchni podobszarów na terenie Gminy Swarzędz zachowuje dopuszczalny ustawowo poziom, wynosząc około 537,78 ha¹⁹, czyli 5,28% ogólnej powierzchni gminy. Drugi ustawowy warunek dotyczący liczby mieszkańców również został spełniony, gdyż ich łączna suma mieszkańców wynosi 8 275 osób, co stanowi 17,7% całej ludności gminy.

OBSZAR REWITALIZACJI

Z uwagi na najwyższą koncentrację problemów i zjawisk kryzysowych, jak i brak przeciwwskazań ustawowych, za obszar rewitalizacji w Gminie Swarzędz uznaje się obszar gminy w pełni odpowiadający zasięgowi granic obszaru zdegradowanego. Oznacza to, iż obszar rewitalizacji Gminy Swarzędz tworzą następujące podobszary:

- ***Podobszar „Centrum miasta”***
- ***Podobszar „Rejon Strzelecka/Poznańska”***
- ***Podobszar „Wierzenica - wieś”:***
- ***Podobszar „Wierzenica - teren przemysłowy po młynie w „Mechowie”***
- ***Podobszar „Wierzonka”***
- ***Podobszar „Karłowice”***

Przekonanie, iż to obszary Centrum miasta i sąsiadującego z nim terenu ograniczonego pomiędzy Jeziorem Swarzędzkim, a główną arterią komunikacyjną miasta ul Poznańską (Rejon Strzelecka/ Poznańska) powinny otrzymać status obszaru rewitalizacji umacnia fakt, iż są to dzielnice reprezentacyjne miasta, koncentrujące funkcje administracyjne, kulturalne, rekreacyjne, handlowe oraz usługowe o wymiarze

¹⁹ Obliczono w programie QuantumGIS na podstawie zasięgów podobszarów.

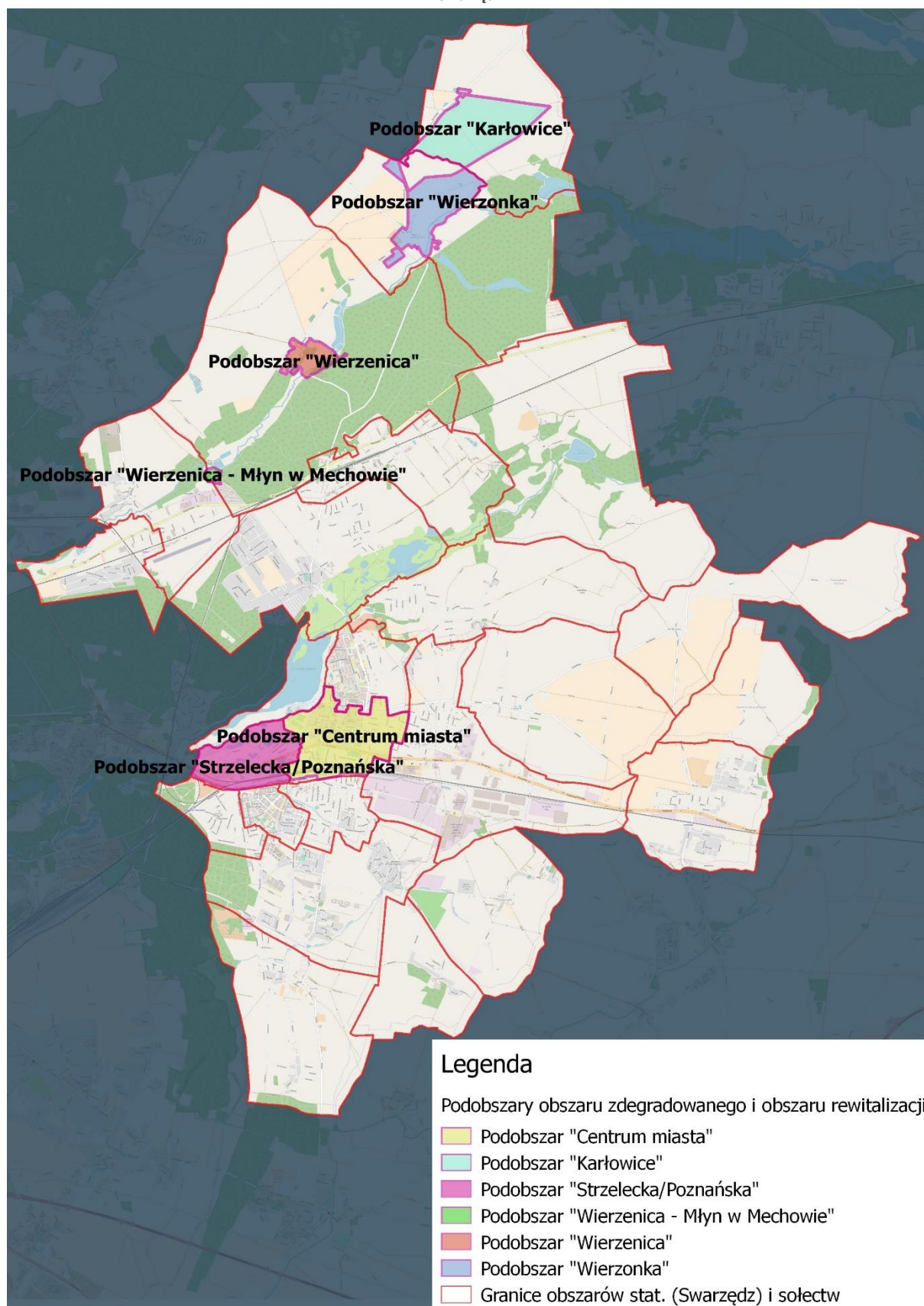
gminnym. Odnowa podobszarów w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i architektonicznym stanowi zatem warunek konieczny dla prawidłowego rozwoju miasta w kolejnych latach i poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców, zarówno miasta jak i gminy Swarzędz.

Podobszary obszaru rewitalizacji położone w sołectwach Wierzonka, Wierzenica, a także Karłowice stanowią w znacznej mierze obszary popegeerowskie, na których w skutek transformacji gospodarczej po 1989 r. doszło do wielowymiarowego zaburzenia funkcjonowania lokalnych społeczności. Drastyczny spadek zatrudnienia, brak perspektyw oraz niemożność odnalezienia się w nowych realiach gospodarczych doprowadziły do wykluczenia znacznej części mieszkańców tych obszarów, wystąpienia problemów natury społecznej, a także utrwalenia negatywnych wzorców wśród osób zamieszkujących ten obszar gminy. Negatywne oddziaływanie tych zjawisk zostało dodatkowo spotęgowane odpływem osób wykwalifikowanych do Poznania i innych miast, co wpłynęło na jakość kapitału ludzkiego tych obszarów. Podjęcie działań rewitalizacyjnych na obszarach wsi Wierzonka, Wierzenica oraz Karłowice stanowi zatem warunek niezbędny dla dalszego przełamywania utrwalonych barier społecznych i mentalnych oraz zmiany świadomości mieszkańców, a tym samym dla ich ponownego włączenia w życie społeczne i gospodarcze gminy.

Poniżej przedstawione zostały poglądowe mapy granic podobszarów obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Swarzędz.

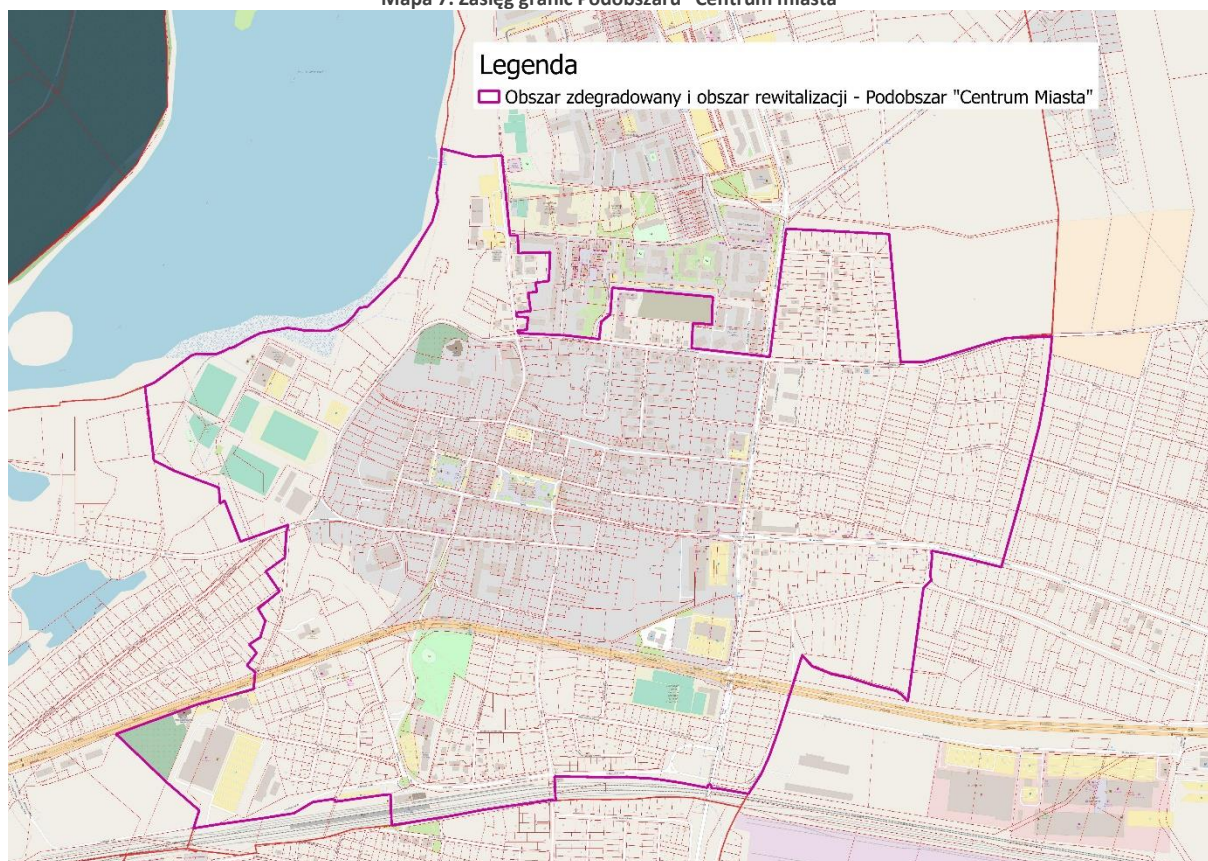
Mapa 6. Mapa poglądowa obrazująca rozmieszczenie podobszarów obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Swarzędz

Źródło: opracowanie własne.

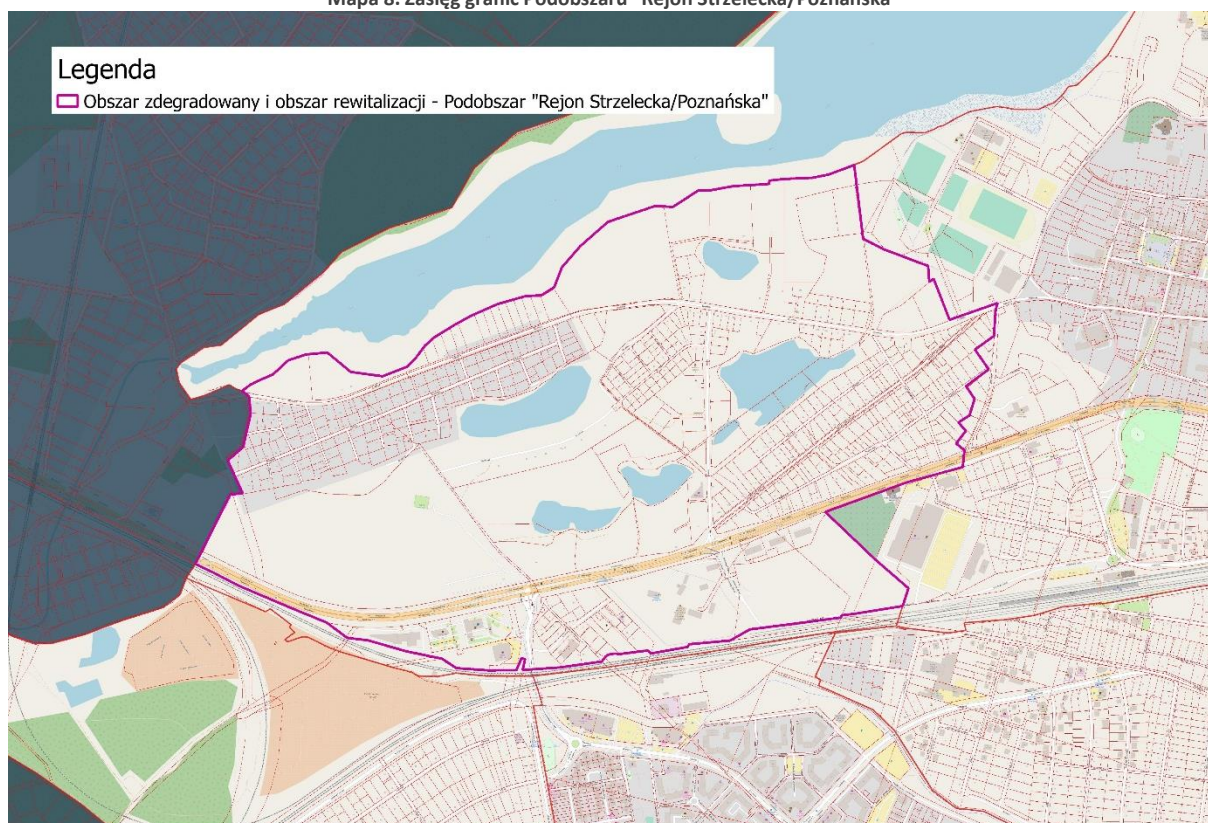

Mapa 7. Zasięg granic Podobszaru "Centrum miasta"

Źródło: opracowanie własne.

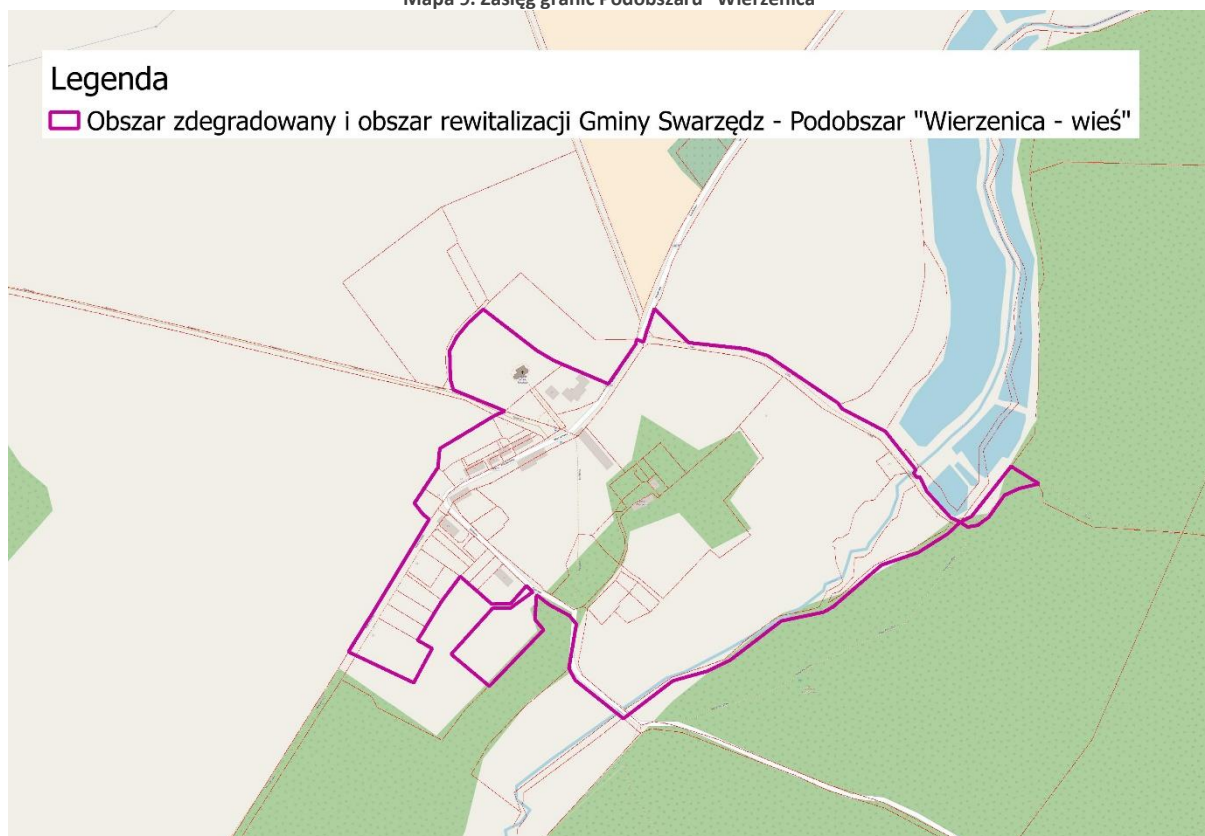
Mapa 8. Zasięg granic Podobszaru "Rejon Strzelecka/Poznańska"

Źródło: opracowanie własne.

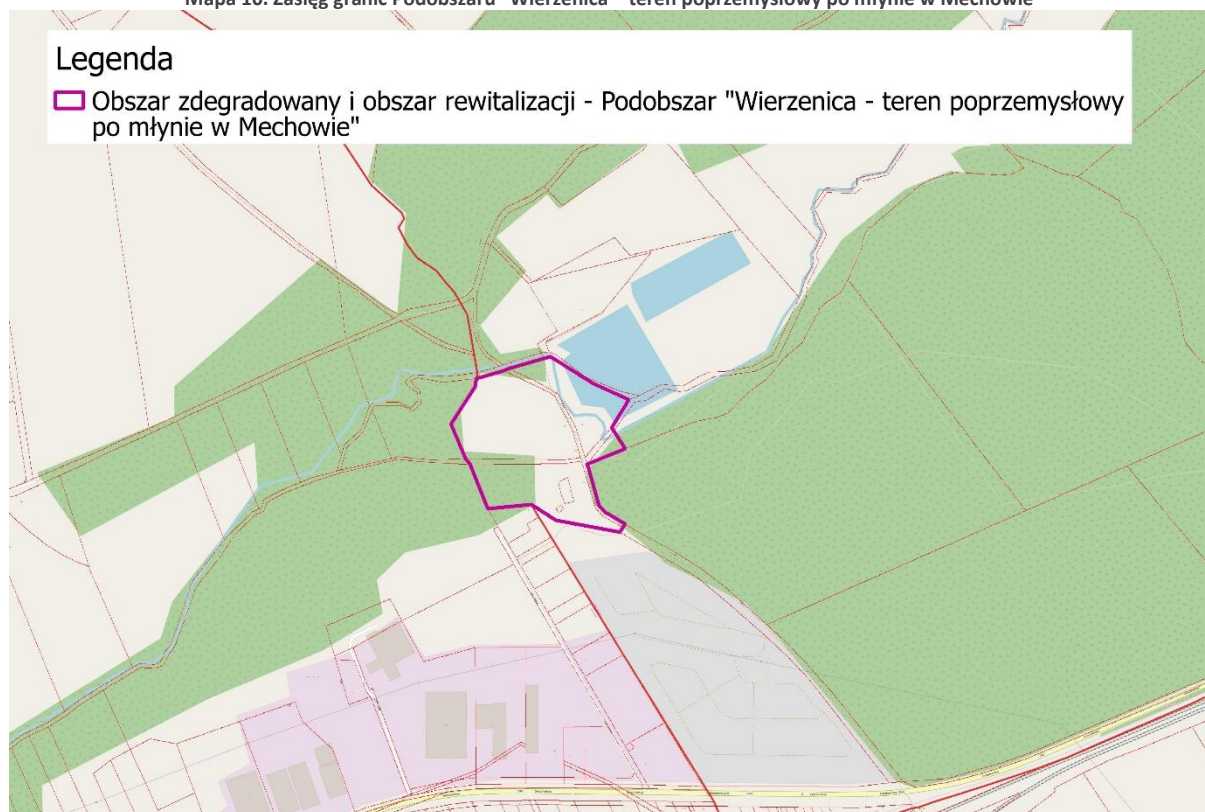

Mapa 9. Zasięg granic Podobszaru "Wierzenica"

Źródło: opracowanie własne.

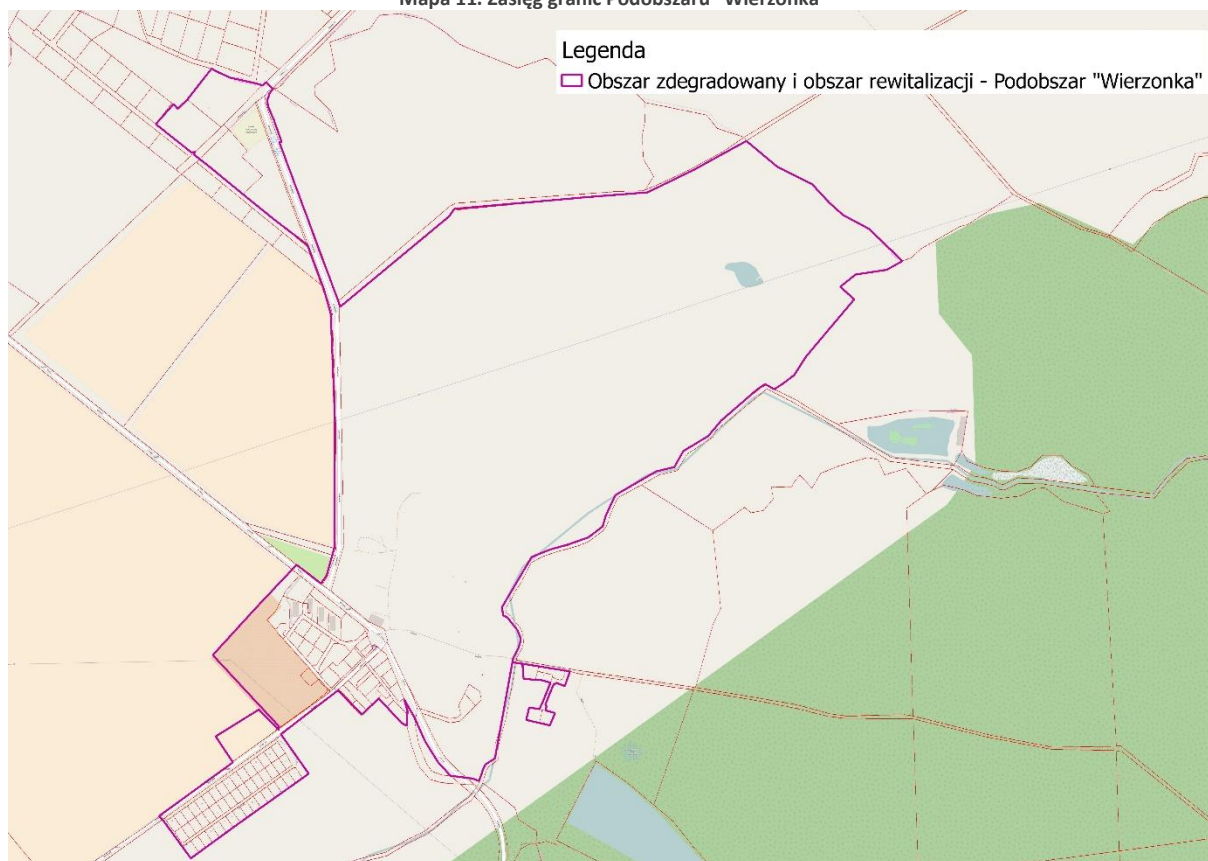
Mapa 10. Zasięg granic Podobszaru "Wierzenica – teren przemysłowy po młynie w Mechowie"

Źródło: opracowanie własne.

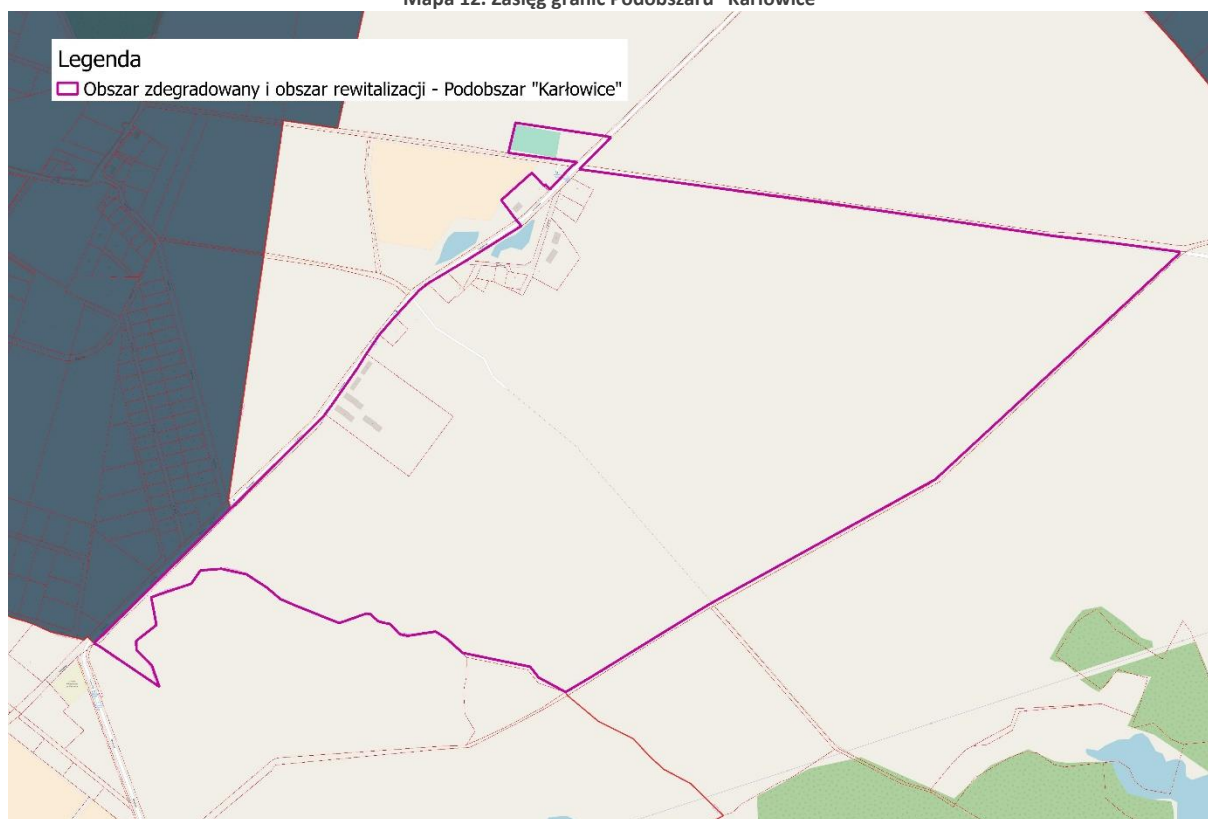

Mapa 11. Zasięg granic Podobszaru "Wierzonka"

Źródło: opracowanie własne.

Mapa 12. Zasięg granic Podobszaru "Karlówice"

Źródło: opracowanie własne.

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary

Wyznaczony w drodze badania delimitacyjnego obszar rewitalizacji Gminy Swarzędz, którego zasięg został przyjęty na mocy Uchwały nr XLII/392/2017 zajmuje łącznie 543,98 ha i jest zamieszkiwany przez 8 275 mieszkańców. Obszar rewitalizacji dzieli się na 6 podobszarów, które można przyporządkować pod kątem funkcjonalnym i przestrzennym do części wiejskiej i części miejskiej gminy.

Podobszary stanowiące część miejską, tj. podobszar „Centrum miasta” oraz podobszar „Rejon ulic Strzeleckiej i Poznańskiej” zajmują łącznie powierzchnię 289,4 ha i są zamieszkiwane przez 7 130 mieszkańców, co stanowi 2,8% powierzchni i 15,2% ludności gminy, 35,3% powierzchni i 23,7% ludności miasta, a także 53,2% powierzchni i 86% ludności obszaru rewitalizacji.

Na część wiejską obszaru rewitalizacji składają się 3 podobszary zlokalizowane w zamieszkałych częściach miejscowości Karłowice, Wierzonka i Wierzenica, a także 1 podobszar zlokalizowany w miejscowości Wierzenica, będący obszarem o charakterze przemysłowym, w którym zlokalizowany był młyn. Łączna powierzchnia podobszarów położonych w części wiejskiej gminy wynosi 254,48 ha i jest zamieszkiwana przez 1 145 osób, co stanowi 2,5% powierzchni gminy i 2,4% ludności oraz 46,8% powierzchni obszaru rewitalizacji ogółem i 13,8% jego ludności.

Zasięg obszaru rewitalizacji w przyjętych granicach został pozytywnie oceniony podczas badania ankietowego oraz konsultacji społecznych odbywających się w ramach prac nad uchwałą o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Swarzędz. W ramach ankiety 93,3% respondentów uznało wybór obszarów za właściwy²⁰.

Tabela 16. Zbiornicze zestawienie wskaźników degradacji obliczonych dla części wiejskiej i części miejskiej obszaru rewitalizacji

	Obszar rewitalizacji - podobszary położone w części wiejskiej	Średnia dla części wiejskiej gminy	Ponadprzeciętny poziom degradacji	Obszar rewitalizacji - podobszary położone w Swarzędzu	Średnia dla części miejskiej gminy	Ponadprzeciętny poziom degradacji
Dynamika zmian liczby ludności (lata 2010-2015)	2,8%	25,7%	TAK	2,1%	-0,6%	NIE
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015)	11,2%	11,6%	NIE	17,9%	17,5%	TAK
Dynamika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (lata 2010-2015)	47,1%	60,1%	NIE	-16,1%	-12,7%	NIE
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem (2015)	22,9%	26,9%	TAK	20,6%	20,6%	TAK
Udział osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	3,2%	1,6%	TAK	2,1%	1,7%	TAK
Liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	2,0%	0,8%	TAK	1,4%	1,1%	TAK

²⁰ Opinie mieszkańców zgłaszane w ankiecie jak i podczas spotkań nt. oczekiwanych kierunków zmian jak i problemów obecnych na podobszarach rewitalizacji zostały przytoczone kilkakrotnie w dalszej części rozdziału.

Dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2015	-11,7%	-21,9%	TAK	-25,8%	-18,5%	NIE
Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w ogóle ludności (2015)	8,6%	2,0%	TAK	4,5%	2,3%	TAK
Udział osób zmagających się z problemem uzależnień w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	7,1%	13,7%	NIE	17,1%	10,8%	TAK
Udział osób dotkniętych przemocą domową w ogóle ludności korzystającej z pomocy społ.	0,0%	5,5%	NIE	3,1%	2,2%	TAK
Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społ.	29,6%	29,6%	TAK	35,1%	36,3%	NIE
Frekwencja w wyborach prezydenckich 2015	42,4	48,8	TAK	48,4	52,2	TAK
Frekwencja w wyborach samorządowych 2014	43,48	47,4	TAK	46,3	46,6	TAK
Liczba przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2016)	1,7	6,8	NIE	9,1	5,0	TAK
Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców	0,9	1,9	TAK	2,5	1,7	NIE
Wynik Sprawdzianu 6-klasisty 2014/2015	58,40%	63,96%	TAK	66,63%	67,26%	TAK
Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) przypadająca na 1 mieszkańca	1 072,05 zł	1 911,55 zł	TAK	1 349,14 zł	1 658,94 zł	TAK
Dynamika wysokości podatku dochodowego od os. fiz. (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) w latach 2008-2015	78,68%	82,65%	TAK	74,94%	48,64%	NIE
Liczba przedsiębiorstw przypadających na 100 mieszkańców	3,1	10,6	TAK	13,2	10,2	NIE
Średnia wysokość podatku dochodowego z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	160,38 zł	3 677,05 zł	TAK	1 641,06 zł	1 808,34 zł	TAK
Dynamika wysokości podatku dochodowego od os. fiz. prowadzących działalność gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2008-2015	21%	75%	TAK	1,1%	43,9%	TAK
Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącze do sieci wodociągowej	44,4%	47,6%	TAK	72,5%	71,9%	NIE
Liczba budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach mieszkalnych ogółem (TBS, SM, WM)	x	x	NIE DOTYCZY	95%	58%	TAK
Liczba boisk sportowych na 1000 mieszkańców	2,6	0,8	NIE	0,56	0,33	NIE
Ilość azbestu przeznaczona do usunięcia przypadająca na każdy 1000 mieszkańców (kg/1000 os.) [zinwentaryzowana u osób fiz.]	138,6	61,3	TAK	5,1	3,0	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych na potrzeby delimitacji

Obszar rewitalizacji stanowi zbiorowisko licznych kontrastów. Na podstawie przedstawionych zaobserwować można szczególną koncentrację problemów w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej, a także w nieco mniejszym stopniu w sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Najbardziej niepokojącym zjawiskiem, z punktu widzenia rozwoju gminy i jej potencjału, są problemy związane ze sferą społeczną. Diagnoza wykazała, iż do głównych czynników hamujących rozwój centralnej części miasta, a także rozwój sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji należą przede wszystkim: ubóstwo mierzone dużym odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej, bezrobocie

w tym bezrobocie długotrwałe, przestępczość (w mieście), a także relatywnie niski poziom zamożności. Ponadto, mimo obecności licznych podmiotów edukacyjnych zarówno na obszarze miejskim jak i obszarze wiejskim (Szkoła Podstawowa w Wierzonce), wyniki edukacyjne uczniów szkół podstawowych także wyglądają niekorzystnie na tle innych części miasta i gminy.

O koncentracji problemów społecznych świadczy m.in. fakt, iż 46,9 % ogółu beneficjentów świadczeń z pomocy społecznej na terenie miasta zamieszkuje obszar rewitalizacji (dla porównania liczba ludności obszaru stanowi 23,4% ogółu ludności miasta) na terenie wiejskim wskaźnik ten osiąga wynik 26,4% (koncentrując jedynie 6,8% ludności obszaru wiejskiego gminy). Stopień nasilenia zjawisk wpływających na ten stan rzeczy jest zróżnicowany. W części miejskiej na poziomie wyższym niż przeciętnie powodem przyznania pomocy jest problem uzależnień, a także przemoc domowa. Wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej, choć niższy niż średnio dla miasta stanowią osoby niepełnosprawne. W części wiejskiej obszaru znaczną część osób objętych wsparciem z OPS także stanowią osoby niepełnosprawne. Należy domniemywać, iż problem ten będzie się nasilał wraz ze starzeniem się społeczeństwa. Obecnie sytuacja demograficzna na obszarze rewitalizacji prezentuje się relatywnie dobrze, jednak stopniowo rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym przekłada się na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne i medyczne, a także wzrost obciążenia demograficznego osób potencjalnie czynnych zawodowo (w wieku produkcyjnym), na których spada w znacznej mierze konieczność utrzymywania gospodarstw domowych.

Na obszarze rewitalizacji wciąż notowane są relatywnie wysokie na tle gminy i powiatu wskaźniki bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego, mimo bardzo dobrej sytuacji na lokalnym rynku pracy. Świadczy to o wykluczeniu zawodowym pewnej części mieszkańców, które może wynikać z niedopasowania kwalifikacji do wymagań rynku pracy, czy też z problemów natury psychologicznej – przedłużający się stan braku zatrudnienia powoduje powstawanie apatii, zniechęcenia do podejmowania kolejnych prób zatrudnienia, uzależnienia swojej sytuacji finansowej od transferów socjalnych, ucieczki w różne uzależnienia (alkoholizm, narkomania, hazard, itp.). Wysokie nasilenie problemu bezrobocia na obszarach rewitalizacji wskazuje na konieczność zintegrowania działań podejmowanych przez PUP, OPS oraz inne instytucje społeczne i stworzenia programów pomocy skoncentrowanych na wsparciu osób i rodzin zamieszkujących te rejony gminy. Pomoc i realizacja programów musi obejmować także pomoc pozostałym członkom rodzin, gdyż przebywanie w rodzinie dysfunkcyjnej utrwała pewne wzorce i rzutuje na ich przyszłe postępowanie w sytuacjach życiowych, zawodowych czy społecznych. Wsparcie to musi być szczególnie skierowane na edukację i aktywizację dzieci i młodzieży, zapobiegając występowaniu zjawiska tzw. „dziedziczenia biedy”. Skutecznym działaniem w obszarze przeciwdziałania bezrobociu i wykluczeniu społecznemu sprzyja edukacja i przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy, które powinno odbywać się już na etapie szkoły podstawowej. Wsparcie placówek oświatowych jest niezwykle istotne, biorąc pod uwagę także fakt, iż osiągnięcia uczniów szkół podstawowych odbiegają od przeciętnego poziomu dla miasta i gminy. Przykładem może być średni wynik ze Sprawdzianu 6-klasisty, uczniowie uczęszczający do szkół w obszarze rewitalizacji osiągnęli bowiem wyniki niższe niż średni wynik uczniów z innych rejonów miasta i gminy.

Analiza statystyczna wykazała, że relatywnie duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w śródmieściu nie przekłada się na wysokie dochody mieszkańców tego obszaru (PIT płacony przez mieszkańców śródmieścia jest dużo mniejszy niż płacony przez mieszkańców innych rejonów

miasta), co potwierdza, iż jest to obszar, którego mieszkańcy są narażeni na problemy natury bytowej. Dochodowość podmiotów gospodarczych (mierzona poziomem podatku CIT na 1 podatnika), również nie należy do najwyższych w mieście, co wiąże się z naturalną koncentracją niedużych podmiotów usługowych i handlowych w centrum miasta i brakiem dużych zakładów produkcyjnych. Na terenach wiejskich problem niskiej przedsiębiorczości i efektywności ekonomicznej wynika z rolniczego charakteru tych gmin, a także niskiej skłonności mieszkańców do podejmowania inicjatywy gospodarczej, co stanowi pewną naleciałość przedtransformacyjną (uzależnienie swojej pozycji zawodowej od funkcjonowania Państwowych Gospodarstw Rolnych).

Obecność wielkopowierzchniowych centrów handlowych przekłada się w sposób widoczny na funkcjonowanie podmiotów gospodarczych w centrum miasta i stopniowe zamieranie jego tradycyjnej funkcji jako głównego ośrodka usług kulturalnych, handlowych i usługowych w przestrzeni miejskiej. Skutkiem jest słabnący popyt najemców na lokale zlokalizowane wzdłuż głównych ulic (w wielu lokalach użytkowych ustała działalność gospodarcza, widoczne liczne ogłoszenia wynajmu lokali), a zmiana przyzwyczajeń i preferencji mieszkańców co do miejsca spędzania wolnego czasu prowadzi do niemożności skutecznego wykreowania miejsc w przestrzeni miejskiej sprzyjających integracji społecznej i obywatelskiej.

W sferze środowiskowej najbardziej dotkliwym problemem jest zjawisko niskiej emisji. W sezonie grzewczym na terenie miasta notowane są przekroczenia pyłów zawieszonych i innych substancji szkodliwych dla zdrowia mieszkańców. Wpływ na ten stan rzeczy ma niska świadomość ekologiczna części mieszkańców i niski poziom dochodów (skłonność do palenia opałem złej jakości i odpadami), a także użytkowanie przestarzałych instalacji grzewczych o niskiej efektywności energetycznej i środowiskowej.

Część wiejska podobszaru wymaga ponadto wzmoczonej aktywności w zakresie usuwania wyrobów azbestowych. Przeciętna ilość azbestu przypadająca na mieszkańca jest jedną z najwyższych w gminie, a pokrycia dachowe wykonane z eternitu są łatwo dostrzegalne w krajobrazie wsi, zarówno na obiektach gospodarczych jak i mieszkalnych. Na problemy związane z usuwaniem azbestu i niskim poziomem świadomości zagrożeń jakie wiążą się z emisją pyłów i włókien azbestowych zwracali szczególną uwagę także sami mieszkańcy przedmiotowych wsi. Gmina oferuje wsparcie finansowe w zakresie wymiany pokryć dachowych, jednak problemy właścicielskie (współwłasność, nieuregulowany status prawny) prowadzą do niemożności przeprowadzenia prac remontowych w tym zakresie lub zgromadzenia odpowiednich środków własnych.

Obecny poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej nie stanowi znaczącego problemu, sieć na części podobszarów jest wysoce rozwinięta (Karlówice, Wierzonka), a jej rozwój jest kontynuowany lub uzupełniany alternatywnymi rozwiązaniami w postaci oczyszczalni przydomowych (Wierzenica). Konieczne jest jednak prowadzenie stałej modernizacji instalacji, w tym biologicznej oczyszczalni ścieków w Wierzonce, gdyż oczyszczone ścieki są odprowadzane do rzeki Głównej, stanowiącej istotny walor środowiskowy i potencjał turystyczno-rekreacyjny tej części gminy.

Analiza uwarunkowań i problemów przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych została przedstawiona w podziale na poszczególne podobszary obszaru rewitalizacji.

Podobszar „Centrum miasta”

Podstawowe dane o podobszarze

Liczba mieszkańców (2015 r.)	5 370
Powierzchnia w ha	168,1
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności	18,4%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności	21,0%
Liczba mieszkańców w 2010 r. (zmiana % od r. b. do 2015)	5 200 (3,3%)
Udział os. bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	2,1%
Udział os. korzystających z pomocy społ. w ogólnej ludności	5,2%
Liczba przestępstw stwierdzonych	41
Liczba podmiotów gospodarczych działających na obszarze	738
Liczba podmiotów gosp. przypadająca na 100 mieszkańców	13,7
Średni poziom podatków dochodowych z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	1 809,05 zł
Obiekty zlokalizowane na obszarze posiadające wpis do konserwatorskiego rejestru zabytków	- historyczne założenie urbanistyczne, 1366 - XIX/XX, nr rej.: 2255/A z 24.11.1992 - kościół par. pw. św. Marcina, 1638, XVIII, 1894-96, nr rej.: 1189/A z 24.07.1970 - dom, ul. Piaski 3, szach., XVIII/XIX, nr rej.: 1157/A z 19.06.1970 - dom, ul. Piaski 8, pocz. XIX, nr rej.: 1191/A z 24.04.1970 - dom, Rynek 23, pocz. XIX, nr rej.: 1190/A z 24.07.1970 - dom, ul. Warszawska 5 (obecnie nr 20), XVIII/XIX, nr rej.: 1192/A z 24.07.1970
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	7
Obowiązujące mpzp – nr uchwał	• Uchwała Nr XLVII/354/98 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 29 kwietnia 1998 r. (Dz.U. Nr 22 poz. 275 z dnia 27.08.98 r.) - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy usługowo-handlowej w Swarzędzu ul. Sienkiewicza, działka nr geod. 2228/3. • Uchwała Nr XXIV/244/2000 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 30 sierpnia 2000 r. (Dz.U. Nr 9 poz. 261 z dnia 8.02.2001 r.) - Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Swarzędz obejmującej działkę położoną w Swarzędzu przy ul. Skrytej i oznaczonej numerem geodezyjnym 226. • Uchwała Nr XV/100/2003 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 1 października 2003r. (Dz.U. Nr 181 poz. 3376 z dnia 21.11.2003 r.) - Zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Swarzędza obejmującego działki położone w rejonie ulic: Grudzińskiego, Nowy Świat, Zamkowa, Gruszczyńska i oznaczone numerami: 933/1, 932/2, 971, 934, 929, 932/1, 933/2, 946, 947, 948, 949, 950, 978/2, 978/1, 977, 976, 975, 974 • Uchwała Nr XLIV/337/2005 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 17 sierpnia 2005 r. (Dz.U. Woj. Wlkp. Nr 141 poz. 3890 z dnia 29.09.2005 r.) - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren położony w Swarzędzu w rejonie ulic: Wrzesińska, Polna, Kórnicka i Poznańska

	• Uchwała Nr XLV/274/2009 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 25 sierpnia 2009 r. (Dz.U. Nr 219 poz. 3771 z dnia 10.12.2009 r.) - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego tereny położone w Swarzędzu w rejonie ulic: Augusta Cieszkowskiego, Zygmunta Grudzińskiego, Zamkowej, Św. Marcina oraz Strzeleckiej w tym osiedli: Kościuszkowców, Czwartaków, Dąbrowszczaków i Zygmunta III Wazy. • Uchwała Nr LXIII/571/2014 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 30 września 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz.6215 z dnia 19.11.2014r.) - zmiana części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego tereny położone w Swarzędzu w rejonie ulic Augusta Cieszkowskiego, Zygmunta Grudzińskiego, Zamkowej, Św. Marcina oraz Strzeleckiej w tym osiedli: Kościuszkowców, Czwartaków, Dąbrowszczaków i Zygmunta III Wazy (łącznie pow. zmiany ca. 10,84 ha) – część II • Uchwała Nr LIV/482/2014 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 25 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 2121 z dnia 02.04.2014r.) - zmiana fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Wrzesińskiej i Polnej w Swarzędzu (pow. ca. 2,45 ha)
Najważniejsze obiekty i instytucje mieszczące się na terenie podobszaru	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, Ośrodek Pomocy Społecznej, Dworzec PKP, Delegatura Pierwszego Urzędu Skarbowego w Poznaniu, Ośrodek Kultury, Swarzędzkie Centrum Spotu i Rekreacji, Park Wodny „Wodny Raj”, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi, II Liceum Ogólnokształcące, Gimnazjum Nr II im. Królowej Jadwigi, Komisariat Policji, Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Marcina Biskupa, Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, Ochotnicza Straż Pożarna w Swarzędzu

Podobszar stanowi ściśle centrum miasta i gminy Swarzędz, koncentrujące najważniejsze instytucje i obiekty publiczne, rekreacyjno-sportowe, kulturalne i usługowe. Ośią przestrzenną podobszaru jest ulica Poznańska przebiegająca w paśmie drogi krajowej nr 92, a jego granice stanowią od południa tory kolejowe, od wschodu granice miasta, od północy osiedla zabudowy wielorodzinnej i Jezioro Swarzędzkie, od wschodu zabudowa jednorodzinna tworząca Podobszar „Rejon Strzeleckiej/Poznańskiej”.

Północna część podobszaru stanowi miejsce koncentracji funkcji administracyjnych i komercyjnych miasta i gminy.

Znaczną część obszaru centrum miasta stanowi zabytkowy układ urbanistyczny, reprezentujący średniowieczny model przestrzennego rozplanowania, choć wytyczony, w drugiej ćw. XVII wieku. Wpisany w 1992 roku do rejestru zabytków obszar obejmuje prostokątny rynek z 3-kondygnacyjną zabudową pochodzącą z poł. XIX i przełomu XIX i XX wieku, z ulicami wychodzącymi z naroży rynku, północno-zachodnią część miasta, zwłaszcza zachodnią pierzeję placu Niezłomnych, ze starszą zabudową z końca XVIII i połowy XIX wieku oraz zabudową przy ulicach Ogrodowej, Małej Rybackiej i Wielkiej Rybackiej. Granice strefy ochrony konserwatorskiej obejmują również teren kościoła parafialnego pw. św. Marcina przy ul. św. Marcin.²¹ Jak wskazano w *Studium uwarunkowań* zabytkowy charakter układu urbanistycznego wpływa na kształtowanie przestrzeni miasta, powodując: ograniczenia, konflikty, wymagania zarówno w stosunku do wszelkich prac prowadzonych przy istniejącej zabudowie, jak i dla nowej zabudowy. W strefie wpisanej do rejestru zabytków ograniczenia obejmują także ochronę istniejącej zabudowy przed rozbiórką, zakazy zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów urbanistycznych i eliminowanie uciążliwości komunikacyjnych. Obszar zabytkowy musi być uwolniony od

²¹ *Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Swarzędz na lata 2011–2014*, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, 2010

ruchu komunikacyjnego niezwiązanego z otoczeniem, z dopuszczeniem tylko niezbędnego dojazdu do obiektów. Ograniczenia te w pewnym stopniu redukują możliwości kształtowania polityki przestrzennej na tym obszarze.

Obecnie stan zabudowy w centrum miasta jest zróżnicowany. Spora część kamienic przy głównych placach miasta tj. przy Rynku i przy pl. Niezłomnych została poddana pracom remontowym w ostatnich latach, szczególnie dotyczy to budynków znajdujących się w zasobie komunalnym. Niestety, mimo systematycznej poprawy w tym zakresie, wciąż wiele kamienic wymaga gruntownej modernizacji, ocieplenia, wymiany instalacji, uzupełnienia ubytków w elewacjach czy remontu dachów. Problem ten narasta wraz z oddaleniem od ww. placów w boczne, dochodzące do nich uliczki. Często przyczyną jest brak uregulowania kwestii własnościowych nieruchomości, a także brak odpowiednich środków finansowych na renowację budynków. Część lokali usługowych zlokalizowanych na parterach kamienic jest niewykorzystana, przeznaczona pod wynajem, co w znacznej mierze wynika z konkurencji centrów handlowych i dyskontów, które ograniczają rolę śródmieścia jako głównego ośrodka komercyjno-usługowego. Problem rentowności kamienic pogłębia także fakt, iż znaczna część kamienic w centrum, najczęściej prywatnych, była w przeszłości zasiedlana na zasadzie szczególnego trybu najmu (w drodze decyzji administracyjnej o przydziale lokalu) – co dzisiaj przekłada się na niskie wpływy z opłat czynszowych i trudność w ich egzekwowaniu. Dodatkowym ograniczeniem, wpływającym znacząco na koszt prac remontowych, jest fakt, iż część budynków objęta jest ochroną konserwatorską i wykonanie prac renowacyjnych wymaga uzyskania stosownych pozwoleń, a ich zakres nie może naruszać substancji zabytku.

W centrum występują także nieużytki, pustostany oraz tereny poprzemysłowe, które wymagają zagospodarowania.

Wewnętrzny układ komunikacyjny ulega systematycznej poprawie, choć wciąż dostrzec można ulice wykazujące liczne ubytki w nawierzchniach jezdni i chodników, na których samochody zmuszone są do parkowania na poboczach z uwagi na brak miejsc parkingowych.

Ważnym szlakiem komunikacyjnym, o znacznym natężeniu ruchu jest ul. Cieszkowskiego łącząca ul. Poznańską z centrum i dalej z osiedlami wielorodzinnymi położonymi na północy miasta. Generatorem ruchu w tej części miasta są duże obiekty handlowe położone wzdłuż ulicy: Kaufland, Lidl, Biedronka, Salon Odzieżowy Cybina, Swarzędzkie Centrum Meblowe, które przyczyniają się do powstawania kongestii transportowych w rejonie skrzyżowań ul. Cieszkowskiego z ul. Poznańską i z ul. Wrzesińską.

W części wschodniej podobszaru położonej w rejonie ulicy Wrzesińskiej przeważa zabudowa jednorodzinna z II połowy XX wieku. Stan budynków w większości jest dobry, sporadycznie występują budynki bez otynkowania elewacji. W wielu budynkach funkcjonują rodzinne przedsiębiorstwa i warsztaty rzemieślnicze, głównie powiązane z branżą meblarską.

W południowej części podobszaru pomiędzy DK Nr 92 a torami kolejowymi znajduje się głównie zabudowa gospodarczo-usługowa i administracyjna, uzupełniana budownictwem mieszkaniowym jednorodzinnych. Miejscowo, głównie wzdłuż torów kolejowych występują nieużytki. W tym rejonie miasta mieści się sporo instytucji publicznych, m.in. Szkoła Podstawowa Nr 2, Przedszkole nr 3 „Pod Kasztanami”, Dworzec kolejowy, siedziby Ochotniczej Straży Pożarnej i Straży Miejskiej, Ośrodek Pomocy Społecznej

i Urząd Skarbowy. Problemem funkcjonalnym tej części miasta jest umiejscowienie pomiędzy dwiema równoległymi barierami przestrzennymi w postaci torów kolejowych i czteropasmowej ul. Poznańskiej, co przy ograniczonej liczbie przejazdów kolejowych i drogowych powoduje powstawanie zatorów drogowych i utrudnienia w skomunikowaniu odpowiednio z osiedlami położonymi na południu Swarzędza w kierunku Zalasewa, a także z częścią północną Centrum Miasta. Stan techniczny dróg wewnętrznych na osiedlach mieszkaniowych należy uznać za dobry, choć miejscami widoczne są ubytki w nawierzchni jezdni, a część chodników wymaga remontów. Miejscem rekreacji, o uporządkowanej zieleni jest niewielki park przy ul. Piaski. Wiek zabudowy mieszkaniowej jest zróżnicowany, choć głównie jest to zabudowa z lata 70. i 80. XX wieku. Przeważającą formą architektoniczną są domy dwukondygnacyjne z płaskim dachem. Obejścia są w większości schludne i uporządkowane, stan techniczny budynków jest zadowalający.

Część zachodnia podobszaru graniczy z podobszarem „Rejon Strzeleckiej/Poznańskiej”. Granicami obszaru jest zabudowa mieszkaniowo-usługowa położona wzdłuż ulic Zamkowej, Św. Marcina i Jesionowej. Do najważniejszych obiektów położonych w tej części obszaru należy zaliczyć zabytkowy kościół pw. Św. Marcina, Ośrodek Kultury w Swarzędzu, hala targowa, a także obiekty Swarzędzkiego Centrum Sportu i Rekreacji, na które składają się boiska sportowe, korty tenisowe, pływalnia „Wodny Raj”, kąpielisko, scena plenerowa, skatepark, a także hala sportowa. Stan techniczny obiektów SCSiR jest zróżnicowany, wzmożonych nakładów wymaga szczególnie hala sportowa, gdyż jej stan techniczny uniemożliwiając jej pełne wykorzystanie na potrzeby sekcji sportowych i artystycznych, organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych, jak i bieżące korzystanie przez mieszkańców miasta (w tym uczniów).

CAWI

Cyt. 1: „Centrum miasta zdecydowanie wymaga działań”.

Cyt. 2: „Na pewno centrum miasta kwalifikuje się do rewitalizacji, bo obecny stan niektórych kamienic i całych "podwórek" sąsiadujących z Rynkiem woła o pomstę do nieba...”

Cyt. 3.: „Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji powinien być zawężony do ścisłego centrum Swarzędza, ponieważ to właśnie to miejsce charakteryzuje się największymi potrzebami z zakresu poprawy jakości infrastruktury społecznej i technicznej. Właśnie w tym rejonie powinno się skupić w pierwszym etapie realizacji polityki rewitalizacji, a dodawanie kolejnych podobszarów będzie jedynie skutkować brak widocznych i zdecydowanych działań.”

Cyt. 4: „Podobszar centrum: wystarczy się przejść i to widać, psie odchody na chodnikach - to już świadczy o ludziach... Po za tym na bocznych uliczkach można znaleźć butelki od alkoholu... Chociaż centrum się zmienia, budynki są odnawiane, to jednak jeszcze brakuje. (...)”

Podobszar „Rejon Strzeleckiej/Poznańskiej”

Podstawowe dane o podobszarze

Liczba mieszkańców (2015 r.)	1 760
Powierzchnia w ha	111,4
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności	16,6%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności	19,3%
Liczba mieszkańców w 2010 r. (zmiana % od r. b. do 2015)	1 781 (-1,2%)
Udział os. bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	2,3%
Udział os. korzystających z pomocy społ. w ogólnej ludności	2,3%
Liczba przestępstw stwierdzonych	24
Liczba podmiotów gospodarczych działających na obszarze	201
Liczba podmiotów gosp. przypadająca na 100 mieszkańców	11,4
Średni poziom podatków dochodowych z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	1 156,58 zł
Obiekty zlokalizowane na obszarze posiadające wpis do konserwatorskiego rejestru zabytków	- Zespół pałacowy, ul. Poznańska, nr rej.: 2115/A z 30.03.1987: - pałac, XIX/XX, 1923 - park, k. XIX, XX
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	2
Obowiązujące mpzp	• Uchwała Nr XLIV/492/2002 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 27 lutego 2002 r. (Dz.U. Nr 52 poz. 1520 z dnia 18.04.2002 r.) - Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Swarzędz obejmującej działkę położoną w Swarzędzu przy ul. Strzeleckiej i oznaczoną numerem geodezyjnym 1210/12 – teren objęty zmianą o pow. 0,1187 ha (zmiana przeznaczenia z zieleni na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z wyznaczonym pasem eksploatacyjnym na potrzeby Poznańskiej Energetyki Ciepłej). • Uchwała Nr XVIII/101/2007 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 27 grudnia 2007 r. (Dz.U. Nr 51 poz. 1066 z dnia 8.04.2008 r.) - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmującego działki położone w Swarzędzu w rejonie ulic Morelowej i Działkowej, oznaczone nr geodezyjnymi 1487 i 1583.
Najważniejsze obiekty i instytucje mieszczące się na terenie podobszaru	Skansen i Muzeum Pszczelarstwa im. prof. Ryszarda Kosteckiego, Gminne Centrum Informacji

Rejon Swarzędza położony w jego zachodniej części pomiędzy ulicami Strzelecką a ulica Poznańską wykazywał najwyższe nagromadzenie negatywnych czynników rozwojowych, ze szczególną koncentracją problemów natury społecznej.

Podobnie jak w przypadku „Centrum Miasta” osią przestrzenno-funkcjonalną, a jednocześnie barierą jest droga krajowa Nr 92. Uciążliwe stają się przede wszystkim kongestie transportowe powstające w porannych i popołudniowych godzinach szczytu na skrzyżowaniu ul. Poznańskiej i ul. Kirkora.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej widoczne jest występowanie licznych kontrastów. Na całym obszarze obecna jest zabudowa jednorodzinna, jednak jest ona wyraźnie zróżnicowana pod względem wieku jak i stanu technicznego. Charakterystyczna dla podobszaru jest wysoka gęstość zabudowy jednorodzinnej, a także wyraźne zróżnicowanie architektoniczne budynków. Dominują starsze domy wybudowane w latach prosperity gospodarczej miasta sprzed transformacji gospodarczej. Znaczna część budynków znajduje się w dobrym stanie technicznym, choć zdarzają się wyjątki nieposiadające ocieplenia lub nie będące w pełni ukończone. Zmiany gospodarcze ograniczyły dla części mieszkańców dopływ środków finansowych, co uniemożliwiło ukończenie inwestycji w planowanym kształcie i ograniczyło wymagania do stanu wykończenia do minimalnego poziomu: „zdatnego do zamieszkania”. Wieloletnie zamieszkiwanie i użytkowanie doprowadziło do przyzwyczajenia właścicieli (nie podejmowano próby ukończenia inwestycji nawet przy sprzyjających uwarunkowaniach ekonomicznych) i stopniowej adaptacji tego stanu przez przybudówki, nadbudówki do bieżących potrzeb. Często, na niewielkich działkach, obok budynku mieszkalnego umieszczone są także niewielkie budynki gospodarcze (warsztaty, garaże, szopy, kurniki, itp.) co znacząco ogranicza powierzchnię ogródków i sprawia wrażenie „ścisku” i nieuporządkowania. Obecnie ekspansja nowego budownictwa jednorodzinnego postępuje ku ulicy Poznańskiej, głównie w okolicach stawów i ul. Morelowej.

W głębi obszaru uliczki prostopadłe do ulicy Strzeleckiej i Działkowej są wąskie, co przy wysokim zagęszczeniu zabudowy, powoduje trudności w przejeździe pojazdów i ruchu pieszych. Większość ulic posiada utwardzoną nawierzchnię, głównie dominuje kostka brukowa. Znaczną część obszaru zajmują stawy położone po obu stronach ulicy Stawowej, których znaczna część stanowi mienie prywatne. Tereny położone w ich bezpośrednim sąsiedztwie jak i teren pomiędzy Jeziorem Swarzędzkim a ul. Strzelecką stanowią w znacznej mierze zarośnięte nieużytki. Przykładem ich efektywnego zagospodarowania jest teren położony w sąsiedztwie ul. Poznańskiej i Morelowej w Swarzędzu, na którym w ramach projektu zgłoszonego do Budżetu Obywatelskiego utworzono wybieg dla psów.

Po południowej stronie ulicy Poznańskiej zlokalizowane są głównie podmioty gospodarcze i usługowe, a także zabytkowy zespół pałacowy z XIX wieku. Obecnie w pałacu i parku znajduje się Skansen i Muzeum Pszczelarstwa oraz obiekt gastronomiczno-hotelowy „Pałacyk pod Lipami”.

Sfera gospodarcza tej części miasta jest słabo rozwinięta. Na tym obszarze przeważają drobne zakłady rzemieślniczo-produkcyjne i usługowo-naprawcze, często mieszczące się w wydzielonych pomieszczeniach budynków mieszkalnych oraz niewielkie sklepy detaliczne. Znaczną część zakładów stanowią warsztaty stolarsko-meblarskie czy też tapicerskie o niewielkiej skali działalności, których właściciele po okresie prosperity branży meblarskiej nie zawsze odnaleźli się w nowych realiach rynkowych, nie mogąc skutecznie konkurować. Pewnym statystycznym potwierdzeniem tego zjawiska jest relacja wskaźników gospodarczych – relatywnie wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości: liczba podmiotów na

każdy 100 mieszkańców wynosi 11,4 (średnia dla miasta =10,2), przy jednoczesnej niewielkiej dochodowości tych podmiotów: średni podatek dochodowy od os. fiz. prowadzących działalność gospodarczą jest jednym z najniższych w skali miasta i wynosi 1 156,58 zł (średnia dla miasta = 1 808,34 zł). Wskazuje to na niską efektywność ekonomiczną podmiotów zlokalizowanych w granicach podobszaru.

Spostrzeżenia pracowników pomocy społecznej również dostarczają istotnych informacji o stanie zaangażowania społecznego i obywatelskiego mieszkańców. Podobszar ten podlega stygmatyzacji społecznej, będąc potocznie nazywany „Złodziejewem”, wynika to z nieokreślonych zaszłości z przeszłości i utrwalonych stereotypów, co potęguje poczucie wykluczenia wśród mieszkańców. Mieszkańcy tego rejonu miasta nie są zaangażowani obywatelsko i społecznie, nie wykazują chęci integracji i nie utożsamiają się z miejscem zamieszkania. Przykładem może być fakt, iż idąc do centrum miasta, część mieszkańców używa zwrotu „Idę do Swarzędza”, co świadczy o zakorzenionym w świadomości poczuciu odrębności, mimo znajdowania się w granicach miasta.

Ważnym punktem podobszaru jest Gminne Centrum Informacji przy ul. Działkowej 61a. Obiekt ten powstał dzięki zaangażowaniu Ośrodka Pomocy Społecznej i wsparciu Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Na jego terenie realizowane są liczne działania służące aktywizacji zawodowej i społecznej lokalnej społeczności, takie jak: pośrednictwo między pracodawcą a pracownikiem, tworzenie bazy ofert pracy na rynku lokalnym, realizacja zajęć z pisania dokumentów aplikacyjnych (curriculum vitae, listów motywacyjnych), nauka podstaw obsługi komputera, udostępnianie przepisów prawnych i prawa miejskiego, prowadzenie indywidualnych konsultacji z psychologiem, realizacja kursów i treningów podnoszących kompetencje społeczne (trening asertywności, trening komunikacji, trening umiejętności szybkiego uczenia się, trening twórczego myślenia itp.). Zakres działań realizowanych w GCI powinien być stopniowo poszerzany, a sam obiekt powinien stanowić punkt koncentracji inicjatyw społecznych niezbędnych dla rozwiązywania zdiagnozowanych problemów natury społecznej i gospodarczej.

W ramach przeprowadzonych konsultacji dot. wyznaczenia obszaru nie zgłaszano uwag czy postulatów, głównie wskazywano na potrzebę zagospodarowania nieużytków. W przeprowadzonym internetowo badaniu ankietowym tylko jeden z respondentów odniósł się szerzej do problemów podobszaru wskazując na problemy w zakresie infrastruktury społeczno-rekreacyjnej i problemów komunikacji publicznej – dokładnie cytował poniżej.

CAWI

Cyt.: „(...) Podobszar Strzelecka, bez większych zastrzeżeń, może problemem jest komunikacja zbiorowa? Autobus rzadko jeździ, jest boisko koło Skateparku, ale następne to plac zabaw przy Działkowej, który jest czynny popołudniami wg nikomu nieznanemu schematowi. Teraz doszedł wybieg dla psów, może to pomoże....”

PODOBSZARY TWORZĄCE CZĘŚĆ MIEJSKĄ OBSZARU REWITALIZACJI W BADANIACH SPOŁECZNYCH

Spotkanie konsultacyjne (17.05.2017)

Podczas spotkania konsultacyjnego, które odbyło się w Ośrodku Kultury w Swarzędzu głosy dotyczące potrzeb obszaru rewitalizacji i jego cech charakterystycznych były sporadyczne. Wskazano przede wszystkim na problemy natury przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, m.in. na potrzeby remontowe kamienic, a także zieleni podwórkowej i wewnątrzkwartałowej, konieczność poprawy układu komunikacyjnego w rejonie ul. Cieszkowskiego i dalej na ul. Średzkiej (już poza obszarem rewitalizacji), poruszano także zagadnienie zagospodarowania nieużytków i pustostanów wskazując na potrzebę wsparcia promocji tych terenów (także należących do podmiotów/ osób prywatnych) przez władze samorządowe oraz podejmowania działań służących ich readaptacji.

ANKIETY CAWI

Respondenci za działania najistotniejsze z punktu widzenia rozwoju podobszarów rewitalizacji zlokalizowanych na terenie miasta wskazywali przede wszystkim na działania służące poprawie infrastruktury takie jak: Modernizowanie przestrzeni publicznej i terenów zieleni miejskiej (mniejsze i większe place, parki, skwery) pod funkcje rekreacji, spędzania wolnego czasu, organizacji imprez kultury – 100% wskazań pozytywnych, z czego 55% uznało to działanie jako najważniejsze, Modernizowanie i remontowanie dróg i układu komunikacyjnego – 84% wskazań pozytywnych, Rozwijanie oferty kulturalnej, modernizowanie i rozbudowywanie obiektów kultury – 100% wskazań pozytywnych, a także Modernizowanie, remontowanie i rozbudowywanie infrastruktury technicznej sieciowej (kanalizacja, ciepłok, gazociąg) dla poprawy środowiska i standardu zamieszkania – 81% wskazań pozytywnych.

W nieco mniejszym stopniu wskazywano na potrzebę Remontowania i termomodernizowania budynków mieszkalnych – 82% wskazań pozytywnych, a także Odnawiania obiektów zabytkowych, adaptowania pod funkcje społeczne i gospodarcze, udostępniania zabytków – 73% wskazań pozytywnych. Działaniami infrastrukturalnymi najmniej oczekiwanymi do realizacji na podobszarach „Centrum miasta” i „Rejon Strzelecka/Poznańska” były: Modernizowanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego (monitoring) i rozwijanie form zapobiegania przestępczości i wykroczeń przeciwko porządkowi publicznemu – 71% wskazań pozytywnych oraz Modernizowanie infrastruktury sportu i rekreacji, rozwijanie oferty sportowo-rekreacyjnej - 63% wskazań pozytywnych, co potwierdza dane zawarte w diagnozie wskazujące na relatywnie dobrą dostępność obiektów tego typu w tej części miasta.

W znacznie mniejszym stopniu za działania pożądanego do prowadzenia w ramach rewitalizacji uznano inicjatywy i projekty społeczne. Najwyższe potrzeby respondenci widzieli w obszarze edukacji w Rozwijaniu różnego rodzaju form edukacji pozaszkolnej i pozalekcyjnej dzieci i młodzieży, modernizowaniu bazy edukacyjnej na obszarach rewitalizacji – 90% wskazań pozytywnych. Na niskim poziomie oceniono potrzebę prowadzenia projektów służących inkluzji społecznej i zawodowej: Wspieranie mniej samodzielnych ekonomicznie i bezrobotnych mieszkańców poprzez różnego rodzaju formy aktywizacji (edukacyjne, doradcze, terapeutyczne, itp.) oraz rozbudowywanie i modernizowanie obiektów usług społecznych – wskazano za ważne w 50%, a najważniejsze w 20% odpowiedzi, z kolei Rozwijanie form wsparcia osób niesamodzielnych, wymagających z różnych powodów opieki i modernizowanie infrastruktury wsparcia – wskazano za ważne w 64%, a za najważniejsze w 18%. Działaniem najmniej oczekiwanym przez ankietowanych było Przyciąganie do obszarów wskazanych do rewitalizacji nowych przedsiębiorców poprzez tani wynajem lokali i preferencje podatkowe, które

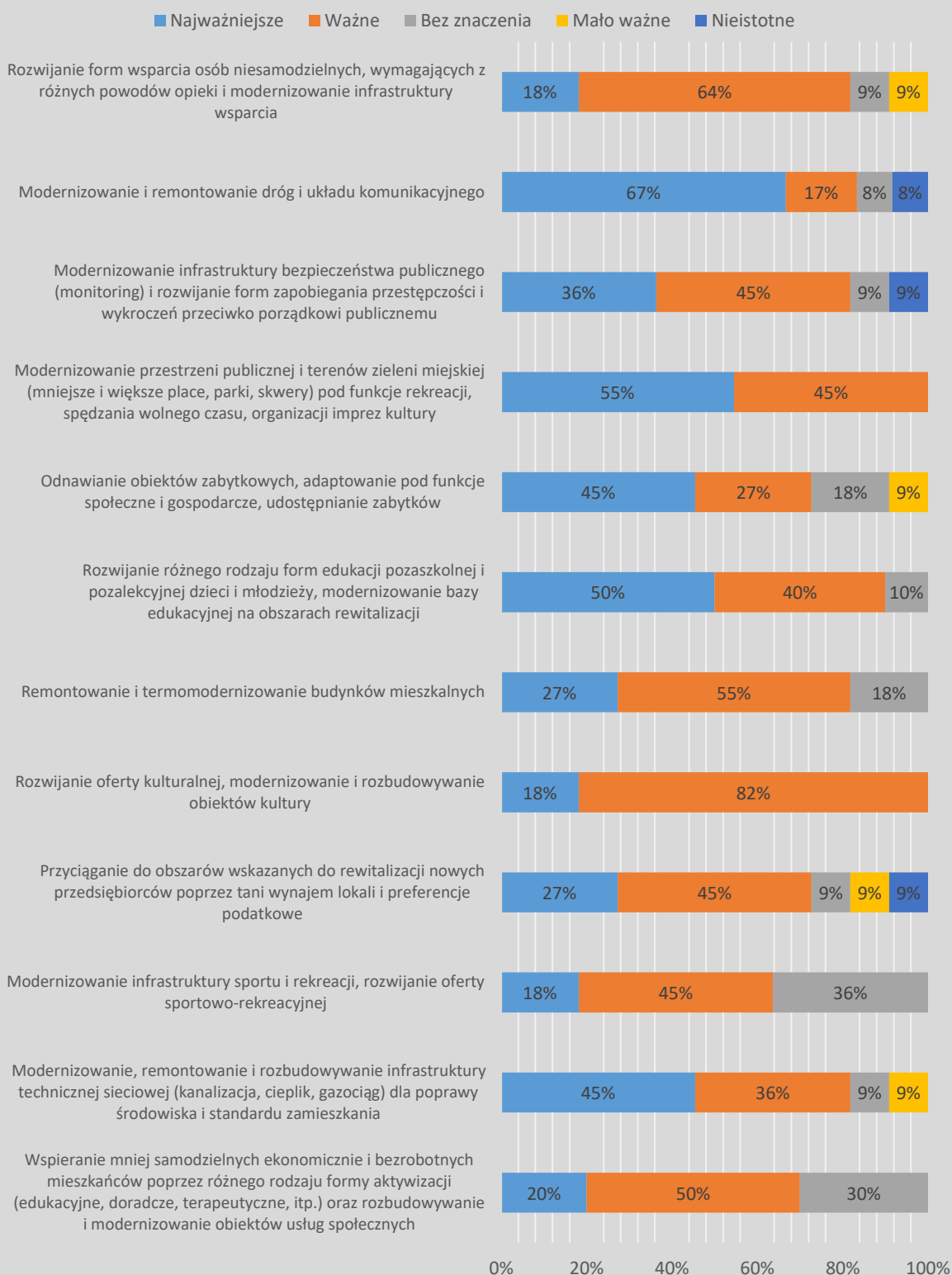
za ważne wskazano w 45%, a najważniejsze w 27%, co potwierdza obserwowaną w wynikach diagnozy wskaźnikowej relatywnie dobrą sytuację gospodarczą w centrum miasta.

Relatywnie najgorsza sytuacja pod względem społecznym w skali miasta, zdiagnozowana w badaniu delimitacyjnym, nie stanowi w opinii mieszkańców aż tak wielkiego problemu jak czynniki degradacji w sferze przestrzennej i technicznej. Wpływ na taki rozkład odpowiedzi respondentów, w którym dominującą rolę przypisano potrzebom inwestycyjnym, może mieć fakt, iż miasto Swarzędz jako całość cechuje się dobrą sytuacją społeczno-gospodarczą i relatywnie wysokim poziomem rozwoju na tle miast o podobnej charakterystyce, przez co w odczuciu i świadomości mieszkańców problemy społeczne nie są dominującym czynnikiem hamującym rozwój, a potrzeby miasta koncentrują się na zapewnieniu powszechnego dostępu do infrastruktury o odpowiedniej jakości.

Wykres 15. Odpowiedzi respondentów udzielone w badaniu ankietowym typu CAWI

Prosimy wskazać jak ważne dla ograniczenia zjawisk kryzysowych występujących na podobszarach obszaru rewitalizacji położonych na terenie miasta (Podobszar "Centrum miasta", Podobszar "Rejon Strzelecka/Poznańska") jest podjęcie następujących działań:

Podobszar „Wierzenica - wieś”

Podstawowe dane o podobszarze

Liczba mieszkańców (2015 r.)	350
Powierzchnia w ha	31,2
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności	7,4%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności	26,6%
Liczba mieszkańców w 2010 r. (zmiana % od r. b. do 2015)	316 (10,8%)
Udział os. bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	2,6%
Udział os. korzystających z pomocy społ. w ogólnej ludności	12,0%
Liczba przestępstw stwierdzonych	0
Liczba podmiotów gospodarczych działających na obszarze	11
Liczba podmiotów gosp. przypadająca na 100 mieszkańców	3,1
Średni poziom podatków dochodowych z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	71,80 zł
Obiekty zlokalizowane na obszarze posiadające wpis do konserwatorskiego rejestru zabytków	- kościół pw. św. Mikołaja, drewn., 2 poł. XVI, nr rej.: 2414/A z 21.12.1932 - karczma, drewn., XVII (?), XIX, nr rej.: 1196/A z 24.07.1970 - zespół dworski, 2 ćw. XIX, nr rej.: 1736/A z 9.12.1975: - dwór - park
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	1
Obowiązujące mpzp – nr uchwał	• Uchwała Nr XLVII/355/98 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 29 kwietnia 1998 roku
Najważniejsze obiekty i instytucje mieszczące się na terenie podobszaru	Katolicki Ośrodek Wychowania i Terapii Uzależnień Caritas Archidiecezji Poznańskiej "Wierzenica", Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja

Podobszar położony jest w centralnej części sołectwa, a jego granice wyznacza zwarta zabudowa mieszkaniowa, zagrodowa i gospodarcza, w tym w szczególności zespół pałacowy wpisany do rejestru zabytków w dawnym majątku Cieszkowskich.

Krajobraz wsi ma charakter urozmaicony, z wyraźnie pagórkowatą rzeźbą terenu, co stanowi swoisty wyróżnik miejscowości na tle gminy. Od wschodu i południa zabudowę wsi okala rzeka Główna jak i tereny leśne. Dolina rzeki i ściana lasu znajdują się w wyraźnym obniżeniu w stosunku do zabudowy, co wzmacnia atrakcyjność krajobrazową lokalizacji. Po wschodniej stronie gminy znajduje się zabytkowy,

odrestaurowany dworek Augusta Cieszkowskiego, stawy, a także część sportowo-rekreacyjna wsi, na którą składa się piłkarskie boisko trawiaste, a także plac zabaw.

Wieś posiada zachowany historyczny układ ruralistyczny. Wyraźną dominantę stanowi zabytkowy kościół parafialny pw. Św. Mikołaja z II poł. XVI o konstrukcji drewnianej, wpisany do konserwatorskiego rejestru zabytków, położony na wzniesieniu przy centralnym placu wsi, naprzeciwko bramy wjazdowej do zabudowań gospodarczych po zespole pałacowym. W sąsiedztwie kościoła położona jest drewniana plebania, a także obiekt Katolickiego Ośrodka Wychowania i Terapii Uzależnień Caritas Archidiecezji Poznańskiej "Wierzenica". Na plebanii funkcjonuje świetlica przyparafialna, będąca miejscem organizacji inicjatyw kulturalnych dla lokalnej społeczności. Sam plac wymaga zagospodarowania, obecnie brakuje utwardzonej nawierzchni, a także elementów małej architektury, które sprzyjałyby rekreacji i spotkaniom mieszkańców. Na środku placu znajduje się także niewielki budynek po nieczynnym sklepie spożywczym, który ulega dekapitalizacji. Brak obiektu handlowego, w którym mieszkańcy wsi mogliby robić codzienne sprawunki był akcentowany podczas konsultacji społecznych jako istotna dolegliwość, szczególnie dla osób starszych.

Do najciekawszych, unikatowych zabytków należy położona na północno-wschodnim skraju wsi dworska karczma z XVII – XIX w. wpisana w 1970 roku do rejestru zabytków. Karczma składa się z sieni, izby i komory, na rzucie prostokąta konstrukcji mieszanej murowanej i ryglowej z wypełnieniem gliną, kryta jest czterospadowym dachem pokrytym strzechą²². Obiekt stanowi własność prywatną i cechuje się dobrym stanem technicznym.

Położenie, obecność zabytków jak i ciekawe założenie przestrzenne wsi stanowi o jej wyjątkowych walorach krajobrazowych i estetycznych. Potencjał ten nie jest jednak wykorzystywany z uwagi na wyraźną degradację zabudowy i infrastruktury.

Dodatkowym problemem, zgłaszanym przez mieszkańców podczas spotkań konsultacyjnych, jest brak odpowiednich rozwiązań prawnych w sferze własności. Obecnie znaczna część zabudowy ma formę współwłasności, co wiąże się z licznymi uciążliwościami formalno-prawnymi i ogranicza inicjatywy współwłaścicieli w kwestiach remontu czy gospodarowania budynkami.

Część terenu położona w południowej części obszaru objęta jest regulacjami Miejsowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod siedlisko – zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza w Wierzenicy gm. Swarzędz, działka o nr geodezyjnym 34/16²³. Przedmiotowy fragment miejscowości Wierzenica położony przy rzece Główniej został przeznaczony pod zabudowę siedliskową, tzn. pod zabudowę mieszkaniową wraz z towarzyszącymi budynkami gospodarczymi i usługowymi związanymi z rolnictwem (także obiekty o funkcji agroturystyki). Architektura budynków powinna nawiązywać do regionalnej architektury Wielkopolski (budynki mieszkalne w nawiązaniu do dworów wielkopolskich), a wszystkie zabudowania powinny posiadać dachy strome, pokryte dachówką o nachyleniu

²² Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Swarzędz na lata 2011–2014, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, 2010

²³ Uchwała Nr XLVII/355/98 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 29 kwietnia 1998 r. (Dz.U. Nr 22 poz. 276 z dnia 27.08.98 r.)

30°-40°. Ponadto niedopuszcza się lokalizacji obiektów gosp. i usługowych o uciążliwych, wzg. szkodliwych dla otoczenia.

Podobszar „Wierzenica – Młyn w Mechowie”

Podstawowe dane o podobszarze

Liczba mieszkańców (2015 r.)	Brak – obszar przemysłowy
Powierzchnia w ha	4,49
Obiekty zlokalizowane na obszarze posiadające wpis do konserwatorskiego rejestru zabytków	Brak
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	0
Obowiązujące mpzp – nr uchwał	brak

Podobszar ten został włączony na podstawie wniosku właścicieli prywatnych terenu zgłoszonych w drodze konsultacji społecznych. Z uwagi na wartość historyczną miejsca, wysoki poziom degradacji przestrzennej i architektonicznej, w obecnym stanie technicznym zabudowy uniemożliwiający realizację funkcji gospodarczych i innych, pozytywnie rozpatrzono wniosek dodając podobszar o charakterze przemysłowym w granice obszaru rewitalizacji gminy Swarzędz. Atutem wniosku był także zarys koncepcji zagospodarowania młyna i kompleksowej rewitalizacji zabudowy i jej otoczenia.

Przedmiotowy zdegradowany podobszar z młynem na rzece Głównej jest położony w miejscowości Wierzenica, przy ul. Krętej. Młyn w „Mechowie” podobnie jak działający młyn na rzece Głównej w Wierzenicy wpisywał się w gospodarczy charakter terenów należących do Augusta Cieszkowskiego. W czasach powojennych i okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stracił swoją przedwojenną funkcję gospodarczą przez zasiedlenie mieszkańcami, co ostatecznie doprowadziło do całkowitej dekapitalizacji elementów produkcyjnych, a także degradacji budynków i otaczającego terenu. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami delimitacyjnymi mieszkańcy sołectwa Wierzenica stanowią na tle innych obszarów gminy grupę szczególnie narażoną na zjawisko wykluczenia społecznego. Konieczne jest zatem wytworzenie impulsów prorozwojowych w ich najbliższym otoczeniu, które przyczynia się zarówno do aktywizacji zawodowej, jak i kulturalnej czy rekreacyjnej. Wartość historyczna miejsca oraz bardzo atrakcyjne położenie młyna utwierdzają w przekonaniu o potrzebie rewitalizacji tego terenu i przywróceniu na nim aktywności ekonomicznej, przy jednoczesnym wprowadzeniu funkcji uzupełniających: społecznych, edukacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców oraz osób przyjezdnych.

Adaptacja terenu pod nowe funkcje powinna odbywać się przy zachowaniu walorów historycznych i wykorzystaniu wszelkich ocalałych zabytkowych elementów zabudowy dawnego młyna, poprzez ich modernizację, odbudowę i przystosowanie do nowych funkcji. Uzupełnienie zabudowy nowymi obiektami powinno nawiązywać do historycznego układu przestrzennego, nie generując konfliktów z przepływającą rzeką Główną oraz terenami leśnymi, prowadząc do stworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej i poprawy jakości środowiska naturalnego.

Koncepcja zagospodarowania tereny przemysłowego po Młynie w Mechowie opracowana przez właściciela nieruchomości zakłada kompleksową rewitalizację miejsca poprzez:

- nadanie nowych funkcji gospodarczych – ze względu na lokalizację zdegradowanego terenu położonego ok. 15 km od centrum Poznania na trasie Szlaku Piastowskiego zakłada się budowę Centrum Szkoleniowo-Rekreacyjnego z zapleczem hotelowym i restauracyjnym, utrzymanego w konwencji historycznej zabudowy. Możliwe wydaje się również odtworzenie zakładu produkującego naturalne i ekologiczne produkty spożywcze np. makarony lub musztardę, która w przeszłości była produkowana w pobliskiej Wierzenicy. Mała manufaktura produkowałaby produkty na potrzeby własne oraz mogłaby stać się atrakcyjnym artykułem kupowanym przez odwiedzających teren gości. Opisana działalność mogłaby być realizowana w ramach zakładu pracy chronionej z nastawieniem na zatrudnianie osób niepełnosprawnych z odpowiednim orzeczeniem lekarskim.
- wprowadzenie funkcji edukacyjno-rekreacyjnych - uwzględniając położenie terenu, jego znakomite walory środowiskowe na terenie przewiduje się otwartą przestrzeń publiczną przeznaczoną na cele edukacyjno – rekreacyjne, np. poprzez utworzenie interaktywnej ścieżki edukacyjnej pokazującej historię młyna wodnego, zawodu młynarza oraz utrwalanie pamięci o Augustynie Cieszkowskim dostępnej dla mieszkańców oraz dziecięcych i młodzieżowych grup turystycznych podróżujących Szlakiem Piastowskim. Na terenie planuje się także utworzenie miejsc sprzyjających potrzebom lokalnych grup seniorów z gminy Swarzędz oraz podróżujących osób starszych, czemu służyłby odpowiednio zagospodarowane i urządzone tereny zielone z przyrządami do gimnastyki na świeżym powietrzu;
- wprowadzenie elementów środowiskowych – walory edukacji ekologicznej mogłaby pełnić także turbina wodna pokazująca proces wytwarzania energii elektrycznej na rzece Główniej. Takie rozwiązanie poza rolą edukacyjną promowałoby odnawialne źródła energii, nawiązując do międzywojennej i powojennej historii wytwarzania prądu dla młyna i pobliskiej szkoły. Jednocześnie wytwarzana energia elektryczna mogłaby obniżać koszty utrzymania obiektu szkoleniowo - rekreacyjnego. Powodzenie tej inicjatywy uwarunkowane byłoby dostępnością środków zewnętrznych na realizację tego typu inwestycji.

Przedstawiona propozycja rewitalizacji zdegradowanego młyna i obszarów przyległych przy rzece Główniej w miejscowości Wierzenica silnie akcentuje historię wsi, jednocześnie wskazując na nowe kierunki wykorzystania i odnowy obszaru, co przy jej pełnej realizacji może stać się dodatkowym pozytywnym czynnikiem dla rozwoju społeczno-gospodarczego miejscowości Wierzenica i gminy.

Podobszar „Wierzonka”

Podstawowe dane o podobszarze

Liczba mieszkańców (2015 r.)	412
Powierzchnia w ha	95,6
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności	16,0%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności	17,5%
Liczba mieszkańców w 2010 r. (zmiana % od r. b. do 2015)	416 (-1,0%)
Udział os. bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	2,9%
Udział os. korzystających z pomocy społ. w ogóle ludności	7,0%
Liczba przestępstw stwierdzonych	1
Liczba podmiotów gospodarczych działających na obszarze	14
Liczba podmiotów gosp. przypadająca na 100 mieszkańców	3,4
Średni poziom podatków dochodowych z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	255,29 zł
Obiekty zlokalizowane na obszarze posiadające wpis do konserwatorskiego rejestru zabytków	- Zespół dworski i folwarczny: - dwór, 2 ćw. XIX, nr rej.: 2339/A z 14.02.1995 - oficyna, 2 poł. XIX, nr rej.: j.w. - park, poł. XIX, nr rej.: 1779/A z 10.08.1979 - folwark, 2 poł. XIX-XX, nr rej.: 2340/A z 14.02.1995: - rządcówka (nr 6) - kuźnia - spichrz - stajnia z wozownią
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	0
Obowiązujące mpzp – nr uchwał	brak
Najważniejsze obiekty i instytucje mieszczące się na terenie podobszaru	Szkoła Podstawowa w Wierzonce, świetlica wiejska

Punktem centralnym wsi, koncentrującym życie społeczne jest skrzyżowanie ulic Działkowej i Gminnej, przy którym mieści się sklep spożywczo-monopolowy, świetlica wiejska, pętla autobusowa, a także brama wjazdowa do zabytkowego zespołu dworsko-folwarcznego. W bezpośrednim sąsiedztwie skrzyżowania przy ul. Gminnej mieści się główna zabudowa mieszkalna wsi, tj. 8 trzykondygnacyjnych bloków mieszkalnych zarządzanych przez Wiejską Spółdzielnię Mieszkaniową, a także zabudowa jednorodzinna przy ul. Działkowej. Zabudowa blokowa znajduje się w relatywnie dobrym stanie technicznym.

Zabudowę mieszkaniową dopełniają budynki jednorodzinne zlokalizowane przy ul. Leśników.

Miejscem integracji mieszkańców jak i obiektem pełniącym rolę oddziału przedszkolnego jest świetlica wiejska. Sala wyposażona w meble, stół bilardowy, stół do ping-ponga, szachy warcaby i inne gry planszowe, meble. Obok świetlicy znajdują się dwa place zabaw dostosowane do wieku i potrzeb dzieci / huśtawka, karuzela, zjeżdżalnia, zamek, piaskownica. Obiekt wymaga nakładów na prace remontowe:

ocieplenia ścian budynku, wymiany instalacji grzewczych oraz elektrycznych, doposażenia. W obiekcie prowadzone są zajęcia dla najmłodszych przez pracowników Ośrodka Kultury w Swarzędzu obejmujące m.in. zajęcia: plastyczne, teatralne, kulinarne, gry i zabawy. Ponadto organizowane są: festyn rodzinny z okazji Dnia Dziecka, Pożegnanie lata, Andrzejki Mikołajki, spotkania okolicznościowe. Prowadzone są też systematycznie warsztaty podczas których wykonywane są: palmy wielkanocne, ozdoby świąteczne, bukiety z ziół, ceramiczne.

Istotnym punktem rekreacji jest znajdujący się na końcu ul. Działkowej (wylot w kierunku Wierzenicy) ogrodzony kompleks boisk, na który składa się: boisko piłkarskie, boisko do koszykówki, zadaszona wiata, umożliwiająca organizację spotkań i wydarzeń plenerowych oraz plac zabaw.

Uwagę przyciąga także mur ceglany odgradzający zabudowę wsi od zabudowań gospodarskich, stanowiących pozostałość po dobrach rodziny von Treskow. Układ przestrzenny zespołu dworsko-folwarcznego jest w znacznej mierze zachowany. W XIX wieku folwark posiadał nowoczesne budynki gospodarcze, m.in. gorzelnię, cegielnię i znajdował się w wysokiej kulturze rolnej. Na terenie założenia dworskiego znajduje się park krajobrazowy z poł. XIX w. o pow. około 5,7 ha. Kompozycja przestrzenna jest całkowicie nieczytelna ze względu na rozrost ekspansywnych krzewów i drzew liściastych. Na uwagę zasługują jednak liczne okazy starych drzew, w tym trzy pomniki przyrody, buki czerwonołistne i cis pospolity. Dwór wzniesiony jest pośrodku parku wraz z oficyną z kwadratową wieżą połączoną z dworem napowietrznym łącznikiem oraz dawna stajnia / wozownia. Elewacja obiektów jest zaniedbana, silnie zawilgocona z ubytkami tynków, w łączniku częściowo zniszczone są elementy drewniane, w tym dekoracje snycerskie. Po wojnie na terenie folwarku utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne. Po przemianach ustrojowych w latach 89/90 XX wieku opuszczony i od tego czasu ulega stopniowej degradacji. Obecnie nieruchomość stanowi własność prywatną.

W lesie na wschód od Wierzonki znajduje się nieczynny ewangelicki cmentarz rodzinny von Treskowów. Nekropolia powstała w drugiej połowie XIX wieku, została uporządkowana w 2012 r. Oprócz nagrobków (częściowo uszkodzonych), na cmentarzu znajduje się tablica pamiątkowa w językach polskim i niemieckim o treści: *Cmentarz rodziny von Treskow właścicieli Wierzonki 1797-1945. Rodzina von Götz z polskimi przyjaciółmi 2006.*

W Wierzonce, w oddaleniu od centrum wsi, przy drodze w kierunku Karłowic, znajduje się Szkoła Podstawowa, której rejonizacja obejmuje wszystkie trzy wsie wchodzące w skład obszaru rewitalizacji. Placówka mieści się w ponad stuletnim obiekcie, którego budowa datowana jest na 1905 r. W wyniku reformy oświatowej szkoła zostanie przekształcona ze szkoły podstawowej 6-letniej w 8-letnią, co wymagać będzie jej dostosowania infrastrukturalnego i technicznego do wyższego obciążenia (z uwagi na wyższą liczbę uczniów) jak i bardziej rozbudowanych programów kształcenia. Szkoła czynnie włącza się w kreowanie życia społeczno-kulturalnego sołectw organizując imprezy plenerowe, wyjazdy i inne inicjatywy służące aktywizacji przed wszystkim dzieci i rodziców, ale również pozostałych mieszkańców wsi.

Podobszar „Karłowice”

Podstawowe dane o podobszarze

Liczba mieszkańców (2015 r.)	383
Powierzchnia w ha	127,0
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności	9,4%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności	25,3%
Liczba mieszkańców w 2010 r. (zmiana % od r. b. do 2015)	382 (0,3%)
Udział os. bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	4,0%
Udział os. korzystających z pomocy społ. w ogólnej ludności	7,0%
Liczba przestępstw stwierdzonych	0
Liczba podmiotów gospodarczych działających na obszarze	10
Liczba podmiotów gosp. przypadająca na 100 mieszkańców	2,6
Średni poziom podatków dochodowych z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	138,22 zł
Obiekty zlokalizowane na obszarze posiadające wpis do konserwatorskiego rejestru zabytków	- Zespół dworski, 2 poł. XIX: - dwór, nr rej.: 24/A z 10.04.2000 - park, nr rej.: 1806/A z 18.08.1980
Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	1
Obowiązujące mpzp	Uchwała Nr LXIII/572/2014 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 30 września 2014 r. – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Obrębu Karłowice
Najważniejsze obiekty i instytucje mieszczące się na terenie podobszaru	Kościół i salka parafialna przynależne do probostwa w Wierzenicy

Sołectwo Karłowice stanowi najbardziej wysunięte na północ sołectwo gminy Swarzędz, u zbiegu granic gminy z gminami Pobiedziska i Czerwonak.

Wieś w XIX i do poł. XX w. należała do rodziny von Treskow (jako część dóbr Wierzonka). Pozostałością jest zespół dworski wpisany do rejestru zabytków, który w okresie PRL pełnił funkcję Państwowego Gospodarstwa Rolnego. Dwór z 2 poł. XIX w., pierwotnie pełnił funkcję budynku rządu. Formą architektoniczną nawiązuje do willi włoskiej. Obok dworu park z lat 1860-80 o powierzchni ok. 2,5 ha i zabudowania folwarczne, częściowo z końca XIX w. Wśród zabudowań folwarczych kuźnia z wieżą (1878) i trzykondygnacyjny, nietynkowany spichlerz oraz lodownia. Obecnie dwór i budynki folwarczne znajdują

się w katastrofalnym stanie technicznym, wymagając kapitalnego remontu. Na budynku dworu widoczne są spękania części murów, więźba jest częściowo spróchniała, ściany są zawilgocone, częściowo zniszczona jest stolarka okienna i drzwiowa, a także drewno ozdobnych zwieńczeń szczytów. Ponadto park dworski wymaga uporządkowania – obecnie jest zachwaszczony, ogrodzenie jest zniszczone i wykazuje liczne ubytki.

Osiami przestrzennymi wsi Karłowice są ulice: Topolowa i Kasztanowa, wzdłuż których ulokowane są budynki mieszkalne (których zarządcą było Gospodarstwo Mieszkaniowe Skarbu Państwa – Naramowice), nieliczna grupa mieszkańców zamieszkuje w prywatnych domach jednorodzinnych. Znaczna część obiektów mieszkalnych znajduje się w złym stanie technicznym: elewacje są odrapane, wykazują ubytki, wymagają termomodernizacji. Łatwo dostrzec także, iż znaczna część pokryć dachowych zarówno budynków mieszkalnych jak i gospodarczych wykonana jest z materiałów zawierających azbest.

Dla obrębu sołectwa, w którym położony jest podobszar uchwalony został *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obrębu Karłowice*²⁴ regulujący kwestie zagospodarowania terenu obszaru, co zagwarantuje wyższy ład przestrzenny podobszaru rewitalizacji (w granicach zabudowy Karłowic) i terenów okalających przy okazji realizacji przyszłych inwestycji.

Miejszem spotkań lokalnej społeczności jest świetlica znajdująca się przy Kaplicy Jezusa Dobrego Nauczyciela (podlegająca parafii w Wierzenicy). Świetlica znajduje się w dobrym stanie technicznym, odbywają się w niej zajęcia dla dzieci, a także różne wydarzenia okolicznościowe integrujące lokalną społeczność. Część zajęć realizowana jest przez pracownika Ośrodka Kultury w Swarzędzu umożliwiając rozwój zainteresowań plastycznych, muzycznych, filmowych i sportowych. Zgłaszanym przez mieszkańców mankamentem jest brak odpowiedniego wyposażenia, m.in. multimedialnego, które umożliwiłoby jej szersze wykorzystanie.

W roku 2011 i 2012 dla sołectwa Karłowice opracowany został programem organizacji społeczności lokalnej, realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu, którego celem było zwiększenie zaangażowania i poprawa integracji mieszkańców sołectwa. Podczas pracy z mieszkańcami wsi organizatorzy dostrzegli potencjał ludzki i materialny. Pracę ułatwiała możliwość wykorzystania świetlicy parafialnej, jako infrastruktury niezbędnej do organizacji niektórych inicjatyw, wydarzeń i zajęć z mieszkańcami. W ramach programu podjęto następujące działania: piknik rodzinny „Potyczki rodzinne”, spotkania partnerskie i obywatelskie, punkt informacyjno-konsultacyjny, spotkania świąteczno-noworoczne – Jasełka, zapoczątkowano działalność Klubu Młodych Duchem „Okruszek”, kampania „Moje drzewko”, piknik integracyjny z turniejem piłki siatkowej, pozyskano sponsorów materiałów budowlanych i przeprowadzono remont świetlicy.

Efektem prowadzonych prac jest wzrost poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania, a także wyższe zintegrowanie i zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne i obywatelskie wsi. Zaznaczyć należy, iż uzyskanie trwałości tego efektu wymagać będzie dalszego stymulowania oddolnego zaangażowania mieszkańców i dalsze rozwijanie oferty zajęć aktywizujących ludność obszaru.

²⁴ Uchwała Nr LXIII/572/2014 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 30 września 2014 r.

PODOBSZARY TWORZĄCE CZĘŚĆ MIEJSKĄ OBSZARU REWITALIZACJI W BADANIACH SPOŁECZNYCH

Spotkanie konsultacyjne w Wierzonce (15.05.2017)

Spotkanie konsultacyjne, które odbyło się w Świetlicy wiejskiej w Wierzonce cieszyło się dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców wszystkich trzech sołectw (Wierzenica, Wierzonka, Karłowice) tworzących obszar rewitalizacji w części wiejskiej.

Osoby zebrane na sali zaaprobowały wybór obszaru rewitalizacji, wskazując na zgodność zdiagnozowanych na podstawie statystyk publicznych problemów z powszechnym odczuciem mieszkańców nt. sytuacji społeczno-gospodarczej. Podczas żywej, otwartej dyskusji mieszkańcy poruszyli liczne problemy dotyczące ich społeczności, proponując często także konkretne rozwiązania czy też oczekiwane kierunki działań rewitalizacyjnych.

W sferze społecznej wskazywano przede wszystkim na zubożenie i brak zaangażowania społeczno-zawodowego części mieszkańców. Za przyczynę uznano utrwalane i nierzadko „dziedziczone” złe wzorce zachowania i mentalność, szczególnie wśród osób (i ich rodzin), które bezpośrednio odczuły zmiany ustroju gospodarczego i zamknięcie Państwowych Gospodarstw Rolnych. Wskazano, iż obszary popegeerowskie powinny otrzymywać większe wsparcie w zakresie programów społecznych, służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu jak i aktywizacji społecznej, obywatelskiej, zawodowej ich mieszkańców.

Uczestnicy spotkania wskazywali na relatywnie wysokie poczucie integracji społecznej i chęci do niesienia samopomocy. W opinii zebranych wykorzystanie tego potencjału byłoby możliwe przy większym wsparciu ze strony władz samorządowych, tj. doradztwie prawnym, poprawie zaplecza infrastrukturalnego, czy też wsparciu finansowym lub organizacyjnym pojawiających się inicjatyw. W kontekście wzmocnienia czynnika społecznego wskazywano na potrzebę utworzenia świetlic wiejskich w miejscowościach Wierzenica i Karłowice, a także modernizacji i doposażenia istniejącej świetlicy w Wierzonce.

W sferze środowiskowej za główny problem wsi tworzących obszar rewitalizacji wskazywano problem dużej ilości pokryć dachowych wykonanych z płyty azbestowej (eternitu) wciąż obecnych na dachach obiektów mieszkalnych i gospodarczych. Za główne przyczyny tego stanu rzeczy uznano: brak możliwości finansowych mieszkańców, brak świadomości ekologicznej części osób, ograniczenia formalno-prawne blokujące prowadzenie prac remontowych na części obiektów (współwłasność), a także zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazujące na konieczność stosowania dachówki. Rozwiązaniem w opinii mieszkańców powinna być edukacja ekologiczna (w tym organizacja festynów edukacyjnych), a także wsparcie prawne w zakresie rozwiązywania problemów własnościowych.

Za istotny problem w sferze ochrony środowiska uznano także palenie w piecach opałem złej jakości i śmieciami. Przyczyną w opinii mieszkańców jest przede wszystkim niska świadomość ekologiczna, utrwalone złe nawyki, a także ubóstwo.

Za potencjał tego obszaru gminy uznano położenie w otulinie Parku Krajobrazowego „Puszcza Zielonka”, które sprzyja rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Zauważono jednak, iż rozwój funkcji turystycznej wymagałby oczyszczenia rzeki Głównej, na której dawniej organizowano spływy kajakowe i kąpano się.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej za największą barierę rozwojową uznano znaczne oddalenie sołectw od głównych szlaków komunikacyjnych, a także niedostosowanie rozkładów jazdy autobusów komunikacji miejskiej oraz autobusów dowożących dzieci do szkół do potrzeb i realnych czasów podróży.

Wskazywano na to, iż dzieci muszą długo oczekiwać na autobus, a podróż do swarzędzkich szkół trwa często ponad godzinę, co zabiera dzieciom i młodzieży czas niezbędny na rekreację, zajęcia pozaszkolne czy odrabianie zadań domowych i naukę. Zauważono działania gminy w obszarze poprawy komunikacji publicznej, jednak wciąż potrzeby przekraczają możliwości zapewnienia odpowiedniej liczby połączeń (wskazano na ograniczoność taboru i planowane inwestycje w tym zakresie). Zgłoszono potrzebę połączenia 3 wsi tworzących podobszary rewitalizacji ścieżką rowerową, co zapewni większe bezpieczeństwo, usprawni przemieszczanie się mieszkańców, a tym samym ich zintegrowanie.

Problemem, który był kilkakrotnie podnoszony podczas konsultacji, hamującym rozwój sołectw jest niejasna lub nieefektywna forma własności gruntów i budynków. Znaczna część nieruchomości ma formę współwłasności, co wiąże się z uciążliwym procesem uzgadniania jakichkolwiek zmian czy prac remontowych z wszystkimi właścicielami co skutkuje znacznym opóźnieniem procesu lub jego całkowitym zablokowaniem. Oczekiwana przez mieszkańców forma wsparcia byłoby doradztwo prawne i wskazanie rozwiązań, które poprawiłyby zarządzanie wspólną własnością lub umożliwiłyby jej podział pomiędzy właścicieli. Obecny stan prawny nie mobilizuje mieszkańców do zmian, utrwalając wśród niektórych mieszkańców poczucie braku odpowiedzialności za miejsce w którym żyją, hamując tym samym odnowę wsi.

Ponadto wskazywano na potencjał zabytków, zabudowy pałacowej i dworskiej obecnej w każdej z sołectkich wsi, która jest niedoinwestowana i wymaga prac remontowych, podnoszono problem rozwoju infrastruktury sieciowej: kanalizacji, wodociągów, sieci gazowej, które w opinii mieszkańców powinny postępować szybciej, a także za pewną barierę rozwojową uznano brak wolnych, odrodlonych terenów pod rozwój wsi i napływ nowych mieszkańców, a także brak rozwiązań w dokumentach planistycznych i strategicznych dot. rozwoju osadnictwa na terenie sołectw.

Mieszkańcy wskazywali, iż niektóre „minusy” przy rozsądnej polityce rozwojowej, można przekuć w „plusy” i budować na nich potencjał obszaru, np. duża powierzchnia wolnych terenów, brak intensywnego, nowego budownictwa mieszkaniowego, obecność zabytków, spokój i otoczenie lasów i zieleni – swoista „enklawa” gminy. Działania te powinny być prowadzone przemyślane, aby nie doprowadzić do gwałtownej urbanizacji i pauperyzacji mieszkańców. Podkreślano także wspólnotę funkcjonalną przedmiotowych sołectw, jak i potrzebę prowadzenia części działań dot. tych obszarów w sposób zintegrowany, zabezpieczających potrzeby mieszkańców tej części gminy w sposób kompleksowy.

ANKIETY CAWI

Odpowiedzi dotyczące podobszarów rewitalizacji zlokalizowanych w części wiejskiej gminy rozkładały się w odmienny sposób aniżeli w przypadku podobszarów miejskich. Zdecydowanie wskazywano na potrzeby społeczne, w tym głównie działania służące przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia społecznego, jako najważniejsze dla tego obszaru. Najliczniej jako najważniejsze działanie rewitalizacyjne wskazywano na Wspieranie mniej samodzielnych ekonomicznie i bezrobotnych mieszkańców poprzez różnego rodzaju formy aktywizacji (edukacyjne, doradcze, terapeutyczne, itp.) oraz rozbudowywanie i modernizowanie obiektów usług społecznych – 55% wskazań oraz 18% jako działanie ważne. Za istotne działania uznano także Rozwijanie różnego rodzaju form edukacji pozaszkolnej i pozalekcyjnej dzieci i młodzieży, modernizowanie bazy edukacyjnej na obszarach rewitalizacji – 63% wskazań pozytywnych oraz Rozwijanie form wsparcia osób niesamodzielnych, wymagających z różnych powodów opieki i modernizowanie infrastruktury wsparcia – 45% wskazań pozytywnych, w tym 27% ankietowanych oceniło ten kierunek wsparcia jako najważniejszy.

Ważną rolę przypisano także niektórym działaniom infrastrukturalnym takim jak: Modernizowanie i remontowanie dróg i układu komunikacyjnego – 45% wskazań pozytywnych, w tym 27% ankietowanych oceniło ten kierunek wsparcia jako najważniejszy, Modernizowanie, remontowanie i rozbudowywanie infrastruktury technicznej sieciowej (kanalizacja, ciepłota, gazociąg) dla poprawy środowiska i standardu zamieszkania oraz Modernizowanie przestrzeni publicznej i terenów zieleni miejskiej (mniejsze i większe place, parki, skwery) pod funkcje rekreacji, spędzania wolnego czasu, organizacji imprez kultury – oba posiadały 63% wskazań pozytywnych, przy czym 18% ankietowanych uznało je za działania najważniejsze. Za dość ważne uznano także działania w sferze: Modernizacji infrastruktury sportu i rekreacji, rozwijania oferty sportowo-rekreacyjnej oraz Odnawiania obiektów zabytkowych, adaptowania pod funkcje społeczne i gospodarcze, udostępniania zabytków.

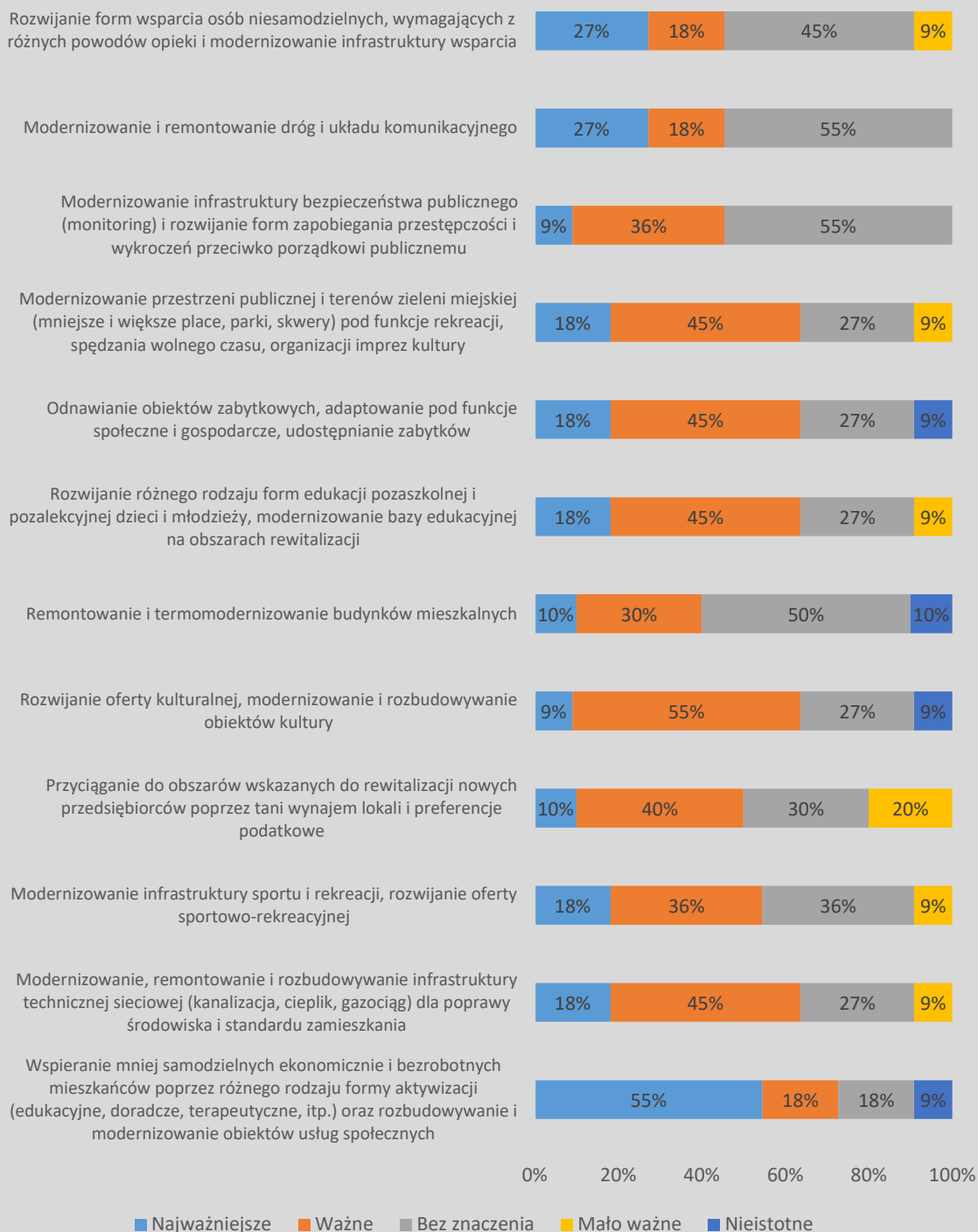
Najmniej istotnymi działaniami na terenie sołectwa Wierzonka, Wierzenica oraz Karłowice z punktu widzenia respondentów były: Remontowanie i termomodernizowanie budynków mieszkalnych, Przyciąganie do obszarów wskazanych do rewitalizacji nowych przedsiębiorców poprzez tani wynajem lokali i preferencje podatkowe, Rozwijanie oferty kulturalnej, modernizowanie i rozbudowywanie obiektów kultury, Modernizowanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego (monitoring) i rozwijanie form zapobiegania przestępczości i wykroczeń przeciwko porządkowi publicznemu.

Wynik odpowiedzi respondentów ankiet internetowych pokrywa się w znacznym stopniu z przeprowadzoną diagnozą wskaźnikową służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jak i z wnioskami płynącymi z rozmów z mieszkańcami podczas spotkania konsultacyjnego. W obu przypadkach za główny czynnik warunkujący sytuację kryzysową wskazywano problemy natury społecznej: brak zintegrowania mieszkańców, poczucie wykluczenia społecznego i zawodowego, niski poziom zaangażowania obywatelskiego części mieszkańców, itd.

Wykres 16. Odpowiedzi respondentów udzielone w badaniu ankietowym typu CAWI

Prosimy wskazać jak ważne dla ograniczenia zjawisk kryzysowych występujących na podobszarach obszaru rewitalizacji położonych na terenach wiejskich gminy (Podobszar "Wierzonka", Podobszar "Wierzenica", Podobszar "Karłowice") jest podjęcie następujących dz

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanowi obraz docelowego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego obszaru rewitalizowanego, odpowiadający aspiracjom jego mieszkańców. Jest opisem oczekiwanej zmiany jaka dokona się na skutek prowadzonych działań rewitalizacyjnych na wielu płaszczyznach funkcjonowania obszaru i jego lokalnej społeczności.

Wizja stanowi jednocześnie uzasadnienie doboru i tło oceny zasadności przyjętych celów strategicznych, które chce się osiągnąć realizując program rewitalizacji.

WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Największym potencjałem i wyróżnikiem obszaru rewitalizacji są jego mieszkańcy, którzy w sposób aktywny kształtują swoją przestrzeń życiową i angażują się w życie lokalnej społeczności.

Władze samorządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe wykazują wysoką wrażliwość na problemy lokalnej społeczności aktywnie włączając się w proces rewitalizacji, a realizowane przez nich inwestycje i inicjatywy stają się stymulatorem przemian zachodzących na obszarach zdegradowanych.

Odnowione obiekty użyteczności publicznej oraz przestrzenie skwerów, podwórek i placów, stanowią atrakcyjne miejsca integracji, zachęcając mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji do podejmowania różnych form aktywności i kreowania nowych inicjatyw społecznych, gospodarczych i kulturalnych. Szeroka oferta wydarzeń i zajęć kulturalno-artystycznych oraz dostęp do wysokiej jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej umożliwia osobom w każdym wieku aktywne spędzanie czasu wolnego, rozwój zainteresowań i zdolności wzmacniając jednocześnie relacje międzysiedzielskie i poczucie wspólnotowości.

Realizowane programy rozwoju osobistego i zawodowego, jak i kampanie społeczne wzmacniają kompetencje mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprawiają ich samoocenę, świadomość obywatelską oraz wrażliwość na problemy społeczne i przyrodnicze. Dodatkowe zajęcia skierowane do dzieci i młodzieży wyrównują szanse edukacyjne i pozwalają na rozwój pasji i umiejętności, budując tym samym przyszły potencjał gminy jakim jest jej kapitał ludzki.

Stabilna sytuacja na lokalnym rynku pracy oraz poprawa estetyki, funkcjonalności i ładu architektoniczno-przestrzennego skłaniają młode osoby do osiedlania się na terenie obszaru rewitalizacji i wiązania swojej przyszłości z miastem i gminą.

Obszary wiejskie objęte rewitalizacją stopniowo przełamują istniejące bariery rozwojowe, czerpiąc z unikatowych walorów środowiska naturalnego oraz bogatego dziedzictwa kulturowo-historycznego. Inwestycje w modernizację i budowę nowej infrastruktury społecznej stanowią bazę dla szerokiego programu działań społecznych i kulturalnych, które pozytywnie przyczyniają się do zmiany mentalnej zachodzącej wśród ludności wiejskiej.

Na skutek prowadzonej renowacji przestrzeni publicznych i poprawy dostępności komunikacyjnej wzrasta atrakcyjność centrum miasta jako naturalnego ośrodka koncentracji funkcji usługowych i komercyjnych, prowadząc do ożywienia gospodarczego. Funkcjonujące przedsiębiorstwa, czerpiąc z tradycji gospodarczych miasta i regionu, systematycznie zwiększają swoją konkurencyjność dzięki wzajemnej współpracy i otwartości na poszerzanie posiadanej wiedzy, wymianę doświadczeń i wprowadzanie nowych technologii. Prowadzone programy aktywizacji gospodarczej przekładają się na zwiększenie samozatrudnienia i dywersyfikację działalności na terenach wiejskich. Istotną rolę społeczno-gospodarczą zaczynają pełnić także podmioty ekonomii społecznej, które wypełniają lukę na rynku pracy i umożliwiają osobom zagrożonym wykluczeniem aktywizację zawodową.

Inwestycje w bazę materialną budynków mieszkalnych oraz infrastrukturę sieciową podniosły standard zamieszkania i jakość życia. Ruch komunikacyjny w zwartej zabudowie śródmiejskiej został usprawniony, a standard techniczny ulic i ciągów pieszo-jezdných uległ poprawie. Inwestycje drogowe przeprowadzone na terenach wiejskich znacząco poprawiły bezpieczeństwo i dostępność komunikacyjną, zwiększając funkcjonalne zintegrowanie Wierzonki, Wierzenicy i Karłowic. Przeprowadzone prace budowlane przyczyniły się do powstania infrastruktury przyjaznej osobom starszym i niepełnosprawnym, wpływając na poprawę jakości ich uczestnictwa w życiu społecznym.

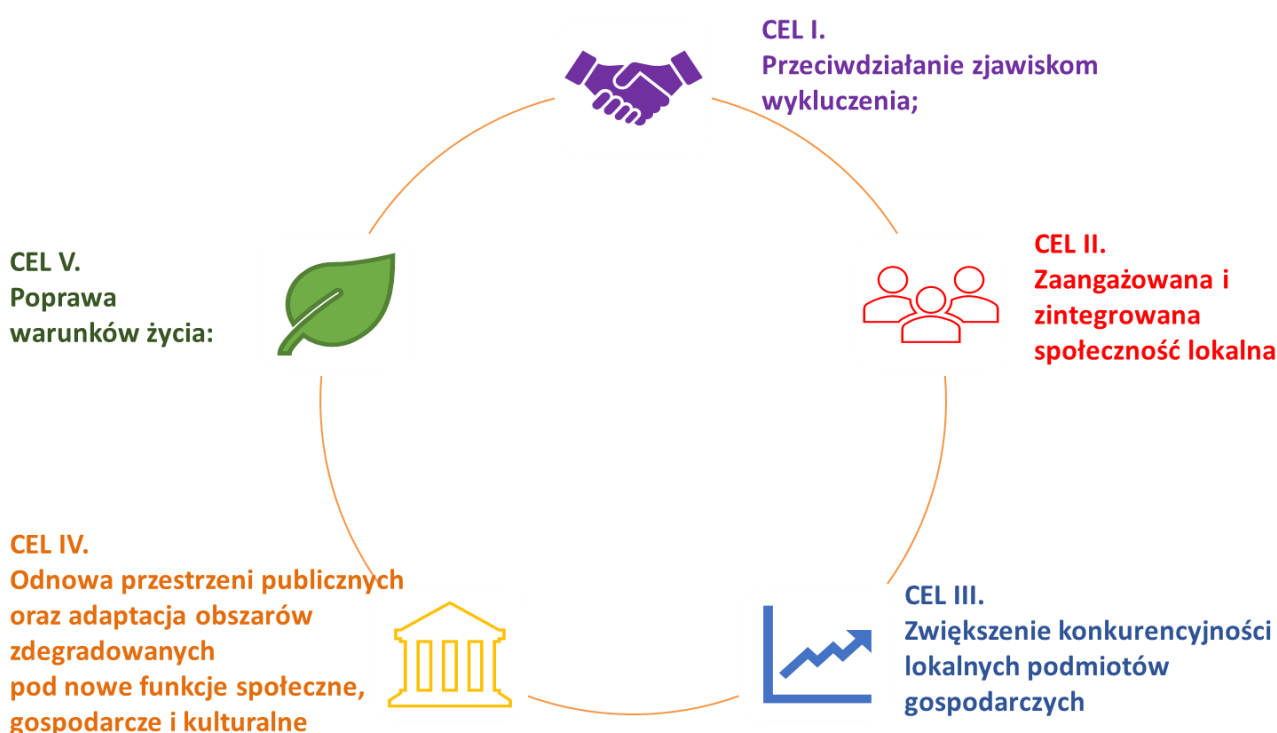

Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

Odnowa obszaru rewitalizacji ma być możliwa dzięki realizacji celów rewitalizacji i przypisanych im kierunków działań. Ich zakres wynika bezpośrednio z przeprowadzonej diagnozy stanu obszarów kryzysowych miasta i gminy oraz z postulatów dotyczących oczekiwanych zmian podnoszonych przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych. Cele rewitalizacji stanowią zatem próbę przełożenia założeń ujętych w wizji obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji na poziom operacyjny.

Kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji zakłada, iż przedstawione poniżej cele będą realizowane równolegle przez interesariuszy rewitalizacji, uzupełniając się wzajemnie. Wytworzony w ten sposób efekt synergii będzie prowadzić do stopniowego ograniczania zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji, wyrównując dysproporcje rozwojowe pomiędzy poszczególnymi obszarami gminy, tworząc podstawę dla jej zrównoważonego wzrostu w kolejnych latach i poprawy jakości życia mieszkańców.

Schemat 1. Cele rewitalizacji w Gminie Swarzędz

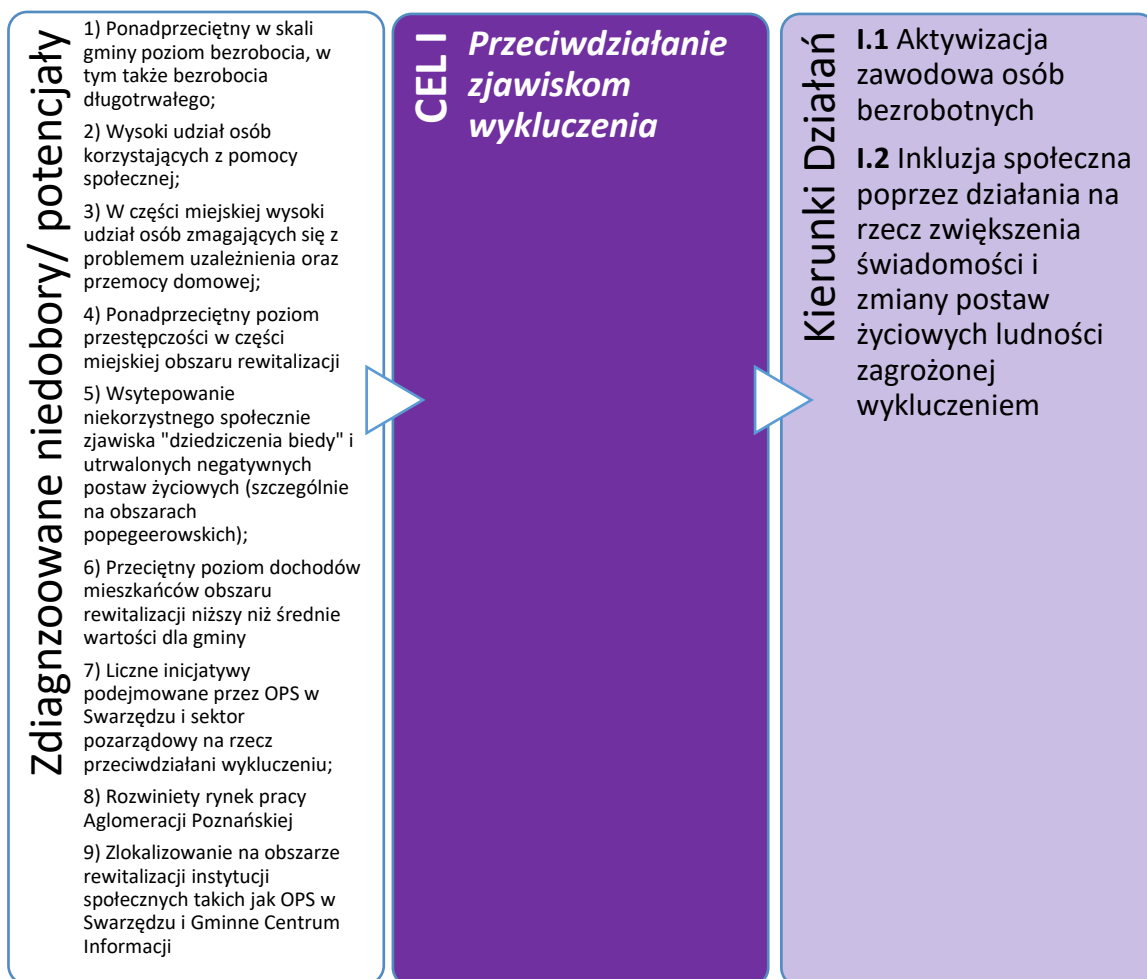

Na kolejnych stronach przedstawiono tabele zawierające logikę interwencji przyporządkowaną do poszczególnych celów rewitalizacji, a także opis kierunków działań, które pozwolą osiągnąć zamierzone rezultaty procesu rewitalizacji, określone w wizji.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę a także przeprowadzone badania społeczne można sformułować główne problemy i potencjały obszaru rewitalizacji. Stanowią one punkt wyjścia dla określenia celów i kierunków interwencji, co zostało umieszczone w schematach rozpoczynających tabele zawierających opisu dla poszczególnych celów.

CEL I. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia

I.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

Wsparcie obejmuje ogół działań służących ograniczeniu zjawiska bezrobocia wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Istotnym obszarem działań będzie aktywizacja osób, które nie potrafią się odnaleźć na lokalnym rynku pracy na skutek zmian strukturalnych i transformacyjnych. Osoby te powinny uzyskać wsparcie służące ich przekwalifikowaniu, a także poszerzeniu posiadanych umiejętności zawodowych poprzez uczestnictwo w szkoleniach i kursach. Zakres pomocy powinien być dostosowany indywidualnie do dotychczasowych doświadczeń zawodowych i predyspozycji osoby objętej wsparciem, przy uwzględnieniu bieżącego zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.

I.2 Inkluzja społeczna poprzez działania na rzecz zwiększenia świadomości i zmiany postaw życiowych ludności zagrożonej wykluczeniem

W kontekście osiągnięcia założeń rewitalizacji ważna będzie kontynuacja działalności Gminnego Centrum Informacji, jako przykładu sprawnej współpracy OPS z Powiatowym Urzędem Pracy.

Przykładowe typy projektów:

- Kursy i szkolenia służące nabyciu kwalifikacji osób bezrobotnych;
- Poradnictwo zawodowe i psychologiczne;

Znaczna część mieszkańców obszarów rewitalizacji jest zagrożona różnymi formami wykluczenia społecznego.

Działania aktywizujące powinny obejmować przede wszystkim: doradztwo prawne, psychologiczne i poradnictwo w kwestiach życiowych, programy profilaktyki przeciw uzależnieniom i przemocy domowej. Ważnym obszarem działań będą także kwestie związane z przeciwdziałaniem zjawiskom dziedziczenia pewnych postaw życiowych czy negatywnych wzorców przez dzieci i młodzież pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych lub potencjalnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jedną z form wsparcia powinien stać się trening mentalny zwiększający świadomość życiową osób wykluczonych oraz ich samoocenę, przykładowym typem działania może być organizowanie spotkań i prelekcji prezentujących pozytywne przykłady przemiany społecznej, zwalczania uzależnienia, itp..

Każdorazowo określenie zakresu udzielanej pomocy będzie poprzedzone szczegółową analizą sytuacji zawodowej i bytowej osoby objętej wsparciem, oraz perspektyw jej dalszego rozwoju zawodowego.

Przykładowe typy projektów:

- Poradnictwo prawne;
- Prowadzenie zajęć dla osób wykluczonych służących przełamywaniu barier społecznych i mentalnych;
- Organizowanie spotkań i prelekcji prezentujących pozytywne przykłady przemiany społecznej, zwalczania uzależnienia, itp..
- Programy profilaktyki przeciw uzależnieniom i przemocy domowej;

CEL II. Zaangażowana i zintegrowana społeczność lokalna

Zdiagnozowane niedobory/ potencjały

- 1) Zachodzące zmiany w strukturze demograficznej, w tym szczególnie starzenie się społeczeństwa i odpływ mieszkańców poza granice obszaru rewitalizacji;
- 2) Niski poziom zaangażowania obywatelskiego, poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania;
- 3) Brak dostatecznej liczby miejsc sprzyjających integracji mieszkańców (np. świetlic wiejskich) lub ich ograniczone infrastruktura i wyposażenie, uniemożliwiają realizację inicjatyw społeczno-kulturalnych
- 4) Niższe na tle rówieśników wyniki edukacyjne osiągane przez uczniów zamieszkujących obszar rewitalizacji;
- 5) Obecność licznych organizacji pozarządowych, a także placówek kultury, działających na rzecz aktywizacji mieszkańców gminy

CEL II

Zaangażowana i zintegrowana społeczność lokalna

Kierunki Działań

- II.1** Prowadzenie działań służących integracji mieszkańców i ożywieniu przestrzeni miejskiej Swarzędza i wsi wchodzących w skład obszaru rewitalizacji
- II.2** Wychowanie społeczno-obywatelskie dzieci i młodzieży poprzez sport i kulturę
- II.3** Przełamywanie barier międzypokoleniowych i aktywizacja seniorów
- II. 4** Tworzenie zaplecza infrastruktury społecznej i edukacyjnej dla prowadzonych działań

II.1 Prowadzenie działań służących integracji mieszkańców i ożywieniu przestrzeni miejskiej Swarzędza i wsi wchodzących w skład obszaru rewitalizacji

Planowane działania powinny zostać ukierunkowane na zwiększenie inicjatyw zwiększających integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji, ich poczucie tożsamości i więzi z miejscem zamieszkania. Bezpośrednie, czynne zaangażowanie w organizację i przebieg wydarzeń przyczyni się do wzrostu poczucia odpowiedzialności za swoją „małą ojczyznę” i zwiększy interakcje z osobami zamieszkującymi w sąsiedztwie.

Wydarzenia o charakterze kulturalno-rekreacyjnym powinny odbywać się w miejscach ogólnodostępnych, także tych dotychczas niewykorzystywanych (np. na podwórkach, w parkach) i przyczyniać się do ożywienia przestrzeni obszaru rewitalizacji.

Istotnym kierunkiem będzie wytworzenie stałych, atrakcyjnych miejsc integracji i aktywizacji społeczno-kulturalnej mieszkańców, które będą koncentrować życie mieszkańców wsi i dzielnic objętych działaniami rewitalizacyjnymi.

Przykładowe typy projektów:

- Organizacja wydarzeń plenerowych i kulturalno-artystycznych, przy czynnym zaangażowaniu mieszkańców;

	• <u>Prowadzenie zajęć, cyklicznych spotkań mieszkańców, umożliwiających aktywne rozwijanie pasji, wspólną integrację i wzmacnianie lokalnej tożsamości;</u> • <u>Organizowanie spotkań kulturalnych, intelektualnych ze znanymi lub ciekawymi osobami, np. prelekcje, spotkania z ludźmi mającymi swoje zainteresowania, pasje.</u>
II.2 Wychowanie społeczno-obywatelskie dzieci i młodzieży poprzez sport i kulturę	Najważniejszym czynnikiem rozwojowym nowoczesnej gospodarki i społeczeństwa jest jakość kapitału ludzkiego, rozumianego jako ogół umiejętności i kwalifikacji ludności zamieszkującej dany obszar. Działania podejmowane w ramach tego celu będą służyły poprawie jakości oferty oświatowej skierowanej do dzieci i młodzieży, wzmacniając proces rozwoju ich kompetencji kluczowych. Zakłada się, że dzieci i młodzi ludzie w wieku szkolnym posiadają naturalną motywację do uprawiania sportu i ekspresji artystycznej. Powiązanie zajęć kulturalnych i sportowych dzieci i młodzieży obszaru rewitalizacji z edukacją pozaszkolną realizowaną w sposób formalny i nieformalny może przynieść zdecydowanie wyższe efekty aniżeli zajęcia organizowane w sposób tradycyjny. Szczególne znaczenie ma aktywizacja poprzez sport i kulturę uczniów ze środowisk zagrożonych wykluczeniem, skanalizowanie emocji i czasu wolnego w aktywność sportową czy kulturalną przekłada się na zmianę ich postaw życiowych, ograniczenie negatywnej presji środowiska, zwiększając szansę na dobry start w dorosłość. W całym procesie istotną rolę wychowawczą w oparciu o naturalny autorytet pełnić będą trenerzy, wykładowcy, nauczyciele. Przykładowe typy projektów: • <u>Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;</u> • <u>Organizacja zajęć i wydarzeń, które umożliwiają rozwijanie pasji, wiedzy o swoich „małych ojczyznach” oraz rozbudzają w dzieciach ciekawość świata;</u>
II.3 Przełamywanie barier międzypokoleniowych i aktywizacja seniorów	Bardzo ważnym procesem w rozwoju lokalnych społeczności jest zachodząca zmiana demograficzna w postaci starzenia się struktury wiekowej ludności. Proces ten, przy jednoczesnej zmianie społeczno-kulturowej w postaci odejścia od modelu rodzin wielopokoleniowych przekłada się na nowe wyzwania w sferze społecznej, infrastrukturalnej i obyczajowej. Osoby, które osiągnęły wiek emerytalny często bywają osamotnione, nie potrafią odnaleźć się w nowej rzeczywistości po zakończeniu zatrudnienia co prowadzi do pojawienia się rezygnacji, apatii, a nawet depresji. Ważnym kierunkiem działań będzie podejmowanie inicjatyw i programów aktywizacji seniorów, ze szczególnym uwzględnieniem ich integracji z najmłodszym pokoleniem, np. poprzez wymianę doświadczeń, wzajemną naukę, prelekcje o ciekawym wykonywanym zawodzie/ życiorysie. Działania zostaną także ukierunkowane na poszerzanie oferty profilaktyki zdrowotnej oraz usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych dla osób starszych oraz posiadających dysfunkcje ruchowe. Obserwowane starzenie się społeczeństwa wymaga reorientacji prowadzonej polityki społecznej i dostosowania oferty usług społecznych do rosnących potrzeb tej grupy wiekowej. Istotną rolę pełnić będą także działania i programy oparte na wspólnej aktywności dzieci i rodziców, zacieśniające więzi rodzinne, umożliwiające lepsze zrozumienie potrzeb swoich pociech, a także służące zmianie postaw

	<i>części rodziców, ich większego zaangażowania w wychowanie i aktywnego spędzania czasu z dziećmi. Programy międzypokoleniowe pełnią ważną rolę społeczną i edukacyjną, zmiana mentalności i postaw, która dokonuje się wśród dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych musi być obudowana działaniami skierowanymi do rodziców, zmieniającymi ich świadomość dot. odpowiedzialności za wychowanie i przyszłość ich dzieci.</i> <i>Przykładowe typy projektów:</i> <i><u>Organizacja zajęć służących aktywizacji ruchowej i kulturalnej seniorów;</u></i> <i><u>Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży przy czynnym udziale osób starszych;</u></i> <i><u>Organizacja zajęć i wydarzeń dla rodzin z dziećmi;</u></i>
II. 4 Tworzenie zaplecza infrastruktury społecznej i edukacyjnej dla prowadzonych działań	<i>Realizacja Celu II wymaga stworzenia lub modernizacji obiektów infrastrukturalnych wraz z odpowiednim wyposażeniem, które będą stanowić atrakcyjną i funkcjonalną bazę dla realizacji zaplanowanych działań „miękkich” o charakterze społecznym, edukacyjnym, kulturalnym i rekreacyjnym. Obiekty stworzone lub zaadaptowane na ten cel powinny stanowić naturalne punkty integracji mieszkańców, koncentrujące życie lokalnych społeczności i umożliwiające czynne uczestnictwo w tworzonych inicjatywach.</i> <i>Przykładowe typy projektów:</i> <i><u>Modernizacja i budowa świetlic wiejskich i miejskich;</u></i> <i><u>Modernizacja pomieszczeń i obiektów pod działalność edukacyjną lub społeczną, wraz z otoczeniem;</u></i> <i><u>Zakup wyposażenia niezbędnego do realizacji projektów „miękkich”</u></i>

CEL III. Zwiększenie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych

Zdiagnozowane niedobory/ potencjały

- 1) Niska efektywność ekonomiczna i innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw, wpływają na ich zdolności konkurencyjne;
- 2) Niski poziom przedsiębiorczości na obszarze wiejskim;
- 3) Wyraźne osłabianie roli centrum Swarzędza, jako ośrodka skupiającego funkcję handlową i usługową gminy;

CEL III

Zwiększenie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych

Kierunki Działań

- III.1** Tworzenie usług zwiększających konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw rodzinnych i warsztatów rzemieślniczych, w tym wspieranie różnorodnych form kooperacji gospodarczej;
- III.2** Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej

III.1 Tworzenie usług zwiększających konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw rodzinnych i warsztatów rzemieślniczych, w tym wspieranie różnorodnych form kooperacji gospodarczej

Analiza wskaźników dotyczących przedsiębiorczości jak i efektywności działalności gospodarczej mierzonej poziomem generowanych dochodów wykazała, iż o ile w części wiejskiej zarówno poziom przedsiębiorczości jak i poziom dochodów generowanych przez te podmioty znajduje się na niskim poziomie, to w części miejskiej liczba przedsiębiorstw osiąga ponadprzeciętny poziom w skali miasta, ale efektywność i dochodowość tych podmiotów jest wyraźnie niska. Wynika to z charakteru lokalnej gospodarki, dominują mikro i małe przedsiębiorstwa o niskiej wartości dodanej, głównie niewielkie podmioty handlu detalicznego oraz warsztaty rzemieślnicze. Obecna sytuacja wymaga działań ukierunkowanych na zwiększenie samozatrudnienia wśród mieszkańców, promocji i wsparciu rozpoczęcia działalności, a także organizacji szkoleń i konferencji dla przedsiębiorców, które zwiększą ich wiedzę i umożliwią stopniowy rozwój i umacnianie własnej pozycji konkurencyjnej.

Przykładowe typy projektów:

- Organizacja konferencji i otwartych szkoleń dla mikro i małych przedsiębiorców z obszaru rewitalizacji w zakresie nowoczesnych

	<u>form zarządzania, wprowadzania innowacji, poprawy konkurencyjności;</u> • <u>Tworzenie rozwiązań infrastrukturalnych i organizacyjnych sprzyjających inkubacji nowych przedsiębiorstw;</u> • <u>Tworzenie przestrzeni coworkingowych;</u> • <u>Wpieranie działalności klastrów i innych form kooperacji lokalnych podmiotów gospodarczych;</u> • <u>Organizacja targów i wydarzeń promocyjnych dla lokalnych producentów;</u>
III.2 Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej	<i>Grupami społecznymi, najbardziej zagrożonymi wykluczeniem społecznym są osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne, uzależnione, niepełnosprawne. Najlepszym sposobem na włączenie społeczne i zawodowe jest tworzenie miejsc pracy przy pomocy instrumentów gospodarczych, przy równoczesnym zaangażowaniu na rzecz wspólnoty lokalnej. Ekonomia społeczna jest szansą na rozwój osobisty, rozwój wspólnoty lokalnej oraz instytucji i inicjatyw obywatelskich, a tym samym na wzrost kapitału społecznego. W ramach działań rewitalizacyjnych należy zatem wspierać powstawanie inicjatyw zmierzających do zawiązywania spółdzielni socjalnych, spółdzielni pracy czy spółdzielni osób niewidomych czy inwalidów, wypełniając w ten sposób lukę na lokalnym rynku pracy.</i> <i>Przykładowe typy projektów:</i> • <u>Organizacja szkoleń dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie tworzenia i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej;</u> • <u>Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej;</u>

CEL IV. Odnowa przestrzeni publicznych oraz adaptacja obszarów zdegradowanych pod nowe funkcje społeczne, gospodarcze i kulturalne

Zdiagnozowane niedobory/ potencjały

- 1) Obecność niezagospodarowanych i zdekapitalizowanych obszarów przemysłowych, w tym obiektów o charakterze zabytkowym;
- 2) Brak odpowiedniego zagospodarowania placów wiejskich, skutkujące ograniczeniem ich potencjału jako punktów centrotwórczych wsi;
- 3) Kontrastujący ze sobą stan architektoniczny kamienic położonych w centrum Swarzędza;
- 4) Niewykorzystany potencjał podwórek wewnątrzkwartałowych na cele gastronomiczne, rekreacyjne i kulturalne
- 5) Obecność niezagospodarowanych i niszczących nieużytków i pustostanów.
- 6) Ponadprzeciętna koncentracja na obszarze rewitalizacji obiektów publicznych i zabytkowych;
- 7) Brak uregulowanych kwestii własności nieruchomości blokuje rozwój obszaru

CEL IV

Zwiększenie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych

Kierunki Działań

- IV.1** Readaptacja obszarów przemysłowych
- IV.2** Tworzenie w przestrzeni publicznej bezpiecznych i atrakcyjnych miejsc integracji mieszkańców - podniesienie estetyki przestrzenno-architektonicznej podwórek, skwerów i placów wiejskich, jako miejsc sprzyjających rekreacji

IV.1 Readaptacja obszarów przemysłowych

Wsparcie w ramach LPR powinno być ukierunkowane na rekultywację, readaptację lub zagospodarowanie pod nowe funkcje gospodarcze, społeczne, kulturalne lub rekreacyjne terenów zdegradowanych, stanowiących dawne obszary przemysłowe (w tym także zabudowania gospodarcze po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych). Zasób tych terenów powinien zostać objęty szczególnym wsparciem w zakresie promocji inwestycyjnej i być preferowany w stosunku do terenów inwestycyjnych typu *greenfield*. Rewitalizacja obszarów przemysłowych stanowi kluczowy aspekt zrównoważonego rozwoju przestrzennego tkanki miejskiej i wiejskiej gminy.

Przykładowe typy projektów:

- Adaptacja zdegradowanych obszarów przemysłowych pod nowe funkcje społeczne/ gospodarcze/ kulturalne/ rekreacyjne;

IV.2 Tworzenie w przestrzeni publicznej bezpiecznych i

Ważnym kierunkiem działań w ramach polityki rewitalizacji jest poprawa estetyki i ładu przestrzennego obszarów włączonych w obszar rewitalizacji. Szczególne znaczenie ma tu tworzenie miejsc sprzyjających integracji, które generują impulsy centrotwórcze, ożywiając dany rejon miasta czy wsi, co

atrakcyjnych miejsc integracji mieszkańców - podniesienie estetyki przestrzenno-architektonicznej podwórek, skwerów i placów wiejskich, jako miejsc sprzyjających rekreacji

przekłada się w dłuższym okresie na zwiększone zaangażowanie kapitału prywatnego i realizację nowych inwestycji czy otwieranie nowych przedsiębiorstw oraz punktów usługowych. Pożądaną zmianą jest także zwiększenie wykorzystania podwórek na cele gospodarcze (szczególnie gastronomiczne), społeczno-kulturalne czy jako niewielkie strefy rekreacji i relaksu dla mieszkańców. Obecnie te przestrzenie są wysoce zaniedbane, a ich potencjał niewykorzystywany.

Uzupełnieniem tych działań mogą być działania zwiększające estetykę i atrakcyjność obszaru, np. montaż nowych elementów małej infrastruktury (koszy na śmieci, ławek, stojaków na rowery, klombów, itp.) czy regulacje związane ze stawianiem reklam i szyldów.

Przykładowe typy projektów:

- Odnowa i uporządkowanie przestrzeni publicznych;
- Modernizacja placów miejskich/ wiejskich, jako przestrzeni o charakterze centrotwórczym;
- Budowa elementów małej architektury, a także placów zabaw, siłowni napowietrznych sprzyjających codziennej rekreacji mieszkańców;

CEL V. Poprawa warunków życia

Zdiagnozowane niedobory/ potencjały

- 1) Wysokie potrzeby remontowe części kamienic położonych w centrum miasta jak i zabudowy blokowej;
- 2) Występowanie dotkliwego zjawiska niskiej emisji, często spowodowane użytkowaniem przestarzałych instalacji grzewczych, a także niską świadomością ekologiczną mieszkańców (opalenie odpadami, itp.)
- 3) Ponadprzeciętna obecność wyrobów azbestowych, głównie pokryć dachowych zagrażających życiu i zdrowiu mieszkańców;
- 4) Widoczne potrzeby remontowe dróg i ciągów pieszo-rowerowych
- 5) Ograniczona liczba przejazdów, tuneli i wiaduktów stanowi istotną uciążliwość i barierę funkcjonalną dla rozwoju obszarów położonych w części miejskiej;
- 6) Zgłaszane przez mieszkańców potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej (sieci kanalizacyjnej i gazowej)

CEL V

Poprawa warunków życia

Kierunki Działań

- V.1** Budowa i modernizacja komunalnych budynków mieszkaniowych
- V.2** Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, a także wydarzeń poszerzających świadomość ekologiczną mieszkańców dot. zachowań generujących negatywne oddziaływanie na zdrowie i środowisko
- V.3** Poprawa dostępności komunikacyjnej obiektów społecznych i oświatowych

V.1 Budowa i modernizacja komunalnych budynków mieszkaniowych;

Problemem obserwowanym na obszarze rewitalizacji jest zły stan techniczny budynków czynszowych, a także budynków spółdzielczych i należących do niewielkich wspólnot czy właścicieli prywatnych. Za najbardziej pożądane projekty w ramach celu należy uznać te projekty, które w wyraźny sposób poprawią funkcjonalność mieszkaniowych budynków komunalnych i spółdzielczych, a w szczególności koncentrować się będą na wymianie instalacji grzewczych i ich termomodernizacji.

Przykładowe typy projektów:

- Wymiana instalacji grzewczych i termomodernizacja budynków mieszkaniowych;
- Remont lub budowa nowych budynków wielorodzinnych w budownictwie czynszowym;

V.2 Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, a także

Niska świadomość ekologiczna mieszkańców wymaga realizacji działań o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym. Liczne programy dofinansowywania wymiany pokryć dachowych czy modernizacji instalacji grzewczych realizowane na terenie gminy nie cieszą się dostatecznym zainteresowaniem mieszkańców, co potwierdza konieczność prowadzenia

wydarzeń
poszerzających
świadomość
ekologiczną
mieszkańców dot.
zachowań
generujących
negatywne
oddziaływanie na
zdrowie i środowisko;

interwencji w tym obszarze. Przekazywana wiedza powinna koncentrować się na zagadnieniach dotyczących zagrożeń płynących z użytkowania wyrobów azbestowych, a także opalania niewłaściwym opałem, wskazywać na możliwe rozwiązania jak i wskazywać na możliwe źródła pozyskiwania dofinansowania, o ile takie są aktualnie obecne.

Oczekiwane typy projektów:

- Organizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych poszerzających świadomość ekologiczną;

V.3 Poprawa
dostępności
komunikacyjnej
obiektów
społecznych i
oświatowych;

Diagnoza wykazała, iż ważną barierę funkcjonalno-przestrzenną dla rozwoju obszaru rewitalizacji stanowi niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjna. Sytuacja ta jest szczególnie dotkliwa dla mieszkańców Wierzenicy, Wierzonki i Karłowic, którzy muszą realizować swoje podstawowe potrzeby w sąsiednich sołectwach lub w oddalonym Swarzędzu. Mieszkańcy miasta z uwagi na ograniczoną liczbę wiaduktów i skrzyżowań z drogą krajową 92 oraz przejazdów kolejowych narażeni są na występowanie kongestii transportowych co wiąże się z licznymi uciążliwościami jak hałas, zanieczyszczenie powietrza czy ograniczenie bezpieczeństwa pieszych.

Uzupełnieniem działań podejmowanych w innych sferach funkcjonowania obszaru rewitalizacji, w tym przede wszystkim dla inwestycji służących rozbudowie lub budowie obiektów infrastruktury społecznej, powinny być zatem działania ukierunkowane na poprawę skomunikowania ich bezpośredniego otoczenia, a także zapewnienia obsługi komunikacji publicznej dla terenów oddalonych, dostosowanej do potrzeb mieszkańców.

Przykładowe typy projektów:

- Modernizacja lub budowa infrastruktury drogowej, w tym ciągów pieszo-rowerowych i parkingów, poprawiającej dostępność komunikacyjną obiektów publicznych;
- Zabezpieczenie odpowiedniej oferty transportu publicznego umożliwiającej bezpieczne i dogodne korzystanie z utworzonej infrastruktury oraz oferty społeczno-kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej mieszkańcom obszarów peryferyjnych, w tym szczególnie dzieciom i młodzieży;

Kierunki działań przyporządkowane do poszczególnych celów stanowią ramowy plan działań i jednocześnie typy przedsięwzięć, które priorytetowo powinny być realizowane na obszarze rewitalizacji. Nie wszystkie wymienione tu typy działań znalazły odzwierciedlenie w projektach zdiagnozowanych na etapie opracowania programu, jednak zakłada się, że inicjatywy zmierzające do zrealizowania określonych kierunków i celów będą podejmowane wraz z postępowaniem procesu rewitalizacji dokonującego się na terenie Gminy Swarzędz.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Określone na podstawie diagnozy cele rewitalizacji i kierunki działań znalazły swoje odzwierciedlenie w zestawie przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, których realizacja, poprzez stopniowe wyprowadzanie obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej, ma pomóc w osiągnięciu stanu zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich gminy odpowiadających wizji rewitalizacji.

Projekty rewitalizacyjne ujęte w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* zostały zidentyfikowane poprzez ujęcie działań własnych jednostek gminnych wpisujących się w założenia rewitalizacji jak i w drodze otwartego naboru.

„Lista głównych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych” zawiera przedsięwzięcia (powiązane ze sobą wiązki projektów) i projekty, których realizacja warunkuje efektywne prowadzenie polityki rewitalizacji na obszarach zdegradowanych wskazanych do rewitalizacji.

Kolejny podrozdział „Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych” zawiera tabelaryczne zestawienie projektów uzupełniających, a także wskazanie typów działań, które umacniają oddziaływanie przedsięwzięć i projektów głównych, dopełniając prowadzoną politykę rewitalizacji.

Lista głównych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych

PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 1	Program aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji Swarzędza
Przedsięwzięcie zgodne z celem rewitalizacji:	CEL I. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKOM WYKLUCZENIA; CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA CEL IV. ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ORAZ ADAPTACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH POD NOWE FUNKCJE SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I KULTURALNE
Uzasadnienie podjęcia działań:	<i>Obszar rewitalizacji położony na terenie Swarzędza cechuje się ponadprzeciętnym nagromadzeniem problemów społecznych. Obserwowany jest wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej, niski poziom zaangażowania obywatelskiego jak i brak poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania.</i> <i>Przedsięwzięcie nr 1 dotyczy przekształcenia obecnie funkcjonującej hali sportowej przy ul. Marcina 1, będącej w zarządzie Swarzędzkiego Centrum Sportu i Rekreacji na Centrum Aktywności Społecznej (CAS). CAS dzięki odpowiedniej infrastrukturze i nowoczesnej przestrzeni użytkowej wypełnia lukę infrastrukturalną, umożliwiając realizację projektów kulturalnych, społecznych, integracyjnych, rekreacyjno-sportowych, artystycznych o szerszej</i>

	skali. Centrum Aktywności Społecznej położone na granicy dwóch podobszarów rewitalizacji ma stanowić punkt koncentrujący życie społeczne i kulturalne gminy. Jego otwarty charakter ma przełożyć się na wzrost aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców oraz ich integrację. Obiekt zostanie udostępniony instytucjom publicznym jak i organizacjom pozarządowym na realizację inicjatyw skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji i gminy. Projekt inwestycyjny został ściśle powiązany z szeregiem projektów „miękkich”, których znaczna część będzie odbywać się w obiekcie CAS lub jego bezpośrednim otoczeniu. Zakres projektów został dostosowany do potrzeb różnych grup społecznych zapewniając kompleksowe wsparcie osobom zamieszkującym obszar rewitalizacji. Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także pozostali mieszkańcy miasta i gminy.
--	---

PROJEKT NR 1.1	Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej
PROJEKT NR 1.2	Animatoryzy rewitalizacji (animators społeczny, streetworker, opiekun podwórkowy)
PROJEKT NR 1.3	Podwórkowy zawrót głowy” – rewitalizacja podwórek miejskich”
PROJEKT NR 1.4	Wakacje Podwórkowe
PROJEKT NR 1.5	„Bawmy się razem” – klub rodziców
PROJEKT NR 1.6	Festiwal „SięDzieje”
PROJEKT NR 1.7	Tydzień Profilaktyki
PROJEKT NR 1.8	Jarmark Aktywności Lokalnych
PROJEKT NR 1.9	Potańcówki ze Swarzędzką Orkiestrą Dętą
PROJEKT NR 1.10	Swarzędzka Orkiestra Flażoletowa u siebie
PROJEKT NR 1.11	Program wykorzystania Centrum Aktywności Społecznej na cele lokalnej społeczności

Wnioskodawca/ Podmiot realizujący ²⁵	Projekt 1.1: Urząd Miasta i Gminy Swarzędz Projekt 1.2 – 1.8: Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu Projekt 1.9: Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu, Stowarzyszenie Kulturalne Orkiestra Dęta w Swarzędzu Projekt 1.10: Ośrodek Kultury w Swarzędzu, ul. Poznańska 14 Projekt 1.11: Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji, ul. Kosynierów 1, Swarzędz / Ośrodek Kultury w Swarzędzu, ul. Poznańska 14
Miejsce realizacji projektu	Projekt 1.1: ul. Św. Marcina 1, Swarzędz (działka nr 58/8) Projekt 1.2: Centrum Aktywności Społecznej, podobszary rewitalizacji położone na terenie miasta Projekt 1.3: Centrum Aktywności Społecznej, podwórka budynków wielorodzinnych zlokalizowane na podobszarach rewitalizacji położone na terenie miasta Projekt 1.4: Centrum Aktywności Społecznej, podobszary rewitalizacji położone na terenie miasta, teren Aglomeracji Poznańskiej Projekt 1.5: Centrum Aktywności Społecznej, podobszary rewitalizacji położone na terenie miasta Projekt 1.6: Centrum Aktywności Społecznej, podobszary rewitalizacji położone na terenie miasta Projekt 1.7: Centrum Aktywności Społecznej, podobszary rewitalizacji położone na terenie miasta, pozostały obszar miasta i gminy Projekt 1.8: Centrum Aktywności Społecznej Projekt 1.9: Centrum Aktywności Społecznej Projekt 1.10: Centrum Aktywności Społecznej

²⁵ Każdorazowo, o ile nie zostało to wyraźnie wskazane i rozdzielone w opisie, wnioskodawca i podmiot realizujący jest tożsamy

	Projekt 1.11: Centrum Aktywności Społecznej
Zakres realizowanych zadań	Projekt 1.1: Projekt stanowi część inwestycyjną dotyczącą przekształcenia obecnie funkcjonującej hali sportowej przy ul. Marcina 1, poprzez poszerzenie funkcji obiektu o funkcje społeczną i kulturową, na Centrum Aktywności Lokalnej. Zakres prac inwestycyjnych obejmuje: - wymianę posadzek w głównej Sali sportowej oraz salkach gimnastycznych na nową posadzkę sportową, - remont zaplecza socjalnego (szatnie, toalety, pokoje): m.in. wymiana płytek podłogowych i ściennych, wymiana armatury łazienkowej, wymiana skrzydeł drzwiowych, montaż sufitów podwieszanych, malowanie ścian, montaż balustrad, likwidacja ścianek działowych i montaż nowych w celu dostosowania wymiarów łazienek do zgodnych z przepisami, - modernizacja instalacji wewnętrznych (w tym sanitarne, elektryczne), wykonanie wentylacji mechanicznej, w tym nawiewno – wywiewnej, w części higieniczno-sanitarnej i socjalnej, modernizacja wentylacji mechanicznej w salach gimnastycznych, wymiana opraw oświetleniowych, modernizacja systemu nagłośnienia, wykonanie systemu monitoringu, sygnalizacji antywłamaniowej, systemu sygnalizacji pożaru, - w całym obiekcie wymiana istniejących hydrantów na hydranty HP25, - zabezpieczenie farbami ognioochronnymi konstrukcji stalowej budynku, - wyposażenie 1 toalety w sprzęty (m.in. armatura sanitarna) dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, - montaż pochylni systemowej z kraty wema dla osób niepełnosprawnych (rampę systemową stalową ażurową z kraty wema) przed wejściem do budynku od strony szatni, - zakup wyposażenia dla hali sportowej: m.in. maty dla zapaśników (1 szt.), atlas wyczynowy do siłowni (1 szt.), kosze najazdowe do piłki koszykowej (2 szt.), bramki do piłki ręcznej (2 szt.), bramki do piłki nożnej halowej (2 szt.), słupki (4 szt.) i siatki (4 szt.) do siatkówki i tenisa, montaż drabinek (90cmx300cm) – 20 szt., piłkochwyty (406 m2); - wyposażenie sali głównej sportowej w wykładzinę pcv ochronną do parkietu sportowego rozwijaną na czas innych imprez publicznych (1061,29 m2); - nowe wyposażenie do szatni; - dostosowanie obiektu do potrzeb działalności kulturalno-społecznej; - budowa parkingu na 49 miejsc postojowych w tym 2 dla osób niepełnosprawnych wraz z efektywnym energetycznie oświetleniem – 14 opraw LED; - modernizacja instalacji nagłośnienia, wprowadzenie elementów poprawiających jakość akustyczną Sali głównej w celu umożliwienia przeprowadzenia imprez o charakterze muzycznym i artystycznym; Projekt 1.2: Projekt obejmuje utworzenie w ramach OPS stanowisk animatora społecznego, streetworkera i opiekuna podwórkowego. Głównym zadaniem animatora społecznego jest pomoc mieszkańcom w uzyskaniu informacji o Programie Rewitalizacji oraz ofercie kulturalnej dostępnej na danym podobszarze. Animatorzy będą wspierać działania kulturalno-społeczne oraz pomagać instytucjom i mieszkańcom w realizacji ich projektów. Będą także służyć pomocą w zainicjowaniu kontaktów czy rozpoczęciu współpracy pomiędzy osobami, grupami nieformalnymi, artystami, instytucjami, organizacjami oraz innymi podmiotami podejmującymi przedsięwzięcia kulturalno-społeczne. Zakres zadań animatora społecznego: - troska nad właściwym przeprowadzeniem procesu reintegracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - organizowanie spotkań edukacyjnych, poszerzających świadomość społeczną i obywatelską mieszkańców gminy w Centrum Aktywności Społecznej (w przestrzeni obecnej hali SCSiR) - kształtowanie postaw i kompetencji mieszkańców sprzyjających uczestniczeniu w kulturze i życiu społecznym,

- informowanie mieszkańców o dostępnych możliwościach uczestniczenia w kulturze,
- wspieranie rozwoju przedsięwzięć podejmowanych w sferze kulturalno-społecznej oraz ich dostosowywania do potrzeb mieszkańców,
- inicjowanie kontaktów i współpracy pomiędzy osobami, grupami nieformalnymi, instytucjami, organizacjami oraz innymi podmiotami podejmującymi przedsięwzięcia kulturalno-społeczne, służących efektywnemu tworzeniu całościowej, spójnej oferty takich przedsięwzięć,
- wspieranie komunikacji i budowanie relacji między podmiotami zaangażowanymi w proces rewitalizacji,
- wspieranie zawiązanych grup aktywnych lokalnie,
- zbieranie i udostępnianie informacji na temat oddolnie realizowanych działań kulturalno-społecznych (dobrych praktyk) na obszarze objętym rewitalizacją, przy jednoczesnej diagnozie potrzeb mieszkańców i rozpoznaniu dostępnych zasobów.

Opiekun podwórkowy organizuje zajęcia sportowo-rekreacyjne, inspirowanie właściwe i pożyteczne spędzanie czasu wolnego od zajęć szkolnych dla młodych mieszkańców gminy. Działa w oparciu o wiedzę z zakresu pedagogiki i psychologii. Wykorzystuje bazę sportową znajdującą się na terenie gminy (hala Swarzędzkiego Centrum Sportu i Rekreacji, „orliki”, boiska osiedlowe, boiska szkolne, place zabaw). Zakres działań opiekuna podwórkowego:

- prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych
- prowadzenie zajęć plastycznych
- nauka dawnych gier podwórkowych (guma, kapsle, pajac, itd.)
- organizacja wspólnego Dnia Sportu dla wszystkich grup podwórkowych (osiedlowych) w pomieszczeniach Centrum Aktywności Społecznej (obecnie hala SCSiR)
- edukacja pozaformalna
- zwiększanie kultury osobistej swoich podopiecznych
- zachęcanie podopiecznych do aktywnego uczestniczenia w spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym i kulturalnym odbywających się w Centrum Aktywności Społecznej.

Do nadrzędnych zadań streetworkera należeć będzie poznanie i dotarcie do mieszkańców, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (dzieci i młodzież z rodzin z problemem alkoholowym, osoby bezrobotne, bezdomni, osoby samotne, seniorzy) zamieszkujących obszary zdegradowane nr 4 i 6. Kolejnym działaniem będzie nawiązywanie kontaktu oraz motywowanie do wspólnych działań osób, które nie potrafią samodzielnie i właściwie zagospodarować wolnego czasu. Praca streetworkera będzie odbywać się w terenie. Jego rolą jest również towarzyszenie i pomoc mieszkańcom w ich rozwoju, inspirowanie różnych aktywności kulturalnych i edukacyjnych oraz wskazywanie najuboższym możliwych rozwiązań ich trudnej sytuacji. Zakres działań streetworkera:

- wykorzystanie zasobów i potencjału środowiska lokalnego do przeprowadzenia trwałych zmian społecznych
- aktywizacja mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu zmiany negatywnych zachowań (wzbudzenie chęci do zmiany sposobu życia)
- długofalowe działanie edukacyjne dotyczące rozwoju osobistego, przełamania stereotypów, budzenia w poszczególnych osobach świadomości bycia członkiem konkretnej wspólnoty i dbania o jej dobro
- przeprowadzanie wydarzeń kulturalnych i artystycznych w przestrzeni miejskiej przygotowanych z osobami animowanymi
- zachęcanie mieszkańców do udziału w spotkaniach o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i integracyjnym odbywających się w Centrum Aktywności Społecznej i innych instytucjach oraz udzielanie informacji o nich.

Projekt 1.3:

Podstawowymi działaniami przeprowadzonymi w ramach niniejszego projektu będą:

- reintegracja społeczna mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym

- zatrudnienie animatorów społecznych, których zadaniem będzie dotarcie do świadomości mieszkańców (w ramach projektu 1.2), ożywienie ich i zmotywowanie do działania prospołecznego
- przeprowadzenie spotkania edukacyjnego w Centrum Aktywności Społecznej (obecnie hala SCSiR) na temat rewitalizacji społecznej i rozwoju osobistego
- materialna i estetyczna restauracja elewacji budynków (pomalowanie, uzupełnienie braków architektonicznych)
- usunięcie śmieci i starych sprzętów zalegających na podwórkach w ramach akcji sąsiedzkiego sprzątnięcia
- wymalowanie przez lokatorów i wolontariuszy pod opieką animatora na fasadach kamienic kolorowych obrazów, scen rodzajowych, murali, graffiti artystycznego
- wprowadzenie do przestrzeni podwórka ławek, stylizowanych krzeseł i stolików stanowiących naturalne miejsce odpoczynku i sąsiedzkich pogawędek przy kawie
- posadzenie kwiatów
- animowanie mieszkańców kamienic z otwartymi podwórkami przez spontaniczne lub zaplanowane wydarzenia artystyczne (występ gitarzysty, skrzypka lub innego instrumentalisty, małe koncerty lokalnych talentów, warsztaty taneczne)
- organizowanie letnich otwartych spotkań z książką, historią, muzyką (wspierających rozwój kulturalny i intelektualny mieszkańców)
- zorganizowanie festynu, pikniku, rajdu lub innej corocznej imprezy łączącej wszystkie osoby mieszkające w kamienicach z otwartymi podwórkami (m.in. Festyn Swarzędzkich Podwórek odbywający się w Centrum Aktywności Społecznej)
- zachęcanie mieszkańców przez animatora społecznego do brania udziału w imprezach edukacyjnych, kulturalnych i integracyjnych organizowanych przez Centrum Aktywności Społecznej
- profilaktyka uzależnień od alkoholu i narkotyków
- kreowanie przez animatorów społecznych podwórka jako naturalnego centrum informacji o wydarzeniach prozdrowotnych organizowanych przez instytucje miejskie

Projekt 1.4: Idea przedsięwzięcia zapoczątkowana została w realizowanym przez Gminę Swarzędz w latach 2016/2017 projekcie „Kameleon-zmieniam się”. Półkolonie cieszyły się dużą popularnością i zainteresowaniem wśród dzieci i rodziców z podobszarów rewitalizacyjnych wyznaczonych w Gminie Swarzędz. Planowane działania są odpowiedzią na społeczne zapotrzebowanie mieszkańców z podobszarów rewitalizacji. Podczas Wakacji Podwórkowych - półkolonii letnich, dzieci które nie wyjadą z rodzicami poza miasto będą mogły korzystać z zajęć sportowo-rekreacyjnych i animacji czasu wolnego dla młodych mieszkańców gminy. Wakacje podwórkowe będą szansą dla rozwoju osobistego dzieci, kreatywnego spędzenia czasu wolnego, integracji z rówieśnikami oraz poszerzenia wiedzy z zakresu różnych dziedzin. Efektem realizowanych zadań w ramach projektu będzie:

- reintegracja społeczna dzieci pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
- podnoszenie poziomu intelektualnego i kulturalnego dzieci poprzez wycieczki do muzeów, galerii, centrów nauki
- troska o kulturę fizyczną dzieci (organizacja wycieczek do następujących miejsc: basenu, kina, parku linowego, kręgielni, centrum golfa)
- przeprowadzanie zajęć sportowo-rekreacyjnych na terenie Centrum Aktywności Społecznej
- edukacja pozaformalna najmłodszych mieszkańców gminy

Projekt 1.5: Klub rodziców to miejsce, które ma nauczyć rodziców i dzieci jak mogą wspólnie spędzać czas. Klub ma być miejscem, w którym rodzice będą mogli dobrze wykorzystać wspólny czas z dziećmi. Każdy uczestnik ma poczuć się jak w domu, zawsze otwartym dla chętnych, pełnym atrakcji dla najmłodszych, starszych i trochę większych oraz z profesjonalnym wsparciem dla rodziców. Planowane działania są zatem odpowiedzią na społeczne zapotrzebowanie mieszkańców z podobszarów rewitalizacji.

Dodatkowym celem projektu jest zorganizowanie w Centrum Aktywności Społecznej (obecnie hala SCSiR) oraz na terenie przyległym Potyczek Rodzinnych „Bawmy się razem” - wspólnej imprezy integracyjnej dla rodziców i ich dzieci. Istotą klubu jest połączenie dwóch aspektów niezwykle ważnych w budowaniu właściwych postaw społecznych i relacji między rodzicami a ich dziećmi: dobrej zabawy, która jest źródłem radości i umacnia więzi oraz edukacji formalnej i pozaformalnej. W zakres zadań ujętych w projekcie wchodzi:

- nieodpłatne warsztaty zgodne z zapotrzebowaniem i zainteresowaniem rodziców i dzieci,
- zajęcia z pedagogami,
- budowanie relacji między dziećmi a ich rodzicami,
- edukacja rodziców z zakresu pedagogiki i psychologii dziecka,
- uświadamianie rodzicom ich potencjału
- utworzenie grupy samopomocy rodzicielskiej,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych,
- kawiarenka,
- świetlica z wypożyczalnią gier planszowych,
- sala zabaw dla dzieci,
- organizacja imprezy integracyjno-edukacyjnej Potyczki Rodzinne „Bawmy się razem” dla wszystkich chętnych rodzin (na terenie Centrum Aktywności Społecznej i boisku SCSiR)
- organizowanie spotkań o charakterze integracyjnym, edukacyjnym i kulturalnym.

Projekt 1.6: Działania związane z Festiwalem mają na celu zachęcenie mieszkańców do wspólnego spędzania czasu wolnego. Głównymi wydarzeniami Festiwalu będą warsztaty artystyczne, animacje, koncerty i pokazy plenerowe filmów w różnych częściach miasta (głównie w Centrum Aktywności Społecznej). Do nadrzędnych celów projektu należą: inspirowanie i motywowanie mieszkańców z obszaru zdegradowanego do aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych oraz integracja mieszkańców Swarzędza, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Idea Festiwalu wpisuje się w działania profilaktyki uzależnień, jest imprezą bezalkoholową, koncentrującą się na wymianie pomysłów, poszukiwaniu inspiracji, wspólnotowym przeżywaniu radości oraz edukacji pozaformalnej. Na terenie Centrum Aktywności Społecznej i w jego najbliższym sąsiedztwie odbywać się będą:

- plenerowe pokazy filmów
- warsztaty artystyczne
- warsztaty dla dzieci
- babi targ
- kino samochodowe
- przedstawienia teatralne
- warsztaty gliniarskie
- trójwymiarowe warsztaty ekologiczne z wykładami dotyczącymi ochrony środowiska (edukacja mieszkańców)
- warsztaty naukowe
- koncert „Dawnych Wspomnień Czar”

W różnych częściach obszaru rewitalizacji odbywać się będą:

- tematyczne gry miejskie
- happeningi
- warsztaty dla dzieci
- animacje dla seniorów
- bezpłatne porady lekarskie (edukacja dotycząca zdrowego stylu życia, profilaktyka)

Projekt 1.7: Tydzień Profilaktyki jest największą imprezą profilaktyczną w Gminie Swarzędz skierowaną do uczniów miejscowych szkół podstawowych i średnich. Tydzień Profilaktyki jest organizowany nieprzerwanie od 2009 roku przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu we współpracy z Policją, Strażą Miejską, nauczycielami i pedagogami szkolnymi. Projekt jest odpowiedzią na problem wczesnej inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży. Specjaliści tworzący program

Tygodnia Profilaktyki, dzięki różnym przedsięwzięciom, docierają do uczniów z konkretną wiedzą i uświadamiają im niebezpieczeństwa wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z alkoholu, narkotyków, Internetu. Drugim ważnym aspektem Tygodnia Profilaktyki jest skoncentrowanie się na potencjale młodych mieszkańców gminy. Każdego roku specjaliści zapraszają uczniów do dzielenia się swoimi talentami, wiedzą, i zainteresowaniami, pokazując, że życie bez używek może być piękne i ciekawe. Każdego roku w Tygodniu Profilaktyki bierze udział prawie 2000 uczniów. Zakres działań ujętych w projekcie:

- edukacja dzieci i młodzieży z zakresu profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków
- edukacja dzieci i młodzieży z zakresu odpowiedzialnego korzystania z Internetu
- wskazywanie uczniom pozytywnych przykładów twórczego i interesującego życia poprzez spotkania z bohaterami (sportowcy, podróżnicy, społecznicy) w ramach dnia „Mam pasję. Jestem cool”
- uświadamianie dzieciom i młodzieży ich potencjału
- integracja uczniów ze wszystkich szkół działających na terenie miasta i gminy
- organizacja przez uczniów, nauczycieli i Ośrodek Pomocy Społecznej „Talentady Rozmaitości” – wielkiego festynu talentów i pasji (uczniowie w Centrum Aktywności Społecznej tworzą stoiska tematyczne i pokazują swoje talenty: szachy, taniec, programowanie robotów, sztuki walki, hokej halowy, kaligrafię, gastronomię, itd.)
- przeprowadzenie tematycznej gry miejskiej poświęconej historii miasta, ekologii, zdrowemu stylowi życia, znanym swarzędzanom (odbywa się na terenie całego miasta)
- przeprowadzenie akcji prewencyjnej przez uczniów, pedagogów, policjantów i strażników miejskich, w czasie której kilka grup uczniów w asyście funkcjonariusza odwiedza sklepy sprzedające napoje alkoholowe. Wizyta kończy się wywieszeniem przez sprzedawców specjalnego plakatu profilaktycznego
- przeprowadzenie w Centrum Aktywności Społecznej interaktywnych przedstawień profilaktycznych przeznaczonych dla różnych grup wiekowych (profilaktyka uzależnień i edukacja dotycząca niebezpieczeństw wynikających z używania Internetu)
- przeprowadzenie konkursu fotograficznego podejmującego temat profilaktyki (przyjaźń, zainteresowania, zdrowy styl życia)
- przeprowadzenie szkoleń rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Ośrodek Rozwoju Edukacji skierowanych do nauczycieli oraz pedagogów szkolnych (w Centrum Aktywności Społecznej lub jednej ze szkół).

Projekt 1.8: Projekt zakłada organizację wydarzenia pt. Jarmark Aktywności Lokalnych podczas, którego możliwe będzie: uzyskanie przez mieszkańców świadomości tego, co dzieje się w gminie i poznania bogactwa jej zasobów, zaproszenie mieszkańców do spędzania większej ilości czasu w Swarzędzu i kupowania lokalnych produktów (zamiast wyjazdów do wielkich komercyjnych galerii), tworzenie przyjaznej atmosfery w obszarze zdegradowanym, przeciwdziałanie zwiększającej się anonimowości w społeczeństwie, zachęcanie mieszkańców do podejmowania własnych inicjatyw, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych. Zakres działań odbywających się w ramach wydarzenia zakłada:

- umożliwienie mieszkańcom gminy uczestnictwa w spotkaniu o charakterze kulturalnym i integracyjnym,
- stoiska prezentujące inicjatywy obywatelskie z terenu Miasta i Gminy Swarzędz,
- edukacja związana z Budżetem Obywatelskim
- przedstawienie i promocja różnych przedsięwzięć lokalnych
- wystawa starych fotografii,
- promocja lokalnych produktów,
- występy miejscowych zespołów,
- integracja mieszkańców, władz miasta i różnych instytucji biorących udział w projekcie,

- włączenie społeczne osób niepełnosprawnych poprzez prowadzenie stoiska Warsztatu Terapii Zajęciowej.

Projekt 1.9: Projekt ma na celu aktywizację i integrację przedstawicieli różnych grup społecznych, zwłaszcza mieszkańców okolic ścisłego centrum Swarzędza (obszar zdegradowany). Niezwykle ważną ideą towarzyszącą wydarzeniu jest aktywna profilaktyka uzależnień. Potańcówki będą miały bowiem charakter bezalkoholowy, jednocześnie będą świetną okazją do dobrej zabawy dla całych rodzin. Spotkania mają mieć formę warsztatów związanych z wybranym muzycznym tematem (swing, tango, folk, rock'n'roll, muzyka warszawska) połączonych z koncertem i tańcem. Potańcówki będą realizowane bezpośrednio po koncertach, które mają za zadanie zgromadzić stałe grono lokalnych słuchaczy. Formuła potańcówek, popularna także wśród młodzieży, ma zachęcić do uczestnictwa w warsztatach kolejnych młodych mieszkańców. Jednym z najważniejszych celów jest reintegracja społeczna mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zaproszenie miłośników różnych gatunków muzycznych do wspólnego spędzania czasu. Swobodne spotkania w dużej przestrzeni Centrum są okazją do kontaktu z innymi ludźmi, artystami i z muzyką na żywo. Potańcówki mają charakter otwarty, w zależności od chęci i możliwości uczestnicy mogą brać w nich udział czynny lub bierny. Niezależnie od stopnia ich zaangażowania zyskają nową wiedzę, będą mogli posłuchać muzyki, a także spotkać się i poznać z innymi mieszkańcami Swarzędza. Warsztaty będą prowadzone przez profesjonalnych animatorów (orkiestra, dyrygent, wodzirej), którzy będą modyfikować trudność zadań stosownie do możliwości uczestników. Spotkania dają możliwość radosnego, twórczego spędzenia czasu z rodziną, sąsiadami i innymi mieszkańcami miasta. Są dostępne dla wszystkich, co jest szczególnie ważne w przypadku rodzin, które spędzają wakacje w mieście i szukają atrakcji w swojej najbliższej okolicy. Wszystkie spotkania odbywają się w miejscu dostępnym dla osób z niepełnosprawnościami.

Projekt 1.10: Celem projektu jest stworzenie własnej siedziby Swarzędzkiej Orkiestry Fajzolekowej, co wpłynie na zwiększenie możliwości integracji młodzieży z podobszaru rewitalizowanego z młodzieżą z pozostałej części miasta. Ponadto fajzoleciści będą mogli częściej koncertować dla mieszkańców, przez co wzrośnie zainteresowanie Orkiestrą, co z kolei wpłynie na poprawę jej wizerunku.

Planowane działania obejmują przekazanie części budynku Centrum Aktywności Społecznej do dyspozycji Swarzędzkiej Orkiestry Fajzolekowej. Będzie to wydzielone pomieszczenie dla min. 30 osób z krzesłami, szafą na stroje i instrumenty, kąciakiem socjalnym, kąciakiem technicznym, z dostępem do toalety, bieżącej wody i z wszystkim mediami.

Projekt 1.11: Projekt dotyczy realizacji programu wykorzystania obiektu Centrum Aktywności Lokalnej na cele statutowe instytucji miejskich (SCSiR oraz OK w Swarzędzu). W ramach realizacji programu przewidywuje się podejmowanie następujących inicjatyw:

- działania realizowane przez SCSiR:
 - Aktywizacja Seniora: Gimnastyka kompensacyjno-wyrównawcza jako pomoc w wykonywaniu codziennych czynności;
 - Warsztaty tematyczne: bezpieczne wakacje (bezpieczeństwo nad wodą – zasady zachowania na kąpieliskach i aqua parkach)
 - Wykłady i pogadanki dla członków klubów sportowych: temat „zasady fair play w sporcie i życiu codziennym”
 - Warsztaty tematyczne: Pierwsza pomoc przedmedyczna- zasady postępowania podczas wypadków o różnym charakterze (zajęcia praktyczne – propozycja dla dzieci i młodzieży oraz seniorów)
 - Akademia Bezpiecznej Kobiety: Prelekcja i zajęcia praktyczne z samoobrony i zachowania w sytuacjach zagrożenia
 - Akademia Bezpiecznego Dziecka: Pogadanka o zasadach zachowania w sytuacjach zagrożenia (przemoc w domu, przemoc w szkole) oraz zajęcia praktyczne;
 - Terapia zajęciowa dla dzieci z nadpobudliwością ruchową – warsztaty manualne;
 - Wieczory z gramii planszowymi dla osób niepełnosprawnych ruchowo;

	○ Cykl wykładów dla wszystkich: Temat „Przygotowanie do uprawiania rekreacji i sportu” (przygotowanie organizmu do uprawiania wysiłku fizycznego, odżywianie w sporcie, działania wspierające organizm do uprawiania rekreacji i sportu); ○ Gmina czyta dzieciom (przedstawiciele władz Swarzędza czytają przedszkolakom); ○ Historie i legendy związane ze Swarzędzem (Swarzędz na przełomie dziesięcioleci – pokaz slajdów i prelekcja przedstawiona przez historyków, propozycja związana z obchodami 380-lecia Swarzędza) ○ Wykład i pogadanka dla rodziców i opiekunów dzieci na temat: Rola sportu i rekreacji ruchowej w wychowaniu dzieci i młodzieży; ○ Akademia kreatywny maluch: zabawy sensoryczne dla dzieci i ich rodziców; ○ Zajęcia tematyczne: Warsztaty recyklingowe dla dzieci; ○ Akcja bezpieczna zima: pogadanka o tematyce związanej z niebezpieczeństwem korzystania z naturalnych ślizgawek, ○ Warsztaty manualne przeznaczone dla osób o lekkim stopniu niepełnosprawności: „Droga do samodzielności” (w programie zajęć przygotowanie kartek świątecznych, przygotowanie ulotek, proste prace biurowe); ○ Cykliczne próby wokalne miejscowego Chóru Akord • Działania realizowane przez Ośrodek Kultury w Swarzędzu: ○ Zajęcia Sekcji Fotograficznej - Sekcja zrzesza pasjonatów fotografii, którzy wymieniają się swoimi doświadczeniami z tej dziedziny. W ramach sekcji organizowane są warsztaty w plenerze oraz praca w warunkach studyjnych. ○ Organizacja imprez kulturalnych (m.in. Finały Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (lokalne), Koncert karnawałowy Swarzędzkiej Orkiestry Dętej (lokalne), Swarzędzkie Spotkania Fiażoletowe (ogólnopolskie), Finał Gminnego Konkursu tańca współczesnego (szkoły), Finał Gminnego Konkursu tańca towarzyskiego (szkoły), Finał Gminnego Konkursu Piosenki Zostań Gwiazdą (szkoły).
Wskaźniki rezultatu	Projekt 1.1: • liczba utworzonych miejsc parkingowych: 49 (w tym 2 miejsca dla osób niepełnosprawnych) • liczba utworzonych obiektów integracji lokalnej: 1 Projekt 1.2: • liczba animatorów społecznych, • liczba opiekunów podwórkowych • liczba streetworkerów • liczba godzin przepracowanych przez animatorów, • liczba godzin przepracowanych przez opiekunów podwórkowych • liczba godzin przepracowanych przez streetworkerów, • liczba spotkań zorganizowanych przez animatorów w Centrum Aktywności Obywatelskiej i innych miejscach położonych w obszarze rewitalizacji, • liczba przedsięwzięć społecznych, kulturalnych i edukacyjnych zainicjowanych przez animatorów, opiekunów i streetworkerów • liczba konsultacji przeprowadzonych przez animatorów, - liczba przedsięwzięć społecznych, kulturalnych oraz edukacyjnych, w których wzięli udział animatorzy, opiekunowie i streetworkerzy • liczba osób angażujących się w inicjatywy lokalne Projekt 1.3: • liczba odrestaurowanych elewacji • liczba mieszkańców biorących udział w spotkaniu edukacyjnym w Centrum Aktywności Społecznej • liczba posprzątaných podwórek • liczba osób, które wyszły ze swojego domu i wzięły udział w akcjach proponowanych przez animatora społecznego

	• liczba eventów przeprowadzonych przez animatora we współpracy z mieszkańcami kamienic • liczba osób biorących udział w Festynie Swarzędzkich Podwórek, będącego formą podsumowania już dokonanych działań rewitalizacyjnych i okazją do spotkania mieszkańców zaangażowanych w upiększanie przestrzeni miejskiej Projekt 1.4: • liczba dzieci biorących udział w spotkaniach • liczba godzin spędzonych na zajęciach animacyjnych • liczba wyjść i wyjazdów Projekt 1.5: • liczba osób biorących udział w spotkaniach • liczba dzieci niepełnosprawnych biorących udział w zajęciach • liczba zajęć z pedagogiem • liczba zajęć z psychologiem • liczba dzieci korzystających ze świetlicy • liczba rodzin biorących udział w Potyczkach Rodzinnych „Bawmy się razem” Projekt 1.6: • liczba seansów filmowych • liczba przeprowadzonych warsztatów artystycznych, naukowych, gliniarskich • liczba przeprowadzonych gier miejskich • liczba zorganizowanych happeningów • liczba osób biorących udział w poszczególnych wydarzeniach Projekt 1.7: • liczba szkół z terenu miasta i gminy, które wzięły udział w Tygodniu Profilaktyki • liczba uczniów, którzy wzięli udział w „Talentiadzie Rozmaitości” • liczba uczniów, którzy wzięli udział w dniu „Mam pasję. Jestem cool” • liczba uczniów, którzy wzięli udział w tematycznej grze miejskiej • liczba odwiedzonych i oznaczonych plakatami sklepów sprzedających napoje alkoholowe • liczba uczniów zgłaszających swoje prace do konkursu fotograficznego • liczba nauczycieli i pedagogów, którzy wzięli udział w rekomendowanych szkoleniach profilaktycznych Projekt 1.8: • liczba osób „wystawiających” biorących udział w jarmarku, • liczba osób odwiedzających jarmark, • liczba stoisk, • liczba prezentowanych NGOS, • liczba szkół włączających się w organizację jarmarku, • liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w jarmarku. Projekt 1.9: • ilość zorganizowanych spotkań • liczba osób biorących udział w spotkaniach • liczba godzin warsztatów tanecznych Projekt 1.10: • liczba osób (młodzieży) współtworzącej Swarzędzką Orkiestrę Flażoletową • liczba odbytych lekcji nauki gry na flażolecie • liczba odbytych prób Orkiestry • liczba zorganizowanych koncertów dla mieszkańców Projekt 1.11: • liczba zorganizowanych wydarzeń • liczba uczestników zajęć i wydarzeń
Orientacyjny koszt całkowity	Projekt 1.1: 4 200 000,00 zł Projekt 1.2: b.d. Projekt 1.3: Orientacyjny koszt odnowienia jednego podwórka 20.000 zł Projekt 1.4: 15 000,00 zł Projekt 1.5: 100 000,00 zł Projekt 1.6: 150 000,00 zł Projekt 1.7: b.d.

	Projekt 1.8: b.d. Projekt 1.9: 1000 zł każde spotkanie Projekt 1.10: b.d. Projekt 1.11: b.d.
Planowane źródło/ źródła finansowania	Projekt 1.1: środki Urzędu Miasta i Gminy EFRR, środki krajowe (np. FRKF), Projekt 1.2: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS Projekt 1.3: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy Projekt 1.4: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ środki krajowe Projekt 1.5: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy Projekt 1.6: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy Projekt 1.7: środki Urzędu Miasta i Gminy/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy Projekt 1.8: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy Projekt 1.9: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy Projekt 1.10: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 1.11: środki Urzędu Miasta i Gminy/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
Przewidywany okres realizacji projektu	Projekt 1.1: 2018 - 2019 Projekty 1.2-1.11: 2018-2023

PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 2	Infrastruktura i działania społeczne na rzecz społeczności wiejskiej obszaru rewitalizacji
Przedsięwzięcie zgodne z celem rewitalizacji:	CEL I. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKOM WYKLUCZENIA; CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA; CEL IV: ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ORAZ ADAPTACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH POD NOWE FUNKCJE SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I KULTURALNE
Uzasadnienie podjęcia działań:	<i>Mieszkańcy sołectw Wierzonka, Wierzenica i Karłowice nie uczestniczą w imprezach organizowanych na terenie gminy, nie mają też możliwości korzystania z zajęć sportowych, kulturalnych, intelektualnych. Nie prowadzą aktywnego trybu życia, nie uprawiają żadnej aktywności fizycznej czy kulturalno-artystycznej, co wynika z braków w infrastrukturze i dostępności do usług. Znaczną część mieszkańców cechuje bierność społeczna i zawodowa, która panuje na tym terenie od wielu lat. Likwidacja w trakcie transformacji gospodarczej zakładów hodowli roślin i Państwowych Gospodarstw Rolnych, które dawały wiele miejsc pracy, trwale wpłynęła na mentalność mieszkańców i niski poziom ich zaangażowania. Społeczność była nieufna i nie chciała się angażować i podejmować zatrudnienia. Nawarstwiały się problemy natury bytowej i niekorzystne zjawiska społeczne (np. alkoholizm). Problem niskiej aktywności społecznej w sposób naturalny dotyka także dzieci i młodzież. Utrwalają się złe nawyki i wzorce postaw życiowych i społecznych. Prowadzone przez instytucje społeczne dotychczasowe działania stopniowo zmieniają obraz tego obszaru, choć potrzeby w tym zakresie są nadal znaczące i wymagają kontynuacji.</i>

	<i>Przedsięwzięcie nr 2 skierowane jest na utworzenie kompleksowej oferty służącej aktywizacji i włączeniu społecznemu ludności wiejskiej zamieszkującej obszar rewitalizacji. Zadania infrastrukturalne zaplanowane w ramach przedsięwzięcia mają poprawić ład przestrzenny i funkcjonalność przestrzeni i obiektów publicznych, stając się impulsem do podejmowania nowych inicjatyw przez społeczność lokalną. W ramach przedsięwzięcia planuje się podjęcie szeregu działań służących zwiększeniu integracji i zaangażowaniu mieszkańców, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, ale także ich rodziców i osób starszych. Kompleksowy program działań i wydarzeń skierowanych do lokalnej społeczności będzie realizowany przy wykorzystaniu obecnej infrastruktury: świetlic wiejskich i parafialnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Docelowo jako zadanie uzupełniające postuluje się utworzenie dodatkowych świetlic wiejskich w Karłowicach i Wierzenicy.</i> Grupą docelową przedsięwzięcia są mieszkańcy sołectw Wierzenica, Karłowice i Wierzonka.
--	---

PROJEKT NR 2.1	Przebudowa ul. Wierzenickiej, Śliwkowej i dojazdu do kościoła wraz z uzupełnieniem dróg i umocnień na pl. Cieszkowskiego w Wierzenicy
PROJEKT NR 2.2	Swarzędzkie Domy Sąsiedzkie
PROJEKT NR 2.3	Animatoryzy rewitalizacji (konkurs na animatora rewitalizacji)
PROJEKT NR 2.4	Aktywizacja mieszkańców Wierzenicy, Wierzonki i Karłowic
PROJEKT NR 2.5	Zdrowo to sportowo!
PROJEKT NR 2.6	„Wokół Przyrody”

Wnioskodawca/ Podmiot realizujący	Projekt 2.1: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu Projekt 2.2: Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu Projekt 2.3: Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu Projekt 2.4: Szkoła Podstawowa w Wierzonce Projekt 2.5: Szkoła Podstawowa w Wierzonce Projekt 2.6: Sołectwo Karłowice, Szkoła Podstawowa Wierzonka, Sołectwo Wierzonka, Sołectwo Wierzenica, Zespół Caritas Wierzenica.
Miejsce realizacji projektu	Projekt 2.1: Wierzenica ul. Wierzenicka, Śliwkowa, dojazd do kościoła wraz z uzupełnieniem dróg i umocnień na pl. Cieszkowskiego w Wierzenicy Projekt 2.2: Obecnie brak wskazanej lokalizacji – 1 miejsce wspólne dla 3 sołectw Projekt 2.3: Obszar rewitalizacji – część wiejska Projekt 2.4: Szkoła Podstawowa w Wierzonce, świetlica wiejska w Wierzonce Projekt 2.5: Szkoła Podstawowa w Wierzonce, boiska sportowe w Karłowicach i w Wierzenicy Projekt 2.6: świetlica wiejska Wierzonka , teren boiska sportowego, teren leśny należący do Nadleśnictwa , teren boiska sportowego Karłowice, teren boiska sportowego Wierzenica ,
Zakres realizowanych zadań	Projekt 2.1: Teren będący przedmiotem inwestycji jest miejscem intensywnie użytkowanym przez okolicznych mieszkańców w tym parafian kościoła, turystów i podopiecznych Katolickiego Ośrodka Wychowania i Terapii Uzależnień. Jednocześnie brakuje tu pieszych ciągów komunikacyjnych, drogi są w złym stanie technicznym, plac Cieszkowskiego jest nieutwardzony. Celem projektu jest zapewnienie ładu przestrzennego oraz zapewnienie bezpiecznej i komfortowej komunikacji wszystkim uczestnikom ruchu drogowego. Podstawowy zakres przebudowy obejmuje: poszerzenie jezdni ul. Wierzbowej i Śliwkowej oraz wzmocnienie, konstrukcji poprzez ułożenie warstw bitumicznych – ścieralnej i wiążąco-wyrównawczej oraz przełożenie konstrukcji z kamienia polnego przez wykonanie nowej podbudowy i ponowne ułożenie kamienia, wymiana konstrukcji nawierzchni na dojeździe do kościoła, zamiana pętli autobusowej na pas BUS, przebudowa zatoki autobusowej, dodatkowe umocnienie

powierzchni - umożliwiające parkowanie osobom korzystającym z nabożeństw odprowadzanych w kościele parafialnym i zwiedzającym świątynię, regulacja wysokościowa i wymiana konstrukcji nawierzchni na istniejących zjazdach, uzupełnienie chodników, zamiana odwodnienia powierzchniowego na kanalizację deszczową, umocnienie terenów zielonych warstwą humusu z obsianiem trawą oraz obsadzeniem krzewami i drzewami, przebudowa urządzeń teletechnicznych, budowa oświetlenia drogowego.

Projekt 2.2: Zakres realizowanych działań w utworzonym Domu Sąsiedzkim:

- praca animatora społecznego (projekt 2.3) w celu motywowania mieszkańców do działania oraz poszukania liderów lokalnych, którzy będą w stanie sprawować opiekę nad dalszą realizacją projektu
- utworzenie kawiarenki otwartej dla wszystkich, prowadzonej przez mieszkańców
- organizacja corocznego festynu sąsiedzkiego
- podejmowanie wspólnych działań w przestrzeni miejskiej (spontaniczne akcje upiększania podwórek i skwerów, stoisko na Dniach Swarzędza promującymi DS, pomoc w organizacji imprez miejskich)
- wspólne organizowanie pikników, rajdów rowerowych, weekendowych wycieczek nordic-walking
- spotkania Dyskusyjnego Klubu Filmowego
- spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki
- spotkania Klubu Szachowego (albo innych)
- otwarta sala z grami planszowymi, piłkarzykami, bilardem, darterem
- zajęcia kulinarne dla dzieci i młodzieży
- warsztaty taneczne
- zajęcia komputerowe (kafeteria internetowa)
- zajęcia modelarskie
- warsztaty dla mieszkańców „Architekci przestrzeni lokalnej”
- kącik prasowy
- grupy samopomocowe
- świetlica dla dzieci
- szkoły dla rodziców
- zajęcia dla seniorów
- klub malucha
- klub młodzieżowy
- klub obywatelski (punkty konsultacyjno-informacyjne)
- klub historyczny
- bank czasu wolnego
- klub wolontariusza
- klub pracy
- siłownia
- zajęcia sportowo-rekreacyjne (fitness, zumba i inne)
- zajęcia profilaktyczne
- spotkania z ciekawymi ludźmi ze świata kultury, nauki, sztuki (przede wszystkim związanymi ze Swarzędzem)

Projekt 2.3: Głównym zadaniem jest pomoc mieszkańcom w uzyskaniu informacji o Programie Rewitalizacji oraz ofercie kulturalnej dostępnej na danym podobszarze. Animatorzy wspierają również działania kulturalno-społeczne i pomagają instytucjom i mieszkańcom w realizacji ich projektów. Mogą także służyć pomocą w zainicjowaniu kontaktów czy rozpoczęciu współpracy pomiędzy osobami, grupami nieformalnymi, artystami, instytucjami, organizacjami oraz innymi podmiotami podejmującymi przedsięwzięcia kulturalno-społeczne.

Zakres obowiązków animatora obejmuje:

- kształtowanie postaw i kompetencji mieszkańców sprzyjających uczestniczeniu w kulturze i życiu społecznym,
- informowanie mieszkańców o dostępnych możliwościach uczestniczenia w kulturze,

- wspieranie rozwoju przedsięwzięć podejmowanych w sferze kulturalno-społecznej oraz ich dostosowywania do potrzeb mieszkańców,
- inicjowanie kontaktów i współpracy pomiędzy osobami, grupami nieformalnymi, instytucjami, organizacjami oraz innymi podmiotami podejmującymi przedsięwzięcia kulturalno społeczne, służących efektywnemu tworzeniu całościowej, spójnej oferty takich przedsięwzięć,
- wspieraniu komunikacji i budowaniu relacji między podmiotami zaangażowanymi w proces rewitalizacji,
- wspieraniu zawiązanych grup aktywnych lokalnie,
- zbieraniu i udostępnianiu informacji na temat oddolnie realizowanych działań kulturalnospołecznych (dobrych praktyk) na obszarze objętym rewitalizacją, przy jednoczesnej diagnozie potrzeb mieszkańców i rozpoznaniu dostępnych zasobów,

Projekt 2.4: Organizowanie spotkań kulturalnych, intelektualnych ze znanymi lub ciekawymi osobami, np. prelekcje (dot. swojego wizerunku, zdrowego odżywiania, planowania wydatków, itp.), spotkań z ludźmi mającymi swoje zainteresowania, pasje. Zorganizowanie zajęć np. aerobiku lub zumby połączone ze spotkaniami z dietetykiem.

Aktywność fizyczna połączona ze zbilansowaną dietą sprawi, że będą się czuli zdrowsi, bardziej sprawni, a to wpłynie na ich samopoczucie. Spotkania z interesującymi ludźmi pozwolą rozbudzić w nich ciekawość świata, uatrakcyjnić ich codzienne życie. Ponadto zbliży ich do szeroko rozumianej kultury oraz sztuki.

Projekt 2.5: Projekt obejmuje organizację zajęć sportowych z piłki nożnej, tenisa, sztuk walki, tańca. Dzięki uczestnictwu w zajęciach dzieci i młodzież będą mogły odkryć swoje talenty, aktywnie spędzać czas w zorganizowanej formie. Być może zainteresują się jakąś dyscypliną na poważnie i w przyszłości będą trenować.

Projekt 2.6: Zakres projektu obejmuje następujące zadania służące wzrostowi aktywności lokalnej mieszkańców:

I. Remont świetlicy w Wierzonce: remont świetlicy, ocieplenie ścian, wymiana pokrycia dachowego, modernizacja Co. Uporządkowanie terenu wokół świetlicy: budowa rabatu w centrum wsi, obok świetlicy, wyposażenie w niezbędne pomoce i materiały w celu prowadzenia zajęć dla dzieci, młodzieży, seniorów, mieszkańców sołectwa.

II. Prowadzenie zajęć w świetlicach wiejskich:

1. Prowadzenie zajęć ceramicznych: kupno pieca ceramicznego, walcarki, materiałów /glina, szklivo, farby/
2. Małe kino – system adiu do prezentacji prac, filmów dydaktycznych, oraz filmów które powstaną podczas warsztatów filmowych, warsztaty fotograficzne, wyjazdy studyjne do Telewizji jak powstają filmy, wyjazdy studyjne do radia jak powstaje głos i nagrania, montaż programu.
3. Warsztaty kulinarne zdrowego – żywienia z wykorzystaniem naturalnych składników ziół, z wykorzystaniem warzyw z własnych ogródków przydomowych - kuchnia = piekarnik, szybko-far, robot- malakser, zmywarka, podgrzewacze, garnki

III. Powstanie ścieżki dydaktyczno – przyrodniczej od Karłowic Wierzonka - Wierzenica – Kobylnica:

1. Powstanie ścieżki, Oznaczenie /tablice/, Remont – uporządkowanie i oznaczenie, odnowienie cmentarza niemieckiego rodziny Won – Tresko, Grobu Nieznanego Żołnierza, oznaczenie szlaku historycznego – dydaktycznego, promocja walorów historycznych i zabytkowych, rekreacyjnych poszczególnych sołectw na
2. Ścieżka dydaktyczno – rowerowa. Powstanie wypożyczenia rowerów – 30 szt, małe rowery 10 szt
3. Pomniki przyrody oznaczenia tablicami informacyjnymi;
4. Zagospodarowanie i doposażenie terenu boiska sportowego- rekreacyjnego: na prowadzenie warsztatów pieczenia chleba „bułeczka wierzonkowska” wypromowanie tzw. bułeczki regionalnej, powstanie zabudowy na ognisko – palenisko i zbudowania pieca do pieczenia bułeczki - chleba. Montaż przyłącza wody – kanalizacyjnego pod wiatą, budowa pomieszczenia

	gospodarczego, ścieżki dydaktyczno – edukacyjnej dla dzieci rowerowej wraz z oznaczeniami znakami drogowymi; 5. Ścieżka ma łączyć sołectwa z poszczególnymi świetlicami i terenami rekreacyjnymi na których będą prowadzone: • festyny integracyjne z okazji „Dzień Dziecka: Pożegnanie lata, zabawy tj. Majówki, spotkania okolicznościowe. • rozgrywki sportowe, zajęcia pieczenie bułeczek, zajęcia edukacyjne, rekreacyjne, spotkania okolicznościowe, III. Powstanie i oznaczenie siedliska z tablicami informacyjnymi: owadów, ptaków, zwierząt, roślin : np. pola- łąki konwalii, kaczęce, budowanie karników, montaż ławeczek, budowa budek dla ptaków, hoteli dla owadów, siedlisk dla zwierząt – dokarmianie.
Wskaźniki rezultatu	Projekt 2.1: • Długość zmodernizowanych ulic: 217,88 m • Powierzchnia zmodernizowanego placu (m2) • Ilość utworzonych miejsc parkingowych (szt.) Projekt 2.2: • liczba osób biorących udział w zajęciach, spotkaniach • liczba godzin/zajęć odbywających się w Domu Projekt 2.3: • liczba animatorów rewitalizacji, • liczba godzin przepracowanych przez animatorów, • liczba spotkań zorganizowanych przez animatorów, • liczba przedsięwzięć zainicjowanych przez animatorów, • liczba konsultacji przeprowadzonych przez animatorów, • liczba przedsięwzięć społecznych, kulturalnych, w których wzięli udział animatorzy Projekt 2.4: • liczba zorganizowanych spotkań i prelekcji • liczba osób biorących udział w zajęciach Projekt 2.5: • liczba zorganizowanych zajęć: • liczba dzieci objętych wsparciem i biorących udział w zajęciach Projekt 2.6: • liczba wyremontowanych świetlic wiejskich; • liczba zorganizowanych zajęć; • liczba osób biorących udział w zajęciach;
Orientacyjny koszt całkowity	Projekt 2.1: 2 868 218,34 zł Projekt 2.2: 350 000,00 zł Projekt 2.3: roczny koszt 1 animatora szacowany na 14 400,00 zł Projekt 2.4: b.d. Projekt 2.5: b.d. Projekt 2.6: 368 500,00 zł
Planowane źródło/ źródła finansowania	Projekt 2.1: Środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFRR Projekt 2.2: Środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS Projekt 2.3: Środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS Projekt 2.4: Środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 2.5: Środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 2.6: Środki Urzędu Miasta i Gminy
Przewidywany okres realizacji projektu	Projekt 2.1: 2017-2018 Projekt 2.2: 2018-2023 Projekt 2.3: 2018-2023 Projekt 2.4: 2018-2023 Projekt 2.5: 2018-2023 Projekt 2.6: 2018-2023

PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 3	Tworzenie atrakcyjnej oferty usług edukacyjnych, sportowych i kulturalnych służącej aktywizacji i wychowaniu społeczno-obywatelskiemu dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji
Przedsięwzięcie zgodne z celem rewitalizacji:	CEL I. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKOM WYKLUCZENIA; CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
Uzasadnienie podjęcia działań:	<i>Na terenie Gminy Swarzędz zauważa się, że dzieci i młodzież rzadko uczestniczą we wspólnych zabawach na podwórkach, dużo czasu spędzają przed komputerem, telewizorem. Często nie potrafią działać zespołowo. Dzieci nie mają możliwości spotkania się i nawiązywania kontaktów z rówieśnikami z innych placówek. Jest mało takich sytuacji, w których dzieci uczą się tolerancji wobec inności. Wśród uczniów zauważa się coraz więcej problemów związanych z małą motoryką, napięciem mięśniowym, niską sprawnością fizyczną, podatność na infekcje oraz koordynacją ruchową.</i> <i>Często pedagodzy obserwują agresję wśród dzieci i dorosłych - słowną i fizyczną, wzajemne oskarżanie, osądzanie innych, brak norm współżycia w grupie rówieśniczej dzieci jak i dorosłych, przemoc w rodzinie, brak empatii, brak szacunku dla samych siebie i innych osób zwłaszcza starszych, niezdrowa rywalizacja, konkurencja, nietolerancja.</i> <i>Uczniowie zamieszkujący obszar rewitalizacji osiągnęli relatywnie niższe wyniki edukacyjne od rówieśników z innych obszarów gminy. W placówkach oświatowych brakuje pomocy dydaktycznych i odpowiedniego wyposażenia umożliwiającego rozwój pasji i zainteresowań. Ponadto uczniowie nie mają okazji do decydowania o wspólnych dla szkoły sprawach, co rodzi przez to wśród uczniów poczucie braku wpływu na swoje otoczenie i budowanie ich biernej postawy społecznej w przyszłości.</i> <i>Pewien wpływ na ten stan ma apatia i brak zaangażowania rodziców w życie szkoły i społeczności lokalnej. Większość rodziców nie wykazuje chęci integrowania się i aktywnego włączania się w przedsięwzięcia podejmowane przez placówki oświatowe. Słaby kontakt ze społecznością lokalną (z najbliższymi sąsiadami) uniemożliwia wymianę doświadczeń wychowawczych.</i> <i>Powyższe uwarunkowania wskazują na konieczność podjęcia kompleksowych działań okołopedagogicznych, w tym przede wszystkim zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, które umożliwią aktywne i twórcze rozwijanie kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji. Efektywność tego procesu wymaga podjęcia działań inwestycyjnych służących doposażeniu placówek edukacyjnych w odpowiednie wyposażenie i pomoce dydaktyczne, które uatrakcyjnią proces nauczania i umożliwią realizację szerszego programu zajęć pozaszkolnych, służących rozwijaniu pasji i zainteresowań dzieci i młodzieży, jak i prowadzenie zajęć profilaktycznych i międzypokoleniowych.</i> <i>Zestaw projektów ujętych w ramach przedsięwzięcia nr 3 stanowi odpowiedź na opisane powyżej wyzwania i problemy w zakresie budowania przyszłego kapitału ludzkiego obszaru rewitalizacji i gminy.</i> <i>Grupy docelowe przedsięwzięcia stanowić będą: dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym, uczniowie szkół podstawowych z placówek oświatowych, których rejonizacja obejmuje obszar rewitalizacji, rodzice, mieszkańcy, w tym szczególnie osoby starsze zamieszkujące obszar rewitalizacji.</i>

PROJEKT NR 3.1	Modernizacja placu zabaw
PROJEKT NR 3.2	Porozumienie bez Przemocy- „ Sen Żyrafy”
PROJEKT NR 3.3	„Na zielonej trawie w tańcu i zabawie”
PROJEKT NR 3.4	„Święto Rodziny” - festyn
PROJEKT NR 3.5	Przedszkolak przyszłości.
PROJEKT NR 3.6	Optymistyczny, zdrowy przedszkolak .
PROJEKT NR 3.7	Optymistyczny przedszkolak – aktywny senior.
PROJEKT NR 3.8	„Ogród doświadczeń” – zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjno - edukacyjne
PROJEKT NR 3.9	Spotkania przy grach planszowych
PROJEKT NR 3.10	„Czy znasz swoje miasto?” – gra miejska
PROJEKT NR 3.11	Współtworzymy barwne życie szkolne z profesjonalizmem i artystyczną duszą
PROJEKT NR 3.12	Zajęcia twórcze w dwójce
PROJEKT NR 3.13	Budowa placu zabaw dla starszych dzieci w parku przy ul. Piaski w Swarzędzu

Wnioskodawca/ Podmiot realizujący	Projekty 3.1-3.4: Przedszkole nr 1 Żołędziowe Skrzaty Projekty 3.5-3.7: Przedszkole nr 3, Pod Kasztanami” Projekty 3.8-3.9: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica, ul. Zamkowa 20, Swarzędz Projekt 3.10: Gmina Swarzędz/ Szkoła Podstawowa nr 1 w Swarzędzu/Fundacja PKOBP Projekty 3.11-3.12: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi w Swarzędzu ul. Polna 21, 62-020 Swarzędz Projekt 3.13: Urząd Miasta i Gminy Swarzędz
Miejsce realizacji projektu	Projekty 3.1-3.4: Przedszkole nr 1, Ul. Zamkowa 26, Swarzędz Projekty 3.5-3.7: Przedszkole nr 3, ul. Kórnicka 21, Swarzędz Projekty 3.8-3.9: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica, ul. Zamkowa 20, Swarzędz Projekt 3.10: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica, ul. Zamkowa 20, Swarzędz/ Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi ul. Polna 21, Swarzędz Projekty 3.11-3.12: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi ul. Polna 21, Swarzędz Projekt 3.13: Park ul. Piaski (dz.1158/1 obręb Swarzędz)
Zakres realizowanych zadań	Projekt 3.1: Modernizacja obejmuje: tor przeszkód rozwijający aktywność fizyczną i motoryczną dzieci, strefę ścianek manipulacyjnych zachęcających do współpracy w grupie, demontaż istniejących urządzeń zabawowych, montaż nowego wyposażenia placu zabaw z zapewnieniem bezpiecznej nawierzchni wokół urządzeń, stworzenie strefy do organizacji zajęć dydaktycznych (ławeczki ze stolikami), przebudowa sceny wykorzystywanej w czasie różnych uroczystości, występów, festynów rodzinnych. Celem projektu jest zapewnienie dzieciom atrakcyjnego placu zabaw, który będzie wspomagał ich rozwój oraz podniesie standardy istniejącego placu zabaw i jego bezpieczeństwa. Powstała infrastruktura będzie także bazą dla organizacji wydarzeń społeczno-kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, takich jak np. Projekt 3.3. „Na zielonej trawie w tańcu i zabawie” czy Projekt 3.4 „Święto Rodziny” - festyn. Projekt 3.2: Projekt „Porozumienie bez przemocy” ma na celu wsparcie wychowawców i rodziców w tworzeniu harmonijnych relacji z dziećmi i ze sobą nawzajem. Dzięki wychowaniu bez przemocy dzieci będą nabywały i poszerzały umiejętności wyrażania swoich uczuć i potrzeb w sposób komunikatywny nie raniąc innych; w poczuciu własnej wartości i szacunku do innych, będą przygotowane do radzenia sobie z trudnymi sytuacjami a nawet porażkami. Przedmiotem projektu będą szkolenia rady pedagogicznej, pozostałego personelu oraz rodziców, a także zajęcia edukacyjne dla przedszkolaków. Zakup literatury „Sen Żyrafy”- empatyczna komunikacja z dziećmi. Ponadto w każdej sal grupy przedszkolnej zostaną wprowadzone specjalne kąciki wyciszające dla dzieci.

Projekt 3.3: Celem projektu jest integracja między przedszkolną, nawiązywanie kontaktów z dziećmi z innych placówek, oraz z innymi nauczycielami. Nauka tolerancji wobec innych dzieci (kolor skóry, niepełnosprawność). Aktywizowanie dzieci do podejmowania działań zespołowych oraz aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu. Przełamywanie nieśmiałości wobec swoich rówieśników. Podczas organizowanego wydarzenia poszczególne grupy przedszkolne będą przygotowywać zabawy ruchowe do wspólnych realizacji, a także prezentować przygotowane tańce i piosenki, układy choreograficzne - wspólne zabawy na zakończenie imprezy.

Projekt 3.4: Projekt obejmuje coroczną organizację festynu dla rodzin dzieci uczęszczających do przedszkola oraz dla okolicznych mieszkańców. Wspólne zabawy, tańce tradycyjne, „potyczki rodzinne”, zabawy z elementem rywalizacji, zorganizowanie biegu dla dzieci i rodziców. Przygotowanie przez rodziców poczęstunku, oraz zaangażowanie ich do pomocy w organizacji festynu. Celem projektu jest integracja rodziców i aktywizowanie ich do udziału w życiu przedszkola. Zacieśnianie więzi z najbliższymi sąsiadami przedszkola. Propagowanie zdrowego stylu życia, czerpanie radości ze wspólnej zabawy, stwarzanie miłej atmosfery, przełamywanie barier międzysąsiedzkich.

Projekt 3.5: Wyposażenie dwóch sal w tablice interaktywne.

Projekt 3.6: Celem projektu jest wyposażenie ogrodu przedszkolnego w atrakcyjne i bezpieczne dla dzieci sprzęty, które zachęcą do zabaw na świeżym powietrzu oraz stworzą okazję do czerpania radości z pokonywania przeszkód. Nowy plac będzie kształtować poczucie odpowiedzialności, zdyscyplinowania, wytrwałości i sprzyjać przyswajaniu norm społecznych, poprzez zajęcia stymulujące integrację zespołową. Korzystanie z bezpiecznych, odpowiednich do wieku sprzętów zwiększy odporność fizjologiczną, skoryguje wady postawy i ukształtuje prawidłowe nawyki ruchowe.

Projekt 3.7: Celem projektu jest włączanie seniorów w życie lokalnej społeczności i przedszkola. W ramach projektu organizowane będą spotkania związane z Akcją Cała Polska Czyta Dzieciom, wspólne przygotowania do świąt (pieczenie pierników, malowanie pisanek, wykonywane ozdoby, dekorowanie sal). Występy artystyczne dzieci – seniorom, seniorzy – dzieciom. Przeprowadzanie wspólnie z dziećmi akcji charytatywnych (np.: na rzecz schroniska dla zwierząt), oraz związanych z ochroną przyrody i zdrowym stylem życia.

Projekt 3.8: Celem projektu jest pozyskanie nowych narzędzi ułatwiających zdobycie wiedzy poprzez doświadczenia, zachęcenie do nauki i wspólnego spędzania wolnego czasu oraz nauka pracy zespołowej, partycypacji w decyzjach szkoły poprzez konsultacje z uczniami/rodzicami planowanej inwestycji a także ich udział na etapie budowania i pielęgnacji inwestycji. Utworzenie instalacji do przeprowadzania doświadczeń będzie obejmowało:

- urządzenia demonstrujące zjawiska fizyki, ogród geologiczny, ogród sensoryczny; zamontowanie ławek, zaprojektowanie zieleni i oświetlenia podkreślające walory założenia.
- prowadzenie na urządzonym terenie zajęć dydaktycznych i spotkań integracyjnych oraz wspólna praca przy jego budowie i lub pielęgnacji (sadzenie roślin, pielęgnacja); zaangażowanie rodziców.
- włączenie uczniów do składania własnych pomysłów na etapie projektowania konsultacje, współpraca z projektantem.

Projekt 3.9: Projekt ma na celu zachęcanie dzieci i młodzieży oraz ich rodziców do wspólnego, aktywnego spędzania czasu wolnego, rozwijanie logicznego myślenia i orientacji przestrzennej, utrwalania i doskonalenia swojej wiedzy, rozwijania swoich zainteresowań, a może nawet pasji. Dobór gier planszowych ma umożliwić rozwijanie myślenia komputacyjnego oraz rozwijanie ww. kompetencji społecznych. Projekt obejmuje następujące działania:

- comiesięczne spotkania przy grach planszowych dla uczniów klas III – VIII pod kierunkiem osób związanych z Fundacją „Zagrajmy”.
- sobotnie spotkania kwartalne z Fundacją „Zagrajmy” połączone z konkursami.
- włączenie się w organizację Festynu Rodzinnego we współpracy z Radą Rodziców działającą przy Szkole Podstawowej nr 1 w Swarzędzu.

Projekt 3.10: Celem przedsięwzięcia jest rozwijanie kompetencji kluczowych ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwijanie kompetencji społecznych, współpracę w zespole, kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich oraz postawę

	świadomości i ekspresji kulturalnej. Ponadto poszerzanie wiedzy na temat „małej Ojczyzny”, stworzenie okazji do rywalizacji zgodnie z zasadami „fair play”, poznawanie historii i współczesnego oblicza miasta Swarzędza, rozbudzanie patriotyzmu lokalnego. Projekt polegał będzie na zorganizowaniu gry miejskiej dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 i Szkoły Podstawowej nr 2, a także opracowaniu i wydrukowaniu planu miasta Swarzędza z naniesionymi miejscami, w których znajdują się pomniki i tablice pamiątkowe. Projekt 3.11: W ramach projektu planuje się zakupić: • sprzęt oświetleniowy do sali widowiskowej; • system bezprzewodowych mikrofonów; • wyposażenie pracowni plastycznej; • ruchome elementy do przygotowania scenografii; • urządzenie wielofunkcyjne (drukarka, ksero w kolorze) do przygotowanie materiałów książkowych oraz projektów gazetki szkolnej; • oprogramowanie komputerowe do systemu oświetleniowo- dźwiękowego; • zestaw komputerowy z oprogramowaniem do redagowania gazetki szkolnej; • komplet kostiumów dziewczęcych i chłopięcych dla grupy tańca nowoczesnego; • wyposażenie dla mini pracowni krawieckiej – żelazko, zestaw igieł nici. Ponadto w ramach projektu przy wykorzystaniu nabytego wyposażenia pracowni artystycznych planuje się realizację następujących zadań: • wydanie tomiku poezji „Raj młodych artystów” i planowanie kolejnych; • stworzenie wernisażu prac plastycznych uczniów; • przygotowanie cyklicznych widowisk teatralno- muzycznych (kolejno przez 5 lat i kontynuacja) o określonej tematyce ,np. Cóż wiemy o miłości...” Cztery pory roku w poezji...” z udziałem rodziców, dziadków i nauczycieli; • wydanie 2 numerów pilotażowych gazetki szkolnej. Spodziewanymi efektami projektu będą: rozwijanie kreatywności , wrażliwości uczniów na sztukę, twórcze działania uczniów, możliwość prezentacji różnorodnych pasji artystycznych uczniów a także ich mistrzów czy opiekunów: tańca, śpiewu, umiejętności plastycznych i aktorskich, twórcze działania literackie i plastyczne inspirowane tematami corocznych imprez, możliwość samorealizacji uczniów w rolach pozaartystycznych, np. w charakterze scenarzysty, reżysera dźwięku, operatora światła, dziennikarza, popularyzowanie dobrych wzorów poprzez prezentacje pasji i osiągnięć w szkolnej gazecie „Jadzia 2”, współpraca z rodzicami i dziadkami społeczności szkolnej, tworzenie przyjaznego klimatu środowiska szkolnego, wymiana doświadczeń, wspólna realizacja zadań. Projekt 3.12: Celem projektu jest wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez stworzenie uczniom miejsca wyzwalającego w nich ekspresję artystyczną prowadząca do ćwiczeń ruchowych poprawiających ich sprawność manualną. Posłuży temu wybudowanie i przystosowanie pracowni artystycznej umożliwiającej prowadzenie warsztatów twórczych przez wykwalifikowanych artystów. Zakres działań ujętych w projekcie obejmuje: • zatrudnienie artystów • przygotowanie planów zajęć • zakup wyposażenia i materiałów (piec ceramiczny, walcarka, 10 toczków ceramicznych, 3 koła garncarskie, sztalugi szafki, stoły, zlew, glina szkliva, farby, kredki itp.) • organizację warsztatów twórczych: ceramika , malarstwo, grafika , rysunek - 1 zajęcia tygodniowo 1,5 h; Projekt 3.13: Projekt obejmuje rekultywację terenu reprezentacyjnego Miasta Swarzędz, polegającą na odnowie terenu rekreacyjnego starego częściowo zdewastowanego placu zabaw, poprzez budowę placu zabaw dla starszych dzieci. Inwestycja umożliwi stworzenie miejsca rekreacji, zabaw, a także spotkań po północnej stronie miasta, wpływając na zwiększenie zainteresowania mieszkańców spacerami i zabawą na terenie Parku.
Wskaźniki rezultatu	Projekt 3.1: • Liczba zmodernizowanych/wybudowanych placów zabaw: 1 • Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola korzystających z utworzonej infrastruktury: 100 osób/dzień;

	- Liczba dzieci spoza przedszkola biorących udział w imprezach przedszkola: 150 osób/rok; Projekt 3.2: - Liczba uczestników projektu: 300 osób /rok - Liczba kącików Żyrافی w każdej sali (4 kąciki) Projekt 3.3: - Liczba dzieci i nauczycieli biorących udział w imprezie: 150 osób/rok; - Liczba imprez: 1 wydarzenie/rok; Projekt 3.4: - Liczba uczestników festynu: 300 osób/rok - Liczba imprez: 1 wydarzenie/rok; Projekt 3.5: - Liczba zainstalowanych urządzeń TIK: 2 Projekt 3.6: - Liczba zmodernizowanych/wybudowanych placów zabaw: 1 - Liczba dzieci korzystających z nowych sprzętów: 75 osób Projekt 3.7: - Liczba dzieci uczestniczących w projekcie rocznie: 75 dzieci - Liczba seniorów zaangażowanych w projekcie rocznie: 10 osób Projekt 3.8: - Liczba uczniów korzystających z ogrodu (osoba/rok) - Liczba pozostałych mieszkańców korzystających z ogrodu (osoba/rok)* - Liczba rodziców uczniów i rodziców zaangażowanych w budowę ogrodu (osoba) - Liczba uczniów i rodziców zaangażowanych w konsultacje z projektantem ogrodu (osoba) - Liczba zorganizowanych zajęć dydaktycznych (ilość/rok) - Liczba spotkań integracyjnych (ilość/rok) Projekt 3.9: - Liczba uczniów i ich rodziców biorących udział w spotkaniach przy grach planszowych: 15 uczestników/1 spotkanie - Liczba zorganizowanych spotkań/rozgrywek: 10 spotkań/rok Projekt 3.10: - Liczba uczniów, którzy wezmą udział w grze miejskiej: - Liczba wycieczek szkolnych po najbliższej okolicy, które odbędą się danym roku szkolnym – klasy IV i V (każdy oddział raz w roku szkolnym): - Liczba uczniów i rodziców zaangażowanych w konsultacje z organizatorem konkursu - nauczyciel historii: - Liczba spotkań integracyjnych/rajdów: 1/rok Projekt 3.11: b.d Projekt 3.12: - Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach artystycznych (ilość osób/rok) - Ilość przeprowadzonych zajęć z warsztatów artystycznych - 50 szt./ rok Projekt 3.13 - Liczba zmodernizowanych/wybudowanych placów zabaw: 1
Orientacyjny koszt całkowity	Projekt 3.1: b.d. Projekt 3.2: 50 000,00 zł Projekt 3.3: 2 000 zł/rok, łącznie: 12 000,00 zł Projekt 3.4: 3 000 zł/rok, łącznie: 15 000,00 zł Projekt 3.5: 15 000,00 zł Projekt 3.6: 30 000,00 zł Projekt 3.7: 5 000 zł/rok, łącznie: 30 000,00 zł Projekt 3.8: b.d. Projekt 3.9: 4 000 zł Projekt 3.10: b.d Projekt 3.11: b.d Projekt 3.12: Koszt pracowni i wyposażenia: 80 000,00 zł, roczny koszt zajęć: 3 300,00 zł, łącznie 99 800,00 zł Projekt 3.13: 140 000,00 zł

Planowane źródło/ źródła finansowania	Projekt 3.1: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.2: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.3: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.4: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.5: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.6: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.7: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.8: środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS Projekt 3.9: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.10: środki Urzędu Miasta i Gminy/ środki Fundacji PKO BP Projekt 3.11: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.12: środki Urzędu Miasta i Gminy Projekt 3.13: środki Urzędu Miasta i Gminy
Przewidywany okres realizacji projektu	Projekt 3.1: 2018-2019 Projekt 3.2: 2018 - 2022 Projekt 3.3: 2018-2023 Projekt 3.4: 2018-2023 Projekt 3.5: 2018-2020 Projekt 3.6: 2018-2019 Projekt 3.7: 2018-2023 Projekt 3.8: 2018-2019 Projekt 3.9: 2018-2020 Projekt 3.10: 2018-2020 Projekt 3.11: 2018-2023 Projekt 3.12: 2018-2023 Projekt 3.13: 2018-2019

PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 4	Poprawa stanu technicznego budynków wielorodzinnych i warunków zamieszkania
Przedsięwzięcie zgodne z celem rewitalizacji:	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA
Uzasadnienie podjęcia działań:	<i>Przedsięwzięcie ma na celu poprawę stanu jakościowego i ilościowego substancji budowlanej obiektów wielorodzinnych zlokalizowanych w centrum Swarzędza zapobiegając odpływowi młodych mieszkańców poza obszar rewitalizacji, poprawiając warunki zamieszkania jak i ograniczając zjawisko niskiej emisji oraz poprawiając estetykę przestrzeni śródmiejskich.</i> <i>Grupę docelową stanowią mieszkańcy przedmiotowych nieruchomości</i>

PROJEKT NR 4.1	Budowa budynku mieszkalnego wielorodzinnego - kamienicy
PROJEKT NR 4.2	Modernizacja zabudowań mieszkalnych – kamienic (Piaski)
PROJEKT NR 4.3	Modernizacja zabudowań mieszkalnych – kamienic (Wielka Rybacka)
PROJEKT NR 4.4	Wymiana pieców na paliwo stałe na centralne ogrzewanie, etażowe

Wnioskodawca/ Podmiot realizujący	Swarzędzkie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. 62-020 Swarzędz, ul. Wrzesińska 13,
Miejsce realizacji projektu	Projekt 4.1: Ul. Kilińskiego 31/33 w Swarzędzu, obręb Swarzędz, numer działki 705, Projekt 4.2: Ul. Piaski 4 oficyna, Piaski 6 i Piaski 6 oficyna w Swarzędzu, obręb Swarzędz, Projekt 4.3: Ul. Wielka Rybacka 11 w Swarzędzu, obręb Swarzędz Projekt 4.4: Budynki TBS w ścisłym centrum Swarzędza

Zakres realizowanych zadań	Projekt 4.1: Projekt polega na budowie nowej kamienicy wraz z dwupoziomowym parkingiem. Budynek zostanie przeznaczony pod czynszowe mieszkania dla stosunkowo młodych, rozwojowych małżeństw, których nie stać na zakup lub budowę własnego mieszkania. Pośrednim, oczekiwanym rezultatem jest odmłodzenie wieku mieszkańców, zamieszkujących ten kwartał miasta Swarzędza, przyciągnięcie ich, poprzez utworzenie atrakcyjnej, przystępnej cenowo infrastruktury mieszkaniowej. Od strony architektonicznej, to uzupełnienie (wypełnienie) pierzei od ulicy Kilińskiego. Projekt 4.2: W zakres projektu wchodzi przeprowadzenie gruntownych remontów zabudowań wewnątrz obu oficyn. Modernizacja budynków frontowych. Modernizacja budynków mieszkalnych. Ocieplenie ścian elewacji szczytowych i tylnych budynków, naprawa tynków elewacji frontowych, naprawa pokrycia dachów, zagospodarowanie podwórza obu posesji. Przywrócenie mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa mieszkaniowego i świadomości opieki ze strony władarzy miasta. Projekt 4.3: Projekt polega na modernizacji budynku mieszkalnego, poprzez: ocieplenie ścian elewacji szczytowych i tylnych budynków, naprawę tynków elewacji frontowych, naprawę pokrycia dachów, zagospodarowanie podwórza posesji. Przywrócenie mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa mieszkaniowego i świadomości opieki ze strony władarzy miasta. Projekt 4.4: Projekt obejmuje wymianę pieców na paliwo stałe, które stanowią główny generator niskiej emisji i są trudne w obsłudze, co stanowi istotną uciążliwość zwłaszcza dla starszych mieszkańców lokali. Centralne ogrzewanie etażowe opalane gazem nie wymaga pomieszczeń gospodarczych na składowanie paliwa stałego, co umożliwi ich adaptację pod nowe funkcje zgodne z potrzebami mieszkańców. Jest to także rozwiązanie bardziej wydajne środowiskowo.
Wskaźniki rezultatu	Projekt 4.1: - Liczba nowopowstałych mieszkań czynszowych na obszarze rewitalizacji Projekt 4.2: - Liczba wyremontowanych budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji Projekt 4.3: - Liczba wyremontowanych budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji Projekt 4.4: - Liczba wymienionych/zmodernizowanych jednostek grzewczych;
Orientacyjny koszt całkowity	Projekt 4.1: 7 500 000,00 zł Projekt 4.2: 600 000,00 zł Projekt 4.3: 150 000,00 zł Projekt 4.4: 150 000,00 zł
Planowane źródło/ źródła finansowania	Projekt 4.1: Środki własne/ kredyt preferencyjny BGK Projekt 4.2: Środki własne Projekt 4.3: Środki własne Projekt 4.4: Środki własne
Przewidywany okres realizacji projektu	Projekt 4.1: 2019-2020 Projekt 4.2: 2018-2019 Projekt 4.3: 2018 Projekt 4.4: 2018

PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 5	
Poprawa warunków mieszkaniowych na osiedlach wielorodzinnych, poprzez modernizację i zwiększenie funkcjonalności infrastruktury	
Przedsięwzięcie zgodne z celem rewitalizacji:	CEL IV ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ORAZ ADAPTACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH POD NOWE FUNKCJE SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I KULTURALNE CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA
Uzasadnienie podjęcia działań:	<i>Przedsięwzięcie ma na celu poprawę stanu jakościowego substancji budowlanej obiektów wielorodzinnych na osiedlu Władysława IV jak i poprawę funkcjonalności jego otoczenia.</i> <i>Grupę docelową stanowią mieszkańcy przedmiotowych nieruchomości</i>

PROJEKT NR 5.1	Utworzenie miejsc integracji oraz aktywizacji społecznej wraz z niezbędnymi elementami infrastruktury w centralnej części Swarzędza
PROJEKT NR 5.2	Wymiana pieców kaflowych na piece gazowe jako element rewitalizacji wpływający na poprawę jakości powietrza w centralnej części Swarzędza

Wnioskodawca/ Podmiot realizujący	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Swarzędzu, Ul. Kwaśniewskiego 1, 62-020 Swarzędz
Miejsce realizacji projektu	Projekty 5.1 i 5.2: Os. Władysława IV, budynki nr 1-5 (działki nr 301/4, 401/5)
Zakres realizowanych zadań	Projekt 5.1: W skład projektu wchodzi następujące zadania: przekształcenie pralni na świetlicę osiedlową, budowa placu zabaw zintegrowanego z siłownią zewnętrzną, budowa i przebudowa otaczającej infrastruktury, w tym; drogi osiedlowe, chodniki, zatoki parkingowe dla os. niepełnosprawnych, instalacja oświetlenia, monitoring. Efektem realizacji inwestycji będzie utworzenie miejsca integracji społecznej w postaci świetlicy osiedlowej, która umożliwi organizację spotkań, prowadzenie zajęć edukacyjnych bądź dyżurów pielęgniarstwa w zależności od potrzeb mieszkańców. Siłownia napowietrzna i plac zabaw utworzą infrastrukturę niezbędną dla aktywizacji ruchowej i kształtowania postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców osiedla, w tym szczególnie dzieci i seniorów. Modernizacja bezpośredniego otoczenia budynków mieszkalnych poprzez utworzenie infrastruktury parkingowej, a także oświetlenie i monitoring terenu przełożą się na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz wzrost estetyki i funkcjonalności całego terenu osiedla. Projekt 5.2: W zakres projektu wchodzi likwidacja pieców kaflowych w 19 mieszkaniach, i ich zamiana na piece gazowe, a także adaptacja przestrzeni piwnic (obecnych składów węgla) na potrzeby mieszkańców. Efektem realizacji projektu będzie znaczące ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery, znacząca poprawa efektywności systemu grzewczego, jak i możliwość zagospodarowania przez mieszkańców zwolnionej przestrzeni piwnicznej, zgodnie z zapotrzebowaniem.
Wskaźniki rezultatu	Projekt 5.1: - Liczba utworzonych miejsc parkingowych, - Liczba utworzonych placów zabaw: 1 - Liczba utworzonych siłowni napowietrznych: 1 - Liczba pomieszczeń zaadaptowanych pod nowe cele Projekt 5.2: - Liczba pomieszczeń zaadaptowanych pod nowe cele - Liczba mieszkań w których wymieniono piece kaflowe: 19 - Redukcja emisji pyłów i benzo(a)pirenu o odpowiednio: PM10 – 1,02 Mg/rok PM2,5 – 0,61 Mg/ rok B(a)P – 0,18 Mg/rok
Orientacyjny koszt całkowity	Projekt 5.1: 749 514,35 zł Projekt 5.2: 356 096,00 zł

Planowane źródło/ źródła finansowania	Projekty 5.1 i 5.2: Środki własne (fundusz remontowy)/ inne
Przewidywany okres realizacji projektu	Projekty 5.1 i 5.2: 2018-2019

PROJEKT NR 6	DWORCOWA 7 – Klasyczna bryła innowacyjnym spojrzeniem
---------------------	--

Projekt wpisuje się w założenia celu rewitalizacji:	CEL III Zwiększenie konkurencyjności lokalnych podmiotów gospodarczych
Wnioskodawca/ Podmiot realizujący	„GEST” – Centrum Obrotu i Zarządzania Nieruchomościami Sp. z o.o. Ul. Głęboka 4/33, 61-553 Poznań
Miejsce realizacji projektu	Ul. Dworcowa 7, Swarzędz (Obręb 0001- Swarzędz, arkusz mapy 10, działki numer 2240, 2241, 2242, 2243/1, 2246, 2252)
Krótki opis problemów, na które odpowiedzią jest projekt	Obszar rewitalizacji cechuje się relatywnie wysokim udziałem przedsiębiorstw, jednak ich efektywność ekonomiczna, mierzona poziomem dochodów jest jedną z najniższych w gminie. Świadczy to o niskiej wartości dodanej generowanej przez przedsiębiorstwa, a tym samym relatywnie słabej pozycji konkurencyjnej. Pożądanym kierunkiem zmian jest rozwój nowoczesnych sektorów kreatywnych, a także wzmocnienie obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw poprzez utworzenie stosownego zaplecza infrastrukturalnego oraz ofertę usług szkoleniowych wysokiej jakości. Na terenie Swarzędza, a w szczególności obszaru rewitalizacji brakuje nowoczesnej powierzchni biurowej. Lokalni przedsiębiorcy muszą prowadzić i rejestrować działalność w lokalach mieszkaniowych i domach prywatnych, a część osób przenosi działalność do biur zlokalizowanych w pobliskim Poznaniu. Brakuje przestrzeni biznesowej sprzyjającej rozwojowi nowych inicjatyw gospodarczych, w tym start-upów, czy organizacji szkoleń i kursów poszerzających wiedzę z zakresu zarządzania, marketingu czy wprowadzania innowacyjnych zmian organizacyjnych i technologii. Budynek będący przedmiotem projektu wymaga podjęcia pilnych prac modernizacyjnych, szczególnie w zakresie termomodernizacji. Obecnie w części obiektu funkcjonują Delegatura I Urzędu Skarbowego w Poznaniu oraz Poczta Polska. Osoby starsze, a także niepełnosprawne mają trudności w poruszaniu się po obiekcie, konieczne jest dostosowanie istniejących elementów architektonicznych do ich potrzeb, aby zwiększyć funkcjonalność budynku.
Zakres realizowanych zadań	Planowana inwestycja dotyczy zdekapitalizowanego budynku biurowego przy ul. Dworcowej 7. W ramach projektu utworzone zostanie: • 300 m² przestrzeni coworkingowej, • 30-sto osobowa Sala konferencyjna, • modernizacja budynku, • 20 wyposażonych i dedykowanych mikrobiur; • Modernizacja substancji budynku poprzez gruntowną przebudowę elewacji oraz przebudowa pokrycia dachowego, służące poprawie efektywności energetycznej budynku; Modernizacja obiektu zostanie zrealizowana zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania, co znacząco poprawi możliwości użytkowania obiektu przez osoby niepełnosprawne czy posiadające dysfunkcje ruchowe. Efektem realizacji projektu będzie powstanie nowoczesnej przestrzeni coworkingowej, co zwiększy szanse aktywizacji gospodarczej ludności obszaru rewitalizacji, dzięki relatywnie niskim kosztom lokalizacji i prowadzenia działalności (brak konieczności

	wynajmu całego lokalu, możliwość korzystania ze wspólnych urządzeń biurowych, salek konferencyjnych, ekspresu do kawy, itp.). Zlokalizowane w obiekcie mikrobiura oraz sala konferencyjna będą oferowane na preferencyjnych warunkach wynajmu dla przedsiębiorców chcących prowadzić działalność na obszarze rewitalizacji, a także na cele szkoleniowe skierowane dla lokalnych przedsiębiorców. Grupę docelową stanowią: osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą, a także lokalni przedsiębiorcy
Wskaźniki rezultatu	- Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie obiektu: 18 - Powierzchnia utworzonej powierzchni coworkingowej: 300 m²;
Orientacyjny koszt całkowity	2 500 000,00 zł
Planowane źródło/ źródła finansowania	Środki własne/ EFRR/ inne środki zewnętrzne
Przewidywany okres realizacji projektu	I – IV kwartał 2019

PROJEKT NR 7	Centrum działań edukacyjno - kulturalnych „STOLARNIA”
Projekt wpisuje się w założenia celu rewitalizacji:	CEL II Zaangażowana i zintegrowana społeczność lokalna
Wnioskodawca/ Podmiot realizujący	Fundacja ARTIFAKT, Os. Dębina 16B/8, Poznań 61- 450 – siedziba: Swarzędz, ul. Rynek 21
Miejsce realizacji projektu	Swarzędz ul. Rynek 21
Krótki opis problemów, na które odpowiedzią jest projekt	W mieście kultura rozwija się w ograniczony sposób, brak jest miejsc spotkań np: kawiarni, restauracji, kina, galerii. Życie kulturalne mieści się w pobliskim Poznaniu. Z tego powodu miasto wraz z okolicznymi miejscowościami staje się „białą plamą” na mapie kulturalnej i potrzebne są działania , które przyciągną mieszkańców oraz turystów do odwiedzania i spędzania czasu wolnego w mieście Ważne jest kształtowanie pozytywne osobowości , stworzenie miejsca do rozwoju osobistego i spędzania wolnego czasu samemu i z rodziną, organizowanie miejsc spotkań typu kawiarnia, pracowni twórczych rozwijających, rozwijanie pasji, poprawiających i wyrównujących umiejętności informatyczne, które w dzisiejszych czasach stają się podstawą funkcjonowania. Przekazywanie umiejętności i doświadczeń zanikających, zapomnianych młodszemu pokoleniom, wymiana dobrych praktyk, powrót do tradycji miasta i tradycji rodzinnych Przygotowując salę wystawową, pracownię , kawiarnię głównymi założeniami projektu są następujące zagadnienia: - aktywna edukacja - przez zaangażowanie zwiedzającego, tak aby wizyta stała się niezapomnianą lekcją edukacyjno kulturalną; - wzrost zainteresowania mieszkańców Swarzędza i turystów poznawaniem wyjątkowych działań skierowanych na szerzenie i propagowanie działań ceramiczno-plastycznych, jak również działań propagujących twórczość samorodną, młodych

	artystów; - efektywna promocja wystaw, warsztatów cyklicznych jako jeden z produktów turystycznych miasta i ważny przystanek na mapie Wielkopolski Na planowaną do stworzenia pracownię i salę wystawową składają się następujące pozycje: 1) Szczegółowa koncepcja wystaw wraz z aranżacją projektową. 2) Szczegółowa koncepcja modernizacji technologicznej sali wystawowej z uwzględnieniem między innymi instalacji elektrycznych i teletechnicznych w przestrzeni ekspozycji oraz systemów multimedialnych i interaktywnych. 3) Projekty budowlano - wykonawcze wystawy wraz z instalacją elektryczną i teletechniczną oraz instalacjami multimedialno-interaktywnymi i wystawy. Nowe miejsce będzie pełnić rolę łącznika pomiędzy organizacjami społecznymi środowiskami lokalnymi i zagranicznymi, twórczymi, badawczymi w oparciu o wypracowane zasady partnerstwa dobre praktyki, poprzez spotkania wokół sztuki.
Zakres realizowanych zadań	Adaptacja budynków wraz z przyległym otoczeniem w powiązaniu z działaniami społecznymi: kulturalnymi i edukacyjnymi. Chcemy stworzyć nowe miejsce gdzie będą organizowane wystawy twórców profesjonalnych i nierofesjonalnych, przy której będzie działać pracownia z kąciem kawiarnianym jako miejsce spotkań jak również szkoleń i pogadanek dla grup animatorów kultury i pedagogów społecznych, nauczycieli, instruktorów ,pasjonatów dzieci i młodzieży w zakresie działań twórczych, edukacyjnych i kulturalnych. Spotkania między pokoleniowe, rodzinne podtrzymujące tradycje. Podczas modernizacji zostaną w prowadzone pozytywne zmiany, które wpłyną na atrakcyjność wystaw i prezentacji twórczości , a z drugiej nie zakłócą jej unikalnego charakteru miejsca i prezentowanych działań. Osiągnięcie powyższych celów będzie wiązało się z zaimplementowaniem poszczególnych elementów inwestycji: 1) przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji planowanych prac, opracowanie/projektów dokumentacji branżowej, w tym także projekty aranżacji wnętrz; 2) Remont fasady i adaptacja obiektu, służąca poprawie warunków funkcjonowania, tj. roboty remontowe obiektów na cele działalności kulturalnej i edukacyjnej w zakresie kultury: pracowni warsztatowej, sali na wystawy i szkolenia wraz z zapleczem kuchennym i magazynem, ciąg komunikacyjny, podwórze; -Zastosowane technologie: • Termoizolacja budynków (pracowni i sali wystawowej) • Nowe tynki na zewnątrz elewacji • Remont pokrycia dachu i ocieplenie • Wymiana okien i drzwi zewnętrznych i wewnętrznych • Remont posadzki oraz podłogi • Instalacje co, gazowe, wod-kan., • podjazd przy wejściu dla osób niepełnosprawnych • remont ciągu komunikacyjnego- holu- łączącego rynek z podwórzem 3) Nadzór inwestorski/autorski kontrola obiektów i procesów remontowych; 4) Wyposażenie w system informacyjny w holu wejściowym oraz na zewnątrz pracowni, ale również w strefie wejścia i na jego fasadzie; -Zastosowane technologie: • Bannery i tablice w ciągach komunikacyjnych i w holu. 5) Zaprojektowanie wzorcowej i funkcjonalnej, atrakcyjnej w formie pracowni wraz z identyfikacją wizualną będącą elementem narracji o tradycji garncarstwa i ceramiki oraz rzeźby w Polsce i na świecie; 6) Wyposażenie w specjalistyczny sprzęt pracowni ceramiczno-plastycznej - Zastosowane technologie: •Piec ceramiczny komorowy, półki, stojaki, wsporniki do płyt •Prasa do kafli

- Koła garncarskie elektryczne
 - Maszyna do przerobu gliny
 - Szafy na chemię i szkliwa
 - stoły dla najmłodszych dzieci z krzesłami
 - stoły standardowe z taboretami
 - Funkcje: prowadzenie warsztatów ceramiczno rzeźbiarskich, plenerów, szkoleń
- 8) zaprojektowanie i wyposażenie sali galeryjnej i szkoleniowej wraz z zapleczem kuchennym
- Monitor LCD, laptopy, rzutniki, system nagłaśniający
 - Systemy do zawieszania obrazów
 - Postumenty do rzeźb
 - Stoły
 - Krzesła
 - Funkcje:
- Organizowanie wystaw, pokazów, szkoleń
- 9) Wyposażenie i remont części magazynowej
- Regaly magazynowe, szafy
- Funkcje:
- Przechowywanie i składowanie materiałów plastyczno-ceramicznych, przechowywanie i archiwizowanie zbiorów Fundacji, przechowywanie postumentów oraz elementów do budowy wystaw;
- 10) Wyposażenie zaplecza kuchennego
- Zastosowane technologie:
- Zestaw mebli
 - Zlew, bateria
- Funkcje:
- Możliwość przygotowania poczęstunku, zaparzenia kawy i herbaty podczas wernisażu, szkoleń i warsztatów.
- 11) wyposażenie toalet bezdotykowych dla uczestników oraz pracowników z uwzględnieniem możliwości korzystania przez osoby niepełnosprawne;
- Zastosowane technologie:
- toalety, baterie
 - miski wc, stelaże podtynkowe
 - płytki na ścianie i podłodze
 - szafka
- Funkcje:
- ograniczenie liczby wytwarzanych odpadów i niepotrzebnych rutynowych czynności wykonywanych przez naszych klientów, utrzymanie czystości
- 12) Projekcje wielkoformatowe budujące emocje w sali wystawowej(Małe Kino) :
- Zastosowane technologie:
- Projekcja z rzutników w multimedialnych;
- Funkcjonalność:
- Wyświetlanie filmów, kolaży animacji, zdjęć, ikonografii i sekwencji wideo;
- Budowanie emocji przez zastosowanie efektu skali wyświetlanego obrazu.
- 13) Wyposażenie i wyremontowanie ciągu komunikacyjnego wraz z podwórzem
- Zastosowane technologie:
- chodniki
 - aranżacja zieleni
 - stoliki, krzesła
 - zimowy ogród
- Funkcjonalność:
- prowadzenie warsztatów, spotkań, miejsce wystawowe zarówno w okresie letnim jak i zimowym
- 14) Wbudowanie windy ułatwiającej poruszanie osób niepełnosprawnych
- 15) remont fasady budynku kamienicy wraz z przebudową wejścia- podjazd do wózków.

	16) Instalacja elektryczna, Dzięki uruchomieniu nowego miejsca powstanie kawiarnia wraz z pracowniami, a ponadto: • Zostały zaplanowane w kolejnych 2 latach następujące wydarzenia odbywające się regularnie co tydzień: Warsztaty z ceramiki i rzeźby, Warsztaty taneczne boliwood, Warsztaty informatyczne, Warsztaty podtrzymujące tradycje i zapomniane formy zabawy dla najmłodszych oraz dorosłych: gry, taniec tradycyjny, bajanie połączone z zajęciami twórczymi, warsztaty kulinarne; • Warsztaty tematyczne i spotkania z ciekawymi ludźmi, artystami 2 spotkania w roku. • Zaplanowane również cykliczne projekty realizowane co roku : -1x wystawa roczna prezentująca artystów z miast partnerskich (w poprzednich latach brak miejsca przysparzał wielu problemów i uniemożliwiał regularną wymianę doświadczeń i dobrych praktyk) - 2 wystawy rocznie promujące twórców profesjonalnych i nieprofesjonalnych - 1x prezentacja filmów o twórcach nieprofesjonalnych • Rozwijanie Działań aktywizujących i integrujących środowiska twórcze wraz z partnerami: -Wydział Edukacji Artystycznej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu - L'Association „Hors-Hamp” z Nicei, Miastami partnerskimi Swarzędza Plan rozwoju w obszarze działalności kulturalnej dotyczy kontynuacji następujących imprez cyklicznych oraz zapewnienie ich ciągłości: • VI Edycji Konkursu Ceramiki i Rzeźby Szukając Talentów dla dzieci i młodzieży wraz z warsztatami propagującymi pracę w glinie. • Kontynuacja IV edycji konkursu dla Twórców Samorodnych. • Plan rozwoju obejmuje, oprócz odbywającej się planowo wystawy podsumowującej co roczny konkurs, zorganizowanie stałej ekspozycji nagrodzonych i wyróżnionych prac z wcześniejszych edycji konkursu propagująca twórczość samorodną i jej twórców. • możliwość poszerzania i gromadzenia kolekcji prac dzięki miejscu na przechowywanie i archiwizowanie prac. • Kontynuacją cyklu działań twórczych Do Teatru przez dziurkę od klucza - III edycja (do tej pory zrealizowane zostały - spotkania z Teatrem oraz warsztaty edukacyjno -kulturowe dla dzieci i młodzieży. • Większa, komfortowa przestrzeń pracowni oraz sali galeryjno wystawienniczej pozwoli na organizowanie warsztatów tematycznych, zapraszanie na spotkania gości specjalnych związanych z teatrem i tańcem. • Przewiduje się również utrwalenie i przekazywanie pozytywnego wzorca poprzez kolejne edycje Festiwalu Filmowego Autfestiwal , spotkania z wzorcowymi placówkami prezentacja filmowców promujących twórców samorodnych - biorących udział w cyklicznym konkursie „ Szukając Talentów" oraz promujących dobre praktyki.. Grupę docelową stanowią: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także turyści
Wskaźniki rezultatu	• Liczba zorganizowanych wydarzeń artystyczno-kulturalnych; • Liczba zorganizowanych warsztatów tematycznych • Liczba uczestników zajęć na warsztatach tematycznych
Orientacyjny koszt całkowity	2 000 000,00 zł
Planowane źródło/ źródła finansowania	Środki własne/ Ministerstwo Kultury/ EFRR
Przewidywany okres realizacji projektu	2017 - 2023

Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przewiduje się, iż w ramach procesu rewitalizacji realizowane będą także inne przedsięwzięcia - komplementarne w stosunku do projektów i przedsięwzięć ujętych na zamieszczonej w LPR liście projektów głównych, których realizacja wzmocni oddziaływanie programu. Niwelując problemy o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym i środowiskowym stanowią ważny czynnik prowadzonej odnowy obszaru rewitalizacji w mieście i na wsiach. Ich koncentracja przestrzenna na obszarze rewitalizacji wpłynie w sposób bezpośredni na poprawę warunków rozwojowych, stymulując powstawanie nowych inicjatyw społecznych i gospodarczych, a tym samym prowadząc do dalszego zrównoważonego rozwoju obszaru rewitalizacji.

Z uwagi na trudność ich precyzyjnej identyfikacji nie zostały one określone w sposób zindywidualizowany, jednak z uwagi na ich oczekiwaną rolę w wypełnianiu celów programu rewitalizacji ich typy zostały przedstawione jako przykładowe typy projektów przy opisach kierunków działań. Ich zakres nie został jednak wyczerpany. Należy zakładać, iż każde działanie wpisujące się w cele rewitalizacji, stanowić będzie działanie uzupełniające dla projektów głównych.

W ramach naboru zidentyfikowano następujące projekty, które ze względów formalnych (niepełna informacja) lub merytorycznych (charakter działań nie jest w pełni spójny z kierunkami działań, ale jest do nich komplementarny, tzn. realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia zamierzonego celu rewitalizacji) zostały wskazane jako projekty uzupełniające. Projekty te zostały zebrane w poniższej tabeli.

Tabela 17. Projekty uzupełniające zidentyfikowane na etapie naboru zgłoszonej do Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023

Numer i nazwa projektu	Nazwa zgłaszającego projekt	Zadania w projekcie/ opis działań	Lokalizacja	Lata realizacji	Szacowana wartość projektu	Źródło finansowania	Projekt zgodny z celem rewitalizacji:
U1. Sami Remontujemy	Stowarzyszenie Lepszy Swarzędz, Rynek 13/2 Swarzędz,	Zorganizowanie praktycznych szkoleń z zakresu prac remontowo -budowlanych z wykorzystaniem nowoczesnych materiałów i technologii. Zapewnienie fachowej pomocy (instruktora) podczas podejmowanych przez mieszkańców prac remontowych w zaniedbanych obiektach należących do mieszkańców, wspólnot mieszkaniowych lub gminy. Współpraca z producentami/dystrybutorami materiałów budowlanych którzy posiadają dedykowaną kadrę instruktorów i mogą ich pomoc zapewnić nieodpłatnie. Oczekiwany udział w projekcie przedsiębiorców z branży budowlanej i materiałów budowlanych prowadzący działalność na terenie Gminy. Zakup materiałów budowlanych dokonany przez właściciela nieruchomości czyli przez Gminę jeśli podejmowane przedsięwzięcia remontowe dotyczą obiektów należących do Gminy, przez właściciela lub wspólnoty mieszkaniowe w pozostałych przypadkach.	Obszar rewitalizacji	2018-2023	20 000,00 Zł rocznie	Budżet gminy/ Środki podmiotów zewnętrznych, właścicieli	CEL I. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKOM WYKLUCZENIA; CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
U2. Poprawa jakości oferty integracji i aktywizacji dzieci i osób dorosłych z niepełnosprawnością	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka w Swarzędzu, os. Kościuszkowców 13,	W skład przedsięwzięcia wchodzi projekty ukierunkowane na stworzenie atrakcyjnej oferty działań integracyjnych i rehabilitacyjnych dla dzieci i dorosłych z niepełnosprawnością	Przedsięwzięcie realizowany poza obszarem, ale skierowany do mieszkańcó		50 000,00 zł	Budżet gminy/ Środki podmiotów zewnętrznych	CEL I. PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKOM WYKLUCZENIA; CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Numer i nazwa projektu	Nazwa zgłaszającego projekt	Zadania w projekcie/ opis działań	Lokalizacja	Lata realizacji	Szacowana wartość projektu	Źródło finansowania	Projekt zgodny z celem rewitalizacji:
			w obszarze rewitalizacji				
U2.1 W integracji z mieszkańcami gminy propagowanie osiągnięć artystycznych dzieci i osób dorosłych z niepełnosprawnościami – wystawy, otwarte warsztaty, festyny, kiermasze, przeglądy twórczości.		Organizowanie spotkań integracyjnych, warsztatów, wystaw, przeglądów twórczości, kiermaszów oraz festynów. Współpraca z placówkami oświatowymi, kultury i Kościołem.	Os. Kościuszkowców 13 w Swarzędzu oraz ul. Poznańska 99 w Kobylnicy.	2018-2020	10 000,00 zł	Budżet gminy/ Środki podmiotów zewnętrznych	
U2.2 Przygotowanie optymalnych warunków do hipoterapii dzieci i osób dorosłych z niepełnosprawnościami.		Przystosowanie drogi i terenu do ćwiczeń. Oświetlenie terenu. Zakup toalety przenośnej. Wybudowanie poczekalni dla rodziców	Gruszczyn, plac Gruszczyński i 1 Umowa użyczenia z właścicielem terenu.	2018-2020	25 000,00 zł		
U2.3 Poprawa jakości życia dzieci i osób dorosłych z niepełnosprawnościami poprzez zastosowanie w terapii specjalistycznego sprzętu.		Zakup sprzętu specjalistycznego niezbędnego do poprawy efektów rehabilitacji i terapii oraz przystosowania osób niepełnosprawnych do integracji w społeczeństwie. - zakup zestawu interaktywnego - zakup sprzętu rehabilitacyjnego	Os. Kościuszkowców 13 w Swarzędzu oraz ul. Poznańska 99 w Kobylnicy.	2018-2019	15 000,00 zł		
U3. Dzień Sąsiada	Ośrodek Pomocy w Swarzędzu	Sąsiedzkie święto jest wspólne, czyli nie ma jednego organizatora. Nie polega ono na znalezieniu sponsora, który zafunduje wszystkie atrakcje, na zaproszeniu gości z zewnątrz i wybudowaniu wielkiej sceny dla artystów. Dzień Sąsiada nie ma lidera, osoby, która jest za wszystko odpowiedzialna. Organizatorami są	Obszar rewitalizacji	2018-2023	b.d.		CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Numer i nazwa projektu	Nazwa zgłaszającego projekt	Zadania w projekcie/ opis działań	Lokalizacja	Lata realizacji	Szacowana wartość projektu	Źródło finansowania	Projekt zgodny z celem rewitalizacji:
		wszyscy sąsiedzi, którzy chcą włączyć się w przygotowania do tego wydarzenia. Poprzez podejmowaną inicjatywę ma dojść do wzmocnienia więzi w społeczności lokalnej, pobudzenia ludzi do realizowania inicjatyw społecznych, edukowania mieszkańców i kształtowania w nich poczucia współodpowiedzialności za swoje środowisko lokalne, rozbudzenia w mieszkańcach „ducha współpracy”, uświadomienia potrzeby współdziałania między sąsiadami i promowania wzorów sąsiedzkiej życzliwości.					
U4. Przyjazna kultura – świetlica miejska na os. Czwartaków w Swarzędzu	Ośrodek Kultury w Swarzędzu	Remont świetlicy miejskiej oraz jej wyposażenie. Projekt realizowany poza obszarem rewitalizacji, ale działalność placówki skierowana jest także do mieszkańców z obszaru rewitalizacji	Świetlica, os. Czwartaków	2018 r.		Środki własne	CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
U5. Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 2 w Swarzędzu	Gmina Swarzędz	Rozbudowa szkoły o salę sportową z zapleczem oraz część dydaktyczną dla najmłodszych dzieci	Swarzędz ul. Polna 21	Czerwiec 2018– sierpień 2019	ok.7 mln zł brutto	Środki własne	CEL II. ZAANGAŻOWANA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA
U6. Budowa Centrum szkoleniowo-Rekreacyjnego z terenem edukacyjno-rekreacyjnym	Iwona Wór-Gawłowska, Szczepan Gawłowski	Zagospodarowanie terenu poprzemysłowego Młynu w Mechowie, zgodnie z przekazaną koncepcją	Młyn w Mechowie, Wierzenica		Nie podano	Środki własne/ EFRR	CEL IV. ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ORAZ ADAPTACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH POD NOWE FUNKCJE SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I KULTURALNE
U7. Remont kamienicy	Mirosława Piotrowska, Marlena Majchrzak	Remont dachu, elewacji i klatki schodowej	Kórnicka 6, Swarzędz		Nie podano	Środki własne/ JESSICA/ (ewentualne dotacje z UMiG)	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA

Numer i nazwa projektu	Nazwa zgłaszającego projekt	Zadania w projekcie/ opis działań	Lokalizacja	Lata realizacji	Szacowana wartość projektu	Źródło finansowania	Projekt zgodny z celem rewitalizacji:
U8. Nowoczesna kamienica w Centrum Swarzędza – połączenie historii z nowoczesną energooszczędnością	ARAMIS Sp. z o.o.	Remont kamienic: wymiana instalacji, stolarki, pokrycia dachu, izolacji budynku, fotowoltaika, odrestaurowanie elewacji, ograniczenie funkcji mieszkaniowej na funkcję gospodarczą, przestrzenie biurowe	Swarzędz, ul. Rynek 19 i Pl. Niezłomnych 17		2 500 000,00 zł	Środki własne/ JESSICA	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA
U9. Przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania budynku mieszkalnego wielorodzinnego na budynek wielorodzinny z częścią usługową (restauracja)	Biuro Projektów Inżynierskich Jacek Matuszak	Kompleksowy remont budynku z częściową przebudową oraz częściową zmianą sposobu użytkowania: turystyczno-gastronomiczna	Swarzędz Plac Niezłomnych 18, dz. nr 897 i 3313	2018-2019	1 400 000,00zł	Środki własne/ JESSICA	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA
U10. Projekt rozbiórki budynku biurowego po OPS w Swarzędzu	Gmina Swarzędz	Rozbiórka obiektu budowlanego, uporządkowanie przestrzeni.	ul. Poznańska 25, działka nr ewid. 2164/12, ark. 19 – obręb Swarzędz Miasto	2018/2019	24 477,00 zł	Środki własne	CEL IV. ODNOWA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ORAZ ADAPTACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH POD NOWE FUNKCJE SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I KULTURALNE
U11. Przyjazna kultura – bezpieczeństwo na terenie Ośrodka Kultury	Ośrodek Kultury w Swarzędzu	Zagospodarowanie terenu Ośrodka Kultury poprzez: budowę parkingu dla samochodów osobowych oraz postawienie ogrodzenia wokół terenu Ośrodka Kultury, z bramą wjazdową od ul. Jesionowej oraz bramą wyjazdową od strony ul. Harcerskiej	Ośrodek Kultury w Swarzędzu	2018 r.	b.d.	Środki własne	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA
U12. Przebudowa ul. Zamkowej, Mickiewicza, Nowy Świat, Plac Powstańców Wlkp.,	Gmina Swarzędz/Wydział Inwestycji	Projekt wielobranżowy. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Nowe jezdnie, chodniki i miejsca parkingowe. W ramach inwestycji zostanie rozdzielona	Swarzędz/ Centrum	2018-2020	30.000.000,00 zł	Środki własne/ EFRR	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA

Numer i nazwa projektu	Nazwa zgłaszającego projekt	Zadania w projekcie/ opis działań	Lokalizacja	Lata realizacji	Szacowana wartość projektu	Źródło finansowania	Projekt zgodny z celem rewitalizacji:
Gołębiej, Mylnej, Bramkowej w Swarzędzu		kanalizacja ogólnospławna oraz wymieniona większość infrastruktury podziemnej. Zostaną zastosowane materiały pasujące do staromiejskiej zabudowy.					
U13. Budowa chodnika w Wierzenicy	Gmina Swarzędz/Wydział Inwestycji	Budowa chodnika z brukowej kostki betonowej po jednej stronie ulicy (szerokość 2,0m) – całkowita długość dwóch odcinków wynosi ok 250 m.; budowa nowego oświetlenia w oparciu o technologię LED (11 opraw); budowa przystanku autobusowego (23,0m x 2,0m) z miejscem na wiatę	gm. Swarzędz, obręb Wierzenica - nr ew. działek: 25, 34/32, 23/12, 23/11, 23/10, 23/9, 23/6, 14/1, 14/2	Rok 2018	1 100 000,00 zł	Środki własne	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA
U14. Przebudowa układu komunikacyjnego przed budynkiem biurowym przy ul. Poznańskiej wraz z chodnikiem wzdłuż ul. Sienkiewicza i miejscami parkingowymi	Gmina Swarzędz	Przebudowa układu komunikacyjnego przed budynkiem biurowym z uporządkowaniem parkowania i komunikacji na parkingu.	ul. Poznańska/ ul. Sienkiewicza, działka nr ewid. 2164/6	2017/2018	636 602,19 zł	Środki własne	CEL V POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA

Analiza komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania. Kryteria te były kluczowe przy wyborze projektów rewitalizacyjnych ujętych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023*. Efekt synergii uzyskany dzięki zapewnieniu komplementarności realizowanych działań zwiększy efektywność i tempo osiągania oczekiwanych rezultatów procesu rewitalizacji na przyjętym obszarze. Analizę komplementarności projektów uzupełniono także o projekty, które znalazły się na liście projektów uzupełniających

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna projektów rewitalizacyjnych oznacza, że przy ich formułowaniu wzięto pod uwagę miejsce planowanej realizacji – czy jest ono zlokalizowane w granicach obszaru rewitalizacji, a także czy jego realizacja wzmocni oddziaływanie innych działań, zapewniając kompleksowe wzmocnienie realizacji danego celu na całym obszarze wskazanym do rewitalizacji.

Obszarem realizacji wszystkich projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest obszar rewitalizacyjny wskazany w delimitacji. Zgodnie z charakterem działań większość projektów rewitalizacyjnych realizowana będzie punktowo w różnych rejonach obszaru, ale ich oddziaływanie będzie obejmowało całość obszaru rewitalizacji.

Kluczowym rejonem obszaru rewitalizacji w mieście będzie utworzone Centrum Aktywności Społecznej przy ul. św. Marcina 1. Obiekt ten ma stać się centralnym punktem aktywizacji i integracji mieszkańców, udostępnionym na potrzeby instytucji społecznych, sportowych i kulturalnych, a także organizacji pozarządowych (Przedsięwzięcie nr 1).

Projekty edukacyjne będą realizowane w placówkach oświatowych znajdujących się w granicach obszaru rewitalizacji (Przedsięwzięcie nr 3) jednak ich oddziaływanie będzie odpowiadało zasięgowi ich rejonizacji.

Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej i funkcjonalności obiektów mieszkalnych i biurowych, jak i poprawę funkcjonalności przestrzeni są rozmieszczone punktowo na całym obszarze rewitalizacji (Przedsięwzięcia nr 4 i 5, Projekty: 6, 7, U7, U8, U9, U10).

Projekty drogowe (U11, U12, U13) są zlokalizowane w bezpośrednim otoczeniu innych inwestycji realizowanych na obszarze rewitalizacji, a ich celem jest poprawa skomunikowania tych obszarów, a tym samym wzrost efektywności całego procesu odnowy.

Jedynym zgłoszonym projektem, którego miejsce realizacji zlokalizowane jest poza obszarem rewitalizacji było przedsięwzięcie U2, które zakłada aktywizację osób niepełnosprawnych z obszaru rewitalizacji przy wykorzystaniu infrastruktury znajdującej się poza granicami obszaru.

Obszary wiejskie Gminy Swarzędz, które zostały wyznaczone jako obszar rewitalizacji cechuje szczególna koncentracja przestrzenna i funkcjonalna. Wyniki delimitacji obszarów zdegradowanego i

rewitalizacji wskazały jednoznacznie, że cały rejon północny gminy obejmujący miejscowości Wierzenica, Wierzonka, Karłowice należy do najbardziej zdegradowanych według badanych kryteriów rejonów gminy. Zaplanowane w programie projekty rewitalizacyjne związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury społecznej oraz działaniami społecznymi na rzecz społeczności lokalnej odnoszą się do wszystkich wymienionych miejscowości, które przestrzennie i funkcjonalnie są ze sobą ściśle powiązane (Przedsięwzięcie nr 2). Za szczególnie istotne miejsca integracji, w których realizowana będzie część zaplanowanych projektów społecznych należy uznać świetlice wiejską w Wierzonce, a także świetlice przyparafialne w Wierzenicy i Karłowicach, wraz z ich bezpośrednim otoczeniem.

Na uwagę zasługuje także projekt uzupełniający (U6) służący adaptacji zdegradowanego terenu przemysłowego po młynie w Mechowie (sołectwo Wierzenica), który mimo, iż realizowany w pewnym oddaleniu od pozostałych miejscowości wchodzących w skład obszaru rewitalizacji będzie silnie oddziaływał na społeczność lokalną.

<rozdział zostanie uzupełniony po uzupełnieniu informacji od wnioskodawców>

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym programie polegać będzie na ich dopełnieniu tematycznym. W rezultacie zrealizowane projekty będą oddziaływać na obszary rewitalizacji zarówno w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej.

Działania rewitalizacyjne przewidziane w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza* zostały zaplanowane w taki sposób, aby projekty rewitalizacyjne o charakterze infrastrukturalnym stanowiły trwały fundament dla rozwoju społecznych projektów rewitalizacyjnych i były z nimi ściśle powiązane. Znalazło to odzwierciedlenie w częściowo zastosowanej formie grupowania projektów w ramach kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, skupiających zarówno działania infrastrukturalne, jak i powiązane z nimi działania o charakterze społecznym, których rejon realizacji, cel lub grupa docelowa są tożsame. Zabieg ten zapewnia wysoki poziom wzajemnej komplementarności i zintegrowania.

Wśród projektów rewitalizacyjnych największą liczbę stanowią te, dla których kluczową dziedziną jest polityka społeczna, kultura, edukacja pozaszkolna i pozalekcyjna, sport i rekreacja. Usługi świadczone w tych dziedzinach w największym stopniu przyczyniają się do integracji społecznej i inkluzji osób zagrożonych dezaktywacją społeczną. Projekty dotyczące usług polityki społecznej, w tym aktywizacji zawodowej będą świadczone w oparciu o już funkcjonującą bazę. Bardzo ściśle powiązania występują pomiędzy projektami infrastrukturalnymi z zakresu kultury, sportu i rekreacji, a działaniami aktywizującymi społeczność lokalną w tej sferze (Przedsięwzięcia nr 1 i nr 2, Projekty uzupełniające: U1, U2, U3, U4, U11). Komplementarne i uzupełniające do tych działań są projekty z zakresu rozwoju infrastruktury oraz poprawie jakości usług edukacji (Przedsięwzięcie nr 3, U5).

Projekty służące modernizacji substancji budowlanej kamienic, również zakładają adaptację części pomieszczeń i przestrzeni pod działalność społeczną, gospodarczą i kulturalną (Przedsięwzięcie nr 4 i nr 5, Projekt nr 6 i nr 7). Dopełnieniem tych projektów będą także projekty komplementarne w zakresie rozwoju

infrastruktury drogowej (U11, U12, U13), a także uporządkowaniu przestrzeni (U10) oraz termomodernizacji i poprawie warunków mieszkaniowych (U7, U8, U9).

Dodatkowo oddziaływanie wszystkich projektów i przedsięwzięć zostanie wzmocnione na skutek realizacji działań ujętych jako typy przedsięwzięć uzupełniających, które na etapie opracowywania *LPR* nie zostały precyzyjnie zdiagnozowane.

<rozdział zostanie uzupełniony po uzupełnieniu informacji od wnioskodawców>

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna w niniejszym programie zostanie osiągnięta dzięki połączeniu jego systemu zarządzania i systemu monitoringu z procedurami przyjętymi w zarządzaniu strategicznym i operacyjnym na poziomie gminy. Pozwoli to na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

Dla powodzenia procesu wdrażania programu rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (np. instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie obszaru funkcjonalnego w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Komplementarność międzyokresowa

<rozdział zostanie uzupełniony po uzupełnieniu informacji od wnioskodawców>

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym programie rewitalizacji polegać będzie na umiejętnym łączeniu wsparcia z różnych źródeł finansowania, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Zakłada się współfinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych m.in. ze środków europejskich, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i preferencyjnych instrumentów pożyczkowych np. JESSICA; ze środków krajowych, w tym z budżetów samorządów terytorialnych, ich jednostek i spółek, z dostępnych środków rządowych, w tym funduszy celowych; z komercyjnych instrumentów bankowych, a także ze środków prywatnych projektodawców.

W ramach *LPR* zakłada się, iż środki prywatne stanowiąc będą istotny element wsparcia procesu rewitalizacji, szczególnie w zakresie realizacji projektów uzupełniających, np. związanych z remontami kamienic, termomodernizacją budynków mieszkalnych, odnową podwórek, organizacją wydarzeń czy projektów społecznych. Prowadzona polityka informacyjna Urzędu Miasta i Gminy, ukierunkowana będzie na promocję rewitalizacji, informowanie o dostępnych środkach finansowania inwestycji rewitalizacyjnych oraz korzyściach płynących z włączenia się w proces rewitalizacji, co stanowić będzie próbę zaangażowania

w ten proces jak najszerzej grupy podmiotów prywatnych i osób fizycznych. Aktywne włączenie się kapitału prywatnego stanowi bowiem warunek konieczny dla zwiększenia dynamiki pożądanych zmian na obszarze objętym rewitalizacją i realizację zakładanej wizji rozwoju obszaru.

Ramy finansowe

W tym rozdziale zostały przedstawione potencjalne źródła finansowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* oraz indykatywne ramy finansowe projektów ujętych na liście głównej.

Podstawowym źródłem finansowania działań określonych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji* będą środki własne pochodzące z budżetu Gminy Swarzędz oraz środków finansowych pozostałych podmiotów, które zgłosiły swoje propozycje projektowe. Pełna realizacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji* wymaga jednak zaangażowania znacznych środków finansowych, niekiedy przewyższających możliwości ich samodzielnego finansowania przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji, co wiąże się z koniecznością aktywnego stosowania różnych wariantów montażu finansowego, przy udziale: środków własnych, celowych środków publicznych, instrumentów zwrotnych, a także Funduszy Europejskich.

W poniższej tabeli przedstawione zostały szacowane wartości projektów ujętych na liście głównej, a także potencjalne źródła ich finansowania. Z uwagi na brak szczegółowych informacji dotyczących projektów niemożliwe jest precyzyjne określenie wkładu własnego jak i źródła oraz poziomu dofinansowania zewnętrznego, stąd w tabeli pojawiają się jedynie szacowane wartości ogólne projektów. Ostateczne kwoty kosztów i kosztów kwalifikowalnych zostaną dookreślone we wnioskach aplikacyjnych na etapie naboru wniosków o dofinansowanie w ramach poszczególnych działań, funduszy lub programów, do których dany projekt zostanie skierowany. Przyjmuje się, iż w przypadku niepowodzenia w staraniach o uzyskanie dofinansowania zewnętrznego głównym źródłem finansowania projektów znajdujących się na liście projektów głównych będą środki własne projektodawców.

Numer i tytuł przedsięwzięcia/projektu	Szacowana wartość projektu (PLN)	Źródło finansowania
PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 1 Program aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji Swarzędza	-	-
<i>PROJEKT NR 1.1 Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej</i>	4 200 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFRR/ środki krajowe (np. FRKF),
<i>PROJEKT NR 1.2 Animatorzy rewitalizacji (animator społeczny, streetworker, opiekun podwórkowy)</i>	b.d	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS
<i>PROJEKT NR 1.3 Podwórkowy zawrót głowy” – rewitalizacja podwórek miejskich”</i>	Orientacyjny koszt odnowienia jednego podwórka 20.000 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki

Numer i tytuł przedsięwzięcia/projektu	Szacowana wartość projektu (PLN)	Źródło finansowania
		prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.4 Wakacje Podwórkowe	15 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.5 „Bawmy się razem” – klub rodziców	100 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.6 Festiwal „SięDzieje”	150 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.7 Tydzień Profilaktyki	b.d	środki Urzędu Miasta i Gminy/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.8 Jarmark Aktywności Lokalnych	b.d	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.9 Potańcówki ze Swarzędzką Orkiestrą Dętą	1000 zł każde spotkanie	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PROJEKT NR 1.10 Swarzędzka Orkiestra Flażoletowa u siebie	b.d	środki Urzędu Miasta i Gminy
PROJEKT NR 1.11 Program wykorzystania Centrum Aktywności Społecznej na cele lokalnej społeczności	b.d	środki Urzędu Miasta i Gminy/ Środki prywatne/ Darowizny/ Sponsorzy
PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 2 Infrastruktura i działania społeczne na rzecz społeczności wiejskiej obszaru rewitalizacji	-	-
Projekt 2.1 Przebudowa ul. Wierzenickiej, Śliwkowej i dojazdu do kościoła wraz z uzupełnieniem dróg i umocnień na pl. Cieszkowskiego w Wierzenicy	2 868 218,34 zł	Środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFRR
Projekt 2.2 Swarzędzkie Domy Sąsiedzkie	350 000,00 zł	Środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS

Numer i tytuł przedsięwzięcia/projektu	Szacowana wartość projektu (PLN)	Źródło finansowania
Projekt 2.3 Animatorzy rewitalizacji (konkurs na animatora rewitalizacji)	roczny koszt 1 animatora szacowany na 14 400,00 zł	Środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS
Projekt 2.4 Aktywizacja mieszkańców Wierzenicy, Wierzonki i Karłowic	b.d.	Środki Urzędu Miasta i Gminy
Projekt 2.5 Zdrowo to sportowo!	b.d.	Środki Urzędu Miasta i Gminy
Projekt 2.6 „Wokół Przyrody”	368 500,00 zł	Środki Urzędu Miasta i Gminy
PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 3 Tworzenie atrakcyjnej oferty usług edukacyjnych, sportowych i kulturalnych służącej aktywizacji i wychowaniu społeczno-obywatelskiemu dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	-	-
<i>Projekt 3.1 Modernizacja placu zabaw</i>	b.d.	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.2 Porozumienie bez Przemocy- „ Sen Żyrafy”</i>	50 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.3 „Na zielonej trawie w tańcu i zabawie”</i>	12 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.4 „Święto Rodziny” - festyn</i>	15 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.5 Przedszkolak przyszłości.</i>	15 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.6 Optymistyczny, zdrowy przedszkolak</i>	30 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.7 Optymistyczny przedszkolak – aktywny senior</i>	30 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.8 „Ogród doświadczeń” – zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjno - edukacyjne</i>	b.d.	środki Urzędu Miasta i Gminy/ EFS
<i>Projekt 3.9 Spotkania przy grach planszowych</i>	4 000 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.10 „Czy znasz swoje miasto?” – gra miejska</i>	b.d.	środki Urzędu Miasta i Gminy/ środki Fundacji PKO BP
<i>Projekt 3.11 Współtworzymy barwne życie szkolne z profesjonalizmem i artystyczną duszą</i>	b.d.	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.12 Zajęcia twórcze w dwójce</i>	99 800,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
<i>Projekt 3.13 Budowa placu zabaw dla starszych dzieci w parku przy ul. Piaski w Swarzędzu</i>	140 000,00 zł	środki Urzędu Miasta i Gminy
PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 4 Poprawa stanu technicznego budynków wielorodzinnych i warunków zamieszkania	-	-

Numer i tytuł przedsięwzięcia/projektu	Szacowana wartość projektu (PLN)	Źródło finansowania
<i>Projekt 4.1 Budowa budynku mieszkalnego wielorodzinnego - kamienicy</i>	7 500 000,00 zł	Środki własne/ kredyt preferencyjny BGK
<i>Projekt 4.2 Modernizacja zabudowań mieszkalnych – kamienic (Piaski)</i>	600 000,00 zł	Środki własne
<i>Projekt 4.3 Modernizacja zabudowań mieszkalnych – kamienic (Wielka Rybacka)</i>	150 000,00 zł	Środki własne
<i>Projekt 4.4 Wymiana pieców na paliwo stałe na centralne ogrzewanie, etażowe</i>	150 000,00 zł	Środki własne
PRZEDSIĘWZIĘCIE NR 5 Poprawa warunków mieszkaniowych na osiedlach wielorodzinnych, poprzez modernizację i zwiększenie funkcjonalności infrastruktury	-	-
<i>Projekt 5.1 Utworzenie miejsc integracji oraz aktywizacji społecznej wraz z niezbędnymi elementami infrastruktury w centralnej części Swarzędza</i>	749 514,35 zł	Środki własne (fundusz remontowy)/ inne
<i>Projekt 5.2 Wymiana pieców kaflowych na piece gazowe jako element rewitalizacji wpływający na poprawę jakości powietrza w centralnej części Swarzędza</i>	356 096,00 zł	Środki własne (fundusz remontowy)/ inne
PROJEKT NR 6 DWORCOWA 7 – Klasyczna bryła innowacyjnym spojrzeniem	2 500 000,00 zł	Środki własne/ EFRR/ inne środki zewnętrzne
PROJEKT NR 7 Centrum działań edukacyjno - kulturalnych „STOLARNIA”	2 000 000,00 zł	Środki własne/ Ministerstwo Kultury/ EFRR

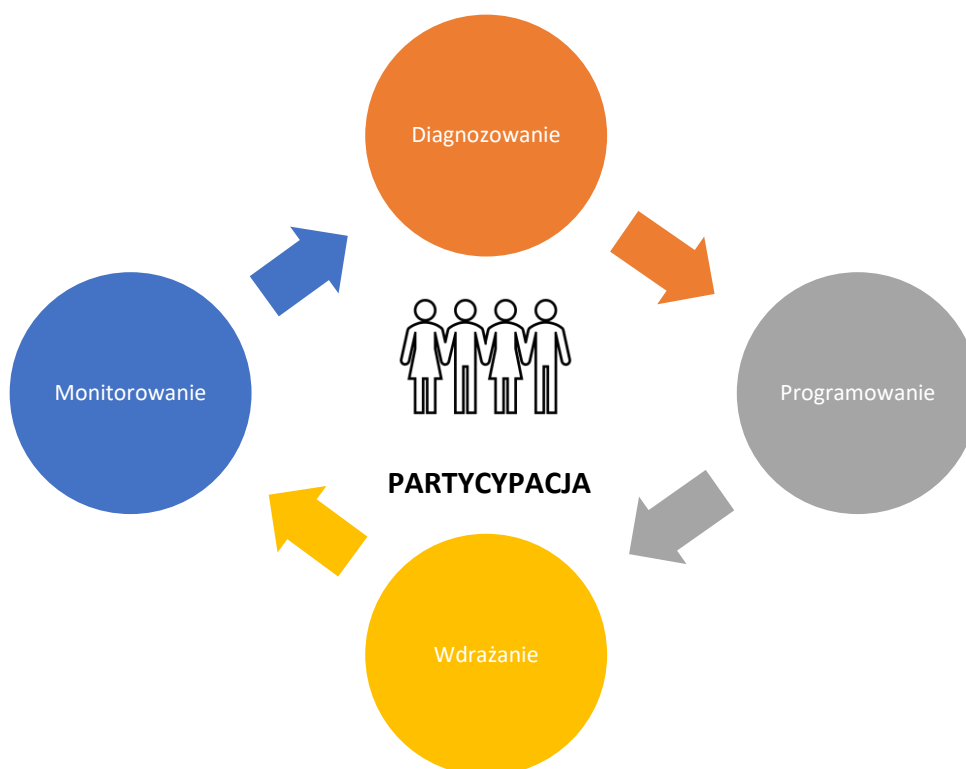
Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

<rozdział zostanie uzupełniony po uzyskaniu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska>

Uspółecznienie

Przyjęte podstawowe zasady partycypacji

Rolą partycypacji jest cykliczne uczestnictwo mieszkańców i interesariuszy LPR w poszczególnych etapach procesu rewitalizacji dokonywanego się na obszarze gminy, co zostało przedstawione na poniższym schemacie.

Udział społeczeństwa powinien być zapewniony przy identyfikacji obszarów o najwyższym poziomie degradacji oraz kluczowych problemów i potrzeb tych obszarów i gminy jako całości (**Diagnostowanie**). Interesariuszy rewitalizacji powinni mieć także możliwość czynnego włączenia się w ten proces poprzez zgłoszenie własnych rozwiązań dla sytuacji problemowych i przedstawienia propozycji projektów rewitalizacyjnych (**Programowanie**). Po uchwaleniu programu i rozpoczęciu wdrażania projektów rewitalizacji partnerzy społeczni są bezpośrednio włączani w realizację projektów, pośrednio uczestniczą w konsultowaniu szczegółowych rozwiązań proponowanych w projektach rewitalizacyjnych lub stają się głównymi odbiorcami realizowanych działań i z tego punktu widzenia uczestniczą w procesie rewitalizacji (**Wdrażanie**). Ważną rolę odgrywa partycypacja także na etapie monitorowania i oceny efektów podejmowanych działań, w tym bieżącego diagnozowania zmian zachodzących na obszarach objętych rewitalizacją (**Monitorowanie**).

Partycypacja społeczna *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* rozumiana jako proces będzie realizowana na etapie przygotowania programu i jego aktualizowania oraz na etapie realizacji, w tym oceny programu.

Etap przygotowania (diagnozowanie i programowanie)

Prace nad przygotowaniem *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* oparte były na współpracy z grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością i instytucjami działającymi w obszarze rewitalizacji.

Podczas opracowania dokumentu wykorzystano następujące formy włączenia interesariuszy:

- Badania ankietowe typu CAWI,
- Spotkania konsultacyjne otwarte,
- Nabór projektów,
- Konsultacje pisemne.

<treść zostanie uzupełniona po zakończeniu konsultacji>

Badania ankietowe

Badania ankietowe zostały przeprowadzone w maju 2017 r. za pomocą metody CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interview* - wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW). Charakter ankiety powodował, iż badanie miało charakter otwarty i anonimowy. Link zawierający hiperłącze do ankiety został umieszczony w treści ogłoszenia o trwających konsultacjach społecznych. Celem badawczym było pogłębienie diagnozy obszarów zdegradowanych. Wyniki ankiet zostały przedstawione w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji.

Spotkania konsultacyjne otwarte

<treść zostanie uzupełniona po zakończeniu konsultacji>

Nabór projektów

W dniach od 25 października do 8 listopada 2017 r. trwał nabór projektów do programu rewitalizacji, który także traktuje się jako formę partycypacji społecznej. Pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne zgłosiło wiele podmiotów, w tym mieszkańcy, rady sołeckie, przedstawiciele spółdzielni mieszkaniowych i inni zarządcy budynków mieszkaniowych, organizacje pozarządowe. Po analizie złożonych kart projektów, dotyczącej ich zgodności z założeniami i celami rewitalizacji, zostały one włączone do programu.

Konsultacje pisemne

Konsultacje pisemne odbyły się dwukrotnie. Każdorazowo informacja o konsultacjach była szeroko rozpowszechniana za pomocą strony internetowej Urzędu Miasta swarzedz.pl, w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz (www.bip.swarzedz.pl), a także w biuletynie miejskim wydawanym w wersji drukowanej.

Pierwsze z nich dotyczyły projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Swarzędz i odbyły się w okresie od 17 kwietnia do 17 maja 2017 r.. Podczas konsultacji spłynęły 3 formularze zawierające uwagi co do granic obszaru rewitalizacji: 2 z nich zostały odrzucone, z uwagi na brak przesłanek merytorycznych do ich uwzględnienia, 1 z nich dotycząca włączenia terenu przemysłowego po młynie w Mechowie (sołectwo Wierzenica) została rozpatrzona pozytywnie i uwzględniono ją w ostatecznym kształcie uchwały²⁶.

Drugi etap konsultacji pisemnych dotyczył projektu *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* i odbył się w dniach 13.11.2017 – 20.11.2017.

<treść zostanie uzupełniona po zakończeniu konsultacji>

Etap wdrażania

Nad prawidłowym przebiegiem wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* czuwać będą pracownicy merytoryczni Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz.

²⁶ Szczegółowe uzasadnienia i treść uwag zostały zaprezentowane w raporcie z konsultacji społecznych do

Dla podniesienia efektywności rewitalizacji konieczne jest silne i trwałe partnerstwo między różnymi podmiotami zaangażowanymi w prowadzenie procesu rewitalizacji, a szczególnie we wdrażanie i ocenę efektów programu rewitalizacji.

Niezwykle istotnym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji jest zaangażowanie możliwie najszerszego grona podmiotów uczestniczących w tym procesie. Skuteczne wdrażanie programu uzależnione jest od udziału zarówno instytucji publicznych (Urząd Miasta i Gminy i jednostki organizacyjne), jak i organizacji pozarządowych (stowarzyszenia, komitety, związki) zrzeszających mieszkańców oraz prywatnych przedsiębiorców. Podmioty społeczne, poza znajomością problemów lokalnej społeczności, wniosą cenne doświadczenie w pracy na rzecz obszarów zdegradowanych społecznie. Przedsiębiorstwa wniosą natomiast doświadczenie w zarządzaniu inwestycjami oraz znajomość tematyki nowych technologii.

Kluczowym jest, aby poprzez realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji doprowadzić do tzw. „efektu dźwigni”, gdzie inwestycjom publicznym towarzyszy wzrost inwestycji prywatnych prowadzący w konsekwencji do ożywienia społeczno-gospodarczego.

Większość działań ujętych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Swarzędza* przewiduje ubieganie się o dofinansowanie ze środków publicznych, w tym środków unijnych w formie dotacji (z wykorzystaniem Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020).

Ważną rolę w informowaniu społeczności lokalnej jak i pomocy w przygotowywaniu własnych projektów i inicjatyw społecznych pełnić będą animatorzy rewitalizacji, których powołanie przewidziano w ramach projektów zgłoszonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu w ramach Przedsięwzięć Nr 1 i nr 2.

Etap monitorowania

Zespół ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Swarzędz na lata 2017-2023 funkcjonujący przy Burmistrzu Miasta i Gminy Swarzędz, będzie współpracował z jednostkami, które będą głównym wykonawcą przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Odpowiednie zaangażowanie członków Zespołu oznaczać będzie, że proces rewitalizacji pozostanie pod stałym „dozorem”. Regularnie wykonawcy przedsięwzięć będą przedstawiać postępy prac oraz osiągnięte wyniki. Monitoring i ocena realizacji całego programu będą raportowane, a raporty będą podlegać ocenie.

Do monitoringu i ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji zobowiązano samorząd gminy. Zadaniem ww. Zespołu ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Swarzędz na lata 2017-2023 będzie przeprowadzanie monitoringu, ewaluacji oraz ewentualnej aktualizacji Programu przy współpracy z instytucjami, organizacjami, a także podmiotami prywatnymi biorącymi udział w realizacji Programu.

Zadaniem systemu monitoringu i ewaluacji jest również zapobieżenie dezaktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji wynikającej ze zmieniających się uwarunkowań funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i pozostałych czynników, które potencjalnie mogą podważyć celowość inicjatyw podejmowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza.

System wdrażania i zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Swarzędza

Organem odpowiedzialnym za proces wdrażania zapisów niniejszego programu rewitalizacji będzie Zespół ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Swarzędz na lata 2017-2023, na którego czele będzie stał Burmistrz Miasta i Gminy Swarzędz. Skład Zespołu powinien być zbliżony do składu zespołu osób wdrażających dokumenty strategiczne, poszerzonego o osoby zaangażowane w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W skład Zespołu będą wchodzić zatem kierownicy poszczególnych wydziałów, komórek i jednostek organizacyjnych, w razie konieczności zasięgnięcia opinii i konsultacji także specjaliści z dziedzin istotnych dla realizacji Programu (np. urbaniści, architekci, drogowcy itd.) oraz osoby wskazane przez partnerów społecznych i gospodarczych.

Koordynatorem realizacji programu rewitalizacji będzie Wydział Pozyskiwania Funduszy Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz. Do jego obowiązków będzie należało nadzorowanie wdrażania projektów rewitalizacyjnych prowadzonych przez wydziały Urzędu Miasta i jednostki organizacyjne, koordynacja działań pomiędzy Urzędem Miasta a podmiotami zewnętrznymi, monitoring postępów procesu rewitalizacji, wykonanie badań ewaluacyjnych, organizacja konsultacji społecznych dotyczących realizowanych projektów, w tym spotkań z mieszkańcami, a także bieżąca obsługa administracyjno-informacyjna procesu rewitalizacji.

Nad wdrażaniem poszczególnych projektów pracować będą odpowiednie podmioty zaangażowane w ich realizację. Projekty realizowane będą przy udziale pracowników odpowiednich komórek organizacyjnych. Część projektów gminnych realizowana będzie przy udziale Ośrodka Pomocy Społecznej, Ośrodka Kultury, Swarzędzkiego Centrum Rekreacji i Sportu oraz organizacji pożytku publicznego.

Kluczowe działania niezbędne do wdrożenia zapisów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* obejmują:

Działanie	Odpowiedzialność
Wprowadzenie przedsięwzięć głównych rewitalizacyjnych, zawartych w programie rewitalizacji, niezwłocznie po uchwaleniu tego programu, do załącznika do wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do wieloletniej prognozy finansowej, Rada Miejska we Wrześni wprowadza przedsięwzięcia do tej prognozy niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.	Rada Miejska w Swarzędzu, Burmistrz Miasta i Gminy Swarzędz
Przekazanie zadań dotyczących wdrażania programu Zespołowi ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza. Zakłada się cykliczność spotkań Zespołu, w trakcie których omawiane będą poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacji, ich stan wdrażania oraz rezultaty programu rewitalizacji. Zespół pełnić będzie funkcję multiplikatora, tj. jest zobowiązany do komunikowania się w sprawach istotnych dla rewitalizacji z interesariuszami.	Zespół ds. wdrażania LPR, Burmistrz Miasta i Gminy Września

Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do programu rewitalizacji, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń. Opracowanie studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych oraz niezbędnych załączników. Zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.	Podmioty realizujące zadania ujęte w programie rewitalizacji.
Ocena aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany Burmistrz występuje do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę.	Burmistrz Miasta i Gminy Swarzędz
Uzupełnienie i rozszerzanie programu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym programem rewitalizacji, w tym także o zadania gminy.	Burmistrz Miasta i Gminy Września, podmioty zamierzające realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne w oparciu o zaktualizowany program rewitalizacji
Działania Public Relations, bieżąca i stała komunikacja z mieszkańcami miasta odnośnie założeń rewitalizacji, postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz efektów. Zbieranie i analizowanie zgłaszanych przez społeczność gminy uwag, opinii, wniosków. Działania komunikacyjne realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacyjnych gminy, lokalnych mediów, Zespołu ds. wdrażania LPR, animatorów rewitalizacji oraz podmiotów realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	Burmistrz Miasta i Gminy Września, Zespół ds. wdrażania LPR, animatorzy rewitalizacji, podmioty realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Monitoring i ocena skuteczności działań oraz sposób modyfikacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Monitoring i ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji polega na dokonywaniu okresowej oceny stopnia realizacji działań zapisanych w dokumencie i wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy miasta. Do monitoringu i ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji zobowiązuje się samorząd miasta, zatwierdzając Program Rewitalizacji.

Zadaniem powołanego przez Burmistrza Komitetu ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie przeprowadzanie monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji Programu przy współpracy z instytucjami, organizacjami, a także podmiotami prywatnymi mogącymi uczestniczyć w realizacji Programu. Monitoring i ewaluacja odbywać się może w trakcie posiedzeń Rady Miejskiej, która będzie wносить zmiany w postaci uchwał.

Dzięki wprowadzeniu systemu monitoringu i ewaluacji zostaje rozwiązany problem dezaktualizacji założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Prócz modyfikacji działań w trakcie ich realizacji istnieje możliwość tworzenia dodatkowych kart projektów, które będą wpisywać się w wyznaczone cele. W ten sposób Lokalny Program Rewitalizacji może się rozwijać wraz z rozwojem społecznym i gospodarczym gminy. Ocena realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywa się będzie na poziomie oceny realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Każdy projekt powinien posiadać kartę oceny realizacji, zawierającą planowane efekty realizacji w postaci wskaźników ilościowych. Bieżąca ocena powinna pozwolić na natychmiastowe dostosowywanie działań lub ich elementów do zmieniających się warunków zewnętrznych.

System monitoringu *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* obejmuje następujące płaszczyzny:

- 1) Monitorowanie skutków realizacji programu, stopień wypełnienia celów, poprzez analizę aktualnego poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszarów rewitalizacji, także w odniesieniu do zakładanych wartości docelowych (z częstotliwością 2-letnią). W tabeli przedstawiono wybrane wskaźniki wykorzystane na etapie delimitacji oraz oczekiwaną ich zmianę.

	Obszar rewitalizacji - podobszary położone w części wiejskiej			Obszar rewitalizacji - podobszary położone w Swarzędzu		
	Wartość bazowa określona na podstawie delimitacji	Wartość docelowa 2023	Oczekiwany trend	Wartość bazowa określona na podstawie delimitacji	Wartość docelowa 2023	Oczekiwany trend
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem	11,2%	11,2%	Utrzymanie	17,9%	17,5%	Spadek
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem	22,9%	23,9%	Wzrost	20,6%	21,0%	Wzrost
Udział osób bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	3,2%	1,6%	Spadek	2,1%	1,7%	Spadek
Liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym	2,0%	0,8%	Spadek	1,4%	1,1%	Spadek
Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w ogóle ludności (2015)	8,6%	5,3%	Spadek	4,5%	3,4%	Spadek
Frekwencja w ostatnich wyborach prezydenckich	42,4	50,0	Wzrost	48,4	52,2	Wzrost
Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych	43,48	50,0	Wzrost	46,3	50,0	Wzrost
Liczba przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1,7	1,0	Spadek	9,1	4,5	Spadek
Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców	0,9	1,0	Wzrost	2,5	2,5	Utrzymanie
Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40, PIT-40A) przypadająca na 1 mieszkańca	1 072,05 zł	1 400,00 zł	Wzrost	1 349,14 zł	1 700,00 zł	Wzrost
Liczba przedsiębiorstw przypadających na 100 mieszkańców	3,1	6,2	Wzrost	13,2	13,2	Utrzymanie
Średnia wysokość podatku dochodowego z dział. gosp. (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 os. w wieku produkcyjnym	160,38 zł	1 500,00 zł	Wzrost	1 641,06 zł	1 850,00 zł	Wzrost
Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącze do sieci wodociągowej	44,4%	50%	Wzrost	72,5%	75%	Wzrost
Liczba boisk sportowych na 1000 mieszkańców	2,6	2,6	Utrzymanie	0,56	0,56	Utrzymanie
Ilość azbestu przeznaczona do usunięcia przypadająca na każdy 1000 mieszkańców (kg/1000 os.) [zinwentaryzowana u osób fiz.]	138,6	70,0	Spadek	5,1	2,5	Spadek

- 2) Monitorowanie zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji oraz w jego otoczeniu wpływających na poziom rozwoju obszaru. Ten poziom monitoringu będzie miał charakter jakościowy, przedstawiony w formie opisowej.
- 3) Monitorowanie stopnia realizacji projektów głównych i uzupełniających, w tym stopnia wypełnienia zakładanych wskaźników rezultatu.
- 4) Bieżące monitorowanie poziomu wdrażania programu rewitalizacji (z częstotliwością półroczną), jak również informacje niezbędne w zakresie monitorowania programów rewitalizacji na potrzeby sprawozdawczości WRPO 2014+.

Po trzech latach od uchwalenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023* zostanie przeprowadzona ewaluacja programu, która pozwoli na ocenę stopnia realizacji zakładanych celów rewitalizacji, stopień, zakres oraz trwałość zmian jakie zaszły na obszarze objętym rewitalizacją na skutek

wdrażania programu, a także sprawność i skuteczność zarządzania tym procesem. Zakłada się, że trzy lata to zbyt krótki okres, aby oczekiwać znacznych zmian, jednak wystarczający, aby określić, czy program wymaga aktualizacji. Raport ewaluacyjny zostanie sporządzony na podstawie zestawień danych i informacji z monitoringu oraz na podstawie dodatkowych analiz. Zauważone zmiany wskaźników oraz obserwowanej sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej pozwolą określić, w jakim ewentualnie zakresie program wymaga aktualizacji.

Aktualizacja będzie przeprowadzona również w sytuacji zidentyfikowania nowych projektów rewitalizacyjnych mogących mieć wpływ na realizację celów.

Przeprowadzona ewaluacja stanowić będzie cenny materiał analityczny umożliwiający wskazanie działań naprawczych w procesie rewitalizacji (o ile taka potrzeba zostanie zdiagnozowana) oraz zaprogramowanie kolejnych działań rewitalizacyjnych, które powinny zostać ujęte w zaktualizowanym programie rewitalizacji lub innym, równoważnym dokumencie, którego przedmiotem będzie polityka rewitalizacyjna miasta²⁷.

W przypadku stwierdzenia, że Lokalny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Burmistrz Miasta i Gminy Swarzędz występuje do Rady Miejskiej w Swarzędzu z prośbą o jego zmianę. Do wniosku załączona zostaje raport z ewaluacji lub uzasadnienie wynikające z konieczności wprowadzenia nowych projektów rewitalizacyjnych. Zmiana programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim on jest uchwalany, tj.:

- Wykonanie projektu aktualizacji dokumentu,
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych proponowanych zmian (w zależności od zakresu aktualizacji przewiduje się różne formy konsultacji, minimalna forma to konsultacje pisemne za pośrednictwem strony internetowej, w przypadku szerszego zakresu aktualizacji planuje się przeprowadzenie spotkań konsultacyjnych),
- Wprowadzenie zmian w aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji pochodzących z konsultacji społecznych,
- Przedłożenie Radzie Miejskiej w Swarzędzu przez Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz projektu zaktualizowanego programu rewitalizacji,
- Uchwalenie aktualizacji programu.

²⁷ Docelowo przy wykonywaniu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza po zakończeniu programowania (2023 rok) należy zakładać zmianę charakteru dokumentu i przekształcenie go w Gminny Program Rewitalizacji, zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r., poz.1777, Dz. U. z 2016 r. poz. 1020 i poz. 1250).